

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Landboernes Vejviser

over

Kongeriget Danmark

Forlaget "Lykkens Prøve"

Odense

ANDET OPLAG

Expres-Trykkeriet .: Odense.

Nærværende Bog anbefales herved til ærede Læsere som en uundværlig og praktisk Haandbog for Orientering paa Landet.

Enhver Læser maa have følt Savnet af en saadan Bog som et let tilgængeligt Hjælpe-middel. Det er da mit Haab, at „Landboernes Vejviser over Kongeriget Danmark“ maa finde stor Udbredelse og være velkommen i mange Hjem. — Imidlertid kan det vel næppe forlanges, at Opgaven med at skrive en saadan Bog skulde være løst uden Mangler, og for disse maa jeg paa Forhaand bede om Undskyldning.

Enhver Berigtigelse vil blive modtaget med Taknemlighed for det paafølgende Oplag.

„Lykkens Prøve“, Odense.

Udgiveren.

Københavns Amt.

Herreder i Københavns Amt.

- I. Ramsø Herred
 - II. Tune
 - III. Voldborg
 - IV. Sømme
 - V. Smørum
 - VI. Sokkelunds
-

Ramsø Herred.

Køge Købstad Landd.	Ørninge
Hg. Gml. Køgegaard	Hegnede
Ølsemagle Sogn 169 9	Grønholt
Ølsemagle	Stubberup
Højelse Sogn 537 8,9	Lammestrup
Højelse	Gammerød
Ølby	Urup
Lille Salby	Ørsted Sogn 226 9
Store Salby	Ørsted
Assendrup	Hg. Benzonseje
Vilkenstrup	Hønske
Lille Skjensved	Daastrup Sogn 226 12
Hg. Gml Lellingegd. (under Vallø)	Daastrup
Egby Sogn 348 10,5	Truelstrup
Egby	Birkede
Hg. Spanager (under Gie- segd.)	Søster-Svenstrup
Valore	Assenløse
St. Ladager	Gadstrup Sogn
Lille Ladager	Gadstrup
Dalby Sogn 218 10,2	Ramsømagle
N. Dalby	Ramsølille
Kløvested, en Del af Regnemark.	Brordrup
Kimmerslev Sogn 98 9,5	Syv Sogn 315 9
Kimmerslev	Kirke-Syv
en Del af Regnemark	Øster-Syv
Borup Sogn 369 10,2	Viby (Kro)
Borup (Kro)	Øm
Hg. Svenstrup	Hg. Vibygaard
	Rorup Sogn 113 9
	Rorup
	Højby

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Tune Herred.

Gildebrønde Sogn. 312	Hastrup
8,4	Salløv
Gildebrønde (Kro)	Kalfslunde Sogn 292 8,2
Hundige	Kalfslunde,
Greve Sogn 315 9	en Del af Mosedede.
Greve	Kagstrup Sogn 134 9,2
Hg. Gjeddesdal,	Kagstrup
en Del af Mosedede.	Havdrup Sogn 123 10,5
Reerslev Sogn 297 9,5	Havdrup (Kro)
Reerslev	Solrød Sogn 205 8,7
Stærkinge	Solrød
Vindinge Sogn 180. 9,4	Jersie Sogn 180 9,4
Vindinge	Jersie
Tune Sogn 278 9,2	Kirke-Skensved Sogn
Tune	133 8,5
Snoldelev Sogn 308 8,4	Kirke-Skensved
Snoldelev	

Voldborg Herred.

Ovsted Sogn. 246 11	Hg. Ledreborg
Ovsted (Kro)	Særløse Sogn 152 12,5
Bregentved	Særløse
Manderup	Tolstrup
Kirkebjerg Huse	Skovhastrup
Kastholm	Hvalsø Sogn 261 11,4
Osager	Kirke-Hvalsø (Hotel)
Alverslev Sogn 313 9,8	Nørre-Hvalsø
Alverslev	Hg. Sonnerup (under Baro-
Lejre (Kro)	niet Zeuthen.)
Tokkerup	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Heirregaard.

Kisserup Sogn 150 11,8	Hg. Ryegaard (under Stam-
Kisserup	huset Rosenkrantz)
Hg. Skullerupholm (under	Egby
Ledreborg)	Jenslev
Saabby Sogn 420 10,4	Langtved
Kirke-Saabby	Lyngby Sogn 195 9,8
Vester-Saabby	Lyngby
Abbetved	Uglestrup
Torkildstrup	Lille-Karleby
Hg. Aastrup	Hyllinge Sogn 332 9,4
Gjevninge Sogn 182 10,3	Kirke-Hyllinge ✓ <i>KIRKE</i>
Gjevninge	Nørre-Hyllinge
Hg. Lindholm	Store-Karleby
Sonnerup Sogn 203 10,1	Kyndeløse
Sonnerup	Sæby Sogn 285 10,1
Hg. Trudsholm (under Stam-	Sæby
huset Rosenkrantz)	Hg. Egholm
Englerup	Biltris
Ordrup	Gjershøj Sogn 83 9,1
Rye Sogn 315 10,5	Gjershøj (Kro)
Rye	Hg. Krabbesholm

Sømme Herred.

Roskilde Domk. Sogns	Øde Hastrup
Landdistrikt.	St. Jørgensbjerg Sogn <i>SÅBET</i>
Roskilde Frue Sogn	243 9,5
<i>389 9,2</i>	St. Jørgensbjerg
Skalstrup	St. Hans Hospital
Tjæreby	Herslev Sogn 255 9,6
Darup	Herslev
Kamstrup	Trællerup

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Kattinge
Hg. Bogenæs (under Lind-
holm)

Kornerup Sogn 83 11,2
Kornerup

Svoverslev Sogn 150 8,3
Svoverslev (Kro) *210566500*

Glim Sogn 263 9,3

Glim
Gjøderup
Helvigmagle

**Himmelev og Roskilde
Jomfrukloster Sogn**

Himmelev
Veddelev

Flyng Sogn 237 9,7

Flyng
Soderup
Marbjerg

*680000
1000000*

Hvedstrup Sogn 202 9,6

Hvedstrup
Herringløse

Aagerup Sogn 255 8,9

Aagerup
Slæggerup
St. Valby
L. Valby

Kirkerup Sogn 284 10

Kirkerup
Østrup
Gundsølille[✓]
Taagerup
Gjerdrup

Jyllinge Sogn 154 9,6

Jyllinge

Gundsømagle Sogn 233
11,7

Gundsømagle

Smørum Herred.

Værløse Sogn 305 10,5

Kirke-Værløse (Kro)
Lille Værløse (Kro)
Kollekølle

Bringe

Maalev Sogn 129 10

Maalev (Kro) *1000000*
Sørup

Ballerup Sogn 465 9,5

Ballerup (Kro)

Skovlunde

Pederstrup
Aagerup

Smørum Sogn 930 9,6

Smørumovre (Kro)
Smørumnedre
Nybølle

Hove
Hg. Edelgave

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Ledøje Sogn 195 9,7	Herstedøster Sogn 226 8
Ledøje	Herstedøster
Sengeløse Sogn 477 9,8	Harrestrup
Sengeløse	Glostrup Sogn 477 8
Vadsby	Glostrup (Kro)
Vridsløsemagle	Hvissinge
Hg. Katrinebjerg	Egby
Høje Taastrup Sogn 559	Brøndbyøster Sogn 173
8,5	7,1
Høje Taastrup	Brøndbyøster
Kraghave	Avedøre
Taastrup (Hotel)	Brøndbyvester Sogn 334
Hedehusene (Kro)	7,3
Taastrup-Valby	Brøndbyvester
Klovtofte	Vallensbæk Sogn 181 8,8
Baldersbrønde	Vallensbæk
Kallerup	Ishøj Sogn 362 8
Herstedvester Sogn	Ishøj
341 8	Tranekilde (Jægerkro)
Herstedvester	Thorslunde Sogn 188 8
Risby	Thorslunde
Vridsløselille	Hg. Benzonsdal

Sokkelunds Herred.

Søllerød Sogn. 355 14	Lyngby Sogn 469 8,8
Søllerød (Kro)	Kongens Lyngby (2 Hotel- ler)
Trørød	Lundtofte
Holte	Virum
Nærum (Restauration)	Hg. Frederiksdal
Øverød	Klampenborg (Hotel)
Vedbæk (Hotel)	Taarbæk (Hotel)
Skodsborg (Hotel)	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Ordrup Sogn
 Ordrup (Hotel)
 Charlottenlund (Hotel)
 Skovshoved (Hotel)
 Bellevue (Hotel)
Gjentoft Sogn 462 9,1
 Gjentoft (Hotel)
 Vangede
 Hellerup
Gladsakse Sogn 445 9,8
 Gladsakse
 Bagsværd (Kro)
 Budinge
 Mørkhøj
Herlev Sogn 195 10,9
 Herlev (Kro)
 Hjortespring

Rødovre Sogn 252 8
 Rødovre
 Islemark
En Del af Hvidovre
 Sogn · 465 8
 Hvidovre
Store Magleby Sogn
 219 12,6
 Dragør (2 Kroer)
 St. Magleby
Taarnby Sogn 881 12
 Taarnby
 Kastrup (Kro)
 Maglebylille
 Tømmerup
 Viberup
 Ullerup

Frederiksborg Amt.

Herreder i Frederiksborg Amt.

I. Horns	Herred
II. Strø	—
III. Holbo	—
IV. Lynge-Kronborg	—
V. Lynge-Frederiksborg	—
VI. Ølstykke	—

Horns Herred.

Draaby Sogn 490 14,4	Krogstrup Sogn 321 9,6
Over Draaby	Ordrup
Neder Draaby	Dalby (Kro)
Gjerlev Sogn 312 10,6	En Del af Lyngerup
Gjerlev	En Del af Onsved
Landerslev	Hg. Svanholm
Tørslev	Overbjerg
En Del af Lyngerup	Pagterrold
Skuldelev Sogn 289	Kyndby Sogn 167 10
10,1	Kyndby
Skuldelev (Kro)	Ferslev Sogn 446 10,4
En Del af Onsved	Ferslev
Selsø Sogn 297 10,8	Vejleby
Hg. Selsø	Venslev
Sønderby	En Del af Røgerup
Østby	Vellerup Sogn 59 9,9
Skibby Sogn 306 8,7	Vellerup
Skibby (Kro)	Bybjerg Sogn (omfatter
En Del af Røgerup	Ovrø) 10,1
Bonderup	Bybjerg (Kro)
Manderup	Næsby
	Gamløse

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Strø Herred.

Torup Sogn	349	15,7	Sonnerup	
Torup (Kro)			Avderød	
Tømmerup			Ølsted Sogn	287 11
Torplille			Ølsted	
Torpmagle			Store Havelse	
Ullerup			Lille Havelse	
Ellinge			Grimstrup	
Sverkestrup			Ubberup	
Hald			Lille Lyngby Sogn	308
Lynæs (Kro)				12,4
Hundested (Kro)			Lille Lyngby,	
Store Karlsminde			Store Lyngby (Kro)	
Lille Karlsminde			Medløse	
Kikhavn			Strø Sogn	268 9,6
Nøddebo Huse			Strø	
Sølager			Strøllille	
Hg. Grønnæssegaard			Sigerslevøster	
Melby Sogn	203	24,5	Skjævinge Sogn	175 10,2
Melby			Skjævinge (Kro)	
Evetofte			Tjæreby Sogn	208 13,5
Haagendrup			Tjæreby	
Tollerup			Ullerød	
Liseleje			Harløse	
Hanehoved			Alsønderup S.	211 15,5
Vinderød Sogn	112	17,4	Alsønderup	
Vinderød			Nejede	
Karsemose			Tulstrup	
Crægume Sogn	219	12,4	Bendstrup	
3rederød				

L. R. 2. 11. 18. 1. 1.

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Holbo Herred.

Gilleleje Sogn				Maarum Sogn	160	12,9
Gilleleje (Hotel, Gæstgiveri)				Maarum		<i>12,9</i>
Søborg Sogn	418	13,4		Kagerup		
Søborg				Nellerød		
Ferle				Egilstrup		
Firhøj				Skov-Bjørstrup		
Dragstrup				Helsing Sogn	340	11,3
Hesbjerg				Helsing (2 Kroer)		
Bregnerød				Højbjerg		
Hulerød (Hotel)				Amminstrup		
Fjællenstrup				Nejlinge		
Strand Bjørstrup				Lagø		
Esbønderup Sogn				Kjederup		
	344	14,3		Valby Sogn	176	12,4
Esbønderup				Valby		
Esrom (Kro)				En Del af Mynges		
Haregab				Sletelte		
Saltrup				Hemmingstrup		
Villingerød				Bannebjerg		
Villingebæk				Blistrup Sogn	254	15,6
Nøddebo Sogn	58	15,2		Blistrup		
Nøddebo (Kro)				Højelt		
Græsted Sogn	366	13,6		Udsholt		
Græsted (2 Kroer)				Smidstrup		
Holt				Hesselbjerg		
Paarup				Bakkebjerg		
Strand Esbønderup				Kolsbæk		
Haagendrup				Lushøj		
Alume				Raageleje		
Tulstrup				Vejby Sogn	379	10,7
Stokkerup				Vejby		
Dønnevælde				Ørby		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

En Del af Mynge		Ramløse Sogn 290 11,1
En Del af Raageleje		Ramløse
Holløse		Skjerød
Unnerup		Togerup
Tibirke Sogn 97 19,5		Agerup
Tibirke		Annesse Sogn 214 12,3
Tisvildeleje (Hotel)		Annesse <i>Annesse</i>
Tisvilde (Kro)		Husby.

Lynge=Kronborg Herred. *✓*

Birkerød Sogn 521 10,8	Karlebo Sogn 615 11,2
Birkerød (Kro)	Karlebo
Bistrup	Nivaa
Kajerød	Niverød (Kro)
Sandbjerg	Vejenbrød
Høsterkjøb	Hesselrød
Ubberød	Avderød
Isterød	Ulverød
Ravnsnæs	Brøndsholm
Usserød	Fredtofte
Blovstrød Sogn 323 13,6	Gunderød
Blovstrød (Kro)	Kirkelte
Kjettinge	Grønholt Sogn 203 13,5
Sjælsmark	Grønholt
Luserød	Lønholt
Hørsholm Sogn 521 10,8	Sørup
Hørsholm (Hotel)	Asminderød Sogn 646 12,8
Rungsted (Hotel)	Asminderød (Kro)
Vallerød	Fredensb. By (2 Hoteller)
	Sletten (Kro)

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Humblebæk (Hotel)	Reerstrup
Endrup	Nyrup
Danstrup	Mørdrup
Vexebo	Tipperup
Langerød	Rørtang
Højsager	Snekkersten (Kro)
Bostrup	Skotterup (Kro)
Toelt	Espergærde (Hotel)
Nybo	En Del af Horserød
Søholm	Borsholm
Roland	Savnte
Langstrup	Stenstrup
Dagelykke	Hornbæk
Øverste Torp	Hornbæk Sogn
Nederste Torp	Hornbæk (2 Kroer)
Tikjøb Sogn 900 15,5	Horneby
Tikjøb (Kro)	Havreholm
Harrishøj	Skibstrup
Plejelt	Apperup
Bøtterup	Hellebæk Sogn
Bistrup	Hellebæk (Kro)
Sande	Aalsgaarde (Hotel)
Jonstrup	Boderne
Lille Esbønderup	Holmene
Gurre	Ellekilde

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Lynge=Frederiksborg Herred.

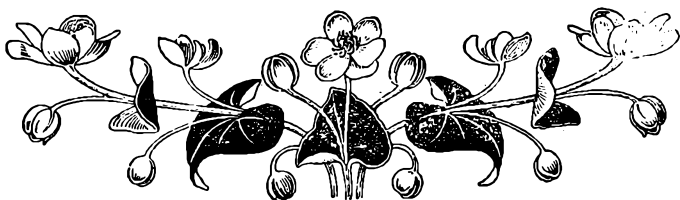
Frederiksb. Slotsogn	Borup
Nyhuse	Slangerup Sogn 321 10,5
Faurholm	Slangerup (Kro)
Trollesminde	Hørup
Herlev Sogn 306 11,1	Manderup
Herlev	Kvinderup
Hammersholt	Jorhøj
Frederslev	Jørlunde Sogn 377 10,5
En Del af Børstingerød	Jørlunde
Lillerød Sogn 81 19,5	Skjenkelse
Lillerød (Kro)	Sperrestrup
Børstingerød	Sundbylille
Lynge Sogn 277 13	Hagerup
Lynge	Græsed Sogn 114 10,8
Kollerød	Græsed
Uggeløse Sogn 267 13,4	Sigerslevvester Sogn
Uggeløse	89 11,7
Bastrup	Sigerslevvester
Vadsingerød	Oppesundby Sogn 201 8,2
Ugelse Sogn 192 10,8	Oppesundby
Ugelse	Udesundby Landdistrikt
Lystrup	149 10
Gjørløse Sogn 233 9,5	Bonderup
Gjørløse	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

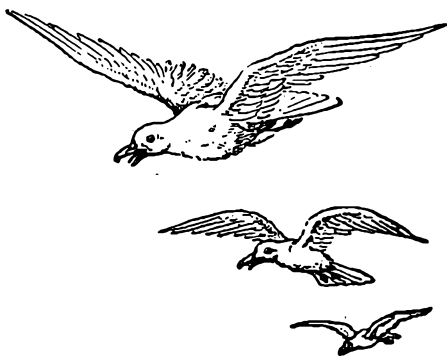
Ølstykke Herred.

Farum Sogn	241	14,5	Stenlille
Farum (Kro)			Viksø Sogn
Bregnerød (Kro)			126
Stavnsholt			11,1
Slagslunde Sogn			Viksø (Kro)
134	11,3		Ølstykke Sogn
Slagslunde			326
Ganløse Sogn	271	12,1	9,8
Ganløse (Kro)			Ølstykke (Kro)
Knardrup			Svedstrup
Stenløse Sogn	429	9,9	Udlejre
Stenløse (Kro)			Snostrup Sogn
			171
			10
			Snostrup
			Store Rørbæk
			Lille Rørbæk

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartkorn. Hg. = Herregaard.

Holbæk Amt.

Herreder i Holbæk Amt.

I. Arts	Herred
II. Ods	—
III. Skippinge	—
IV. Tudse	—
V. Merløse	—
VI. Løve	—
Samsø	

Arts Herred.

Kallundborg Købstads			Lille Fuglede Sogn
Landdistrikt.			174 8,3
Aarby Sogn	463	10,3	Lille Fuglede
Aarby			Jerslev (Kro)
Melby			Tømmerup Sogn
Bastrup			284 11,6
Hg. Lerchenborg			Tømmerup
Rørby Sogn	285	10	Ubberup
Rørby			Kaastrup
Ugerløse			Istebjerg
Kjærby			Andax
Ubby (Udby) Sogn			Raklev Sogn
	544	8,7	495 12,3
Ubby			Raklev
Forsinge			Nyrup
Frankerup			Nostrup
Klovby			Ellede
Kjeldeklinte			Illerup
Svallerup Sogn	389	10,4	Vollerup
Svallerup			Svendstrup
Bjerger			Saltbæk
Store Fuglede Sogn			Gaasetofte
	266	8,3	Kallerup
Store Fuglede (Kro)			Refsnæs Sogn
Flinterup			188 16,9
Tystrup			Ulstrup
			Aagerup
			Kongstrup
			Bjørnstrup

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Ods Herred.

Oddens Sogn	176	16,6	Hønsinge
Overby			Kollekolle
Yderby			Eskildstrup
Højby Sogn	703	17,3	Sidinge
Højby			Bognæs
Lumbaas			Sejstrup
Sonnerup			Ulstrup
Staarup			Rode
Stenstrup			Egebjerg Sogn
Nygaard			489
Nyrup			10,3
Gudmandrup			Egebjerg
Klint			Læstrup
Holmstrup			Unnerød
Tengslemark			Bøsserup
Ebbelykke			Glostrup
Hg. Annebjerggaard og			Gjelstrup
Ellingegaard			Hølkerup
Rørvig Sogn	132	32	Braade
Rørvig (Kro)			Abildøre
Nakke			Frostrup
Hessølo			Grævinge Sogn
Asmindrup Sogn			512
	191	12,9	10,8
Asmindrup			Grævinge
Svinninge			Sneglerup
Brent			Herrestrup
Vig Sogn	572	12,6	Frenderup
Vig (Kro)			Gundestrup (Kro)
Kjeldstrup			Ingelstrup
Jyderup			Torrendrup
Lille Egebjerg			Prejlerup
			Holte
			Atterup
			Plejerup
			Aastrup

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Asnæs Sogn 325 10,5	Hg. Dragsholm og
Asnæs	Næsgaard (under Baroniet
Høve	Adelersborg)
Aastofte	Vallekilde Sogn 299 8,5
Tolsager	Vallekilde
Faarevejle Sogn	Bjergsø
452 14,1	Skippinge
Faarevejle	Stareklint
Vedinge	Hg. Teglværksgaard (under
Ris	Adelersborg)
Ordrup	Hørve Sogn 203 8,7
Kaarup	Hørve
Stubberup	Vejleby
Vindekilde	

1/2 1/2 1/2 1/2

Skippinge Herred. ✓

Holmstrup Sogn 221 15,3	Viskinde Sogn 301 12,3
Holmstrup	Viskinde (Kro) <i>1/2 1/2 1/2 1/2</i>
Kajemose	Løgtved
Brokjøb	Rugtved
Axelholm	Værsløv Sogn 258 9,5
Hg. Dønnerup (under Ade- lersborg)	Værsløv
Jorløse Sogn 207 9,9	Asmindrup
Jorløse	Hg. Birkindegaard
Hg. Vesterbygaard	Brejninge Sogn
Aagnsø Sogn 150 12,8	485 15,3
Hg. Aagnsøgaard (under Lerchenborg)	Brejninge
Svebølle	Rumperup
	Æskebjerg
	Alleshave

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Hagendrup			Følleslev Sogn 314 10,7
Torpe			Følleslev
Kaltred			Havnsø (Kro)
Bjergsted Sogn 106 19			Øen Nekselø
Bjergsted (Kro)			Hg. Egemarkke
Hg. Daverup			Hg. Algestrup
Hg. Astrup			Sejrø Sogn 143 15,3
Sørslev Sogn 243 10,1			Sejrby (Kro)
Sørslev			Mastrup
Snertinge (Kro)			Kongstrup
Favrbo			

Tudse Herred.

1892

Svinninge Sogn 293 8		Frydendal Sogn 107 13,9
Svinninge (Kro)		Hg. Frydendal
Gudmandstrup		Stifts Bjergby Sogn
Hjembæk Sogn 257 10,3		294 8,6
Hjembæk		Stifts Bjergby
Stokkebjerg		Nye Bjergby
Hg. Agersvold		Hg. Bjergbygaard
Jyderup Sogn 270 10,9		Mørke (eller Mørkøv)
Jyderup (Hotel)		Sogn 245 9,7
Tornved		Mørkøv (Kro)
Høed		Vented
Skamstrup Sogn 421 11,9		Bakkerup
Skamstrup		Tvede
Bennebo		Nøkkentved
Skjellingsted		Hg. Toftholm
Sørninge		Kundby Sogn 731 8
Syvendekjøb		Kundby

Det første Tal = Antal Tdr Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Sandby		Allerup	
Trønninge		Hørby Sogn	378 8,4
Thorslunde		Hørby (Kro)	
Marke		Kastrup	
Hg. Vognstrup		Uglerup	
(under Løvenborg)		Lindebjerg	
Gislinge Sogn	230 8,2	Markeslev	
Gislinge		Hg. Hørbygaard	
Hg. Gislingegaard		Udby Sogn	289 10,8
Hagedsted Sogn	315 9,4	Udby	
Hagedsted		Kisserup	
Ny Hagedsted		Bognæs	
Maarsø		Starslunde	
Avdebo		Løserup	
Gurede		Mosemark	
Hg. Hagedstedgaard		Minkemark	
Tudse Sogn	204 9,4		
Tudse (Kro)			

Merløse Herred.

Merløse Sogn	228 9,4	Nørre-Jærnløse Sogn	272 9,8
Merløse		N.-Jærnløse	
Tveje		Regstrup (Kro)	
Tostrup		Dramstrup	
Langerød		Hanerup	
En Del af Hellestrup		Nørup	
Hg. Holbæk Ladegaard		Kvandløse Sogn	244 10,2
Butterup Sogn	154 9,5	Kvandløse	
Butterup		Holløse	
Hg. Løvenborg			

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Brofelde				Kongstrup			
Igelsø				Arnakke			
Nykro				Hg. Eriksholm			
Sønder-Jærnløse	Sogn			Tølløse	Sogn	591	10,7
		311	10,2	Tølløse (Kro)			
S.-Jærnløse				Nyby			
Krøjerup				Marup			
Snevre				Lunderød			
Lille Knabstrup				Skinneøde			
Mogenstrup				Tjørneøde			
Hg. Knabstrup				En Del af Kvarmløse			
Søstrup	Sogn	159	9,2	En Del af Nørre-Eskildstrup			
Søstrup				Nørre-Vallindrød			
Sasserup				Skov-Vallindrød			
Springstrup				Hg. Tølløse			
Borup				Hg. Sophieholm (under			
Tingved				Baroniet Zeuthen)			
Asminderup	Sogn			Soderup	Sogn	224	12,9
		253	10,8	Soderup			
Asminderup				Smidstrup			
En Del af Hellestrup				Tingerup			
Alkestrup				Bukkerup			
Vinstrup				Ebberup			
Vallestrup				En Del af Nørre-Eskildstrup			
Eljestrup				En Del af Kvarmløse			
Hg. Søgaard (under				Eskildstrup	Sogn	224	12,9
Baroniet Zeuthen)				Kirke-Eskildstrup			
Grandløse	Sogn	155	10,7	Baarup			
Lille Grandløse				Stedstrup			
Store Grandløse				Sønderstrup			
Dragerup				Tostrup	Sogn	525	10,8
Tjebberup				Tostrup			
Vipperød				Merløse (Kro)			
Aagerup	Sogn	282	10,1	Havborup			
Aagerup				Mølleborup			
Bretved				Ordrup			

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Udstrup			Ulkestrup		
En Del af Kyringe			Østrup		
Søtofte			Ulvig		
Hg. Bonderup			Hg. Kongsdal		
Hg. Merløsegaard			Stenlille Sogn ✓		
Ugerløse Sogn 273 11,2			Stenlille (Kro)		
Ugerløse (Kro)			Skurup		
Nyrup			Tjørntved		
Brændholt			Saltofte		
Jonstrup			Niløse Sogn 230 14,6		
Ubberup			Niløse		
Søndersted Sogn 160 13			Verup		
Søndersted			Kongsted		
Sibberup			Tersløse Sogn 322 11,7		
Kagerup			Tersløse (Kro)		
Borup			Atterup		
Undløse Sogn 409 16,6			Brandstrup		
Undløse (Kro)			Karsholte		
Tømmerup					

Løve Herred. ✓

SKJÆLDEBJERG

Skjældbjerg Sogn			Ørslev Sogn 262 11,4		
	172	14,1	Ørslev		
Skjældebjerg			Kragerup		
Toderup			Hg. Kragerupgaard		
Sobjerg			Havrebjerg Sogn 230 8,9		
Herrestrup			Havrebjerg		
Solbjerg Sogn 263 11,3			Krænkerup		
Solbjerg			Blæsinge		
Hg. Solbjerggaard					

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Gjerslev Sogn 375 10,5	Herslev
Gjerslev	Tjørnelunde
Løve (Kro)	Hallenslev Sogn 124 10,5
Knudstrup	Hallenslev
Hg. Løvegaard	Torpe
Drøsselbjerg Sogn 244 9,9	Sæby Sogn 581 12
Drøsselbjerg	Sæby
Mullerup (Kro)	Buerup
Mullerup Havn	Løgtved
Hg. Bøstrup	Ullerup
Kirke-Helsingø Sogn 11,8	Ogtved
Kirke-Helsingø (Kro)	Hallebyøre
Vinde-Helsingø	Halleby
Dalby	Frendved
Reersø (Kro)	Hg. Sæbygaard
Bakkendrup Sogn 93 9,3	Hg. Nørager
Bakkendrup	Hg. Selchausdal
En Del af Ulstrup	Hg. Kattrup
Gjørlev Sogn 388 10	Hg. Frihedslund
Gjørlev (Kro)	Hg. Falkenhøj
En Del af Ulstrup	Ruds-Vedby Sogn 215 13,5
Rye	Ruds-Vedby (Kro)
Hg. Aagaard	Hg. Vedbygaard
Finderup Sogn 457 9,4	Reerslev Sogn 235 14,4
Finderup	Reerslev
Høng (Kro)	Togerup
Kulby	Sønderød
	Hesselbjerg

Samsø.

(Øen hører ved gejstlig Administration under Aarhus Stift, ved borgerlig Adm. under Holbæk Amt.)

Koldby Sogn 241 12,1	Langemark
Koldby	Alstrup
Koldby Kaas (Kro)	Østerby
Permelille	Onsbjerg Sogn 304 12,1
Haarmark	Onsbjerg (Kro)
En Del af Pillemark	Stavns
Tranebjerg Sogn 486 12,2	Sælsinggaarde
Tranebjerg (Kro)	Taftebjerg
Ørby	Tanderup
Brundby	En Del af Pillemark
En Del af Pillemark	Hg. Bisgaard (under Grev-
Ballen	skabet)
Hg. Brattingborg	Nordby Sogn 247 17,4
Besser Sogn 338 9,8	Nordby (Kro)
Besser	Langøre Havn
Torup	Maarup

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Sorø Amt.

Herreder i Sorø Amt.

I. Ringsted	Herred
II. Alsted	—
III. Slagelse	---
IV. Vester Flakkebjerg	----
V. Øster. Flakkebjerg	-----
-

Ringsted Herred.

<p>Bringstrup Sogn 283 9 Bringstrup Ørslev under Skoven Egerup Sigersted Sogn 253 9,1 Sigersted Skjellerød Ringsted Landsogn 556 9 Hg. Ringsted Kloster Havbyrd Tolstrup Balstrup Torpet Benløse Sogn 235 8,7 Benløse Hg. Kjærup Haraldsted Sogn 443 11,1 Haraldsted Alindelille Ske Ske-Tostrup Valsømagle Alindemagle Sogn 167 8,9 Hg. Alindemaglegaard (under Skjoldenæsholm) Estrup Valsøllille Sogn 241 15 Høed Hg. Skjoldenæsholm Jystrup Sogn 172 12,6 Jystrup</p>	<p>Mortenstrup Tostrup Vigersted Sogn 341 9,8 Vigersted Snekørup Aagerup Ortved Kværkeby Sogn 308 15 Kværkeby Kongsted Hg. Rosengaard Nordrup Sogn 291 12 Nordrup Mulstrup Klippede Hg. Giesegaard Farendløse Sogn 129 9,9 Farendløse Tvinnelstrup Høm Sogn 168 8,3 Høm Vetterslev Sogn 192 8,5 Vetterslev Skovmark Ømark Hg. Sørup Sneslev Sogn 298 9,4 Hjelsømagle Fredsgaarde Almstofte Horsetofte Sneslev</p>
---	---

Det første Tal = Antal Tdr. Høstk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Høstk. Hg. = Herregård.

Hg. Eskildstrup			Freerslev Sogn 135 12
Førslev Sogn 269 9,5			Freerslev
Førslev			En Del af Høsten Torp
Levetofte			Terslev Sogn 570 11,1
Simendrup			Terslev (Kro)
Tuerum			En Del af Høsten Torp
Hesselbjerg			Tjæreby
Testrup Sogn 377 11			Aarløse
Testrup			Ulstrup
Skuderløse			Bjerred
Broby Sogn 355 10,4			Kværede
Broby			Hastrup
Søtorup			Tollerød
Duelund			Hg. Sophiendahl (under Bre-
Hg. Gisselfeld			gentved)
Hg. Hæsedede			Ørslev Sogn 240 10,6
Haslev Sogn 347 10,1			Ørslev
Haslev (Hotel)			Hg. Ottestrup (under Giese-
Troelstrup			gaard)
Hg. Bregentved			Kagstrup

Alsted Herred.

Lynge Sogn 396 13,1	Haverup
Lynge	Borød
Topshøj	Lyng
Stenstrup	Bromme Sogn 175 14,5
Eskildstrup	Bromme
Suserup	Krøjerup
Lindebjerg	Lille Ebberup
Borød-Flinterup	Hg. Ødemark
Broby Sogn 183 12,8	Munke Bjergby 297 15,3
Broby	Munke Bjergby
Alsted Sogn 286 10,6	Vedde
Alsted	Dødringe
Knudstrup	Rude-Eskildstrup
Hylstrup	Stenmagle Sogn 347 17,4
Alsted-Flinterup	Stenmagle
Fjenneslev Sogn 197 11,9	En Del af Kyringe
Kirkefjenneslev	Assentorp
Fjenneslevmagle	Vandløse
Hg. Mørup (under Sorø Akademi)	Ovstrup
Slaglille Sogn 241 11	Nyrup
Slaglille	Flinterup Sogn 207 11,3
Brandsmark	Kirke-Flinterup
Hg. Sorø store Ladegaard	Vilsted
Bjernede Sogn 228 12	Frenderup
Hg. Bjernedegaard	Tygstrup
Fulby	Hg. Hellestrup
Store Ebberup	Gyrstinge Sogn 293 10,8
Sorø Købstads Landd.	Gyrstinge
Pedersborg Sogn 244 14,8	Ørslevvester
Pedersborg	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Slagelse Herred. ✓

<p>Stillinge Sogn 740 9,1 Kirke-Stillinge Øster-Stillinge Næsby Kjeldstrup Kongsmark Bilsø</p> <p>Taarnborg Sogn 440 10,8 Svendstrup Tjæreby Frølunde Hulby Halseby Hg. Taarnborg Bonderup Taarnholm</p> <p>Boeslunde Sogn 605 9,1 Boeslunde (Kro) Gryderup Neble Atterup Torpet Vester Bøgebjerg Øster Bøgebjerg Sønderup Egerup Tranderup Lindeskov Hg. Espe</p> <p>Vemmelev Sogn 436 8,5 Vemmelev Forlev</p>	<p>Ormslev</p> <p>Hemmeshøj Sogn 276 8,6 Hemmeshøj Erdrup Stude</p> <p>Heininge Sogn 152 8,1 Heininge</p> <p>Slagelse St. Mikkels Lands. 37 8,6 Lille Valby En Del af Skovsø Slagstrup Hg. Valbygaard Hg. Brorup</p> <p>Slagelse St. Peders Lands. 458 9,4 Holmstrup Hyllerup Landsgrav Hg. Charlottendal</p> <p>Gudum Sogn 109 9,5 Gudum</p> <p>Sønderup Sogn 226 8,1 Sønderup Hallelev Aarslev</p> <p>Nordrup Sogn 244 10,1 Hg. Nordruplund (under Sorø Akademi)</p> <p>Skaftelev</p> <p>Sorterup Sogn 263 9,5 Sorterup</p>
---	--

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Olderup		Slots Bjergby Sogn	7
Tyvelse			183 8,4
Næsby		Slots Bjergby	
Ottestrup Sogn	228 9,4	Slustrup Sogn	165 7,9
Ottestrup		Slustrup	82000
En Del af Skovsø		Harrested	
Vedbysønder		Sørbylille	
Vedbynørre		Gjerlev Sogn	183 7,8
Kindertofte Sogn		Gjerlev	
Kindertofte		Sørdrup	
Hg. Store Fredrikslund		Hg. Falkensten	
Grøfte		Lundforlund Sogn	154 7,8
		Lundforlund	

Vester Flakkebjerg Herred.

Skørpinge Sogn	164 8,9	Skælskør Købst. Landd.	
Skørpinge		Agersø Sogn	99 13,3
Halkevad		Agersø	
Faardrup Sogn	191 8,5	Omø Sogn	
Faardrup		Omø	59 13
Snekkerup		Magleby Sogn	433 9,7
Egeslevmagle Sogn		Magleby	
<i>Egeslevmagle</i>	480 9,6	Hg. Borreby	
Egeslevmagle		Tjæreby Sogn	524 9,3
En Del af Egeslevlille		Tjæreby	
Hesselby		Tystofte	
Boslunde		Vidskølle	
Frankerup		En Del af Egeslevlille	
Hg. Lyngby Gd.		Lundby	
Hg. Gjerdrup			

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartkorn. Hg. = Herregaard.

Lundstorp		Horslev Sogn 196 9,2
Hg. Basnæs		Horslev
Høve Sogn 222 9,3		En Del af Sønderjellinge
Høve		En Del af Bentslev
Oreby		Sandved (Kro)
Flakkebjerg Sogn 165 9,2		Hyldested Sogn 223 8,5
Flakkebjerg (Kro)		Hyldested
Gimlinge Sogn 359 9,5		En Del af Sønderjellinge
Gimlinge		Bjerger Sogn 173 9,5
Dalmose (Kro)		Sønder-Bjerger (Kro)
Vollerup		Bøgelunde
Vemmeløse		Ørslev Sogn 219 11,1
Bjerup		Ørslev
Sørbymagle Sogn 288 9		Sibberup
Sørbymagle		Stubberup
Rosted		Hg. Snedinge (under Hol-
Bøstrup		steinborg)
Kirkerup Sogn 181 15,3		Holsteinborg Sogn
Kirkerup		185 8,1
Hg. Gyldenholm		Hg. Holsteinborg
Esholt		Sterrede
Lorup		Rude (Kro)
Tingjellinge Sogn 75 10,1		Olstrup
Tingjellinge		Bisserup
		Venslev Sogn 148 9,3
		Venslev

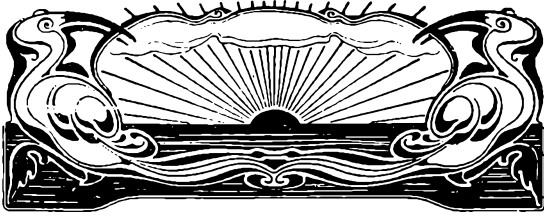
Øster Flakkebjerg Herred.

Fuirendal Sogn 355 11	Herlufsholm Sogn 642 9,4
Hg. Fuirendal (under Holsteinborg)	Hg. Herlufsholm
Tornemark	Guderup
Nyrup	Ladby
Skafterup	Lille Næstved
Kvislemark Sogn 111 9,1	Holsted
Kvislemark	Vridsløse
Hyllinge Sogn 356 8,9	Øverup
Hyllinge (Kro)	Vallensved Sogn 391 9
Brorup	Vallensved
Tostrup	Saltø By
Agerup	En Del af Jenstrup
En Del af Jenstrup	Kyse
Hagenskov	Øllerup
Hg. Harrested	Stubberup
Marvede Sogn 275 9,1	Lund
Menstrup (Kro)	Gunderslev Sogn 337 10
Spjellerup	Hg. Gunderslevholm
Karrebæk Sogn 450 9,8	Rejnstrup
Karrebæk	Holløse
Karrebæksminde (Kro)	Gunderslevlille
Enø By	Førslev Sogn 427 9
Karrebæks Torp	Førslev
Gumperup	Hg. Førslevgaard
Hg. Saltø	Sneslev
Fodby Sogn 409 9	Arløse
Fodby	Arløse Torp
Bistrup	Højbjerg
Stenbæksholm	Krummerup Sogn
Skraverup	327 10,1
Hg. Fodbygaard	Krummerup
	Flenstofte

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Haldagermagle		Haldagerlille	
En Del af Bentslev		Næblerød	
Lystager Torp		Ravnebjerg	
Hg Katrineholm		Tjustруп Sogn	
✓ Fuglebjerg Sogn	178 9,7		169 12,2
Fuglebjerg (Kro)		Tjustруп	
Hg. Fuglebjerggaard		Vinstrup	
Hg. Kastrup		Brunemose	
Haldagerlille Sogn		Kjelderød	
	133 13,6		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Præstø Amt.

Herreder i Præstø Amt.

I. Tybjerg	Herred
II. Hammer	—
III. Baarse	—
IV. Møenbo	—
V. Stevns	—
VI. Fakse	—
VII. Bjæverskov	—
-

Tybjerg Herred.

Vester-Egede Sogn		Næsby Sogn	164	9
	166 11,5	Næsby		
Vester-Egede		Ingelstofte		
Rønnede (Kro)		Hg. Næsbyholm		
Aversi Sogn	186 8	Glumsø Sogn	257	9,5
Aversi		Glumsø (Kro)		
Hg Assendrup (under Gisselfeld)		Aase		
Tybjerg Sogn	359 11,6	Bavelse Sogn	164	9
Tybjerg		Hg. Bavelse		
Hg. Tybjerggaard		Regerup		
Tybjerglille		Atterup		
Hækkerup		Skjelby Sogn	304	8,8
Orup		Skjelby		
Hjelmsølille		Træløse		
Herlufmagle Sogn		Ulstrup		
	533 10,8	Kagstrup		
Herlufmagle (Kro)		Naaby		
Herlufille		Rislev Sogn	227	9,4
Torpe		Rislev		
Spragelse		Gjerdrup		
Hjulebæk		Kjøberup		
Gjelsted		Fensmark Sogn	136	9,1
Hg. Ravnstrup		Fensmark		
Hg Broksø		Kalkerup		
Sandby Sogn	224 9,6	Holmegaards Glasværk		
Sandby		Næstved Skt. Mortens Landd.		
Vinderup		Aaderup		
Buske		Næstved Skt. Peders Landd.		
Vrangstrup Sogn	84 9	Grimstrup		
Vrangstrup		En mindre Del af Herlufholm Sogn		
Tyvelse Sogn	145 9,5			
Tyvelse				

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Remkolde	Kastrup Sogn 40 11,5
Svinninge	Kastrup
Over-Vindinge	Næs
Snertinge	Oreby
Neble	Stubby
Neble Torp	Neder-Vindinge
Hg. Snertingegaard	Ornebjerg
	Hg. Rosenfeld

Baarse Herred.

Vordingborg Landsogn	Ørslev Sogn 299 9,5
448 11,1	Ørslev
En Del af Nyraad	En Del af Stensved
Vintersbølle	En Del af Græsbjerg
Bakkebølle	Fæby
En Del af Græsbjerg	Udby Sogn 297 9,9
Knudsby	Udby (Kro)
Hg. Iselingen	Grumløse
Hg. Marienlyst	Teglstrup
Masnede	Skallerup
Øster-Egesborg Sogn	Beldringe Sogn 327 9,6
489 10	Hg. Beldringe
Øster-Egesborg	Faxinge
Tolstrup	Dyrlev
Røstoft	Hadstrup
Storby	Baarse Sogn 308 10,6
Lækende	Baarse
Skovhuse	Risby
Hg. Liliendal	Broskov
Hg. Lækende	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Snesere Sogn 676 9,4	Jungshoved Sogn 369 10,6
Snesere	Stavreby
Snesere Torp	Stenstrup
Aasie	En Del af Smidstrup
Tappenøje (Kro)	Ambæk
Smidstrup	Roneklint
Brøderup	Fuglesang
Sjølte	Bønsvig
Sølperup	Hg. Jungshovedgaard
Overeven	(under Stampenborg)
Store Røttinge	Alverslev Sogn 415 10,2
Lille Røttinge	Alverslev (Kro)
Hg. Engelholm	Ugledige
Hg. Bredeshave	Amundrup
Everdrup Sogn 501 10,9	Rækende
Everdrup	Tjørnehoved
Bøgesø	Gjederød
Krømplinge	Neble
Størtinge	Kragevig
Togeskov	Hg. Oremansgaard
Stavnstrup	Mærn Sogn 452 8,2
Hemmestrup	Sønder-Mærn
Engelstrup	Nørre-Mærn
Hg. Bækkeskov	Togebj
Præstø Købstads	Sandvig
Landdistrikt	Kingvig
Hg. Nysø (Hovedsædet i	Sageby
Baroniet Stampenborg)	Hg. Høvdingsgaard
Skibinge Sogn 262 9,1	Kallehave Sogn 74 9,6
Skibinge	Kallehave (Kro)
Endegaarde	Viemose
En Del af Smidstrup	Balle
Skovhuse	Langebæk
Egebjerg	Stensby
	Vestenbæk
	Hg. Petersgaard

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Møenbo Herred.

Stege Købstads Landd.	Magleby Sogn 564 10
Stege Landsogn 628 9,9	Magleby
Lindemark	Sømarke
Bissinge	Stubberup
Tøvelde	Busemarke
Udby	Mandemarke
Svendsmark	Busene
Nybølle	Hg. Klintholm
Tjørnemark	Hg. Liselund
Koster	Damsholte Sogn 651 9,8
Nyord Sogn 44 20,2	Hg. Marienborg
Nyord	Store Lind
Kjeldby Sogn 461 7,9	Sprove
Kjeldbymagle	Rødinge
Kjeldbylille	Liseby
Tostrup	Rydsebæk
Pollerup	Hjelm
Ullemark	S. Frenderup
Spejlsby	N. Frenderup
Elmelunde Sogn 398 8,6	Ebbelnæs
Elmelunde	Fanefjord Sogn 620 9,6
Hjertebjerg	Fanefjord
Østermarke	Harbølle
Torpe	Vindebæk
Raabylille	Vollerup
Hg. Nordfeld	Kogseby
Borre Sogn 421 10	Store Dame (Kro)
Borre	Lille Dame
Nybørre	Askeby
Aalebæk	Tostenæs
N. Vestud	Ierbæk
S. Vestud	Bogø Sogn 223 10
Raabymagle	Gammelby (Kro)
	Nyby

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregård

Stevns Herred.

Strøby Sogn 418 8,3	Havnelev Sogn 199 8
Strøby (Kro)	Havnelev
Varpelev Sogn 141 7,5	Skjørpinge
Varpelev	Lyderslev Sogn 383 8,5
Magleby Sogn 535 7,6	Lyderslev
Magleby	Gjevno
Klippinge	Lund
Hg. Søholm	Hg. Højstrup (under Vem-
Holtug Sogn 449 7,6	metofte)
Holtug	Frøslev Sogn 270 9,2
Raaby	Frøslev
Hg. Gjorslev	Hg. Mariehøj (under Bre-
Store Hedinge Lands.	gentved)
574 8,2	Hellested Sogn 541 8,5
Sigerslev	Hellested
Tommestrup	Tostrup
Renge	Arnøje
Bjelkerup	Barup
Højerup Sogn 103 7,5	Hg. Juellinge (under Bre-
Højerup	gentved)
Lille Hedinge Sogn	Smerup Sogn 261 8,8
204 7,4	Smerup
Lille Hedinge	Store Torøje
Rødvig (Kro)	Lille Torøje

Fakse^v Herred.

Spjelderup Sogn 259 9,6	En Del af Viverup
Store Spjelderup	En Del af Aas
Lille Spjelderup	Frenderup
Vemmetofte Sogn	Rode
Hg. Vemmetofte Kloster	Baberup
Alslev Sogn 198 8,5	Høsten
Alslev	Ulse Sogn 228 9
Togerup	Ulse
Bonderød	Nielstrup
Hg. Alslevgaard (under Bregentved)	Olstrup
Karise Sogn 431 9	Skovrup
Karise (Kro)	Øster Egede Sogn
Store Linde	165 10,1
Pebringe	Hg. Jomfruens Egede
Olstrup	En Del af Viverup
Jørslev	En Del af Aas
Gammelby	Atterup
Hg. Tryggevælde (under Bregentved)	Fakse Sogn 925 9,7
Tureby Sogn 257 12,2	Fakse (Hotel)
Hg. Turebyholm (under Bregentved)	Stubberup
Tureby (Kro)	Tokkerup
Kjederup	Værløse
Børsted	Ebbeskov
Dalby Sogn 489 9,5	Jyderup
Dalby	Tygstrup
Dalby-Borup	Hovby
Jenstrup	En Del af Rejnstrup
Togerup	En Del af Borrishoved
Druestrup	Hg. Rosendal
	Hg. Margretenlund
	Hylleholt Sogn
	Fakse Ladeplads (Kro)

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Vivede	Mosebølle		
Kissendrup	Hg. Lindersvold) begge under Gaunø	
Favrby	Hg. Strandegaard		
Fuglsang	Kongsted Sogn	680	11
Vraamose	Kongsted		
Vallebo	Borup		
Strandhoved	Grunderup		
Lille Elmue	Svenderup		
En Del af Borrishoved	Tingerup		
En Del af Rejnstrup	Levstrup		
Roholte Sogn	Hyllede	372	11,5
Roholte	Eskildstrup		
Vindbyholt (Kro)	Tornemark		
Orup	Skovtorup		
Store Elmue	Hg. Lystrup		

Bjæverskov Herred.

Volderslev Sogn	222	10,6	Vemmedrup
Volderslev			Lidemark Sogn
Fløjterup			188
Hg. Juellund (under Giese- gaard)			10,8
Gjørslev Sogn	288	11,6	Lidemark
Gjørslev			Ødemark
Sliminge (Kro)			Gummerød
Bøgede			Lellinge Sogn
Bjæverskov Sogn	344	9,6	161
Bjæverskov			9,6
Gummersmark			Lellinge
Kjulerup			Hg. Ny Lellingegaard (under Vallo)
			Kjøge Købstads Landd.
			Gammelkjøge By
			Sønder Kjøge

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Herfølge Sogn	814	9,7	Enderslev Sogn	197	10,3
Herfølge			Enderslev		
Aashøj			Poulstrup		
Svansbjerg			Aggerup		
Søllerup			Vraaby Sogn	150	11
Tessebølle			Vraaby		
Vidskølle			Skrosbjerg		
Egøje			Haarlev Sogn	330	8,5
Hastrup			Haarlev (Kro)		
Klemmenstrup			Lystrup		
Hg. Billesborg	}	under under Vallo	Ammerup		
Hg. Gundrup			Lille Tornby		
Sæder Sogn	312	11	Lille Linde		
Sæder			Himlingøje Sogn	127	9,1
Ringsbjerg			Himlingøje		
Hegnerup			Valløby Sogn	164	9,3
Algestrup			Valløby		
Ingelstrup			Hg. Vallo		
Hejede			Tornby Sogn	127	8,8
Sonnerup			Store Tornby		
Kannerød					

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land;
til 1 Td. Hartkorn. Hg. = Herregaard.

Bornholms Amt.

Herreder i Bornholms Amt.

I. Vester	Herred
II. Nordre	—
III. Øster	—
IV. Sønder	—
V. Christiansø (Erteholmene)	
-

Vester Herred.

Knudsker Sogn 300 12	Vester Marie Sogn
Nylarsker Sogn 354 11,2	789 13,2
Arnager	Nyker Sogn 438 8,3

1891

Nordre Herred.

Klemensker Sogn	Olsker Sogn 353 17,2
955 12,5	Tejn
Rutsker Sogn 422 11	Rø Sogn 328 14,1
Vang	Hasle Købstads Landd.
Teglkaas	Allinge og Sandvig
Helligeder	Købstæders Landd.

Øster Herred.

Øster Larsker Sogn	Øster Marie Sogn 874 12,8
638 12,3	Saltuna
Saltuna	Ypnasted
Gudhjem Sogn 227 19,2	Rølshavn
Gudhjem (Hotel)	Ibsker Sogn 599 9,5
Melsted	Listed
	Aarsdale

1891

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Sønder Herred.

Bodilsker Sogn 501 13,5		Pedersker Sogn 403 11,6
Poulsker Sogn 413 14		Bakkerne
Snogebæk		Aaker Sogn 926 13,9
<i>Poulsker</i>		Boderne

Christiansø (Erteholmene).

•

Maribo Amt.

Herreder i Maribo Amt.

- I. Lollands Nørre Herred
 - II. — Sønder —
 - III. Fulgse —
 - IV. Musse —
 - V. Falsters Nørre —
 - VI. — Sønder —
-

Lollands Nørre Herred.

Nakskov Landsogn

Krukholm
 Stormarken Huse
 Møllemarken Huse
 Abildtorp
Halsted Sogn 623 7,9
 Hg. Juellinge
 Hg. Sæbyholm (Grevsk.
 Hardenberg-Reventlow)
 Højfelde
 Hellinge
 Meltofte
 Skovby
 Tvede
 Øster Nordlunde
 En Del af Øster-Karleby
Vesterborg Sogn 432 8,8
 Vesterborg
 Bønned
 Langesø
 Vedby
 En Del af Magletving
 Hg. Pederstrup)
 Hg. Skjelstofte) under
Christians-
sæde.
Birket Sogn 485 9
 Birket
 Torrig
 En Del af Magletving
 Store Lindet
 Lille Lindet
 Hejringe
 Hjemholt
 Ravnsby

Kragenæs (Kro)

Horslunde Sogn 723 8,1

Horslunde (Kro)

Svinsbjerg

Nøbbet

Urne

Egholm

Ravnsholt

Nybølle

Bulbro

Tvede

Nordlunde Sogn 97 7,9

Vester-Nordlunde

Utterslev Sogn 488 8,2

Utterslev

Kastager

Tjørneby

Hg. Vintersborg

Hg. Hovgaard (under Juel-
linge)

Vindeby Sogn 243 7,6

Vindeby

Onsevig (Kro)

Skredtorpe

Købelev Sogn 554 8,2

Købelev

Vesterbo

Østerballe

Rolykke

Skovbølle

Herredskirke Sogn
220 7,8

Vester-Karleby

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Store Løjtofte		Helgenæs
Ringseby		Holmegaard
Løjtofte Sogn	113 8,6	Sandby Sogn 627 7,9
Lille-Løjtofte		Sandby
Sandbjerg		Taars
En Del af Øster-Karleby		Højsmarke
Branderslev Sogn	310 8,4	Harpelunde
Branderslev		Hg. Stensgaard
Hg. Christiansdal (under		Hg. Frederiksdal
Grevsk. Hardøb.-Reventl.		Hg. Asserstrup
Nakskov Ladegaard		

Lollands Sønder Herred.

Stokkemarke Sogn		Troelseby
	717 10,6	Hg. Søllestedgaard
Stokkemarke (Kro)		Skovlænge Sogn 107 9
Kjeldernæs		Skovlænge
Blans		Gurreby Sogn 109 9,5
Saltvig		Gurreby
Abed		Vaalshave
Brandmose		Ryde Sogn 214 10,7
Tjennemark		Ryde
Løjed		Hovbølle
Hg. Stensgaard)	under	Thoreby
Hg. Ørbygaard)	Juellinge	Nybølle
Hg. Knuthenlund (under		Stibanken
Knuthenborg)		Hg. Gammelgaard
Søllested Sogn	293 8,9	Landet Sogn 299 9,8
Søllested (Kro)		Askø
Højreby		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Alminde		Knubbelykke	
Kortrup		Sjunkeby	
Skotsebølle		Vesternæs	
Aageby		Jorbjerg	
Opager		Langø By	
Hg. Aalstrup (under Christi- stianssæde)		Hg. Gottesgabe	
Græshave Sogn 222 9,5		Vestenskov Sogn	
Græshave			363 9,3
Øster-Skovby		Vestenskov	
Hg. Øllingsøgaard		Næsby	
Gloslunde Sogn 244 12,6		Læsø	
Gloslunde		Skovby	
Hoby		Brydebølle	
Kramnitse		Raarup	
Dannemare Sogn 266 9,3		Savnsø	
Dannemare		Hg. Fredsholm	
Egebølle		Arninge Sogn 263 9	
Tillitse Sogn 435 9,2		Arninge	
Tillitse		Kuditse	
En Del af Egebølle		Tryghus	
Støby		Grønnegade	
Klynge		Emb	
Munkeby		Ore	
Majbølle		Avnede Sogn 172 10,6	
Gammelby		Avnede	
Hg. Rudbjerggaard		Lille Avnede	
Kappel Sogn 336 10,4		Ullerslev	
Kappel		Torpe	

Fuglse Herred.

Errindlev Sogn 378 10,8	Hg Nybøllegaard
Errindlev	Ringsebølle Sogn 110 8,2
Sjælstofte	Ringsebølle
Skovby	Rødby
Torpe	Sæddinge Sogn 175 7,8
Hg. Bremersvold	Sæddinge
Olstrup Sogn 243 7,1	Hg. Sæddingegaard
Hg. Lungholm	Nebbelunde Sogn 230 9
Bjernæs	Nebbelunde
Assenbølle	Bukkehave
Taagerup Sogn 318 10,1	Hg. Dansted
Taagerup	Norre
Hyldtofte	Tofte
Hg. Højbygaard (under Baroniet Sønderkarle)	Tirsted Sogn 259 9,2
Thorslunde Sogn 113 7,6	V.-Tirsted
Thorslunde	Ø.-Tirsted
Fuglse Sogn 388 8,3	Brandstrup
Fuglse	Gjeringe
Skottemarke	Vied
Flaarup	Holled
Alsø	Vejleby Sogn 182 7,9
Bøsserup	Vejleby
Hildestolpe	Skjørringe Sogn 243 8,4
Hg. Kjærstrup	V.-Skjørringe
Krønge Sogn 155 8,5	Ø.-Skjørringe
Krønge	Hg. Christianssæde
Hg. Søholt	Hillested Sogn 304 9
Bursø Sogn 183 8,6	Hillested
Bursø	Haared
Holeby Sogn 231 8,4	Raa
Holeby (Kro)	Østofte Sogn 837 9,3
	Østofte

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Erikstrup	Hg. Havlykkegaard) under Knn- thenb.
Nørreballe	Hg. Vorskovgaard	
Sørup	Askø Sogn	46 11,4
Langet	Askøby	
Havlykke	Femø Sogn	203 9,9
Paarup	Sønderby	
Bandholm Sogn	Nørreby (Kro)	
Bandholm (Hotel)	Fejø Sogn	349 9,3
Reersnæs	Vesterby (Kro)	
Koholt	Østerby	

Musse Herred.

Thoreby Sogn	1065	9,5	Hg. Hardenberg
Thoreby			Majbølle Sogn
Grænge			387 8,2
Flintinge			Majbølle
Ryggerup			Guldborg (2 Kroer)
Sløserup			Sosmark
Nage Isti			Hjelm
Sundby			Vignæs Sogn
Hg. Fuglsang			168 9,4
Hg. Priorskov			Vignæs
Hg. Rosenlund (Grevsk. Hardenberg-Reventlow)			Skovby
Radsted Sogn	566	9,7	Taars Sogn
Radsted			379 9,3
Krungerup			Taars
Hydesby			Kalø
Pogmosetofte			Killerup
Nørre-Langet			Hg. Berridsgaard
			Sakskøbing Landsogn
			350 10,5
			Hg. Orebygaard

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Oreby (Kro)	Fjelde Sogn 136 9,2
Rørbæk	Fjelde
Reersø	Kartoftø
Vaabensted Sogn 380 9,8	Døllefjelde Sogn 153 8,8
Vaabensted	Døllefjelde
Kraarup	Sønder-Langet
Budderup	Musse Sogn 154 9,8
Hg. Nielstrup (under Hardenberg)	Stor-Musse
Engestofte Sogn 158 8,8	Lille-Musse
Engestofte	Hg. Bramslykke (under Christiansholm)
Hg. Engestofte (under Stamhus Engestofte og Ulriksd.)	Bregninge Sogn 173 10,7
Forneby	Grønnegade
Olstrup	Bregninge
Hunseby Sogn 522 8,4	Laagerup
Hunseby	Unnerup
Maglemer	Kjettinge Sogn 549 8,8
Anderstrup	Kjettinge
Skjelstrup	Frejlev
Grimstrup	Tokkerup
Hg. Knuthenborg	Raagelunde
Maribo Købst. Landd.	Nysted Sogn 153 9,6
Reishale	Togense
Hg. Maribo Ladegaard (under Knuthenborg)	Vantore
Slemminge Sogn 375 9,1	Aalholm
Store-Slemminge	Hg. Aalholm (Hovedsæde i Grevsk. Christiansholm)
Lille Slemminge	Herritslev Sogn 289 9,8
Østerby	Herritslev
Udstolpe	Stubberup
Ettehave	Skaarup
Hejrede	Øster-Ulslev Sogn 192 9
Hg. Nørregaard (under Hardenberg)	Øster-Ulslev
	Godsted Sogn 146 11,4
	Godsted

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Karleby		Sørup
Hg. Ulriksdal		Sløse
Vester-Ulslev Sogn		Øllebølle
	297 9,6	Sandager
Vester-Ulslev		Handermelle

Falsters Nørre Herred.

Maglebrænde Sogn		Nørre-Alslev Sogn	
	154 9,5		312 7,3
Maglebrænde		Nørre-Alslev (Kro)	
Algestrup		Ravnso	
Fjenstrup		Nørre-Vedby Sogn	
Stangerup			464 8,3
Torkildstrup Sogn		Nørre-Vedby	
	344 8,8	Orehoved (Kro)	
Torkildstrup		Gaabense	
Gundslevmagle		Egelev	
Sullerup		Riserup	
Dukkerup		Nørre-Grimmelstrup	
Torup		Vaalse Sogn	432 7,5
Lillebrænde Sogn	154 9,5	Vaalse	
Lillebrænde		Hg. Valnæsgaard	
Barup		Egense	
Gundslev Sogn	444 8,7	Myged	
Gundslev		Kippinge Sogn	216 7,6
Skovby		Vester-Kippinge	
Havnsø		Øster-Kippinge	
Sortsø		Brarup Sogn	333 7,8
Skjerne		Brarup	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Alstrup		Hg. Ny Kirstinebjerg	
Lundby		Eskildstrup Sogn	
Guldborg Færgegaard (Kro)			296 8,7
Stadager Sogn	211 7,3	Eskildstrup (Kro)	
Sundby		Ovstrup	
Hg. Vennerslund		Støstrup	
Nørre-Kirkeby Sogn		Sørup	
	206 7	Nyby	
Nørre-Kirkeby		Tingsted Sogn	488 8,4
Lommelev		Tingsted	
Bannerup		Stubberup	
Ravnstrup		Toderup	
Ønslev Sogn	417 9,5	Øverup	
Ønslev (Kro)		Bruntofte	
Byskov		Kraghave	
Klodskov		Hg. Gl. Kirstinebjerg	

Falster Sønder Herred.

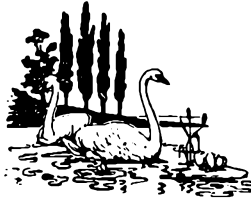
Nykøbing Købst. Landd.		Karleby Sogn	192 8
Systofte Sogn	275 7,6	Karleby	
Systofte		Tunnerup	
Bjørud		Horbelev Sogn	601 8,9
Hulebæk		Horbelev	
Nørre-Ørslev Sogn		Sørslev	
	269 8,1	Nørre-Tostrup	
Nørre-Ørslev		Bønved	
Listrup		Bregninge	
Horreby Sogn	189 10,8	Skjoldstrup	
Horreby		Haldskov	
Eged		Meelse	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Sønder-Grimmelstrup		Tjæreby	
Falkerslev Sogn	360 8,5	Sildestrup	
Falkerslev		Sønder-Tostrup	
Truelstrup		Elkenøre	
Virked		Ulvsløv	
Hg. Skjøringegaard		Hildestrup	
Aastrup Sogn	726 8	Sønder-Ørslev	
Aastrup	<i>ÅSTRUP</i>	Sønder-Vedby	
Vejringe		Hg. Ourupgaard	
Moseby		Væggerløse Sogn	496 11,2
Ore		Væggerløse	
Rodemark		Haslø By	
Hesnæs		Bøtø By	
Næsby		Stovby	
Hg. Carlsfeld) under det Classenske Fideikommis.	Rabjerg	
Næsgaard		Højet	
Sønder-Alslev Sogn		Marbæk	
	200 10	Bruserup	
Sønder-Alslev		Skjelby Sogn	293 7,6
Hg. Korselitze (under det Classenske Fideikommis)		Skjelby	<i>SKJELBY</i>
Sønder-Kirkeby Sogn		Stavrby	
	229 7,8	Fiskbæk	
Sønder-Kirkeby		Hg. Gjedsergaard	
Egebjerg		Gjedesby Sogn	278 9,5
Idestrup Sogn	750 8,8	Gjedesby	<i>GJEDSBY</i>
Idestrup		Gjedser By (Kro)	

Odense Amt.

Herreder i Odense Amt.

- I. Odense Herred
 - II. Aasum
 - III. Bjerge
 - IV. Lunde
 - V. Skam
 - VI. Skovby
 - VII. Baag
 - VIII. Vends
-

Odense Herred.

<p>Odense St. Knuds Sogns Landd. 172 13,9</p> <p>Bolbro Hunderup</p> <p>Odense Frue Lands. 265 11,3</p> <p>Killerup Ejby Biskorup Hg. Blangstedgaard</p> <p>Odense St. Hans Sogns Landd. 195 8,5</p> <p>Skibhuse (Kro) Hg. Aalykkegaard Hg. Marielund</p> <p>Næsbyhoved-Brøby Sogn 300 8,2</p> <p>Brøby (Kro) Næsby Kirkendrup Skovshøjrup</p> <p>Paarup Sogn 299 8,7</p> <p>Paarup Snestrup Villemølle Stegsted Tarup</p> <p>Korup Sogn 183 10,9</p> <p>Korup Store Pederstrup Trydstrup</p> <p>Ubberud Sogn 317 11,9</p> <p>Store Ubberud</p>	<p>Lille Ubberud (Kro) Troelsrød Højbjerg Radby</p> <p>Lille Bisbjerg Hg. Hesbjerg</p> <p>Vissenbjerg Sogn 703 10,6</p> <p>Skjalbjerg (Kro) Bred (Kro) Magtebølle Fuglevig Assenbølle Gadsbølle Andebølle Rølhuse Skovsby Kolbjerg Brønsrud Kjeldstrup Skallebølle</p> <p>Tommerup Sogn 350 12,4</p> <p>Tommerup Knarreborg (Kro)</p> <p>Brylle Sogn 344 10,6</p> <p>Brylle Render Gundestrup</p> <p>Verninge Sogn 464 11,1</p> <p>Verninge (Kro) Naarup (Kro) Solevad</p>
---	--

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartkorn. Hg. = Herregaard.

Hjelmerup
 Langsted
 Bregnemose
Bellinge Sogn 235 8,3
 Bellinge (Kro)
Brændekilde Sogn
 163 9,8
 Brændekilde
Sanderum Sogn 540 9,7
 Sanderum
 Højme
 Ravnebjerg
 Elmelund

Dalum Sogn 243 8,7
 Hg. Dalumgaard
 Hg. Christiansdal
 Hjallose
Stenløse Sogn 245 8,7
 Stenløse
 Volderslev
 Svendstrup
 Hg. Lindved
Fangel Sogn 231 11,2
 Fangel (Kro)
 Fangeltorp

Aasum Herred.

Nørre-Søby Sogn 196 12
 Nørre-Søby
 Hg. Søbysøgaard
Nørre-Lyndelse Sogn
 404 10,2
 Nørre-Lyndelse (Kro)
 Freltofte
 Lumby
 Dømmestrup
 Hg. Bramstrup
Højby Sogn 174 9
 Højby (Kro)
Sønder-Næraa Sogn
 308 8,7
 Sønder-Næraa

Ore
 Tarup
 Hg. Torpegaard
Rolfsted Sogn 296 8,8
 Rolfsted
 Hudevad
 Kappedrup
 Ferreslev
Rønninge Sogn 222 11,3
 Rønninge
 Langeskov (Kro)
 Røjerup
 Hg. Rønningesøgaard
Davinde Sogn 139 12,3
 Davinde

Hg. Sanderumgaard		Hg. Hollufgaard	
Allerup Sogn	178 9,3	Birkum	
Allerup		Tving	
Torup		Kjærby	
Fravde Sogn	543 9	Aasum Sogn	203 8,7
Fravde		Aasum	
Hg. Fravdegaard		Raagelund	
Over-Holluf		Seden Sogn	89 12,5
Neder-Holluf		Seden	

Bjerge Herred.

Agedrup Sogn	149 11,1	Mesinge Sogn	358 8,8
Agedrup		Mesinge	
Bullerup		Midskov	
Vester-Kjærby		Salby	
Kjølstrup Sogn	407 9,5	Torup	
Kjølstrup		Dalby Sogn	196 9
Ladby		Dalby	
Kertinge		Birkebjerg	
Hundslev		Hersnab	
Hg. Ulriksholm		Stubberup Sogn	343 12,3
Munkebo Sogn	294 9,1	Stubberup	
Munkebo (Kro)		Nordskov	
Dræby		Martofte	
Hg. Østergaard		Langø	
Drigstrup Sogn	239 7,9	Egense	
Drigstrup		Bogensø	
Bregnør		Hg. Schelenborg	
Over-Kjærby		Hg. Brockdorff (under	
Lille-Viby		Schelenborg)	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Viby Sogn 358 8,8	Urup
Viby	Hg. Skovsbo
Maalev	Birkende Sogn 160 13
Hg. Verringe	Birkende
Hg. Brolykke)	Nonnebo
Øen Romsø)	Skallerød
	Hg. Selleberg
Revninge Sogn 228 8,5	Marslev Sogn 320 9,8
Revninge	Marslev
Hg. Lundsgaard	Hg. Vejrupgaard
Rynkeby Sogn 298 9,6	Holev
Rynkeby	Radstrup
Tvinge	
En Del af Hundslev	

Lunde Herred.

Lumby Sogn 416 9	Kappedrup
Lumby	Emmelev
Stige (Kro)	Brandsby
Anderup	Gyrup
Torup	Bladstrup
Allesø Sogn 165 9	Østrup Sogn 190 9,8
Allesø	Østrup
Lunde Sogn 364 8,4	Hg. Østrupgaard
Vester-Lunde	Daugstrup (Kro)
Øster-Lunde	Skeby Sogn 208 13,3
Beldringe	Skeby
Fremmelev	Klintebjerg (Kro)
Tostrup	Gjerskov
Hjadstrup Sogn 252 9	Hessum
Hjadstrup	Ølund

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Otterup Sogn 272 9
 Otterup
 Hjorslev
 En Del af Ørreslev
 Hg. Nislevgaard
 Hg. Ørreslevgaard

Norup Sogn 312 12,8
 Norup
 Egense
 Hasmark
 Hg. Hofmangave

Skam Herred.

Krogsbølle Sogn 524 12
 Krogsbølle
 Tørresø
 Baardesø
 Jørgensø
 Gundstrup
 Gyngstrup
 Agernæs
 Hg. Einsidelsborg)
 Hg. Kjørup)

under
 Grevsk.
 Roepst.

Nørre-Næraa Sogn
 118 11,9
 Nørre-Næraa
 Ringe
 Roerslev
 Bredstrup
 Holme
Bederslev Sogn 118 11,9
 Bederslev
 Vellinge
Uggerslev Sogn 171 8,8
 Uggerslev

Hg. Uggerslevgaard (under
 Gyldensten)

Jydemark
 Slebstrup

Nørre-Højrup Sogn 96 7,8
 Nørre-Højrup (Kro)

Skamby Sogn 454 8,4
 Skamby

Ullerup
 Rostrup

Bolmerød

Bare Brøndstrup

Bastrup

Thorup

Stensby

Glavendrup

Grindløse Sogn 288 9

Grindløse

Hg. Jerstrup (under Gylden-
 sten)

Engeldrup

Vester-Egense

Vesterby

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
 til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Klinte Sogn 254 9,9
Klinte
Nørreby

Jersore
Æbelø (under Roepstorff)

Skovby Herred.

Nørre-Sandager Sogn
194 10,5

Nørre-Sandager
Nørre-Esterbølle
Hg. Gyldensten
Hg. Sandagergaard (under
Gyldensten

Guldbjerg Sogn 100 10,1

Guldbjerg
Kolshave
Revldrup
Smidstrup
Nordskov

Ejlby Sogn 114 8

Ejlby
Ejlbylunde
Kilde

Melby Sogn 134 7,1

Melby
Jullerup
Lodne Brøndstrup

Særslev Sogn 522 8,8

Særslev (Kro)
Toderup
Slagstrup

Svendstrup

Askeby
Moderup
Maderup
Esterbølle
Hemmerslev
Kosterslev

Søndersø Sogn 422 9,1

Søndersø (Kro)
Vedby
Ørreslev
Serup
Hg. Dallund

Vigerslev Sogn 603 11

Vigerslev
Farstrup
Kjeldeby
Tværskov
Rude
Togerød
Morud
Bredbjerg
Hg. Langesø (under Hol-
stenshus)
Hg. Margaard

Vevlinge Sogn 603 11	Eielskov	
Vevlinge	En Del af Holse	
Væde	Skovby Sogn 435 10,3	
Tevringe	Skovby	
Sasserød	Kjærby	
En Del af Hindevad	Eskildstrup	
Hg. Rugaard	Skaarup	
Hg. Elvedgaard	Tofte	
Haarslev Sogn 532 12,1	Harridslev	
Haarslev (Kro)	Hg. Harridslevgaard	
Hindevad (Kro)	Ore Sogn 227 11,9	
Viderne	Ore	
Gamby	Skaastrup	
Skovgaarde (Kro)	Ørbæk	
Nymark	Hg. Oregaard) under Gyldensten.
Farsbølle	Hg. Hugget	

Baag Herred.

Assens Købst. Landd.	Helnæs Sogn	
Kærum Sogn 322 9,3	Helnæs By	
Kærum	Dreslette Sogn 404 10,5	
Ebberup (Kro)	Dreslette	
Saltotfe	Brunshuse	
Mejlby	Hg. Flenstotfe	
Nordby	Brydegaard	
Thorøhuse	Mullerød	
Sønderby Sogn 286 9,1	Snave	
Sønderby	Skaarup	
Aae	Strærup	
Hg. Frederiksgave	En Del af Nellemose	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet =
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Haarby Sogn	516	11,4	Hg. Brahesholm
Haarby (Kro)			Ørsted Sogn
Sarup			255
Strandby			11,6
Akkerup			Ørsted
Skallebjerg			Nyrup
En Del af Neldemose			Højbjerg
Hg. Logesmose			Hg. Frederikslund
Flemløse Sogn	439	10,3	Orte Sogn
Flemløse (Kro)			279
Voldtofte			13,6
Dærup			Orte
Høed			Frøbjerg
Kjøng Sogn	411	11	Skydebjerg Sogn
Kjøng			183
Gummerup			12,4
Glamsbjerg (Kro)			Skydebjerg (Kro)
Højrup			Aarup (Kro)
Holte			Kerte Sogn
Hg. Søholm			353
Søby Sogn	166	10	12,5
Kirkeseby			Kerte
Søseby			Ørsbjerg
Hg. Skovgaarde			Hjerup
Turup Sogn	194	9,8	Favrskov
Turup			Hg. Billeskov (under We-
Blangstrup			dellsborg)
En Del af Hesle			Barløse Sogn
Søllested Sogn	146	13,4	284
Søllested			10,5
Bukkerup			Barløse
Vedtofte Sogn	162	10,5	Barløse-Taarup
Vedtofte			Kaslund
En Del af Hesle			Myllerup
Mellemballe			Bæring
			Gamtofte Sogn
			563
			9,1
			Gamtofte
			Voldbro
			Egerup
			Grimstrup
			Lundager
			Aborre
			Hestholm
			Vistorp
			Hg. Brahesborg

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg = Herregaard

Holevad Sogn 115 9,4	Tanderup Sogn 262 10,7
Holevad	Tanderup
Mygind	Nakke
Smejrup	Emtekjær
Karup	Hjorte
Sandager Sogn 168 11,4	Haare
Sandager	Hg. Minendal (under We-
Stubberup (Kro)	dellsborg)
Torup	Baagø Sogn 88 12,3
Næs	Baagøby
Hg. Orelund	

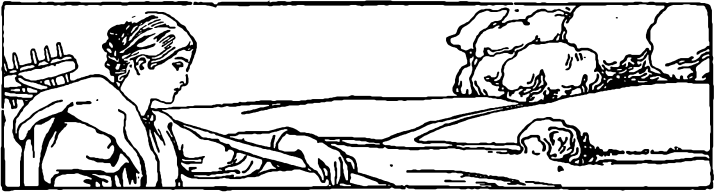
Vends Herred.

Husby Sogn 452 8,7	Balslev Sogn 167 8,8
Husby	Balslev
Eskjør	Mosegaard
Hygen	Ejby Sogn 162 9,5
Hygen Torp	Ejby (Kro)
Sønder-Aaby	Gjelsted Sogn 435 9,6
Hg. Wedellsborg	Gjelsted (Kro)
Ørslev Sogn 288 12,1	Taarup
Ørslev	Hønnerup
Tellerup	Kingstrup
Ellesø	Lunge
Hg. Tybrind (under We-	Rørup Sogn 357 10,8
dellsborg)	Rørup
Føns Sogn 236 10,5	Aalsbo
Føns	Hækkebølle
Rud	Etterup
Hg. Sparretorn (under We-	Hg. Erholm
dellsborg)	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Hg. Søndergaarde (under Erholm)	Bubel
Fjeldsted Sogn 315 10,8	Nørre=Aaby Sogn 245 7,9
Fjeldsted	Nørre-Aaby (Kro)
Fjellerup	Byllerup
Sletterød	Brangstrup
Harndrup Sogn 155 10,2	Gadstrup
Harndrup	Udby Sogn 296 8
En Del af Graderup	Udby (Kro)
Brænderup Sogn 482 10	Viby
Brænderup	Rolund
Kjøstrup	Gamborg Sogn 154 8,3
En Del af Graderup	Gamborg
En Del af Holse	Kavslunde Sogn 416 7,6
Fyllested	Kavslunde
Skovhøjrup (Kro)	Svendstrup
Aahøjrup	Skrillinge
Bro	Voldby
Hg. Kjærsgaard	Middelfarts Købstads
Hg. Holsegaard	Landd. 112 9,6
Asperup Sogn 390 8,2	Hg. Hindsgavl
Asperup	Hg. Fænøgaard
Baaring	Vejlby Sogn 674 9,3
Vedelshave	Vejlby
Kjærby	Strib (Hotel)
Rorslev Sogn 169 7,7	Røgle
Rorslev	Røgle-Taarup
Blanke	Stavrby
Indslev Sogn 231 8,6	Aglby
Indslev (Kro)	Kustrup
Taarup	Hg. Billeshave
Vejrup	Hg. Katrinebjerg

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Svendborg Amt.

Herreder i Svendborg Amt.

I. Vindinge	Herred
II. Gudme	—
III. Sunds	—
IV. Langelands Nørre	—
V. — Sønder	—
VI. Ærø	—
VII. Salling	—

Vindinge Herred.

Nyborg Landsogn				Paarup	
Hjulby				Kullerup Sogn	173 9
Avnslev Sogn	574	10,1		Kullerup	
Avnslev				Saaderup	
Skalkedrup				Hg. Juulskov	
Rejstrup				Refsvindinge Sogn	
Korkendrup					187 10,2
Nordenhuse				Refsvindinge	
Skagbohuse				Vindinge Sogn	549 9,2
Hg. Juelsberg				Vindinge	
Knudshoved				Lamdrup	
Slipshavn (Kro)				Rosille	
Bovense Sogn	127	10,2		Sulkendrup	
Bovense (Kro)				Kogsbølle	
Flødstrup Sogn	356	9,5		Bønkel	
Flødstrup				Hg. Holchenhavn	
Kissendrup				Frørup Sogn	553 9,1
Langtved				Frørup	
Mullerup				Torup	
Hg. Rørbæk				Slude	
Hg. Risinge				Kongshøj	
Ullerslev Sogn	216	11		Langæble	
Ullerslev (Kro)				En Del af Sentved	
Skjellerup Sogn	209	9,6		Ørbæk Sogn	271 9,3
Skjellerup				Ørbæk (Kro)	
Hg. Hindemade				Hg. Ørbækklunde	
Skovballe				Æble	
Biskoptorup				En Del af Sentved	
En Del af Saaderup				Ellested Sogn	186 11,1
Ellinge Sogn	154	10,1		Ellested	
Ellinge (Kro)				Kullerup	
Bækstrup				Lindeskov	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Hg. Lykkesholm
Herrested Sogn 412 10,2
 Herrested
 Maare
 Viillumstrup
 Kragelund
 Kastel
 Maareskov
 Hg. Ravnholt
Hellerup Sogn 151 9,9
 Hellerup

Hg. Hellerup (under Ravn-
 holt)
 Havndrup
Søllinge Sogn 160 11,1
 Søllinge
 Eskildstrup
Sønder-Højrup Sogn
 134 10,1
 Sønder-Højrup
 Pederstrup (Kro)
Aarslev Sogn 131 10
 Aarslev (Kro)

Gudme Herred. ✓

Ringe Sogn 522 12
 Ringe (Kro)
 Sødinge
 Rynkeby
 Bolteskov
 Boltinge
 Kjelderup
 Lombjerger
 Brangstrup
 Volstrup
 Hg. Boltinggaard
 Hg. Rynkebygaard
 Hg. Lammehave
Ryslinge Sogn 239 11,3
 Ryslinge
 Lørup
 Hg. Tygstrup

Hg. Krumstrup
Gislev Sogn 498 12,1
 Gislev (Kro)
 Holme
 En Del af Lamdrup
 Fjelderup
 Sandager
 Ravndrup
Svindinge Sogn 400, 9,4
 Svindinge
 En Del af Lamdrup
 Hg. Glorup)
 Hg. Anhof) under
 Moltkenborg.
Langaa Sogn 178 9,7
 Langaa
 Hg. Rygaard (under Molt-
 kenborg)

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
 til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Øksendrup Sogn 153 9,2	Vejstrup Sogn 182 9,1
Øksendrup (Kro)	Vejstrup
Tangaa	Hg. Vejstrupgaard
Hesselager Sogn 524 9,1	Hg. Tiselholt
Gml. Hesselager (Kro)	Gudme Sogn 301 9,4
Ny Hesselager (Kro)	Gudme
Hg. Hesselagergaard	Gjaldbjerg
Vormark	Hg. Broholm
Bøsøre	Brudager Sogn 135 12,5
Refsøre	Brudager
Fiskholt	Gudbjerg Sogn 527 14,3
Boholt	Gudbjerg
Øen Vresen	Brendeskov
Ovre Sogn 279 10,1	Lakendrup
Ovre (Kro)	Ellerup
Lundeborg (Kro)	Brenderup
Albjerg	Hg. Mullerup

Sunds Herred. ✓

Kværndrup Sogn	En Del af Staagerup
499 10,7	Hg. Skjoldemose
Kværndrup (Kro)	Hg. Løgtved
Trunderup	Hg. Kroghenlund
Gultved	Lunde Sogn 245 13 ✓
Egeskov	Lunde
Hg. Egeskov	Høje
Stenstrup Sogn 366 12,2	Bobjerg
Stenstrup (Kro)	Kirkeby Sogn 219 14,2
Hundtofte	Kirkeby
Rødme	Dungs-Højerup

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartkorn. Hg. = Herregaard.

Egebjerg		Ballen	
Slæbæk		Drejø Sogn	117 12,6
Raarud		Drejøby	
Ollerup Sogn	222 10,1	Skaarøby	
Ollerup		Strynø Sogn	129 8
Staagerup		Strynøby	
Hg. Nielstrup (under Baro-		Strynø Kalv	
niet Lehn)		Bjerreby Sogn	613 8,8
Tvede Sogn	236 11,5	Bjerreby	
Tvede		Skovballe (Kro)	
Hældager		Søby	
Hg. Bjørnemose		Vaarø	
Skaarup Sogn	468 9,8	Hellev	
Skaarup (Kro)		Gesinge	
Skaarupøre (Kro)		Ny-Gesinge	
Øster-Aaby		Stjøvl	
Aabyskov		Vemmenæs (Kro)	
Holmdrup		Landet Sogn	379 8,1
Hg. Klingstrup		Lundby	
Ny Klingstrup		Stramelse	
St. Jørgens Sogn	} 247 8,9	Melby	
Strandhuse		Vornæs	
Kogtved		Bækkehave	
Sørup Sogn	8,9	Bregninge Sogn	368 9,1
Sørup		Bregninge (Restauration)	
Rødskebølle		Troense	
Egense Sogn	356 10,7	Vindeby (Kro)	
Egense		Nyby	
Skovsbo		Ny-Nyby	
Hg. Hvidkilde	} Under Ba-	Bjernemark	
Hg. Lehnskov		roniet Lehn	Knudsbølle
Øster Skjerninge Sogn		Hg. Valdemars Slot	
	167 10,2	Thurø Sogn	122 10,2
Øster Skjerninge		Thurøby (Kro)	

Langelands Nørre Herred.

Stoense Sogn 209 12,1	Tranekær Slot
Stoense	Aaso
Skattebølle	Botofte
Snøde Sogn 338 11	Strandby
Store-Snøde (Kro)	Tullebølle Sogn 410 10,5
Lille-Snøde	Tullebølle (Kro)
Endebølle	Frellesvig
Tressebølle	Stengade
Hg. Steensgaard	Sliberhuse
Hov Sogn	Lykkeby
Hov.	Skjægebjerg
Skiften	Klaosebølle
Østerhuse	Lidmose
Lohals (Hotel)	Simmerbølle Sogn 174 9
Bødstrup Sogn 429 9,9	Simmerbølle
Bødstrup	Kassebølle
Dagelykke	Ritbjerg
Fæbæk	Kullepile
Svalebølle	Hg. Biskopstorp
Lejbølle	Skrobelev Sogn 318 10,2
Helgetoft	Ny-Skrobelev
Emmerbølle	Gl.-Skrobelev
Næstebølle	Kragholm
Hg. Nedergaard	Vindeltoft
Hg. Egelykke	Henninge
Tranekær Sogn 267 13	Torpe
Tranekær (Kro)	Hg. Faarevejle

Langelands Sønder Herred. /

Longelse Sogn 249 10,8	Vester-Hagbølle
Longelse	Brandsby
Nørre-Longelse	Hverking By
Sønder-Longelse (Kro)	Hesselbjerg
Sønderskov	Helsned
Pederstrup	Hg. Skovsgaard
Spodsbjerg (Kro)	Hg. Vestergaard (Stamh.
Hg. Møllegaard	Ahlefeldt)
Fuglsbølle Sogn	Fodslette Sogn 161 9,5
141 10,1	Fodslette
Fuglsbølle	Ure
Hg. Skovsbo	Hg. Hjortholm
Østerby	Tryggelev Sogn 173 10,6
Vesterby	Tryggelev (Kro)
Lindelse Sogn 467 8,8	Kinderballe
Lindelse (Kro)	Nørballe
Illebølle	Hg. Lykkesholm (Stamh.
Herslev	Ahlefeldt)
Vindeby	Magleby Sogn 545 10,3
Hennetved	Magleby
Humble Sogn 630 11,3	Nordenbro
Humble	Søndenbro
Ristinge	Bagenkop
Kjædeby	Hg. Brolykke
Øster-Hagbølle	Hg. Holmegaard
	Stamh. Ahlefeldt

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Ærø Herred.

Marstal Landsogn		Tranderup Sogn	190	12,2
	218 11,8	Tranderup		
Marstal Bondeby		Vindeballe (Kro)		
Ommel (Kro)		Bregninge Sogn	257	11
Kraghnæs		Bregninge (Kro)		
Rise Sogn	539 9,3	Leby		
Store-Rise		Skovby		
Lille-Rise		Søby Sogn	160	15,8
Olde		Søby (Kro)		
Dungkjær (Kro)		Haven		
Stokkeby				

Salling Herred.

Avernakø Sogn	100	10,7	Svanninge Mark	
Avernakøby			Millinge	
Munkeby			Østerby	
Korshavn			Falsled (Kro)	
Lyø Sogn	128	7,9	Hg. Steensgaard (under	
Lyøby			Brahesminde)	
Horne Sogn	768	9	Faaborg Købst. Landd.	
Horne			Bjørnøby	
Bøjgden			Diernisse Sogn	339 10,3
Dyreborg			Diernisse	
Bjernerød			Katterød	
Hg. Hvedholm (under Bra-			Kalleko	
hesminde)			Hg. Holstenschus	
Svanninge Sogn	533	12	Vester=Aaby Sogn	
Svanninge				346 12,5

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Vester-Aaby			
Fjellebro (Kro)			
Pejrup			
Hg. Brendegaard (under Brahetrolleborg)			
Aastrup Sogn	249	8,8	
Aastrup			
Hg. Nakkebølle (under Holstenshus)			
Ulbølle Sogn	292	7,8	
Ulbølle			
Strandhuse			
Hg. Rødkilde			
Vester-Skjerninge Sogn	231	8,1	
Vester-Skjerninge (Kro)			
Hundstrup Sogn	240	10,8	
Hundstrup			
Mønnerup			
Gundestrup			
Hg. Flintholm			
Hg. Langeskov			
Brahetrolleborg Sogn	240	10,8	
Hg. Brahetrolleborg			
Korinth (Kro)			
Haagerup			
Fleninge			
Brendelydinge			
Spanget			
Gjerup			
Nybygdgaarde			
Fagsted			
Grønderup			
Krarp Sogn	251	12	
Krarp			
Snarup			
Iydinge			
Søfelde			
Tange			
Herringe Sogn	210	9,3	
Herringe			
Rudme (Kro)			
Hg. Fjellebro			
Espe Sogn	246	10,1	
Espe			
Findinge			
Vantinge Sogn	130	9,8	
Vantinge			
Hillerslev Sogn	453	9,9	
Hillerslev			
Øvre Hillerslev			
Nedre Hillerslev			
Højrup (Kro)			
Sallinge (Kro)			
Nybølle			
Hg. Gjelskov (under Mu- ckadell)			
Øster-Hæsinge Sogn	265	10,3	
Øster Hæsinge			
Kistrup Skovhuse			
Hg. Arreskov (under Mu- ckadell)			
Sandholts-Lyndelse Sogn	218	9	
Lyndelse			
Hg. Sandholt			
Vester-Hæsinge Sogn	236	12,5	
Vester-Hæsinge (Kro)			

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Gl. Stenderup			Hg. Ølstedgaard (under		
Ny Stenderup			Muckadell)		
Trente			Nørre=Broby Sogn		
Haastrup Sogn	239	12,4		484	11,2
Haastrup			Nørre-Broby		
Hg. Østrupgaard			Vittinge		
Jorløse Sogn	319	12,3	Vøjstrup		
Jorløse			Staaby		
Trunderup			Hg. Lundegaard		
Hg. Damsbo (under Bra-			Vejle Sogn	164	11
hesminde)			Vejle		
Hg. Søbo			Hg. Vejlegaard		
Sønder-Broby Sogn			Allested Sogn	193	9
	402	10	Allested		
Sønder-Broby			Radby		
Brobyværk (Kro)			Heden Sogn	140	9,9
Ølsted			Heden		
Tørringe			Gjestelev Sogn	207	9
Allerup			Gjestelev		
Hg. Brobygaard			Palleshave		
			Hg. Nordskov		

Hjørring Amt.

Herreder i Hjørring Amt.

- I. Horns Herred
 - II. Vennebjærg
 - III. Dronninglund
 - IV. Børglum
 - V. Hvetbo
 - VI. Øster Hanherred
 - VII. Læsø
-

Horns Herred. ✓

Herredets belægen

Hirsholmene $\frac{1}{2}$ 82

Hirsholmen (Kro)

Flade Sogn 199 22,7

Øster-Flade

Vester-Flade

Bangsbostrand

Hg. Bangsbo

Hg. Knivholt

Gjerum Sogn 100 34

Gjerum

Hg. Gjerumgaard

Aasted Sogn 262 27

Aasted

Favrholt

Ribberholt

Mejling

Kvissel

Skærum Sogn 98 34

Øster-Skærum

Vester-Skærum

Trøgdrup

Hg. Eget

Lendum Sogn 151 30,8

Lendum (Kro)

Hg. Lengsholm

Hørmested Sogn 182 38

Tislum

Hg. Høgholt

Mosbjerg Sogn 171 40,5

Mosbjerg

Maastrup (Kro)

Vogn

Hg. Eskjær

Tolne Sogn 123 39 ✓

Tolne

Dvergetved

Hg. Skaarupgaard

Elling Sogn 254 45,1

Elling

Strandby

Jerup

Napstjert

Rimmen

Hg. Lerbæk

Hg. Bannerslund

Hg. Ellinggaard

Raabjerg Sogn 98 168,5

Raabjerg

Aalbæk (Kro)

Bunken

Kannestederne

Skiveren

Hg. Gaardbogaard

Skagens Landsogn

Hulsig

Karred

Spirbakken

Tversted Sogn 149 72,5

Øster-Tversted (Kro)

Vester-Tversted

Østenkjær

Terpet

Hg. Nørre-Elkjær

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk.; det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. · Hg. = Herregaard

Bindslev Sogn 195 31,1	Sønder-Bindslev
Nørre-Bindslev	Hg. Stensbæk

Vennebjærg Herred.

Uggerby Sogn 80 43,5	Hg. Baggesvogn
Uggerby (Kro)	Astrup Sogn 193 26,8
Tolstrup	Astrup
Horne Sogn 116 29,6	Hg. Bøgsted
Horne	Ugilt Sogn 293 30,1
Hirshals (Lilleheden) (Kro)	Ugilt
Højrup	Lørslev
Asdal Sogn 133 26,8	Linderum
Hg. Asdal	Glimsholt
Tornby Sogn 137 35,6	Hg. Egebjærg
Tornby	Hg. Linderumgaard
Kjøbsted	St. Olai Sogn 230 24,9
Hg. Kjærsgaard	Skisby
Vidstrup Sogn 74 20	Hg. Fuglsig
Vidstrup	St. Hans Sogn 238 18,2
Bjærgby Sogn 163 20	Hg. Aastrup
Bjærgby	Skallerup Sogn 211 25,9
Sakstrup	Nørum
Hvirrekjær	Sønderlev
Snevre	Nørlev
Mygdal Sogn 190 26,8	Hg. Villerup
Mygdal	Vennebjærg Sogn
Hg. Odden	174 16
Sindal Sogn 220 26,7	Vennebjærg
Sindal	Nørre-Harridslev
Fjeldsted	Hg. Overklit

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Maarup Sogn	45	30,5	Jelstrup Sogn	148	19,9
Lønstrup (Badehotel)			Jelstrup		
Rubjærg Sogn	65	43,4	Hundelev		
Rubjærg			G ølstrup		
Ulstrup			Harridslev Sogn	104	15,5
Kajholm			Sønder-Harridslev		
Løkkens Vejkro					

Dronninglund Herred.

Dronninglund Sogn			Hellevad Sogn	205	40,1
	999	35	Hellevad		
Dronninglunds Stationsby (Hotel)			Allerup		
Møgelmøse			Lem		
Asaa (Kro)			Trøgdrup		
Sønder-Søraa			Ørum Sogn	133	36,7
Skjellet			Ørum		
Dorf			Hallund Sogn	142	35,2
Gammelkirke			Hallund (Kro)		
Torup			Hollensted		
Tolstrup			Hg. Kjølsegaard		
Ørsø			Hellum Sogn	78	45,2
Hjallerup (Kro)			Hellem		
Stagsted			Vor Sogn	396	22
Try			Agersted (Kro)		
Bolle			Idskov		
Østerled			Flaunskjold (Kro)		
Melholt			Bitteby		
Gjeraa (Kro)			Hg. Vorgaard		
Hg. Dronninglund			Albæk Sogn	450	30,5
Hg. Dronninggaard			Albæk		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herrøgaard.

Lyngsaa			Hg. Heiselt
Favrholt			Hørby Sogn 283 27,7
Vorsaa (Kro)			Hørby
Nørre-Søraa			Hg. Haven
Præstbro (Kro)			Hg. Hørbylund
Hg. Store Rugtved			Volstrup Sogn 362 31,9
Skæve Sogn 316 26,6			Volstrup
Hugdrup			Langtved
Stagsted			Øksenhede
Dybvad			Ørtorp
Hg. Dybvad			Knæverhede
Hg. Knudseje			Grønhede
Torslev Sogn 379 32,6			Hg. Ottestrup
Vraa (Kro)			Hg. Sæbygaard
Try			Karup Sogn 48 29
Vang			Karup
Højstrup			Understed Sogn 173 22,8
Hg. Ormholt			Understed

ISA - M.H. 1906
M.H. 1906

ISA 1906

Børglum Herred.

Rakkeby Sogn 112 17,8		Gunderup
Rakkeby		Høgsted
Snarup		Tollestrup
Hæstrup Sogn 71 19		Aarup
Hæstrup		Hg. Vrejlev Kloster
Hg. Hæstrup		Hg. Rønnovsholm
Vrejlev Sogn 503 22,3		Taars Sogn 426 30,4
Vrejlev		Taars
Hg. Lund		Hovstrup
Grønnerup		Sæsing
Guldager		Terpet

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Hg. Boller			Smidstrup		
Hg. Hvistedgaard			Hg. Sejlstrupgaard		
Jerslev Sogn	337	34,2	Vejby Sogn	75	18,4
Jerslev (Kro)			Vejby		
Aalstrup			Børglum Sogn	314	23
Klæstrup			Børglum		
Svennum			Hg. Børglum		
Øster-Møllerup			Fristrup		
Sterup			Skjuttrup		
Øster-Brønderslev Sogn	242	33,5	Vittrup		
Øster-Brønderslev			Hg. Børglumkloster		
Stubdrup			Furreby Sogn	24	29,5
Linderup			Furreby		
Hvilshøj			Løkken (Hotel og Kro)		
Kroghede			Lyngby Sogn	36	30
Vester-Brønderslev			Norre-Lyngby		
Sogn	259	24,9	Sønder-Lyngby		
Vester-Brønderslev (Kro og Hotel)			Vrendsted Sogn	262	21
Vrangdrup			Vrendsted		
Hg. Nilestrup			Aasendrup		
Serridslev Sogn	197	21,8	Tise Sogn	292	20,6
Serridslev			Tise		
Kalum			Manne		
Underaare			Filholm		
Hjelmsted			Tisekjær		
En Del af Holte			Hg. Hammelse		
Em Sogn	69	21,8	Stenum Sogn	85	17,4
Em			Stenum		
Vraa Sogn	185	21,2	Tolstrup Sogn	279	21,5
Vraa Stationsby			Tolstrup		
Norre-Vraa			Øster-Hjermeslev		
Sønderbroe			Tømmerby		
Sejlstrup Sogn	119	15,9	Linderup		
Sejlstrup			Rykind		
			En Del af Holte		
			Hg. Ny Hjermeslevgaard		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Hvetbo Herred. ✓

Ingstrup Sogn 191 28,2	En Del af Ejersted
Ingstrup	Hune Sogn 77 107,2
Trudslev	Hune
Brødslev	Huneby
Sønder-Kjettrup	Blokhush (Hotel)
En Del af Ejersted	Hunetorp
Hjermeslev Sogn 114 14,6	Jetsmark Sogn 303 34
Vester-Hjermeslev	Jetsmark
Alstrup Sogn 51 15,8	Pandrup
Alstrup	Sønderby
Saltum Sogn 290 23	Kvorup
Saltum	Kaas
Nørre-Saltum	Hg. Lundegaard
Sønder-Saltum	En Del af Aaby Sogn 28
Østrup	Gjøl Sogn 146 26,9
Torpe	Gjøl
Over-Jonstrup	Hg. Birkumgaard
Faarup	

Øster Hanherred. ✓

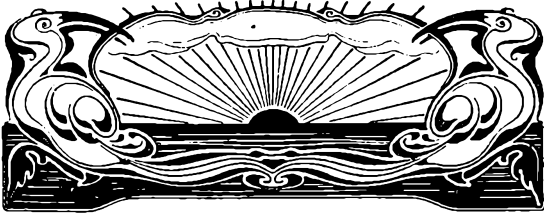
Øland Sogn 165 23,5	Nørreøxe
Hg. Østerby	Røgild
Vesterby	Halvrimmen (Kro)
Hg. Oxholm	Langeslund
Brovst Sogn 393 24,1	Hg. Bratskov
Brovst	Hg. Langeslund
Sønderøxe	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Tranum Sogn 166 77,7	Skræm Sogn 72 46
Tranum	Skræm
Bratbjærg	Haverslev Sogn 171 25,3
Jærmsted	Haverslev
Ejstrup	Haverslev-Strand (Kro)
Lerup Sogn 81 42,8	Holmsø
Lerup	Bonderup
Telling	Tanderup
Øster-Svendstrup Sogn	Lørsted
84 28,8	Bejstrup Sogn 158 20,4
Øster-Svendstrup (Kro)	Bejstrup
Janum	Bejstrup-Strand (Kro)
Skovsgaard	Manstrup
Torslev Sogn 192 23,4	Aggersborg Sogn
Torslev	146 27,5
Aarup	Aggersborg (Kro)
Flegum	Torup
Alsbjerg	Ullerup
Attrup	Nørre-Aggerssund (Kro)
Hg. Kokkedal	Hg. Aggersborggaard

Læsø.

Byrum Sogn 123 40,3	Vesterø Sogn 103 64,9
Byrum (Kro)	Vesterø (Hotel)
Hals Sogn 63 113,4	
Østerby	

Thisted Amt.

Herreder i Thisted Amt.

- I. Vester Hanherred
 - II. Hillerslev Herred
 - III. Hundborg —
 - IV. Hassing —
 - V. Refs —
 - VI. Morsø Sønder —
 - V I. Morsø Nørre —
-

Vester Hanherred.

Gjøltrup Sogn 142 36,1	Torupstrand
Gjøltrup	Ullerup
Kjettrup Sogn 197 21,3	Kløv Huse
Kjettrup	Vust Sogn 371 67,2
Drøstrup	Vust
Øslev	Vustholme
Husby	Ellidsbøl
Trustrup	Lil Sogn 113 64,2
Hg. Aagaard	Lil
Kollerup Sogn 137 55,1	Lund
Kollerup	Bjerget (Kro)
Fjerritslev	Glædeby
Brøndum	Lilstrand
Borup	Tømmerby Sogn 145 32,8
Andrup	Tømmerby
Hingelbjærg	Højstrup
Aldrup	Langvad
Dromshave	Kjærup
Hjortdals Sogn 82 56,6	Frøstrup
Hjortdals	Øsløs Sogn 106 26,6
Vester Svendstrup	Øsløs
Sanden	Skaarup
Slettestrand (Pensionat)	Vesløs Sogn 28 23,3
Hg. Slettegaard	Vesløs
Klim Sogn 119 62,6	Hg. Vesløsgaard
Klim	Arup Sogn 88 17
Klimodde	Nørre-Arup
Klimstrand	Sønder-Arup
Torup Sogn 145 35,7	Amtoft
Torup	Feggesund Færgesgaard
Torupholme	(Kro)

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Hillerslev Herred.

Østerild Sogn 130 37,3	Sønderby
Østerild (Kro)	Nørreby
Vesterby	En Del af Ballerum
Sønderby	Nors Sogn 260 26,3
Havland	Nors
Hovsør	Vorring
Tovsig	Hinding
Hundstrup Sogn 175 19,1	Hg. Søgaard
Hundstrup	Vester Vandet Sogn
Klastrup	127 49,2
Lønnerup	Vester Vandet
Kløv	Agerholm
Hg. Kjølbysgaard	Klitmøller (Hotel)
Hjardemaal S. 110 87,5	Øster Vandet Sogn
Hjardemaal	113 17,3
Kaase	Øster Vandet
Tved	Hillerslev Sogn 384 15,3
Hjardemaal Klit	Store Hillerslev
Vigsø Sogn 44 70,3	Lille Hillerslev
Vigsø	Skovsted
Bjerre	Kjeldstrup
Rær Sogn 147 31,3	Brund
Rær	Kaastrup Sogn 79 16
Nytorp	Kaastrup
Saarup	En Del af Ballerum
Febbersted	Sennels Sogn 287 13,7
Hansted Sogn 20 142,3	Sennels
Hansted (Hotel)	Hov
Nørby	Malle
Tved Sogn 106 35,5	Hundal
Tved	Hg. Nørre-Ullerupgaard

Det første Tal = Antal Tdr Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Hundborg Herred.

Thisted Landsogn 167 9	Jannerup Sogn 47 47,5
Tingstrup	Jannerup
Torp	Snedstrup
Faartoft	Hundborg Sogn 219 27,6
Dragsbæk	Hundborg
Tilsted Sogn 136 11,4	Førby
Tilsted	Vorup
Silstrup	Vorupør
Skinnerup Sogn 140 11,1	Hg. Ulstrup
Skinnerup	Hg. Raastrup
Thorsted Sogn 93 17	Kallerup Sogn 60 19,1
Thorsted	Kallerup
Sjørring Sogn 247 16,1	Todbøl
Sjørring (Kro)	Skjoldborg Sogn 166 14,4
Sperring	Skjoldborg
Næstrup	Nørre-Skjoldborg
Dollerup	Sønder-Skjoldborg
Skaarup	Møgelvang
Vang Sogn 74,1	Aas
Vang	Vilsund vestre Side (Kro)
Skaarhede	Nørhaa Sogn 125 48,7
Vangsaa	Nørhaa
Torup	Stenbjærg

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Hassing Herred.

Snedsted Sogn 186 19,2	Hassing Sogn 85 17,7
Snedsted	Hassing
Aarup	Visby Sogn 66 20
Sønderhaa Sogn 156 19,9	Visby
Sønderhaa	Grurup Sogn 88 17,4
Jestrup	Grurup
Hg. Kovstrup	Gammelby
Hørsted Sogn 50 20,4	Bedsted Sogn 221 18,3
Hørsted	Bedsted (Kro)
Harring Sogn 79 16,1	Vittrup
Harring	Hundskjær
Hg. Øland	Spangbjærg
Stagstrup Sogn 188 13,9	Horsfeld
Stagstrup	Hg. Tandrup
Sundby	Hvidbjærg Sogn 84 92,1
Gjerup	Hvidbjærg
Skyum Sogn 177 12,2	Istrup
Skyum	Kjallerup
En Del af Gudnæsstrand	Svankjær
(Kro)	Madstedgaarde
Hørdum Sogn 144 19,5	Lyngby
Hørdum (Kro)	Hg. Lyngholm
Koldby (Kro)	Ørum Sogn 82 15,5
Tuttrup	Ørum
Hg. Irup	Svinborg
Villerslev Sogn 142 15,2	Hg. Gml. Ørumgaard
Villerslev	Lodbjærg Sogn 28 96,5
Vibberstoft	Lodbjærg
Silbjærg	Tolbøl
En Del af Gudnæsstrand	

Refs Herred.

Agger Sogn 9 239,1	Hg. Gml. Bodumbisgaard
Øster-Agger (Hotel)	Ydby Sogn 336 14,6
Vester-Agger	Ydby (Kro)
Aalum	Tvolm (Kro)
Thyborøn	Sindrup
Vestervig Sogn 536 15,5	Florup
Vestervig (Hotel)	Dover
Oxenbøl	Doverodde (Kro)
Krik (Kro)	Gjettrup Sogn 122 16
Vesterby	Gjettrup
Taabel	Gundtoft
Handrup	Kobberrød
Trankjær	Helligsø Sogn 92 12,9
Villerup	Helligsø
Tygstrup	Lyngs Sogn 139 14,3
Randrup	Lyngs
Staversbøl	Jestrup
Hg. Vestervig-Nedergaard	Torp
Hg. Vestervig-Overgaard	Hvidbjærg Sogn 510 12,7
Hurup Sogn 164 15,7	Hvidbjærg
Hurup (Hotel)	Sem
Ettrup	Styvel
Refsbøl	Smerup
Refs	Barslev
Heltborg Sogn 245 11,8	Kallerup
Heltborg	Fløvlev
Kjæstrup	Helligkilde
Ullerup	Egebjærg
Ginnerup	Hg. Hindsels
Næssund vestre Færge (Kro)	Søndbjærg Sogn 137 11,5
Lundhøj	Søndbjærg
Bodum Sogn 148 14,6	Hellerød
Bodum	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg = Herregaard

Tambohuse (Kro)		Jegindø Sogn	83	16,9
Odby Sogn	158	14,2	Jegindø	
Odby		Nørby		
Uglev		Bøl		
Bjørndal		Norskov		
Lerup		Ibsted		
Oddesund Nord (Kro)				

Morsø Sønder Herred.

Vester-Assels Sogn		Redsted Sogn	113	24,3
	106	14,9	Redsted	
Vester-Assels		Sindbjærg		
Øster-Assels Sogn		Tissinghuse		
	166	17,8	Hvidbjærg Sogn	190
Øster-Assels		Øster-Hvidbjærg		14
Sillerslev		Vester-Hvidbjærg		
Hesterodde		Hg. Glomstrup		
Sillerslevøre		Karby Sogn	275	14,6
Ørding Sogn	125	19,5	Karby	
Ørding		Torp		
Storup		Næs		
Ljørslev Sogn	70	25,5	Næssund Østre Side	
Ljørslev		Agerby		
Hg. Højris		Hg. Ørndrup		
Blidstrup Sogn	88	17,7	Rakkeby Sogn	59
Blidstrup		18,6	Rakkeby	
Hg. Blidstrup		Tæbring Sogn	75	14,6
Vejerslev Sogn	169	20,1	Tæbring	
Vejerslev		Ovtrup Sogn	140	18,6
Vils (Kro)		Ovtrup		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Tdr. Hartk. Hg. = Herregaard.

Fjallerslev			Elsø
Hg. Damsgaard			Lødderup Sogn 226 20,5
Mallerup Sogn 45 25			Lødderup
Mallerup			Fredse
Frøslev Sogn 166 12,5			Kaarup
Frøslev			Legind
Frøslevvang			Sallingsund (Kro)
Andrup			Nykøbing Landdistrikt
Hg. Frøslevgaard			Hg. Dueholm
Elsø Sogn 84 11			

Morsø Nørre Herred.

Tødsø Sogn 202 13,4		Solbjerg Sogn 158 12,7
Tødsø		Solbjerg
Vodstrup		Mellem-Jølby
Erslev Sogn 120 15,3		Sundby Sogn 168 12,3
Erslev		Sundby
Galtrup Sogn 186 13,6		Faartoft
Galtrup		Vilsund Østre Side (Kro)
Tøving		Bjærgby Sogn 96 14,5
Hg. Ullerup		Bjærgby
Øster-Jølby Sogn 43 13		Gullerup
Øster-Jølby		Alsted Sogn 98 14,5
Dragstrup Sogn 92 17,5		Alsted
Dragstrup		Skarum
Vester-Jølby		Flade Sogn 150 15,3
Skallerup Sogn 91 11,9		Flade
Skallerup		Hg. Nandrup
Torup		Hanklit

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Sønder-Draaby Sogn			Skjærbæk	
	68 15,1		Skrandrup	
Sønder-Draaby			Hesselbjærg	
Jørsby Sogn	77 15,7		Hg. Sø	
Jørsby			✓Feggeklit	
Sejerslev Sogn	215 16,8		Ejerslev Sogn	101 13,1
Sejerslev			✓Ejerslev	
Nørre-Draaby			✓Vester-Hunderup	
Hanstholm				

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Viborg Amt.

Herreder i Viborg Amt.

I. Hindborg	Herred
II. Nørre	—
III. Harre	—
IV. Rødding	—
V. Fjends	—
VI. Rinds	—
VII. Nørlyng	—
VIII. Sønderlyng	—
IX. Middelsom	—
X. Lysgaard	—
XI. Hids	—
XII. Hovlbjærg	—

Hindborg Herred.

Volling Sogn 84 13,5	Dølby Sogn 131 17,1
Volling	Vester-Dølby
Østerby	Øster-Dølby
Hvidbjærg Sogn 94 21,2	Oksenvad
Hvidbjærg	Trustrup
Brøndum Sogn 139 15	Ejskær
Brøndum	Hem Sogn 140 13,6
Grove	Hem
Rettrup	Krarup
Otting Sogn 59 16,2	Resen Sogn 74 20
Otting	Resen
Oddense Sogn 212 16,4	Hg. Krabbesholm
Oddense	Skive Landsogn
Frammerslev	169 14,8
Nestild	Egeris
Kaastrup	Bilstrup
Lille Ramsing	Lund
Hindborg Sogn 85 15	Vinde
Hindborg	Hg. Ny Skivehus

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Nørre Herred.

Selde Sogn 202 14	Nørre-Tise
Selde (Kro)	Sundgaard (Kro)
Flovtrup	Grinderslev Sogn 299 17
Lendum	Grinderslev (Kro)
Hg. Kjeldgaard	Breum
Junget Sogn 144 16	Mogenstrup
Junget	Rærup
Grettrup	Stovby
Skove	Vejsmark
Hg. Jungetgaard	Hg. Grinderslevkloster
Torum Sogn 197 14,8	Nørgaard
Torum	Astrup
Kirkeby	Eskjær
Hinnerup	Grønning Sogn 108 18,2
Møgeltorum	Vester-Grønning
Lille Torum	Øster-Grønning
Rybjærg Sogn 166 15,8	Jebjærg Sogn 126 17,5
Kirkeby	Jebjærg (Kro)
Rybjærg	Nonnerup
Hestbæk	Tustrup
Yttrup	Lyby Sogn 195 15,6
Ilbjærg	Vester-Lyby
Tisé Sogn 135 19,6	Øster-Lyby
Sønder-Tise	Instrup
Tise-Torp	Bostrup (Kro)

Harre Herred.

Fur Sogn 196 20,4	Hjerk Sogn 178 16,3
Hvirp	Neder-Hjerk
Nederby	Over-Hjerk
Madsbad	Vium
Debel	Bajlum
Sæby Sogn 45 33,1	Roslev Sogn 346 18
Sæby	Roslev (Kro)
Grynnerup	Gamstrup
Navtrup Sogn 83 32,5	Tøndering Sogn 110 14,6
Navtrup	Tøndering
Glynge	Hg. Hegnet
Bysted	Durup Sogn 85 13
Glyngøre	Durup (Kro)
Pinen (Kro)	Tovstrup
Vile Sogn 34 46	Aasted Sogn 218 18,2
Vile	Aasted
Harre Sogn 94 20,8	Nissum
Harre	Nøreng
Sønderup	Risum
Dalstrup	Hg. Østergaard

6. 10. 16

Rødning Herred.

Krejbjærg Sogn 186 18	Vester-Lem
Krejbjærg	Opperby
Over-Ginderup	Sønder-Lem
Neder-Ginderup	Hg. Hostrup.
Nørre-Andrup	Vejby Sogn 71 16,8 ✓
Rødning Sogn 223 20,5	Vejby
Rødning	Haasum Sogn 115 21,2
Møllerup	Haasum
Kjær	Torp
Ejstrup	Hg. Kjærgaardsholm
Knud	Ramsing Sogn 132 17,3
Hg. Spøttrup	Ramsing
Lime Sogn 168 26,2	Sønder-Andrup
Lime	Hg. Bustrup
Aalbæk	Balling Sogn 172 14
Smedemark	Nørre-Balling
Vadum	Sønder-Balling
Sønderhede	Vraa
Hg. Kaas	Gust
Lem Sogn 167 18,1	Nyby
Nørre-Lem	Nørreby

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartkorn. Hg. = Herregaard.

Fjends Herred. ✓

<p>Dommerby Sogn 67 25,2 Dommerby</p> <p>Højslev Sogn 224 27,3 Højslev Staarup Svenstrup Sejstrup Halskov Vinkel Østerris Hg. Staarupgaard</p> <p>Lundø Sogn 26 37,6 Lundø</p> <p>Ørslevkloster Sogn 195 30,4</p> <p>Lund Bødstrup Hejlskov Hald (Kro) Hg. Ørslevkloster</p> <p>Ørum Sogn 68 41,5 Ørum Hg. Strandet</p> <p>Kobberup Sogn 123 38,7 Kobberup Søby Tastum</p> <p>Feldingbjærg Sogn 76 43,8</p> <p>Nørre-Feldingbjærg Sønder-Feldingbjærg Troelstrup</p>	<p>Stoholm (Kro)</p> <p>Gammelstrup Sogn 69 43</p> <p>Gammelstrup Fusager Hg. Lundgaard</p> <p>Fly Sogn 158 30 Fly Aakjær Iglø</p> <p>Vridsted Sogn 74 33,2 Vridsted Trevad Egebjærg</p> <p>Vrove Sogn 133 34 Vrove <i>Vrove</i></p> <p>Vester-Børsting Sjørup (Kro)</p> <p>Resen Sogn 93 87,1 Resen Rabes Høgild</p> <p>En Del af Frederikss. Frederikshøj (Grønh.) (Kro)</p> <p>Davbjærg Sogn 110 57,2 Davbjærg <i>Davbjærg</i></p> <p>Engedal</p> <p>Smollerup Sogn 101 33,5 Smollerup Laanum Øster-Børsting</p>
---	---

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Mønsted Sogn	116	44,5	Taarup Sogn	105	44,6
Mønsted (Kro)			Hg. Knud		
Toftum			Borup		
Gundelund			Kvodsted		
Borris Sogn	42	47,5	Revn		
Sparkjær (Kro)			Hg. Taarupgaard		
Kvols Sogn	45	26,6			
Kvols					

Rinds Herred.

Lynderup Sogn	130	27,5	Vesterbølle Sogn	229	29,5
Lynderup			Vesterbølle		
En Del af Rind			Knudstrup		
Hg. Lynderupgaard			Glerup		
Ulbjærg Sogn	192	37,3	Svingelbjærg		
Ulbjærg			Hg. Lerkenfeld		
Gjørup			Østerbølle Sogn	117	33,3
Store-Torup			Østerbølle		
Lille-Torup			Bygum		
Skinnerupgaarde			Aalestrup		
Tolstrup			Testrup Sogn	120	31,9
Sundstrup			Testrup		
Virksund (Kro)			Simested Sogn	212	32,1
Fjelsø Sogn	120	31,9	Simested (Kro)		
Fjelsø			Torup (Kro)		
Klotrup			Guldager		
Ettrup			Hverrestrup		
Gedsted Sogn	155	17,1	Baandrup		
Gedsted (Kro)			Skjersshale		
Bystrup					

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Korsø			Hærup	
Hg. Korsøgaard			Hersom Sogn	99 30
Hvam Sogn	90	33	Hersom	
Hvam (Kro)			Ørris	
Hg. Lille-Restrup			Neder-Holris	
Hvilsom Sogn	105	25	Troestrup	
Hvilsom			Hg. Ny-Hersomgaard	
Tollestrup			Bjerregrav Sogn	59 38,5
Støttrup			Bjerregrav	
Tostrup Sogn	95	40,4	Hørup	
Tostrup (Kro)			Over-Holris	
Troelstrup			Laastrup Sogn	123 28,9
Ugleris			Laastrup	<i>123,5</i>
Rovm Sogn	76	62	Sønder-Borup	
Rovm			Nørre Borup	
Lund			En Del af Rind	
Møldrups			Skals Sogn	223 21,6
Klejtrup Sogn	299	30	Skals (Kro)	
Klejtrup (Kro)			Skringstrup	
Hejring			Ejstrup	
Frstrup			Hg. Holmgaard	

Nørlyng Herred.

Vorde Sogn 114 93,1	Tisted
Vorde	Viborg Graabr. Lands.
Kjølseg	Rødding Sogn 124 43,3
Hjarbæk (Kro)	Rødding
Fiskbæk Sogn 51 46,5	Batum
Fiskbæk	Sønder-Ingstrup
Rogenstrup	Nørre-Ingstrup
Løgstrup	Hg. Sødal
Romlund Sogn 45 63,6	Løvel Sogn 111 48
Romlund	Løvel
Kirkebæk	Aastrup
Ravnstrup Sogn 59 53,2	Havris
Ravnstrup	Kistrup
Jegstrup	Pederstrup Sogn 50 42
Finderup Sogn 38 112	Pederstrup
Finderup	Vraa
Agerskov	Vammen Sogn 120 33
Dollerup Sogn 58 98	Vammen
Dollerup	Fastrup
Hg. Hald	Norup
Bækkelund (Hotel)	Torup
Asmild Sogn 93 34	Bigum Sogn 57 33,8
Overlund	Bigum
Gml. Asmild	Erikstrup
Rindsholm (Kro)	Lindum Sogn 107 25
Hg. Asmildkloster	Lindum
Tapdrup Sogn 64 35	Sjørring (Kro)
Tapdrup	

Vestergaard

Conrad

Vestergaard

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Sønderlyng Herred. ✓

Vinge Sogn 56 24,1

Vinge

Hg. Vingegaard

Tjele Sogn 151 27,3

Fovlum

Formyre

Rise

Hg. Tjele

Ørum Sogn 150 25,6

Ørum (Kro)

Mollerup

Velds

Hulbæk

Vejrum Sogn 67 36

Vejrum

Vejrumbro (Kro)

Viskum Sogn 118 29

Over-Viskum

Faardal

Øby

Hg. Viskum

Kvorning Sogn 128 20

Kvorning

Aarup

Vorning Sogn 186 23,2

Vorning

Hvidding

Hammershøj Sogn

121 20,5

Hammershøj (Kro)

Nørbæk Sogn 107 21,9

Nørbæk

Sønderbæk Sogn

116 20,9

Sønderbæk

Rejstrup

Læsten Sogn 58 23,7

Læsten

Bjerregrav Sogn 247 12,2

Bjerregrav

Over-Fussing

Aalum Sogn 261 14,1

Aalum

Svinding

Venning

Gjanderup

Hg. Fussingø

Taanum Sogn 136 10,6

Taanum

Hornbæk Sogn 139 10,6

Neder-Hornbæk

Over-Hornbæk

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Middelsom Herred.

<p>Grensten Sogn 169 13,1 Grensten Stevnstrup Helstrup Sogn 102 14 Helstrup Øster-Velling Sogn 106 15 Øster-Velling Langaa-Torup Sogn 16,7 Langaa Torup Vinge 88 25 Vinge Rønge Hg. Ulstrup Vester-Velling Sogn 152 20,4 Vester-Velling Terp Lille Torup Skjern Sogn 170 28,1 Lovskal (Kro) Tindbæk Hg. Skjerngaard</p>		<p>Le Sogn 123 26,2 Le Nørre-Tulstrup Hg. Hemmestrup Hjorthede Sogn 92 27 Hjorthede Hjermind Sogn 100 25,7 Hjermind Bjerringbro Bjerring Sogn 81 27 Bjerring Mammen Sogn 110 28,2 Mammen Vinkel Sogn 169 23,8 Vinkel Hg. Randrup Rind Sogn 62 42 Rind Vindum Sogn 180 37,7 Vindum Brandstrup Faarup Rødkjærsbro (Kro) Hg. Vindumovergaard</p>
--	--	---

Lysgaard Herred.

Grønbæk Sogn 173 35	Karup Sogn 33 146
Grønbæk	Karup (Kro)
Iller	Vallerbæk
Ans (Kro)	Bøgelund
Braarup	Torning Sogn 211 75,3
Roe	Torning
Kongensbrohus (Kro)	Skræ
Højbjerg Sogn 131 29,3	Ungstrup
Højbjerg	Vattrup
Tange	Nørre-Knudstrup (Kro)
Hg. Palstrup	Hørup Sogn 134 18
Elsborg Sogn 64 22,5	Hørup
Elsborg	Kjellerup (Hotel)
Sjørslev Sogn 175 27,6	Almtofte
Sjørslev	Levring Sogn 195 18,2
Demstrup	Levring
Vandet	Døssing
Hg. Avnsbjerg	Midstrup
Almind Sogn 71 53,3	Hindbjerg
Almind	Skovsborg
Vranum	Træholt
Vium Sogn 95 40,4	Hinge Sogn 103 35,4
Vium	Hinge
Hg. Marsvinslund	Hingeballe
Lysgaard Sogn 63 39,1	Astrup
Lysgaard	Fravsing
Sjørup	Vinderslev Sogn 182 30,3
Frederik Sogn 33 187	Vinderslev (Kro)
Frederikshede (eller Havre-	Elkjær
dal) (Kro)	Hauge
Aarestrup	Pederstrup
	Mavsing
	Hg. Vinderslevgaard

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Hids Herred.

Serup Sogn 89 34	Sejling Sogn 75 22,7
Serup	Sejling
Resdal	Ebstrup
Lemming Sogn 111 30,2	Sinding Sogn 69 24
Lemming	Sinding
Nisset	Funder Sogn 95 84
Svovstrup Sogn 171 32,2	Funder Kirkeby
Svovstrup	Funder (Kro)
Dalsgaarde	En Del af Paarup
Nebel	Hg. Sejlgaard
Gravballe (Kro)	Kragelund Sogn
Borup	101 132,6
Hg. Gravballegaard	Kragelund (Kro)
Gjødvad Sogn 66 50,7	Refshale
Gjødvad	En Del af Stenholt
Resndal	Engesvang Sogn
Balle Sogn 129 40,8	Engesvang
Balle	Skygge
Hvinningdal	En Del af Paarup (Kro)
Øster-Bording	En Del af Stenholt
Alderslyst	Moselund (Kro)

Hovlbjærg Herred.

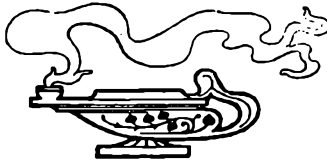
1880

Sal Sogn 157 27,4	Granslev Sogn 225 13,6
Sal	Granslev
Hg. Ormestrup	Knudstrup
Gullev Sogn 124 21,7	Vrangstrup
Gullev	Hg. Bidstrup
Bøgeskov	Skjød Sogn 193 16,1
Nøddelund	Skjød
Gjærning Sogn 191 20	Brundt
Gjærning	Kvolbæk
Danstrup	Havrum Sogn 162 13,2
Tind	Havrum
Borridsø	Hg. Freijsendal
Hvorslev Sogn 168 19	Sall Sogn 157 14,8
Hvorslev	Sall (Kro)
Amstrup	Aptrup
Aldrup	Tulstrup
Vidstrup	Torsø Sogn 86 15,8
En Del af Ulstrupbro	Torsø
Vellev Sogn 299 16,2	Futting
Vellev	Ajdt Sogn 116 18
Enslev	Ajdt (Kro)
Tostrup	Astrup
Hg. Østergaard	Mondrup
Hovlbjærg Sogn 232 15,8	Tungelund
Hovlbjærg	Vejerslev Sogn 133 21,2
Kongstrup	Vejerslev
Hagsholm	Borre
Bøstrup	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Aalborg Amt.

Kjær Herred.

Aalborg Frue Landsogn	Ultvedgaarde
Egholm By	Hg. Gammelvraa
Kogsted	Sulsted Sogn 215 27,8
Nørre-Sundby Landsogn	Sulsted
157 18	Hostrup
Lindholm	Vestbjærg
Vaarbjærg	Melsted
En Del af Nørre-Uttrup	Hg. Sønder-Elkjær
Hvorup Sogn 98 30,5	Hg. Vang
Hvorup	Hammer Sogn 104 50,6
En Del af Nørre-Uttrup	Hammer
Vadum Sogn 340 22	Grindsted
Torpet	Sølgaarde
Vadum	Brøddland
Østerholne	Østbjærg
Vesterholne	Vodskov
Haldager	Horsens Sogn 215 27
Hg. Rødslet	Horsens
En Del af Aaby Sogn	Hg. Langholt
467 28	Vester-Hassing Sogn
Aaby (Kro)	297 26,1
Vedsted	Vester-Hassing (Kro)
Fristrup	Staa
Hg. Birkelse	Gandrup
Hg. Rævkjærgaard	Øster-Hassing Sogn
Birsted Sogn 189 29,6	297 26,1
Birsted	Øster-Hassing
Nørreholne	Holtet
Hg. Bjørnkjær	Gaaser
Ajstrup Sogn 256 31,8	Ulsted Sogn 246 21
Ajstrup	Ulsted
Tylstrup (Kro)	Gjettrup

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartkorn. Hg. = Herregaard.

En lille Del af Dronning-	Hals
lund Sogn	Skovshoved
Hals Sogn 225 41,3 $\frac{1}{2}$	Hov

Fleskum Herred.

Dal Sogn 98 24	Gudum Sogn 227 17,3
Dal	Gudum
Poulstrup	Gudumlund
Ferslev Sogn 152 21,8	Hg. Gudumlund
Ferslev	Lillevorde Sogn 98 17
Nøtten	Lillevorde
Miels	Mov Sogn 266 75
Volsted Sogn 80 28,3	Mov
Volsted	Egense
Nøv ing Sogn 458 20,7	Dokkedal
Nøvli. ₅	Hg. Høstemark
Sæderup	Hg. Vildmosegaard
Visse	Sejlfloed Sogn 102 22,4
Gistrup	Sejlfloed
Gunderup Sogn 458 20,7	Storvorde Sogn 138 21,8
Gunderup	Storvorde
Vaarst	Klarup Sogn 96. 13,6
Fjellerad	Klarup
Haals	Hg. Klarupgaard
Oppelstrup	Romdrup Sogn 148 15
Lundby	Romdrup
Skovstrup	Sønder-Tranders Sogn
Tordrup	154 16
Flamsted	Sønder-Tranders (Kro)
	Gug

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Nørre-Tranders Sogn		Øster-Uttrup
397	14,8	Vejgaard
Nørre-Tranders		Hg. Sohngaardsholm
Øster-Sundby		

Hornum Herred.

Bislev Sogn	208	24	✓ Molbjærg
Bislev			✓ Volstrup
Djørup			✓ Gulbæk
Holmager			✓ Hæsum
Hedegaarde			✓ Estrup
Lundbækshuse			Suldrup Sogn 173 23,6
Hg. Lundbæk			Suldrup
Veggerby Sogn	207	38,5	✓ Hyllested
Veggerby			Hg. Albæk
Byrsted			Sønderup Sogn 173 23,6
Brasted			Sønderup
Hjeds			Bravlstrup
Lyngsø			Tøttrup
Aastrup			Rodsted
Vokslev Sogn	381	17,9	Rebstrup
Vokslev			Aarestrup Sogn 199 21,8
Grysted			Aarestrup
Gjelstrup			Ersted
Binderup			Torsted
Taarup			Foldager
Klæstrup			Hg. Torstedlund
Hg. Pandum			Gravlev Sogn 115 31,2
Øster-Hornum Sogn	283	32	Gravlev
Øster-Hornum			Oplev

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Buderup Sogn 158 36	Nyrup
Støvring	Tostrup
Mastrup	Hg. Store Restrup
Sørup	Nørholm Sogn 197 22,1
Hg. Buderupholm	Nørholm
Ellidshøj Sogn 110 28	Klitgaards Fiskerleje
Ellidshøj	Frejlev Sogn 85 24,2
Svenstrup Sogn 142 24,3	Frejlev
Svenstrup (Kro)	Drastrup
Lere	Aalborg Budolfi Land-
Sønderholm Sogn	sogn 293 14,9
305 22,4	Hasserris
Sønderholm	Sophiendal

Hellum Herred.

Lyngby Sogn 175 20	Smidie
Lyngby	Hg. Vorgaard
Tvorup	Sønder-Kongerslev
Terndrup (Kro)	Sogn 125 15,6
Skibsted Sogn 208 14	Sønder-Kongerslev
Skibsted	Hg. Kongstedlund
Svanfolk	Nørre-Kongerslev Sogn
Hg. Randrup	129 21
Solbjærg Sogn 160 40	Nørre-Kongerslev
Solbjærg	Komdrup Sogn 129 14,6
Korup	Komdrup
Hg. Gammel Viffertsholm	Hg. Refsnæs
Bælum Sogn 231 20,6	Blenstrup Sogn 284 14,6
Bælum (Kro)	Blenstrup
Lille Brøndum	Dollerup

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Horsens			Torup Sogn	95	32,9
Askildstrup			Torup		
Hg. Lindenberg			Hellum		
Gjerding Sogn	55	21	Asp		
Gjerding			Rauf		
Brøndum Sogn	149	20,7	Frær Sogn	128	30
Store Brøndum			Frær		
Mølholm			Sejlstrup		
Ejstrup			Hg. Tustrup		
Siem Sogn	33	33,7	Skørping Sogn	152	40
Siem			Skørping		
			Skindbjerg		
			Ræbild		

Hindsted Herred.

Als Sogn	321	27,7	Hadsund		
Als (Hotel)			Hg. Visborggaard		
Helberskov			Hg. Havnø		
Odde			Vive Sogn	129	38
Alsodde			Vive		
Buddum			Stevn		
Fruerlund			Østergaarde		
Hurup (Kro)			Grevlund		
Tofte			En Del af Hadsund		
Skelum Sogn	262	17,9	Hg. Dalsgaard		
Skelum (Kro)			Thygeslund		
Veddum			Rostrup Sogn	240	30,2
Visborg Sogn	275	27,6	Rostrup		
Visborg (Kro)			Stenstrup		
Glerup			Lundgaardby		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Brøndbjærg				Hegedal	
Vraa				Hostrupgaard	
Tostrup				Døstrup Sogn	69 48
Hedegaarde				Døstrup	
Monstrup				Finderup	
Ove Sogn	224	22,2		Vebbestrup Sogn	99 63
Ove (Kro)		<i>DUC</i>		Vebbestrup	
Stubberup				Gandrup	
Kjeldstrup				Fragdrup	
Hovtved				Stokholm	
Barsbøl				True	
Hg. Ovegaard				Vester-Doense	
Valsgaard Sogn	175	30,3		Øster-Doense	
Valsgaard				Høndrup	
Redsø				Rold Sogn	99 41
Ulstrup				Rold (Kro)	
Totte				Store-Arden Sogn	83 33
Hjerridsdal				Store-Arden	
Røkkendal				Arden Stationsby	
Skovbo				Astrup Sogn	292 27,6
Krogen				Astrup	
Øls Sogn	58	32		Borup	
Øls				Lille-Arden	
Hald-Tostrup				Møldrup	
Hørby Sogn	146	29,1		Axelterp	
Hørby				Tisted	
Tobberup				Trinnerup	
Kirketerp				Hg. Villestrup	

Aars Herred.

Havbro Sogn 126 24,7	Skivum Sogn 104 39,3
Havbro	Skivum
Jelstrup	Vegger (Kro)
Hg. Mølgaard	Ejdrup Sogn 138 28,1
Aars Sogn 186 38	Ejdrup
Aars	Skjorbæk (Kro)
Pisselhøj	Hg. Halkjær
Tandrup	Blære Sogn 108 37,6
Tolstrup	Blære
Gundestrup	Langdal
Sjøstrup	Troelstrup
Brorstrup Sogn 106 32,4	Ulstrup Sogn 130 37,4
Brorstrup	Ulstrup (Kro)
Mejlby	Hornum Stationsby
Ravnkilde Sogn 209 31	Søttrup
Ravnkilde	Hvorvarp
Kirkegaard	Graarup
Nysum	Vester-Hornum Sogn
Skaarup	93 28,5
Fyrkilde	Vester-Hornum
Brastrup	Krogstrup
Lille Rørbæk	Rise
Hg. Nørlund	Hg. Ørndrup
Haverslev Sogn 68 26,1	Hyllebjærg] Sogn 69 29,9
Haverslev	Hyllebjærg]
Vestby	Flejsborg Sogn 51 48,3
Giver Sogn 64 41,9	Flejsborg (Kro)
Giver	Svenstrup
Katby	Ejstrup
Astrup	Lille-Sjørup
Mosbæk	Gatten

Gislum Herred.

<p>Rørbæk Sogn 68 33 Rørbæk Hg. Rørbæk-Hovgaard Grynderup Sogn 57 45,4 Grynderup Kjemtrup Allestrup Stenild Sogn 95 47 Stenild Bøldrup Røjdrup Durup Sogn 92 36,1 Durup Nørager (Kro) Hg. Nøragergaard Tisted Sogn 82 39,6 Tisted Bonderup Binderup Sogn 82 32,5 Store-Binderup (Kro) Lille-Binderup Gislum Sogn 85 35 Gislum Nyrup Vonsild Sogn 146 41 Vonsild Svoldrup Morum Østrup Vestrup Fovlum Sogn 66 36,7 Fovlum</p>	<p>Dollerup Stistrup Ullis Sogn 66 32,2 Ullis Sokbæk Alstrup Sogn 70 36,7 Alstrup Lovns Sogn 81 25,6 Lovns Hole Hvalpsund-Færgested (Kro) Illerisøre (Kro) Hg. Hessel Strandby Sogn 159 49,4 Strandbygaarde Tandrup Grønnerup Myrhøj Ertbølle Risgaard Hg. Gunderupgaard Farsø Sogn 239 34,7 Farsø (Kro) Fandrup Fragtrup Fredbjærg Gjøltrup Støltrup Vannerup Ebdrup Holme Hg. Hvanstrup</p>
--	---

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Heiregaard.

Slet Herred.

Vilsted Sogn 164 26,7	Næsborg Sogn 212 19,4
Vilsted	Næsborg
Vindblæs Sogn 129 22,4	Tolstrup
Vindblæs (Kro)	Skarpsalling Sogn 212 15
Engelstrup	Skarpsalling
Bjørnsholm Sogn	Brøndum
402 27	Hemdrup
Ranum (Kro)	Oudrup Sogn 86 51
Næsby	Oudrup
Rønbjerg	Braarup
Borregaard	Gundersted Sogn 92 55
Sønderlade	Borup
Overlade	Lille-Aistrup
Munk-Sjørup	Bjørnstrup
Trendhuse (Kro)	Hg. Gunderstedgaard
Hg. Bjørnsholm	Lundby Sogn 81 39,1
Padkær	Lundby
Malle Sogn 115 20,3	Frejstrup
Malle	Farstrup Sogn 329 26,2
Brøttrup	Farstrup
Vandsted	Kjølby
Lendrup	Stavn
Løgsted Sogn 196 15,4	Hg. Krastrup
Løgsted	Vaar
Mjallerup	Ajstrup Sogn 72 32,4
Ravnstrup	Store-Ajstrup
Vormstrup	Hg. Kyø
Vester-Ørbæk	Sebber Sogn 113 19,5
Kornum Sogn 96 13,8	Barmer
Kornum	Valsted
Øster-Ørbæk	Sebbersund (Kro)
	Hg. Sebberkloster

Det tørste Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Randers Amt.

Herreder i Randers Amt.

I. Onsild	Herred
II. Gjerlev	—
III. Nørhald	—
IV. Støvring	—
V. Galten	—
VI. Rougsø	—
VII. Sønderhald	—
VIII. Nørre	—
IX. Sønder	—
X. Mols	—
XI. Øster Lisbjærg	—

Onsild Herred.

<p>Sønder-Onsild Sogn 150 19,1</p> <p>Sønder-Onsild Ulstrup</p> <p>Nørre-Onsild Sogn 70 28,6</p> <p>Nørre-Onsild</p> <p>Hvornum Sogn 119 30,4</p> <p>Hvornum Brøndum Hg. Trinderup</p> <p>Snæbum Sogn 39 44</p> <p>Snæbum</p> <p>Skjellerup Sogn 106 27,6</p> <p>Skjellerup Andrup En Del af Gjettrup</p> <p>Mariager Landsogn 238 26,5</p> <p>Hov Fladbjærg</p>	<p>Tvinderup Alstrup Fjeldsted Katbjærg Brødløs Hg. Mariager Kloster</p> <p>Falslev Sogn 95 18,8</p> <p>Falslev Assens</p> <p>Sem Sogn 76 31,2</p> <p>Sem Edderup</p> <p>Hem Sogn 153 18</p> <p>Hem Skredstrup</p> <p>Svenstrup Sogn 128 27,6</p> <p>Svenstrup True Gunderup Hg. Kjellerup</p>
--	--

Gjerlev Herred.

<p>Kjærby Sogn 85 16,5 Kjærby</p> <p>Gjerlev Sogn 215 13,3 Gjerlev (Kro) Blenstrup</p> <p>Enslev Sogn 79 14,5 Enslev</p> <p>Øster-Tørslev Sogn 370 11,6 Øster-Tørslev (Kro) Ilshøj Tørring En Del af Knejsted</p> <p>Dalbyover Sogn 186 9,9 Dalbyover Dalbyover Stationsby Vinstrup Stangerum</p> <p>Dalbynder Sogn 100 14,2 Dalbynder Binderup</p> <p>Raaby Sogn 235 15,4 Raaby En Del af Knejsted En Del af Udbyhøj Vase- huse</p>	<p>Hg. Demstrup</p> <p>Sødring Sogn 100 27 Sødring En Del af Udbyhøj Vase- huse</p> <p>Hg. Sødringholm</p> <p>Udbynder Sogn 411 19,3 Udbynder Bjerre Klattrup Udbyover Havndal Hg. Overgaard</p> <p>Kastbjærg Sogn 184 15,1 Kastbjærg Øster Kondrup Hg. Trudsholm</p> <p>Vindblæs Sogn 207 23 Norup Haderup Lystrup Ajstrup Nebstrup Aamølle Hadsundhuse (Kro)</p>
---	--

Nørhald Herred.

Tvede Sogn 154 13,8	Kaatrup
Tvede	Ejstrup
Skalmstrup	Faarup Sogn 120 16
Hg. Gjessinggaard	Faarup
Linde Sogn 123 15,1	Ørrild
Linde	Ny Purhus (Kro)
En Del af Mejlby	Kovsted Sogn 122 14
Hald Sogn 256 15,7	Kovsted
Hald	Terp
Stovby	Vester-Tørslev Sogn
Mostrupgaarde	62 22,5
Spentrup Sogn 200 16,4	Vester-Tørslev
Spentrup (Kro)	En Del af Gjettrup
Hastrup	Glenstrup Sogn 237 19,1
Jenum	Glenstrup
Gassum Sogn 232 22,8	Holmgaarde
Gassum	Kadby
Hvidsten	Handest
Dyrby	Ilderhuse
Asferg Sogn 217 18,6	
Asferg	

Støvring Herred. ✓

St. Mortens østre Land- distrikt	Gimming Sogn 199 9,2
Torupkjær	Gimming
Hg. Dronningborg	Tjæreby
Hg Bjellerup Ladegaard	Harridslev Sogn 228 11,4
Borup Sogn 299 12,6	Harridslev
Borup	Lindbjærg
Bjærgby	En Del af Mejlby
Helsted	Albæk Sogn 317 9,2
En Del af Kondrup	Albæk
Raasted Sogn 160 12,2	Vestrup
Raasted	Østrup
Svejstrup	Støvring Sogn 178 10,2
En Del af Kondrup	Støvring
Lem Sogn 114 11,2	Aastrup
Lem	Hg. Støvringgaard
	Mellerup Sogn 93 10,5
	Mellerup (Kro)

Galten Herred.

Halling Sogn 93 14	Røved
Halling	Langskov
Villendrup	Hadbjærg Sogn 146 13,6
Ødum Sogn 354 12,7	Hadbjærg
Ødum	Hg. Kollerup
Astrup	Voldum Sogn 316 10,6
Taastrup	Voldum
Selling	Hvalløse

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Rigtrup			Ørum Sogn 283 12
Hg. Clausholm			Væt
Hg. Schildenseje (under Clausholm)			Jebjærg
Rud Sogn 212 11,1			Hg. Frisenvold
Nielstrup			Hg. Christianslund
Bramstrup			Værum Sogn 155 11,3
Hallendrup			Værum
Galten Sogn 323 12,2			Ølst Sogn 241 13,8
Galten			Ølst
Vinterslev			Askildrup
Erslev			Robdrup
Hinge			Trustrup
Hadsten Stationsby			Ginnerup
Vissing Sogn 163 13,3			Hg. Brusgaard
Vissing			Haslum Sogn 255 12,7
Lerbjærg Sogn 59 16,2			Haslum <i>(H. S. S. S.)</i>
Lerbjærg			Tebbestrup
Laurbjærg Sogn 144 16,7			Sønder-Borup
Laurbjærg			Vorup Sogn eller St.
Essendrup			Mortens søndre Land-
Hg. Løjstrup			sogn 102 12,8
			Vorup
			En Del af Strømmen

Rougsø Herred.

Udby Sogn 85 25,2	Store-Sjørup
Udby	Tørslev
Udbyhøj	En Del af Ingerslev
Holbæk Sogn 214 15,5	Hg. Estruplund
Holbæk	Ørsted Sogn 489 18,9
Kare	Ørsted
En Del af Ingerslev	Bode
Hg. Holbækgaard	Hevring
Voer Sogn 96 20	Hollandsbjærg
Voer (Kro)	En Del af Lille-Sjørup
En Del af Lille-Sjørup	Hg. Stenalt
Estruplund Sogn 173 15	
Estruplund	

Sønderhald Herred.

Vejlby Sogn 178 15	Tustrup
Vejlby	Rygaardsstrand
Allingaabro	Gjesing Sogn 234 30,8
Allestrup	Nørre-Gjesing
Tøjstrup	Sønder-Gjesing
Vivild Sogn 366 15	Hg. Løvenholm
Vivild (Kro)	Hg. Sorvad
Lystrup	Koed Sogn 212 17,5
Nielstrup	Koed
Hg. Hevringholm	Attrup
Nørager Sogn 207 28,4	Kjærende
Nørager	Hg. Vedø

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Marie Magdalene Sogn	162	38	Virring Sogn	233	16,1
Marie Magdalene			Virring (Kro)		
Pindstrup			Ammelhede		
Bøjstrup			Floes		
Ryomgaard Stationsby			Langkastrup		
Hg. Gml.-Ryomgaard			Uggelhuse (Kro)		
Hg. Ny-Ryomgaard			Essenbæk Sogn	221	16,6
Hvilsager Sogn	276	17,3	Assentoft		
Hvilsager			Drastrup		
Bendstrup			Tommestrup		
Termestrup			Kristrup Sogn	311	12,4
Hg. Skafføgaard			Kristrup		
Lime Sogn	213	15,1	Romalt		
Lime			Paderup		
Lemmer			Munkdrup		
Hejlskov			Staanum		
Bøjen			En Del af Strømmen		
Kastrup			Aarslev Sogn	109	12
Vester-Alling Sogn	99	13,4	Aarslev		
Vester-Alling			Hørning Sogn	333	12,8
Øster-Alling Sogn	136	15,5	Hørning		
Øster-Alling			Gundestrup		
Ring			Lund		
Avning Sogn	105	30	Krogsager		
Avning (Kro)			Moeskjær		
Taarup			Fløjstrup		
Favsing Sogn	311	16	Hg. Tustrup		
Favsing			Mygind Sogn	63	9,5
Liltved			Mygind		
Drommelstrup			Skjørring Sogn	76	13
Grund			Skjørring		
Hg. Gml.-Estrup			Andi		
			Krogsbæk Sogn	154	15,4
			Karlby		
			Faarup		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Søby Sogn 102 17	Østrup
Søby	Knagstrup
Skader Sogn 115 12	
Skader	

Nørre Herred.

Anholt Sogn 10 357,5	Dalstrup
Anholt (Kro)	Kastbjærg Sogn 120 20,5
Grenaa Landsogn eller	Kastbjærg
Gammelsohn 159 14,3	Skindbjærg
Aastrup	Selkjær
Bredstrup	Rimsø Sogn 113 21,3
Dolmer	Rimsø
Robstrup	Emmelev
Enslev Sogn 146 11,2	Albæk
Enslev	Gjerrild Sogn 216 20,8
Hg. Christiansminde	Gjerrild (Kro)
Hammelev Sogn 164 12,8	Stokkebro
Hammelev	Brøndstrup
Hg. Stensmark	Hg. Benzon
Voldby Sogn 298 9,1	Hemmed Sogn 93 35,5
Voldby	Hemmed
Sangstrup	Bønnerup
Thorsø	Emmedsbo
Karlby Sogn 97 9	Glæsborg Sogn 244 31,5
Karlby	Glæsborg (Kro)
Veggerslev Sogn 90 10,5	Laen
Veggerslev	Stenvad
Villersø Sogn 58 15,3	Hedegaard
Villersø	Treaa

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Hg. Mejlgaard			Ginnerup Sogn 188 22,1
Fjellerup Sogn 73 45,4			Ginnerup
Fjellerup			Fannerup
Ilegedal			Mastrup
Hg. Østergaard			Hg. Skjærvad
Ørum Sogn 225 32,6			Tøstrup Sogn 149 20,1
Ørum			Tøstrup
Overbroen			Skiffard
Kni			Sivested
Dystrup			Nimtofte Sogn 89 32,5
Ramten			Nimtofte (Kro)
Ulstrup			Svendstrup
Hg. Ørbækgaard			Mogenstrup
			Sjørup

Sønder Herred.

Hyllested Sogn 120 21,3			Drommelstrup
Hyllested			Øksenmølle
Skovgaarde			Graaskgaarde
Rosmus Sogn 255 20			Hg. Høgholm
Rosmus			Hg. Bjørnholm
Ørup			Feldballe Sogn 252 24
Ottrup			Feldballe
Balle			Taastrup
Hg. Rugaard			Essig
Fuglslev Sogn 87 31,8			Skaarup
Fuglslev			Kejlstrup
Gravlev			Ulstrup (Kro)
Tirstrup Sogn 205 24,6			Hg. Møllerup
Tirstrup (Kro)			Nødager Sogn 256 28
			Nødager

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Kjeldstrup				Hg. Lykkesholm
Pederstrup				Hg. Fæveje
Horstved				Vejlby Sogn 170 10,8
Stabrand				Vejlby
Krærup				Tolstrup
Maarup				Dalsgaarde
Ebdrup Sogn 56 28,1				Revn
Ebdrup				Hg. Ingvorstrup
Kolind Sogn 92 16,8				Homaa Sogn 122 19,3
Kolind (Kro)				Homaa
Briktrup				Lund
Albøge Sogn 145 18,9				Hoed Sogn 101 17,5
Albøge				Hoed (Kro)
Hallendrup				Øster-Balle
Søby				Glatved
Lyngby Sogn 385 14,6				Aalsø Sogn 359 19,6
Lyngby				Aalsø
Obdrup				Aalsrode
Trustrup				Højbjerg
Fladstrup				Fuglsang
Allelev				Hg. Katholm
Saldrup				Hg. Hessel

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Mols Herred.

Egens Sogn 53 11,4	Strands
Egens	Begtrup
Agri Sogn 174 21,4	Fuglsø (Kro)
Agri	Viderup
Basballe	Bogens
Femmøller	Toggerbo
Grønfeld	Særbæk
Rølse Sogn 139 11,7	Helgenæs Sogn 166 23,6
Vrinders <i>Rølse</i>	Stødov
Andrup	Fejrup
Hg. Røsegaard	Borup
Knebel Sogn 88 15,4	Esby
Knebel	Ørby (Kro)
Skjellerup	Sletterhage
Tved Sogn 286 15,8	Æbeltoft Købst. Landd.
Tved	87 29
Thorup	Elsegaarde
Thorup Pakhus (Kro)	Skovgaarde
Tillerup	Draaby Sogn 340 26,1
Eg	Draaby
Bjødstrup	Boeslum
Landborup	Holme
Blaakjær	Stubbe
Dejgret	Egsmark
Hg. Isgaard	Handrup
Hg. Kvelstrup	Lyngsbæk
Vistoft Sogn 200 20,6	Hg. Skjærso
Vistoft	Hg. Lyngsbækgaard

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Øster Lisbjerg Herred. /

<p>Egaa Sogn 313 9 Egaa Skjerring En Del af Lystrup Hjortshøj Sogn 200 8,3 Hjortshøj Kankbølle Hesselballe Brandstrup Skjødstrup Sogn 420 10 Skjødstrup Segalt Vorre Hjelmager Studstrup Aastrup Svinbo Gammel Løgten Ny Løgten (Kro) Hg. Vosnæsgaard Todbjærg Sogn 325 13,5 Todbjærg Haarup Linaa Balle Bendstrup Grøttrup Hg. Skaarupgaard Mejlby Sogn 150 14,2 Mejlby</p>	<p>Hornslet Sogn 345 14,4 Hornslet Tendrup Rodskov Eskerød Krajbjærg Hg. Rosenholm Mørke Sogn 338 12,1 Mørke Balle Ugelbølle Ommestrup Dagstrup Bregnet Sogn 363 9,8 Korup Bjødstrup Rønde (Kro) Følle Nappedam Ladeplads Hg. Kalø Thorsager Sogn 350 18,3 Thorsager (Kro) Faarup Skrejrup Rostved Skarreso Sogn 94 31,3 Skarreso Astrup Mesballe Tjerrild</p>
--	--

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
 til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Aarhus Amt.

Herreder i Aarhus Amt.

I. Hasle	Herred
II. Vester-Lisbjærg	—
III. Sabro	—
IV. Framlev	—
V. Ning	—
VI. Hads	—
VII. Hjlemslev	—
VIII. Gjern	
IX. Tyrsting	
X. Vrads	—
XI. Vor	—
XII. Nim	—

Hasle Herred.

Aaby Sogn 107 7,7	Tilst Sogn 259 9,4
Aaby	Tilst
Valby	Brendstrup
Vejlby Sogn 229 10,5	Gjeding
Vejlby	Brabrand Sogn 326 9,3
Ris Skov Station	Brabrand
Hasle Sogn 109 8,3	Gjellerup
Hasle	True
Skejby Sogn 103 8,1	Aarslev Sogn 119 9,2
Skejby	Aarslev (Kro)
Kasted Sogn 102 9	Lyngby Sogn 107 9,4
Kasted	Lyngby.
Hg. Kjærbygaard	Yderup
	Hg. Lyngbygaard

Vester=Lisbjærg Herred.

Grundfør Sogn 209 11	Ølsted Sogn 74 10,6
Grundfør	Ølsted
Hinnerup	Lisbjærg Sogn 196 11
Hg Haraldslund	Lisbjærg
Spørring Sogn 126 13,3	Terp
Spørring (Kro)	Elev Sogn 86 9,9
Søften Sogn 174 11,8	Elev
Søften (Kro)	Elsted Sogn 143 8,8
Trige Sogn 234 12,4	Elsted
Trige	En Del af Lystrup
Pannerup	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Sabro Herred.

Faarup Sogn 124 11,2	Tinning
Faarup	Lyngaa Sogn 314 12,7
Kvotrup	Lyngaa
Mundelstrup (Kro)	Vivild
Sabro Sogn 159 10,6	Svejstrup
Sabro (Kro)	Hg. Favrskov
Hg. Ristrup	Vitten Sogn 116 11,9
Lading Sogn 284 12,8	Vitten
Lading	Hadsten Sogn 122 12,5
Fajstrup	Hadsten (Kro)
Skjoldelev (Kro)	Haldum Sogn 252 10,7
Hg. Lyngballegaard	Haldum
Folby Sogn 346 13,3	Sandby
Folby <i>Fo L D 59</i>	Haar
Norring	Hinnerup-Broby (Kro)

Framlev Herred.

Framlev Sogn 303 10,9	Taastrup
Framlev	Skiby
Labing	Stjær Sogn 119 12,4
Hørslev	Stjær
Hørslevhole	Storring Sogn 182 11,8
Lillering	Storring
Snastrup	En Del af Høver (Kro)
Harlev Sogn 179 11,5	Galten Sogn 113 13,8
Harlev	Galten

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

En Del af Høver			Skovby Sogn	124	11,8
Klank			Skovby		
Skjørring Sogn	115	15,6	Skivholme Sogn	186	14,1
Skjørring			Skivholme		
Rode			Herskind		
Sjelle Sogn	159	12,9	Terp		
Sjelle (Kro)			Borum Sogn	134	14,1
Hg. Wedelslund			Borum (Kro)		

Ning Herred. ✓

Tunø Sogn	45	13,9	Snovdrup		
Tunø By			Bisgaard		
Beder Sogn	143	11	Neder-Fløjstrup		
Beder (Kro)			Tulstrup Sogn	107	10,6
Seldrup			Tulstrup		
Fulden			Pederstrup		
Over-Fløjstrup			Hinnedrup		
Malling Sogn	431	10,8	Hg. Østergaard		
Malling (Kro)			Astrup Sogn	239	9,9
Vormstrup			Astrup		
Krækjær			Ask		
Elkjær			Løjenkjær		
Pedholt			Drammelstrup		
Pøl			Rasborg		
Skaabling			Bøgeskov		
Synnedrup			Tiset Sogn	312	9,9
Starup			Tiset		
Storenor			Ravnholt (Kro)		
Lillenor			Ingerslev		
Ajstrup			Battrup		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Solbjærg (Kro)		Jegstrup	
Tander		Østerby	
Maarslet Sogn	419 10,1	Koldt Sogn	362 10,1
Maarslet		Koldt	
Testrup		Bering	
Obstrup		Enslev	
Højballe		Kattrup	
Hørret		Hasselager (Kro)	
Langballe		Lemming	
Hg. Vilhelmsborg		Stavtrup	
Hg. Moesgaard		Edslev	
Holme Sogn	176 10,9	Ormslev Sogn	196 10,4
Holme		Ormslev	
Skaade		Aabo	
Tranbjærg Sogn	195 9,8	Kunnerup	
Tranbjærg (Kro)		Hg. Constantinsborg	
Gundestrup		Viby Sogn	262 10,2
Bjødstrup		Viby	
Børup		Hg. Marselisborg	
Slet			

Hads Herred.

Hvilsted Sogn	170 10,5	Hundslund Sogn	374 14,2
Hvilsted		Hundslund	
Ousted		Oldrup	
Hg. Rantzausgave		Hadrup	
Torrild Sogn	231 13,5	Sødrup	
Torrild		Tendrup	
Krogstrup		Kjærsgaarde	
Fensholt		Torup	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartkorn. Hg. = Herregaard.

Trustrup				Neder-Randlev			
Svinballe				Bovlstrup Stationsby			
Sondrup				Bjergager Sogn 303 8,5			
Skabelund				Bjergager			
Ørting Sogn 121 11,6				Rørth			
Ørting				Rørth-Elle			
Falling Sogn 322 10,8				Dyngby			
Falling				Bovlstrup			
Aalstrup				Hylken			
Halkjær				Odder Sogn 597 12,3			
Amstrup				Odder			
Hg. Aakjær				Sander			
Alrø Sogn 133 9,9				Tvenstrup			
Alrø By				Svorbæk			
Gylling Sogn 372 10,2				Balle			
Gylling				Snærild			
Lerdrup				Fillerup			
En Del af Søby				Ondrup			
Gosmer Sogn 312 9				Morsholt			
Gosmer				Hg. Rathlousdal			
Smedrup				Hg. Rodstenseje			
Fensten				Saksild Sogn 253 10,6			
En Del af Søby				Saksild			
Hg. Gersdorffslund				Rude			
Hg. Dybvad				Kysing			
Halling Sogn 111 8,4				Norsminde Havn			
Halling				Nølev Sogn 143 9,5			
Spøttrup				Nølev			
Hov				Assendrup			
Randlev Sogn 155 9,3							
Over-Randlev							

Hjelmslev Herred. ✓

Venge Sogn 226 21,2	Mesing Sogn 87 18,3
Venge	Mesing
Søballe	Adslev Sogn 97 20,8
Haarby	Adslev
Nørre-Vissing (Kro)	Jeksen (Kro)
Hg. Sophiendal	Hørning Sogn 172 13,4
Dover Sogn 317 23,1	Hørning (Kro)
Dover	Fregerslev
Svejstrup	Bjertrup
Bjedstrup	Dørup
Illerup	Blegind Sogn 95 12,5
Alken	Blegind
Boes	Vitved Sogn 103 13,2
Ry Stationsby (Kro)	Vitved
Sim	Fastrup
Firgaarde	Fruering Sogn 287 15
Nygaarde	Fruering
Hemstok	Virring
Skanderup Sogn 310 16,5	Svinsager
Foerlev	Hvolbæk
Vrold	Skaarup
Gram	Gjesing
Stilling Sogn 56 18	Hg. Herschendsgave
Stilling	Hg. Sophienlund

Gjern Herred.

Silkeborg Landdistrikt	Møgelby
Gml. Hattenæs (Restaurat.)	Vadsted
Ny Hattenæs (Hotel)	Hg. Søbygaard
Linaa Sogn 244 47,8	Hammel Sogn 180 20,8
Linaa (Kro)	Hammel (Hotel)
Møllerup	Anbæk (Kro)
Laven (Hotel)	Hg. Frijsenborg
Haarup	Voldby Sogn 91 20,5
Skjellerup	Voldby
Svejbæk	Sporup Sogn 163 20,6
Skanderup Sogn 105 19,5	Sporup
Skanderup	Farre
Holmstol	Lyngby
Dalby	Røgen Sogn 108 18,3
Gjern Sogn 171 22,5	Røgen
Gjern (Kro)	Klintrup
Ellerup	Dallerup Sogn 173 21,8
Naarup	Dallerup
Tvilum Sogn 258 32,9	Tovstrup
Tvilum	Sorring
Horn	Laasby Sogn 166 22,8
Faarvang	Laasby (Kro)
Trust (Kro)	Flensted
Hg. Tvillumgaard	Hg. Kalbygaard
Voel Sogn	Alling Sogn 63 18,3
Voel (Kro)	Alling
Sminge	Tulstrup Sogn 148 23,8
Skorup Sogn 102 21	Tulstrup (Kro)
Skorup	Tørring
Grølsted	Javngyde
Søby Sogn 145 16	
Svendstrup	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Tyrsting Herred. ✓

<i>Sønder Vissing</i> Rye Sogn 160 39,6	Slagballe
Rye (Kro)	Burgaarde
Emborg	Tyrsting Sogn 127 21,7
Sønder Vissing Sogn	Tyrsting
176 35	Matrup
Sønder Vissen	Tønning Sogn 132 19
Addit	Tønning
Vinding Sogn 92 33,8	Gammelstrup
Vinding	Troelstrup
Bryrup Sogn 93 42,6	Træden Sogn 90 18,3
Bryrup Stationsby (Kro)	Træden
Velling	Ring Sogn 98 33,6
Løve	Ring <i>5 500 600 700</i>
Grædstrup Sogn 205 31,3	Brædstrup (Kro)
Grædstrup (Kro)	Føvling Sogn 180 18,7
Løvet	Føvling
Davding	Haarup
Nimdrup	Aastrup <i>ASTAIF</i>

10. FEB. LADE. 1900

Vrads Herred. ✓

Aale Sogn 147 22,8	Hg. Stovgaard
Aale	Linnerup Sogn 71 30,8
Hg. Bjerregaard	Linnerup
Tørring Sogn 189 21	Hjortsvang
Tørring (Kro)	Hammer Sogn 46 48,6
Plovstrup	Møllerup

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Hage			Bjerregaard
Kavtrup			Hallundbæk
Klovborg Sogn	115	56,1	Fruergaard
Klovborg			Store-Nørlund
Skade			Dyringhave
Gribstrup			Smedebæk
Velgaarde			Nygaard
Nørre-Snede S.	198	75,2	Hvillum
Nørre-Snede (Kro)			Brejll
Leret			Nørre-Gludsted
Nortvig			Sønder-Gludsted
Hundshoved			Vrads Sogn
Grætrup			86 15,8
Bjørnskov			Vrads
Norhoved			Taarup
Hampen			Bredlund
Boest			Tem Sogn
Ejstrup Sogn	159	15,7	330 73
Ejstrup (Kro)			Tem (Kro)
Store-Thorlund			Hørrelund
Lille-Thorlund			Salten (Kro)
Krejbjærg			Tømmerby
Groest			Vorret
Rønslunde			Fogstrup
Hedegaard			Sebstrup
Tykskov			Asklev
Nybygget			Hjortsballe
Hygild			Rudstrup
Kidmose			Gjessø
Harrild			Virklund
			Brokbjærg
			Brande

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Vor Herred.

Lundum Sogn 117 16,3	Ørridslev Sogn 252 11,6
Lundum	Ørridslev
Lundum Skov	Tvingstrup (Kro)
Hansted Sogn 317 12,6	Ørskov
Hansted	Hovedgaard Stationsby (Kro)
Egebjærg	Tolstrup Sogn 156 12,9
Raadved	Tolstrup
Hg. Hanstedgaard	Gjedved
Nebel Sogn 205 11,5	Eldrup
Nebel	Kattrup Sogn 171 15,9
Serridslev	Kattrup
Bleid	Møballe
Hg. Serridslevgaard	Overby
Vær Sogn 225 12,8	Vedslet Sogn 203 14,3
Stensballe (Restauration)	Vedslet
Haldrup	Assendrup
Meldrup	Grumstrup
Blirup	Hylke Sogn 236 19,2
Hg. Stensballegaard	Hylke
Søvind Sogn 297 13,4	Baastrup
Søvind (Kro)	Ustrup
Brigsted	Brørup
Toftum	Nissumgaard
Ørbæk	Ovsted Sogn 274 15,5
Aas	Tebstrup (Kro)
Torupvolde	Ris
Hg. Tyrrestrup	Ejer
Gangsted Sogn 141 12,9	Bjødstrup
Gangsted	Elling
Elbæk	Hg. Tammestrup
Aggestrup	
Ballebo	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Taaning Sogn 127 20,5	Hg. Urup
Taaning	Yding Sogn 155 17
Horndrup	Yding
Hg. Havreballegaard	Saaby
Østbirk Sogn 360 16,2	Vorladegaard Sogn
Østbirk	Vorladegaard (Kro)
Vestbirk	Møldrup
Sattrup	Gantrup
Øvre-Monbjerg	Dørup
Neder-Monbjerg	Hem
Trampenbjærg	

Nim Herred.

Endelave Sogn 143 16	Hvirring Sogn 322 18
Endelave By	Hvirring
Tamdrup Sogn 467 12,6	Trebjærg
Kjørup	Kodallund
Vrønding	Honum
Molgjær (Kro)	Honumskov
Lund	Boring (Kro)
Vinten	Hg. Rask
Enner	Nim Sogn 109 24,3
Hornborg Sogn 324 12,7	Nim
Hornborg	Underup Sogn 102 22
Havrum	Underup
Kalhøve	Vorbjærg
Flemming	Torp
Dortheasminde Stationsby	

Ribe Amt.

Herreder i Ribe Amt.

I. Vester-Horne	Herred
II. Øster-Horne	—
III. Skads	—
IV. Fanø	—
V. Slavs	—
VI. Andst	—
VII. Malt	—
VIII. Gjørding	—
IX. Ribe	—

Vester-Horne Herred.

Lønne Sogn 52 79	Hallum
Lønnehede	Aasted (Kro)
Lønnestak	Kvorup
Lønneby	Husted
Kragelund	Lunde Sogn 194 41,3
Lønneklint (Kro)	Lunde (Kro)
Nymindegab (Kro)	Lundtang
En Del at Borkmarsk	Lundager
Henne Sogn 173 62	Kastkjær
Henne	Sønder tarp
Kirkeby (Kro)	Nørretarp
Havstrup	Iløled
Klinting	Skjedsbøl
Stavrso	Frøstrup
Hennebjærg	Husted
Kløvgaard	Ovtrup Sogn 215 40
Fidde	Ovtrup (Kro)
Dyreby	Dejrup
Nørre-Nebel Sogn	Thorboel
201 18	Allerslev
Nørre-Nebel (Kro)	Skyhede
Præstby	Rottarp
Sædding	Vittarp
Bolkjær	Aal Sogn 294 52 61
Nebel	Oksbøl (Kro)
Hundhale	Borre
Kolle	Skjødstrup
Lydum Sogn 86 28	Markskjel
Lydum	Sønderbøl
Rærup	Vrøgum
Kvong Sogn 127 29,5	Troldholm
Kvong	Søhuse
	Kjærgaarde

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Børsmose
 Grærup
 Hg. Hesselmed
Oksby Sogn 141 86
 Oksby
 Blaavand (Kro)
 Vandflod
 Vejrs
 Mosevraa
 Bordrup
Ho Sogn 67 114
 Ho
 Skalling Ende
 Svenskeknolde
Billum Sogn 189 16
 Billum

Tarp
 Kjelst
Janderup Sogn 260 28,9
 Janderup (Kro)
 Hyllersted
 Strudvad
 Kjærup
Varde Landsogn 117 64,4
 Orten
 Mejls
 Blaksmark (Kro)
 Frisvad
 Gjellerup
 Hg. Lunderup

Øster=Horne Herred.

Thorstrup Sogn 174 41,4
 Thorstrup
 Vagtborg
 Tange
 Tastrupe
 Sig (Kro)
 Ovnbøl
 Yderik
 Olling
 Firhøje
 Stokbæk
 Sækbæk

Hg. Nørholm
Horne Sogn 203 40
 Horne (Kro)
 Hornelund
 Rotbøl
 Moesgaard
 Bjerrøse
 Dejgaard
 Lervad
 Asp
 Bjalderup
 Malle

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
 til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Bovnum				Thorlund		
Transbøl				Frøsig		
Gunderup				Tistrup Sogn	186	39
Hindsig				Tistrup (Kro)		
Frøerlund				Agerkrog		
Stundsigt				Snorup		
Ølgod Sogn	318	46		Gjudsvang		
Ølgod (Kro)				Gaarde		
Bjærg				Hesselho		
Tarp				Have		
Bøllund				Galtho		
Havlund				Hedtofte		
Vallund				Krarup		
Forsomho				Bredho		
Mejlvang				Tønding		
Hedeager				Hodde Sogn	86	52
Vestkjær				Hodde (Kro)		
Hjedding				Hoddeskov		
Gammelgaard				Hessel		
Egknud				Hulvig		
List				Ansager Sogn	198	90
Østbæk				Ansager (Kro)		
Horkes				Skøvlunde		
Højlund				Lærkeholt		
Grønfeldt				Lund		
Vognslund				Aaling		
Agersnap				Kvie		
Medum				Lavborg		
Bejsnap				Stenderup		
Lindbjærg				Mølby (Kro)		
Hejbøl						

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Skads Herred.

<p>Øse Sogn 195 54 Øse (Kro) Kalsgaarde Vesterbæk Skamstrup Oved Nordenskov Hasrup Heager Næsbjærg Sogn 102 66 Næsbjærg Vestervang Biltofte Agervig Skonager Alslev Sogn 175 36 Alslev Toftnæs Vibeké Torrup Tulsmark Hostrup Sogn 111 44 Hostrup Kragense Kokspang Sønderhede Sælborg Vester-Nebel Sogn 126 36 Søhule Skjærbæk Hygum Lystrup</p>	<p>Hg. Øllufgaard Brøndum Sogn 188 46 Brøndum Balle Gjesing Kjærsing Brøndumdam Astrup Forum Tarp (Kro) Guldager Sogn 206 29 Guldager Ravnsbjærg Søbøl Hjerting (2 Hoteller) Sædden Fovrfeld Jerne Sogn 240 22 Jerne Vognsbøl Spangsbjærg Boldesager Kvaglund Novrup Veldbæk Maade Gammelby Uglvig Tovrup Skads Sogn 181 32 Skads Arndrup</p>
--	--

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Birksbøl			Grimstrup Sogn	165	52
Oksvang			Grimstrup		
Lunde			Hjortkjær		
Sadderup			Rovst		
Smørpøt			Rovsthøje		
Solbjærg			Knolderflo		
Tude			Aarre Sogn	111	43,5
Knude			Aarre (Kro)		
Tjæreborg Sogn	188	19	Gunderup		
Tjæreborg (Kro)			Jyllerup		
Roborghus (Kro)			Tranbjærg		
Hg. Krogsgaard			Faaborg Sogn	156	75
Sneum Sogn	201	20	Faaborg (Kro)		
Allerup			Viendrup		
Spøttrup			Rodebæk		
Opsneum			Agerbæk		
Tønnerby			Debel		
Torpager			Aalunde		
Endrupposthus			Gjestlunde		
Hg. Sneumgaard			Fuglsig		
Vester-Nykirke Sogn			Slebsager		
	139	28	Avtrup		
Ome			Starup Sogn		
Størsbøl (Kro)			Starup		
Ravnø			Vestterp		
Vong			Hesselho		
Endrup Vandmølle (Kro)			Galstho		
Hg. Endrupholm					

Fanø (hører til Skads Herred).

Nordby Sogn 72 95	Rindby ³ (Hoteller)
Nordby; delt i Odden	Sønderho Sogn 28 103
Nørby	Sønderho (Kro)
Byen	

Slavs Herred.

Grindsted Sogn 193 124	Elkjær
Grindsted (Kro)	Billund (Kro)
Sønderby	Ankelbo
Modviggaarde	Plovslund
Horsbøl	Hejnsvig Sogn 73 180
Morsbøl	Hejnsvig
Loft	Gilbjærg
Jerrig	Klink
Eg (Kro)	Vorbasse Sogn 133 160
Urup	Vorbasse (Kro)
Dyvelsrække	Fitting
Nollund	Frederiksnaade
Grinsteddal	Lille-Almstok
Utoft	Nebel
Hindum	Kolbjørnsensfejde
Grene Sogn 76 131	Donslund
Grene	Risbøl
Krog	

Andst Herred. ✓

Bække Sogn 152 54,5 Bække (Kro) Asbo Kragelund Verst Sogn 89 49 Verst <i>15889</i> Jorderup Sogn 130 28 Jorderup <i>1587000</i> Knudsbøl Lejrskov Sogn 407 17 Lejrskov Egholt Ure Vraa Ferup Ferup-Nyvang Højrup Skanderup Sogn 362 19 Skanderup Gjelballe Lundeskov Dollerup Nagbøl Sest Sogn 245 15,6 Sest <i>15889</i>	Tandholt Hylke Vranerup Hjarup Sogn 150 16 Hjarup Vamdrup Sogn 292 28 Vamdrup (Hotel) Bønstrup Holte Bastrup (Kro) Hg. Østerbygaard Hg. Vamdrupgaard Andst Sogn 330 24 Store-Andst (Kro) Gamst Glibstrup Gejsing Roved Lille-Andst Gjesten Sogn 233 33 Vester-Gjesten <i>15889</i> Øster-Gjesten Revsing Ravnholt
---	--

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
 til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Malt Herred.

Vejen Sogn 160 26,5	Askov
Vejen (Hotel)	Hg. Estrup
Læborg Sogn 135 43,5	Folding Sogn 97 37,3
Gammelby	Folding
Nyby	Foldinggaarde
Drastrup	Nørbølling
Hg. Hundsbæk	Sønderskovmark
Lindkund Sogn 122 119	Hg. Sønderkov
Lindkund (Kro)	Føvling Sogn 292 34
Vittrup	Føvling
Okslund	Aatte
Gilbjærg	Aagesbøl
Asserbøl	Tobøl
Hyldehund	Holleskov
Klelund	Bobøl
Hovborg (Kro)	Astøtte
Brørup Sogn 220 34,7	Stenderup (Kro)
Brørup Stationsby (Kro)	En Del af Tislund
Eskelund (Kro)	Holsted Sogn 115 66,7
Eskelundkær	Holsted (Hotel)
Tusbøl	Lintrup
Surhave	Havrskov
Gjerndrup (Kro)	Sekjær
En Del af Tislund	Særmark
Malt Sogn 225 24	Gjørklint
Maltbæk	Treager

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Gjørding Herred.

Aastrup Sogn 141 74 Aastrup (Kro) Terpling Tvile Gjettrup Tvilho Skovbølling Glejbjærg Vejrup Sogn 118 52 Vejrup (Kro) Grisbæk Bækmark Gjørding Sogn 230 40 Gjørding (Kro) Ajke Heslund Bjerndrup Lovrud Hejrskov Starup Fonage Tange Bøl Ilsted Nørhø		Bramminge Sogn 95 34 Bramminge Stationsby <div style="text-align: right;">(Hotel)</div> Sønderhø Terp Nøraa Hg. Bramminge Darum Sogn 258 15,5 Store Darum (Kro) Lille Darum Hunderup Sogn 138 27,3 Hunderup Sejstrup Kragelund Mulvad Vilslev Sogn 351 15,5 Vilslev Jested (Kro) Jernved Sogn 220 45,5 Jernved Jernvedlund Plovstrup Gredsted Gredstedbro (Kro)
---	--	--

Ribe Herred.

Farup Sogn 487 9	Tange
Nørre Farup	Tved
Kirkeby	Ribe Domkirkes Land-
Kjærbøl (Kro)	sogn 133 10,5
Mejlby	Øster-Vedsted
Tanderup	Seem Sogn 230 36
Hillerup	Seem
Hjortlund Sogn 74 54	Varming
Hjortlund	Varminglund
Brokjær	Favrholt
Stens	Høm
Bæk	Hømvejle
Kalvslund Sogn 88 52,5	Skallebæk (Kro)
Kalvslund (Kro)	Hømlund (Kro)
Villebøl (Kro)	Vester-Vedsted Sogn
Obbekjær Sogn	232 21
Obbekjær	Vester-Vedsted (Kro)
Ribe St. Katharinæ	Sønder-Farup (Kro)
Landsogn 116 18	Egebæk (Kro)
Lustrup	Manø Sogn 20 50
	Manø (Kro)

Ringkøbing Amt.

Herreder i Ringkøbing Amt.

I. Skodborg	Herred
II. Vandfuld	—
III. Hjerm	—
IV. Ginding	—
V. Hammerum	—
VI. Ulvborg	—
VII. Hind	—
VIII. Bølling	—
IX. Nørre-Horne	—

Skodborg Herred.

Nees Sogn 121 49,8	Hg. Vejbjærggaard
Hg. Ulsund	Hg. Strandbjærggaard
Bøvling Sogn 239 27,5	Venø Sogn 31 37,9
Bøvlingbjærg (Kro)	Venø By
Faare (Aro)	Nørre-Nissum Sogn
Hg. Rysensteen	271 14,1
Flynder Sogn 130 8	Hg. Kongensgaard
Bækmarksbro (Kro)	Nørlem Sogn 181 13,1
Hg. Bækmark	Hg. Kabbel
Møborg Sogn 141 64	Fabjærg Sogn 190 32,1
Hg. Nørre Holmgaard	Rom Sogn 123 35
Gudum Sogn 271 45,8	Lomborg Sogn 173 39,5
Rimmer (Kro)	Lomborg
Hg. Gudumkloster	Heldum Sogn 65 12
Resen Sogn 173 24,6	Tørring Sogn 209 14
Humlum Sogn 137 19,2	Balleby
Humlum Stationsby (Kro)	Hg. Vadskjærsgaard
Oddesund-Syd (Kro)	

Vandfuld Herred.

Hove Sogn 180 12,4	Vrist
Klinkby	Vejlby
Hygum Sogn 186 12,6	Langerhuse
Harboøre Sogn 130 11,1	Knopper
Kirkeby (Hotel)	Rønland
Tøt	Flyvholm
	Lilleøre

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Heiregaard.

Engbjærg Sogn 88 9,5	Ramme Sogn 156 23,2
Vandborg Sogn 216 11,8	Ramme Stationsby
Strand	Bonnet
Ferring Sogn 99 12,7	Hg. Rammegaard
Ferring (Hotel)	Trans Sogn 85 12
Dybe Sogn 170 13,6	Fjaltring Sogn 122 18,9
	Mærsk (Kro)
	Tuskjær

Hjerm Herred

Hjerm Herred.

Hanbjærg Sogn 126 18	Gimsing Sogn 212 11
Hanbjærg	Hg. Kvistrup
Hg. Hanbjærg-Hovgaard	Vejrum Sogn 320 11
Borbjerg Sogn 357 40	Hg. Avsumgaard
Borbjerg	Ølby Sogn 109 17
Trabjærg	Vester-Ølby
Skove	Fovsing Sogn 100 25,5
Tinkerdal	Asp Sogn 115 41
Hoager	Linde
Hvam (Kro)	Sir Sogn 122 13,6
Mejrup Sogn 266 22,3	Navr Sogn 142 34,4
Maabjærg Sogn 184 18,3	Navrby
Maabjærg	Bur Sogn 58 62
Hjerm Sogn 444 13	Øster-Bur
Hjerm Stationsby	Vem Sogn 68 38,4
Hg. Volstrup	Vem
Struer Sogn	Vem Stationsby
Struer (Hotellet)	Gørding Sogn 67 31,6
	Mellembj

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartkorn. Hg. = Herregaard.

Ginding Herred.

Hodsager Sogn 53 124,8 Haderup Sogn 197 164,8 Haderup (Kro) Høstrup Faarbæk Neder-Feldborg Over-Feldborg Egelund Grove Sogn Grove Sevel Sogn 397 47,4 Sevel (Kro) Jattrup Djel Sevelskovby Navtrup Trandum Trandum Skovby Mogenstrup Karstoft Sebstrup Trandum Kirkegaard Hg. Ny Stubbergaard Estvad Sogn 214 28,8 Estvad	Bærsby Kisum Hg. Estvadgaard Rønbjærg Sogn 69 42,3 Rønbjærg Ejsing Sogn 265 28,4 Ejsing Egebjærg Geddal Raast Hvide-Mose Hg. Landting Sal Sogn 305 21,3 Sal <i>500</i> Svenstrup Bjæst Vinderup Stationsby (Kro) Hasselholt Aale Ryde Sogn 204 19,5 Kirkeby Rovt Felde Stendis Hg. Rydhave
--	--

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
 til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Hammerum Herred.

Bording Sogn 128 162	Rind Sogn 146 140
Bording	Rind
Agerskov	Lind
Munklind	Nørrelind
Moselund	Vesterlind
Rudskjær	Kollund
Stubkjær	Gunderup
Hestlund	Kølkjær
Ravnholt	Slumstrup
Rodholt	Vester-Høgild
Guldforhoved	Vester-Høgild
Christianshede	Søby
Søbjærg	Vovlund
Ronkilde	Arnborg Sogn 56 211
Ravnholtlund	Kirkegaarde
Ikast Sogn 227 90	Gl. Arnborg (Kro)
Ikast (Kro)	Skibild
Hede	Skarrild Sogn 93 188
Favrholt	Skarrild (Kro)
Tulstrup	Sønder-Kartoft
Siggaarde	Classonsborg
Hold	Sønder-Felding Sogn
Vaade	86 147
Grøde	Assing Sogn 83 152
Toftlund	Kirkegaarde
Uregaarde	Kibæk Stationsby
Lægdsgaarde	Villusted
Hesselbjærg	Olling
Fonnesbæk	Taarup
Over-Isen	Bukkjær
Vester-Isen	Brunhede
Isenvad	
Lille-Nørlund	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Snejbjærg Sogn 170 81,1	Ildskov
Snejbjærg (Kro)	Østermark
Studsgaard (Kro)	Torup (Kro)
Hg. Tanderup	Høllingholt
Tjørring Sogn 62 66,1	Linaa
Tjørring (Kro)	Røjen
Herning Sogn 124 38,3	Sinding Sogn 74 66,6
Herning (Hoteller)	Hg. Sindinggaard
Gullestrup	Nøvling Sogn 44 79,6
Holing	Vilbjærg Sogn 85 74
Hg. Herningsholm	Vilbjærg (Kro)
Gjellerup Sogn 238 44	Rødning
Gjellerup	Ørre Sogn 88 115
Kirkeby	Ørre
Lund	Foldager
Over-Vraa	Simmelkjær Sogn
Neder-Vraa	Over-Simmelkjær
Birk	Neder-Simmelkjær
Hammerum (Kro)	Avlum Sogn 161 78
Agerskov	Avlum (Kro)
Nørre-Fastrup	Varhede
Sønder-Fastrup	Lundby
Nørre-Have	Skjerk
Sønder-Have	Skjærbæk
Langelund	Tved
Skovby	Jersild
Busk	Sjørring
Bjerregaard	Tvis Sogn 122 91
Frølund	Tvislund
Sunds Sogn 133 129	Skovtrup
Sunds	Halgaard

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregård

Ulvborg Herred.

Sønder-Nissum Sogn

191 28,7

Sønder-Nissum (Kro)

Nør-Fjand

Sønder-Fjand

Neder-Torup

Over-Torup

Klem

Vang

Torsminde

Bjærgehuse

Hg. Udstrup

Husby Sogn 136 33,6

Kirkeby

Staby Sogn 305 16,2

Hg. Pallesbjærg

Madum Sogn 94 31,3

Madum

Ulvborg Sogn 345 36,6

Kirkeby

Ulvborg Stationsby

Kyttrup

Lillelund

Vium

Lystlund

Hg. Nørre-Vosborg

Raasted Sogn 112 56

Hg. Stenumgaard

Idum Sogn 152 53,3

Nørre-Felding Sogn

126 25

Vejvad

Koldkjær

Agerfeld (Kro)

Vind Sogn 81 142

Røjkjær

Vindby

Timring Sogn 79 146,9

Timring Kirkeby

Najbjærg

Tiphede

Birkmose

Hg. Møltrup

Hind Herred.

Nørre-Omme Sogn

115 117,4

Grønbybjerg

Kodal

Fjaldene

Askov

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Halkjær			Sønderby		
Store-Spaabæk			Agersbæk		
Lille-Spaabæk			Sirsbæk		
Skovstrup			Halby		
Nørhede			Ejstrup		
Hover Sogn	57	101,5	Hvingel		
Thorsted Sogn	82	135	Hg. Voldbjærg		
Gammelby			No Sogn (incl. Hee 377 31,2)		
Nørreesp			No		
Sønderesp			Gammel Sogn	110	28
Tim Sogn	215	33,6	Ny Sogn	355	33,6
Tim Stationsby			Kirkeby (Kro)		
Hg. Timgaard			Kloster		
Vedersø Sogn	161	18,8	Nørby		
Kirkeby			Hovvig		
Hugby			Søndervig-Hotel		
Tarp			Klegod		
Kjærby			Nørre-Lyngvig		
Sundhuse			Sønder-Lyngvig		
Hg. Aabjærg			Renderne		
Stadil Sogn	294	13,8	Aargab		
Kolby			Nordre Havrvig		
Stadil			Sønder-Havrvig		
Vesterager			Bjerregaard		
Fuglebærg			Ringkøb. Købst. Landd.		
Brombjærg			Rindum Sogn	112	19,5
Halkjær			Kirkeby		
Mejlby			Østerby		
Opstrup			Sønderby		
Skjelmose			Mejlby		
Alnim			Vesterby		
Stadilø			Nørby		
Hg. Søndervang			Velling Sogn	254	17,4
Hee Sogn (incl. No 377 31,2)			Kirkeby		
Hee (Kro)			Astrup		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Kovstrup
Velling
Vesttorp
Heboltoft

Venne
Nørby
Hg. Rybjærg

Bølling Herred.

Østrup Sogn 51 87,3	Abeltrup
Brorstrup	Barde
Lem Sogn 192 46	Solsøhede
Øster-Lem	Vorgødhede
Favrby	En Del af Videbæk
Bækbo	Rimmerhus
Lem Stationsby	Allegaarde
Nørby	Herborg Sogn
Karsbæk	Vester-Herborg
Lambæk	Øster Herborg
Højmark	En Del af Videbæk (Kro)
Nygaard	Nørre-Vium Sogn
Vestertredje	Nørre-Vium
Faarberg	Fiskbæk
Hg. Sønder-Holmgaard	Skjærbæk
Brejning Sogn 143 94	Bjørslev
Brejning	Troldhede Stationsby (Kro)
Røjkum	Raghede
Vægterskilde	Borris Sogn 249 72
Opsund	Kirkebyen
Hg. Brejninggaard	Borris Stationsby (Kro)
Vorgod Sogn 181 126	Dalager
Vorgod	Debelmose
Fjilstervang	Vesterby

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartkorn. Hg. = Herregaard.

Tarp				Kongsholm			
Hjøptarp				Alkjærsgig			
Faster Sogn	103	57,4		Vognbjærg			
Kjelstrup				Nysted			
Hannerup				Vesterager			
Klokbose				Bækbo			
Astrup (Kro)				Hg. Dejbjærglund			
Fasterlund				Stavning Sogn	308	24	
Ejstrup				Bovsø			
Sæding Sogn	83	46,6		Hedeby			
Sæding				Høllet			
Stensig				Sønderby			
Bølling Sogn	97	24,4		Langkjær			
Mejeribyen				Strandby			
Østerby				Andrup			
Sønderby				Østerby			
Hanning Sogn	145	48,4		Mejlby			
Skaarup				Halby			
Langtind				Skjern Sogn	379	21,6	
Festkjær				Skjern (Hoteller)			
Finderup				Hedeby			
Aarup				Ganer			
Kongsholm				Vraa			
Heibergsgave				Marup			
Dejbjerg Sogn	158	42,5		Albæk			
Gl. Dejbjergby				Aanum			
Leding							

✓ Nørre=Horne Herred.

Lønborg Sogn	307	30		Vostrup	
Lønborg				Fjerbæk	
Lavstrup				Bøl	

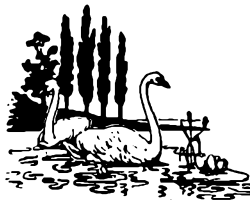
Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Kyeling			Topgaard		
Hg. Lønborggaard			Asbøl		
Egvad Sogn	176	41	Mosbøl		
Tarm			Kjærgaard		
Tarm Sønderby			Nørtorp		
Forsum			Østtoip		
Aadum Sogn	194	63	Lyne Sogn	103	57,5
Kirkeby			Lyne (Kro)		
Nederby			Nørhedé		
Bindsbøl			Sønderdiger		
Skadsbøl			Glilestrup		
Graahede			Ulbæk		
Pistrup			Østergaard		
Vittarp			Sønder-Vium Sogn	88	50
Odderup			Sønder-Vium		
Møgelmose			Esbøl		
Rosendal			Vejrup		
Gundesbøl			Hemmet Sogn	132	34
Rabæk			Hemmet		
Stovstrup			Horumgaarde		
Hoven Sogn	108	121	Bandsbøl		
Kirkeby (Kro)			Skulbøl		
Ørbæk			Toftum		
Gren			Pagaarde		
Dyrvig			Nordenaa (Kro)		
Hulmose			Nørre-Bork Sogn	128	20,4
Kraplund			Nørre-Bork		
Oxlund			Holmen		
Barslund			Tangsvig		
Grimlund			Sønder-Bork Sogn		
Paabøl				286	27,5
Strellev Sogn	96	37	Sønder-Bork (Kro)		
Katrevél			Obling		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Vejle Amt.

Herreder i Vejle Amt.

I. Bjærg	Herred
II. Hatting	—
III. Nørvang	—
IV. Tørrild	—
V. Jerlev	—
VI. Elbo	—
VII. Holmans	—
VIII. Brusk	—
IX. NørreTyrstrup	—

Bjærg Herred.

Bjærg Sogn 225 11,8	Barrit Sogn 475 9,6
Sønder-Bjærg (Kro)	Over-Barrit
Nørre-Bjærg	Barritskovby
Neder-Bjærg	Barrithule
En Del af Gram	Breth
Nebsager Sogn 217 9,6	Stagsrode
Nebsager	Hg. Barritskov
Hornsyld	Raarup Sogn 698 12
Hornsyld Stationsby	Raarup
Hyllerød	Nebel
Hg. Skærrildgaard	Glattrup
Urlev Sogn 125 12,6	Skjævlund
Urlev	Aastrup
Spettrup	Nøttrup
Ørum Sogn 117 11,5	Klejs
Ørum	Gramrode
Hg. Ørumgaard	Lindved
Stovby Sogn 573 12,5	Ravnholt
Gammelby	Senballe
Stovby	En Del af Gram
Hyrup	Hg. Møgelkjær
Hostrup	Klakring Sogn 224 12,9
Belle	Klakring
Fakkegrav	Vesterby
Hg. Rosenvold	Juelsminde Stationsby
Hornum Sogn 95 11,5	(Hotel)
Hornum	As Sogn 265 10,1
Vrigsted Sogn 139 10,9	Kirkholm
Over-Vrigsted	Overby
Neder-Vrigsted	Hosby
Smedskjær	Aslykke
	Hg. Palsgaard

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Glud Sogn 353 10,5
 Glud
 Over-Glud
 Øster-Bisholt
 Nørby
 Østrup
 Sønderby
 Snaptun (Kro)
 Hg. Jensgaard
Hjarnø Sogn 61 9
 Hjarnø

Skjolde Sogn 279 9
 Skjolde
 Brunde
 Stovrup
Ut Sogn 331 10
 Ut
 Ustrup
 Sejet
 Hg. Boller

Hatting Herred.

Engom Sogn 279 14
 Engom
 Assendrup
 Bredal (Kro)
 Hg. Tirsbæk
Davgaard Sogn 181 12,9
 Davgaard (Kro)
 Hg. Williamsborg
Hedensted Sogn 229 18,8
 Hedensted
 Torup
 Lille-Dalby
 Aarup
 Gjesager
 Remmerslund
Store-Dalby Sogn 54 15,5
 Store Dalby

Løsning Sogn 159 16
 Løsning
 Løsning Stationsby
 Sebberup
Korning Sogn 216 10,6
 Korning (Kro)
 Hg. Ussinggaard
 Hg. Merringgaard
Ølsted Sogn 255 10,6
 Ølstedbro (Kro)
 Ølsted-Nederholm
 Ølsted-Nedermark
 Ølsted-Skovhave
 Bottrup
 Oens
Hatting Sogn 463 11,5
 Hatting

Eriknavn				Dallerup
Hg. Bygholm				Stenderup Sogn 473 11
Thorsted Sogn 162 10				Stenderup
Thorsted				Lystrup
Ørnstrup				Nørre-Aldum
Tyrsted Sogn 242 10,4				Sønder-Aldum
Tyrsted				Braa
Dagnæs				Braaskov

Nørvang Herred.

Hornstrup Sogn 249 15				Hvejsel Sogn 334 16,5
Kirkeby				Hvejsel (Kro)
Hornstrup				Bjerlev
Bredballe				Tremhuse
Bredballestrand				Knude
Hg. Store Grundet				Favsing
Grejs Sogn 167 15				Ilved (Kro)
Grejs				Sandvad
En Del af Holtum				Givskud Sogn 89 74,3
Højgaard				Givskud
Sindbjærg Sogn 312 13,8				Givskudlund
Lindved (Kro)				Harresø (Kro)
Vester-Ørum				Skjolding
Sindbjærglund				Lerager
Ulkjær				Østerlund
En Del af Holtum				Ris (Kro)
Vindelev Sogn 110 13,3				Give Sogn 204 75,4
Vindelev (Kro)				Give (Kro)
Fløjstrup				Farre (Kro)
				Sillesthoved

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard

Brejhoved				Djørslund	
Store-Voroslunde				Blæsbjærg	
Øgelund -				Lundfod	
Hedegaarde				Arvad	
Bæksgaarde				Grarup	
Højgaarde				Skjerris	
Hestlund				Askjær	
Bøllund				Langkjær	
Ullerup				Hyvild	
Neder-Donnerup				Drantum	
Ringgive Sogn	103	28		Risbjærg	
Ringgive				Skjærslund	
Uhe (Kro)				Ure	
Langelund				Tarp	
Ulkind				Brandlund	
Gammelby				Sandfeld	
Hedeby				Tyregod Sogn	160 75
Sønder-Omme Sogn				Tyregod (Kro)	
	178	159		Tyregodlund	
· Kirkeby (Kro)				Sejrup	
· Skovsende				Enkelund	
Østerby				Dørken	
· Mødbjærg				Lønaa	
· Bøvl				Svinbæk	
Omvraa Nordby				Hindskov	
Hallundbæk				Kokborg	
Filskov (Kro)				Hg. Hastrup	
Lille Brande				Vester Sogn	58 60
Blaahøj				Vesterlund	
Hg. Juellingsholm				Skovsbøl	
Brande Sogn	255	109,4		Lindet	
Brande (Kro)				Øster Nykirke Sogn	
Borup					189 50,4
Flø				Vonge (Kro)	
Harrild				Havstrup	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

i Ørnsholt		Øster-Snede Sogn	
Tinnet			392 17,2
Oksenbjærge		Øster-Snede	
· Kollemorten (Kro)		Kragelund	
Langskov Sogn	181 12,8	Krollerup	
· Ølholm (Kro)		Bøgballe	
Nyborg		Baastrup	
Hg Hvolgaard		Gammelsole	
· Uldum Sogn	136 18,8	Soleskov	
· Uldum (Kro)		Hg. Agersbøl	
Hesselballe			

Tørrild Herred.

Vejle Landdistrikt		Bredstenlund	
Hg. Pedersholm		Ravning	
Skibet Sogn	310 13,2	Kjærbølling	
Skibet (Kro)		Tørskind	
Jenum		Haraldskjær	
Selde		Hg. Kjeldkjær	
Knabberup		Nørup Sogn	384 24,5
Nørre-Vilstrup		Nørup (Kro)	
Ru		Gjødinghuse	
Trædballe (Traktørsted)		Mørup	
Hg. Haraldskjær		Førstballe	
Bredsten Sogn	429 13	Sødover	
Bredsten		Gammelby	
Balle		Tørrild	
Lilfrost		Trollerup	
Søskov		Lime	
Ollerup		Limskov	

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Smaakjær			Kollerup Sogn	215	16
Hg. Engelholm			Kollerup		
Randbøl Sogn	180	72	Lureby		
Randbøl			Hygum		
Dalover			Hg. Brandbjærg		
Bindeballe			Hg. Skovgaard		
Vandel			Jelling Sogn	385	17,3
Lindeballe Sogn	101	65	Jelling (Kro)		
Lindeballe			Hørup		
Nørskov			Hopballe		
Gjødsebøl			Rugballe		
Aast			Hornstrup		
Gadbjerg Sogn	255	24,6	Mølvang (Kro)		
Gadbjerg (Kro)			Styvel		
Smidstrup			Skovbølling		
Toftthøj			Hg. Faarupgaard		
Kulbjerg			Hover Sogn	184	11,5
Tøsby (Kro)			Hover (Kro)		
Rostrup			Ure		
Hg. Store Refstrup			Høgsholt		
			Hg. Lerbæk		

Jerlev Herred.

Egtved Sogn	415	33,2	Spjarup		
Egtved (Kro)			Rævsgaarde		
Bøgvad			Vork		
Øster-Thorsted			Ovstrup		
Taagelund			Hjelmdrup		
Norbæk			Fuglsang		
Vollund			Bølling		

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Østed Sogn 306 18
 Østed
 Høllund
 Vesterby
 Ammitsbøl (Kro)
 Rugsted
 Tudved
 Mølkjær (Kro)

Jerlev Sogn 158 16,5
 Jerlev (Kro)
 Mejsling
Højen Sogn 287 16,5
 Højen (Kro)
 Horsted
 Stubberup

Elbo Herred.

Ullerup Sogn 8,3
 Egum
 Stovstrup
Vejlby Sogn 284 11,2
 Vejlby
 Egeskov
 Trælle
Erritsø Sogn 301 10,2
 Erritsø
 Snoghøj (Restauration)
Tavlov Sogn 365 10,8
 Tavlov-Nebel

Taarup
 Børup
 Skjærbæk
 Studsdal
 Oddersted
 En Del af Gudsø
Bredstrup Sogn 289 8
 Bredstrup
 Stallerup
 Kongsted
 Torp

Holmans Herred.

Pjedsted Sogn 193 9,8	Munkebjerg (Hotel)
Pjedsted	Vinding Sogn 131 15
Gaarslev Sogn 290 11,1	Vinding
Gaarslev	Mølholm
Mørkholt	Skjærup Sogn 168 12,8
Rands	Skjærup
Hg. Nebbegaard	Damkjær
Gaverslund Sogn 546 11,5	Svinholt
Gaverslund	Smidstrup Sogn 282 11,7
Andkjær	Smidstrup (Kro)
Toftum	Tyvkjær
Sellerup	Klatterup
Brejninge (Hotel)	Store-Velling
Børkop (Kro)	Lille-Velling
Brøndsted	Haastrup
Sellerupskov	

Brusk Herred.

Herslev Sogn 367 9,9	Eltang Sogn 428 11,2
Herslev	Eltang
Tolstrup	Nørre-Stenderup
Højrup	Lilleballe
Follerup	Nørre-Biært
Vilstrup Sogn 193 10,2	En Del af Gudso
Sønder-Vilstrup	Strandhuse
Kolding Købstads	Almind Sogn
Landdistrikt	Almind

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

Dons
 Mosevraa (Kro)
Viuf Sogn 207 14,2
 Viuf (Kro)
 Havreballe
Øster-Starup Sogn
 459 12,8
 Øster-Starup
 Fredsted
 Hesselballe
 Borlev
 Brakker
 Aagaard (Kro)

Gravens
Vester-Nebel Sogn
 121 18,8
 Vester-Nebel (Kro)
Harte Sogn 194 18,4 ✓
 Harte
 Paaby
 Ejstrup
 Stubdrup
 Raavad
Bramdrup Sogn 124 13,3
 Bramdrup
 Bramdrupdam (Kro)

Nørre-Tyrstrup Herred.

Vonsild Sogn 260 15,4
 Vonsild (Kro)
Dalby Sogn 201 12,6
 Dalby
 Rebæk
 Tved
Stenderup Sogn 471 12,6
 Stenderup
 Varmark
 Aalbo (Kro)
Bjært Sogn 164 11,3
 Bjært (Kro)
 Skartved
 Agtrup (Kro)
 Binderup
 Christiansminde (Traktør-
 sted)

Vejstrup Sogn 328 11,6
 Sjølund
 Grønningehoved
 Vejstruprød (Kro)
Hejls Sogn 241 11,5
 Hejls (delt i Overby, Midtby,
 Bæklund) Kro
 Hejlsminde
Taps Sogn 247 12,5
 Aastorp
 Tapsore
 Brænore
 Tingskovhede
 Høkelbjærg
Ødis Sogn 452 13,2
 Ødis (Kro)
 Ødis-Bramdrup (Kro)

Det første Tal = Antal Tdr. Hartk., det andet = Tdr. Land
 til 1 Td. Hartk. Hg. = Herregaard.

REGISTER

	Side		Side
A astrup, S., By, Hg 5,		Aasted, S., By 95, 117,	171
22, 67, 90, 96, 122,		Aasendrup, By	99
133, 146, 150, 154,		Aalum, S., By 109.	123
164, 179	195	Aalbæk, By	95, 118
Aarup, By 78, 98, 101,		Aakjær, By, Hg. 119,	161
108, 123, 191.	196	Aalestrup, By	120
Aagerup, S., By 6, 14		Aarestrup, S., By 125,	133
21, 26	33	Aalborg, Amt, Frue S.,	
Aalsgaarde, By	15	Budolfi S. 129, 131,	134
Aatofte, By	23	Aars, Herred. S., By	137
Aarby, S., By	21	Aamølle, By	144
Aagaard, Hg.	28	Aalsø, S., By	152
Aarløse, By	34	Aalsrode, By	152
Aarslev, S., By 36, 84,		Aagaard, By, Hg. 105,	203
149	157	Aarhus, Amt	155
Aase, By	43	Aabo, By	160
Aaderup, By	43	Aale, S., By	164, 185
Aasie, By	46	Aal, S.	171
Aalebæk, By	47	Aaling, By	173
Aas, By 49, 107.	166	Aarre, S., By	175
Aashøj, By	51	Aalunde, By	175
Aarsdale, By	55	Aatte, By	178
Aaker, S.	56	Aagesbøl, By	178
Aageby, By	61	Aabjærg, Hg.	189
Aalholm, By, Hg.	64	Aargab, By	189
Aalykkegd, Hg.	71	Aanum, By	191
Aasum, Herred, S., By		Aadum, S.	192
72	73	Aast, By	200
Aae, By	77	Aastorp, By	203
Aaby, Sønder-, Nørre-,		Abbetved, By	5
Øster-, Vester-, Skov-,		Abeltrup, By	190
S., By 79, 80, 86, 89,		Aborre, By	78
90, 100, 131.	157	Abildøre, By	22
Aasø, By	87	Abildtorp, By	59
Aalstrup, By, Hg. 61, 99	161	Abed, By	60
Aalbo	203	Addit, By	164
Aalsbo, By	79	Adslev, S., By	162
Aahøjrup, By	80	Agedrup, S., By	73

	Side		Side
Ager, By	110	Allestrup, By.	138, 148
Agerup, By	39	Alleshave, By	23
Agernæs, By	75	Allelev, By	152
Agervig, By	174	Allerslev, By	171
Agersvold, Hg.	24	Allegaarde, By	190
Agersbæk, By	189	Allested, S., By	91
Agerbæk, By	175	Allesø, S., By	74
Agersnap, By	173	Allinge og Sandvig, Købst., Landdist. ...	55
Agerkrog, By	173	Alling, Vester, Øster, S., By	149, 163
Agerfeld, By	188	Allingaabro, By	148
Agerskov, By, 122, 186,	187	Allindelille, By	33
Agersø, S., By	37	Allindemagle, S., Gd.	33
Agerholm, By	106	Almind, S., By.	125, 202
Agersted, By	97	Alminde, By	61
Agersbøl, By	199	Almstok. Lille, By ...	176
Aggerup, By	51	Almtolte, By.	33 125
Aggerssund, Nørre, By	101	Alnim, By	189
Agger, Øster, Vester, S., By	109	Alrø, By	161
Aggersborg, S., By, Hg.	101	Alslev, Nørre, Sdr. S., By, Hg., 49, 65, 67,	174
Aggestrup, By	166	Als, S., By	135
Agnsø, S., Hg.	23, 44	Alsodde, By	135
Aglby, By	80	Alsbjerg, By	101
Agri, S., By	153	Alsø, By	62
Agtrup, By	203	Alsønderup, S., By. ...	12
Aistrup, Lille, Store, By	139	Alverslev, S., By.	46
Ajdt, S., By	127	Alsted, Herred, S., By, Flinterup	35, 111
Ajke, By	179	Alstrup, S., By, 29, 66, 100, 138	143
Ajstrup, S., By, 131, 144,	159	Alume, By	13
Akkerup, By	78	Alverslev, S., By.	4
Albæk, S., By, Hg. 97, 133, 146, 150	191	Ambæk, By	46
Albøge, S., By	152	Ammelhede, By	149
Albjerg, By	85	Ammerup, By	51
Alderslyst, By	126	Ammindrup, By	13
Aldrup, By	105, 127	Ammitsbøl, By	201
Aldum, Nørre, Sønder, By	197	Amstrup, By	127, 161
Algestrup, By, Hg. 24, 51	65	Amtolt, By	105
Alken, By	162	Amundrup, By	46
Alkestrup, By	26	Anbæk, By	163
Alkjærstig, By	191	Andax, By	21
Allerup, S., By, 25, 73, 91, 97	175	Andebølle, By	71

	Side		Side
Anderup, By	74	Aslykke, By	195
Andkjær, By	202	Asminderød, S., By ..	14
Andrup, Nørre, Sdr., By		Asminderup, S., By ..	26
105, 111, 118, 143, 153	191	Asmindrup, S., By, 22,	23
Anderstrup, By	64	Asmild, S., Hg., Gml.	122
Andi, By	149	Asnæs, S., By	23
Andst, Herred, S., By,		Asp, S., By, 135, 172,	184
Store, Lille	177	Asperup, S., By	80
Anhof, Hg.	84	Assels, Vester-, Øster-,	
Anholt, S., By	150	S., By	110
Ankelbo, By	176	Assenbølle, By, 62 ...	71
Annebjerggd., Hg.	22	Asserbøl, By	178
Annese, S., By	14	Asserstrup, By	60
Ans, By	125	Assenløse, By	3
Ansager, S., By	173	Assendrup, By, Hg., 3,	
Appenæs, By	44	43, 161, 166	196
Apperup, By	15	Assentoft, By	149
Aptrup, By	127	Assentorp, By	35
Arden, Store-, Lille-, S.,		Assens Købst. Landd.	
By	136	By, 77	143
Arendrup, By	174	Assing, S.	186
Arløse, By, Torp	39	Astofte, By	178
Arnager, By	55	Astrup, S., By, Hg., 24,	
Arnakke, By	26	96, 116, 125, 127, 136,	
Arnborg, S., Gl.	186	137, 146, 154, 159,	
Arninge, S., By	61	174, 189	191
Arnøje, By	48	Atterup, By, 22, 27, 36,	
Arreskov, Hg.	90	43	49
Arts Herred	21	Attrup, By, 148	101
Arup, S., Nørre-, Son-		Aulum, S., By	187
der-, By	105	Avdebo, By	25
Arvad, By	198	Avderød, By, 12	14
As, S.	195	Avedøre, By	7
Asaa, By	97	Avernakø, S., By	89
Asbo, By	177	Aversi, S., By	43
Asbøl, By	192	Avnsbjærg, Hg.	125
Asdal, S., Hg.	96	Avnede, S., By, Lille-	61
Asterg, S., By	145	Avning, S., By	149
Ask, By	159	Avnslev, S., By	83
Askov, By	168	Avsumgd., Hg.	184
Askø, S., By, 60	63	Avtrup, By	175
Asklev, By	165	Axelholm, By	23
Askeby, By, 47	76	Axelterp, By	136
Askildstrup, By, 135 .	147		
Askjær, By	198	B aagø, S., By	7

	Side		Side
Baag. Herred	77	Barrithule, By	195
Baandrup, By	120	Barup, By	48 65
Baardesø, By	75	Basballe, By	153
Baaring, By	80	Basnæs, Hg., By	38 44
Baarse, Herred, S., By	45	Bastrup, By, 16, 21, 75,	117
Baarup, By	26	Battrup, By	159
Baastrup, By	166 199	Batum, By	122
Baberup, By	49	Bavelse, S., Hg.	43
Baggesvogn, Hg.	96	Bedsted, S., By	108
Bagenkop, By	88	Beder, S., By	159
Bagsværd, By	8	Bederslev, S., By	75
Bajlum, By	117	Begtrup, By	153
Bakkebjerg, By	13	Bejstrup, S., By, Strand	101
Bakkeby, By	183	Bejsnap, By	173
Bakkebølle, By	45	Beldringe, S., By, Hg.	45 74
Bakkerne, By	56	Belle, By	195
Bakkendrup, S., By	28	Bellinge, S., By	72
Bakkerup, By	24	Bellevue, By	8
Baldersbrønde, By	24	Bendstrup, By 12, 149,	154
Ballebo, By	166	Benløse, S., By	33
Balle, S., By, Øster, 46, 126, 151, 152, 154, 161, 174	199	Bennebo, By	24
Ballen, By	29 86	Bentslev, By	38 40
Ballerup, S., By	6	Benzon, Hg.	150
Balling, S., Nørre, Sdr., By	118	Benzonsdal, Hg.	7
Ballerum, By	106	Benzonseje, Hg.	3
Balslev, S., By	79	Bering, By	160
Balstrup, By	33	Berridsgaard, Hg.	63
Bandholm, S., By	63	Besser, S., By	29
Bandsbøl, By	192	Bidstrup, Hg.	127
Bangbo, Hg., -strand, By	95	Bigum, S., By	122
Bannebjerg, By	13	Billesborg, Hg.	51 78
Bannerup, By	66	Billeshave, By	80
Bannerslund, Hg.	95	Billum, S., By	172
Barde, By	190	Billund, By	176
Barløse, S., By, Taarup	78	Bilstrup, By	115
Barmer, By	139	Bilsø, By	36
Barsbøl, By	136	Biltofte, By	174
Barslev, By	109	Biltris, By	5
Barslund, By	192	Bindeballe, By	200
Barrit, S., Over-, By	195	Bindesbøl, Hg.	192
Barritskov, By, Hg.	195	Binderup, S., Store, Lille, By 133, 138, 144	203
		Bindslev, S., By, Nørre, Sønder	96
		Birk, By	187

	Side		Side
Birkbøl, By	175	Bjerremose, By	172
Birkede, By	3	Bjerring, S., By, -bro	124
Birkelse, Hg.	131	Bjert, Nørre, By	202
Birkende, S., By, Hg. 23	74	Bjertrup, By	162
Birkmose, By	188	Bjerup, By	38
Birkum, By, Hg. . . 73	100	Bjærg, By	173
Birkerød, S., By	14	Bjæрге, Herred, Sogn, Sdr., Nørre-, Neder-, By	195
Birket, S., By	59	Bjægehuse, By	187
Birkebjerg, By	73	Bjærgby, S., By 96, 111	146
Birsted, S., By	131	Bjæst, By	185
Bisbjerg, Lille, By . . .	71	Bjært, By	203
Bisgaard, By, Hg. . 29	159	Bjæverskov Herred, S., By	50
Bisholt, Øster, By . . .	196	Bjødstrup, By 153, 154, 160	166
Biskorup, By	71	Bjørnholm, Hg.	151
Biskoptorup, By	83	Bjørnsholm, S., Hg. . .	139
Biskoptorp, Hg.	87	Bjørnekjær, Hg.	131
Bislev, S., By	133	Bjørnskov, By	165
Bisserup, By	38	Bjørnstrup, By 21	139
Bissinge, By	47	Bjørslev, By	190
Bistrup, By 14	39	Bjørndal, By	110
Bitteby, By	97	Bjørnemose, Hg.	86
Bjaldrup, By	172	Bjørnøby, By	89
Bjedstrup, By	162	Bjørstrup Strand, Skov	13
Bjelkerup, By	48	Bjørud, By	66
Bjellerup Ladegd., Hg.	146	Blaahøj, By	198
Bjergager, S., By	161	Blaakjær, By	153
Bjerget, By	105	Blaavand, By	172
Bjergby, Stifts-, S., By, Nye-, Hg.	24	Bladstrup, By	74
Bjergsted, S., By	24	Blangstedgaard, Hg. . .	71
Bjerger Herred, S., By, Sønder- 21, 38	73	Blangslev, By	44
Bjergsø, By	23	Blangstrup, By	78
Bjerlev, By	197	Blanke, By	80
Bjærndrup, By	179	Blakmark, By	172
Bjærned, By	89	Blans, By	60
Bjærnede, S., Hg.	35	Blegind, S., By	162
Bjærnemark, By	86	Blenstrup, S., By 134	144
Bjærnæs, By	62	Bleid, By	166
Bjerre, By 106	144	Blidstrup, S., By, Hg.	110
Bjærred, By	34	Blistrup, S., By	13
Bjerreby, S., By	86	Blirup, By	166
Bjerregaard, By, Hg. 164, 165, 187	189	Blokkhus, By	100
Bjerregrav, S., By 121	123		

	Side		Side
Blovstrød, S., By	14	Bording, S., By	186
Blære, S., By	137	Borlev, By	203
Blæsinge, By	27	Borød, By. -Flinterup.	35
Blæsbjærg, By	198	Bordrup, By	172
Bobjærg, By	85	Borup, S., By, Sønder-	
Bobøl, By	178	Nørre-, 3. 16, 26, 27,	
Bøde, By	148	44, 50, 105, 120, 121,	
Boderne, By	15 56	126, 136, 139, 146,	
Bodum, S., By	109	147, 153	198
Bodumbisgd., Gml., Hg.	109	Borum, S., By	159
Bodilsker, S.	56	Bork, Nørre-, Sønder-, By	193
Boes, By	162	Bornholms Amt	53
Boeslund, By	153	Borsholm, By	15
Boeslunde, S., By	36	Boslunde, By	37
Boest, By	165	Boserup, By	44
Bogens, By	153	Bostrup, By	15 116
Bogensø, By	73	Botofte, By	87
Bognæs, By	22 25	Bottrup, By	196
Bogenæs, Hg.	6	Bovense, S., By	83
Bogø, S.	47	Bovlstrup, By	161
Boholt, By	85	Bovnum, By	173
Bolbro, By	71	Bovsø, By	191
Boldesager, By	174	Braa, By	197
Boldrup, By	138	Braade, By	22
Bolkjær, By	171	Braarup, By	125 139
Bolle, By	97	Braaskov, By	197
Boller, Hg.	99 196	Brabrand, S., By	157
Bolmerød, By	75	Brahesborg, Hg.	78
Boltinge, By	84	Brahetrolleborg, S., Hg.	90
Boltingegd., Hg.	84	Brahesholm, Hg.	78
Bolteskov, By	84	Brakker, By	203
Bonderup, By, Hg., 11,		Bramstrup, By, Hg., 72	147
16, 27, 36, 44, 101,	138	Bramdrup, S., By	203
Bonderød, By	49	Bramminge, S., By, Hg.	179
Bonnet, By	184	Bramdrupdan, By	203
Borbjærg, S., By	184	Bramslykke, Hg.	64
Bording, Øster-, By	126	Brandstrup, By, 27, 62,	
Borkmarsk, By	171	124	154
Borregaard, By	139	Brandes, S., By, Lille-, 165	198
Børre, S., By	47, 127, 171	Brandlund, By	198
Borreby, Hg.	37	Brandsby, By	74 88
Borris, S., By	120 190	Brandmose, By	60
Borrishoved, By	49 50	Brandelev, By	44
Borridsø, By	127	Branderslev, S., By	60
Boring, By	166	Brandbjærg, By	200

	Side		Side
Brandsmark, By	35	Bringstrup, S., By.	33
Brangstrup, By.	80 84	Brigsted, By.	166
Brarup, S., By.	65	Briktrup, By.	152
Brasted, By	133	Brø, By.	80
Brastrup, By	137	Broby, S., B., Hg., Sdr.,	
Bratbjærg, By	101	Nørre-, -Værk, Hin-	
Bratskov, Hg.	100	nerup- 34, 35, 71, 91	158
Brattingborg, Hg.	29	Brockdorff, Hg.	73
Bravlstrup, By.	133	Brofelde, By	26
Bred, By.	71	Broholm, Hg.	85
Brederød, By.	12	Brokjøb, By	23
Bredstrup, S., By, 75,		Brokjær, By	180
150	201	Brokbjærg, By.	165
Bredbjerg, By.	76	Broksø, Hg.	43
Bredlund, By	165	Brolykke, Hg.	74 88
Bredballe, By.	197	Brombjærg, By	189
Bredballestrand, By . .	197	Bromme, S., By.	35
Bredbo, By.	173	Brørdrup, By	3
Bredsten, S., By	199	Brørstrup, S., By 137	190
Bredstenlund, By.	199	Brorup, Hg., By	36 39
Bredeshave, Hg.	46	Broskov, By.	45
Bredal, By.	196	Brovst, S., By	100
Bregnerød, By	13	Brund, By.	106
Bregnerød, By	17	Brundby, By.	29
Bregentved, By, Hg. 4	34	Brundt, By	127
Brent, By	22	Brunde, By.	196
Brendelydinge, By. . . .	90	Brumtofte, By	66
Brejll, By.	165	Brusgaard, Hg.	147
Brejninge, S., By, Hg.		Bruserup, By	67
23, 190.	202	Brunemose, By	40
Bregninge, S., By 64,		Brunshuse, By.	77
66, 86.	89	Brusk, Herred	202
Bregnet, S.	154	Brydegaard, By.	77
Bregnemose, By	72	Brylle, S., By.	71
Brønderup, By	85	Bryrup, S., By.	164
Brendegaard, Hg.	90	Brydebølle, By.	61
Brendeskov, By.	85	Brændekilde, S., By. . .	72
Brendstrup, By	157	Brænderup, S., By . . .	80
Brejnhoved, By	198	Brændholt, By.	27
Bregnør, By	73	Brændstrup, By.	164
Bremersvold, Hg.	62	Brænøre, By	203
Breth, By	195	Brøndbjærg, By.	136
Bretved, By	26	Brødlund, By	131
Breum, By	116	Brødløs, By	143
Bringe, By	6	Brøderup, By.	46

	Side		Side
Brødslev, By	100	Byrum, S., By	101
Brøndbyvester, S., By	7	Bystrup, By	120
Brøndbyøster, S., By..	7	Byskov, By.....	66
Brønstrup, By	71	Bysted, By.....	117
Brøndsholm, By	14	Bækbo, By.....	190 191
Brøndstrup, Bare-,		Bæk, By	180
Laadne-, By, 75, 76,	150	Bækkelund, By.....	122
Brøndsted, By	202	Bækkehave, By.....	86
Brønderslev, Øster-,		Bækkeskov, Hg.....	46
Vester, S., By.....	99	Bække, S., By.....	177
Brøndum, S., By, Store-,		Bækstrup, By.....	83
Lille-, 105, 115, 134,		Bækmark, By, Hg. 179	183
135, 139, 143.....	174	Bækmarksbro, By....	183
Brøndumdum, By	174	Bæksgaarde, By.....	198
Brorup, S., By... 166	178	Bælum, S., By.....	134
Brøttrup, By	139	Bæring, By	78
Bubel, By.....	80	Bærsby, By	185
Buderupholm, Hg....	134	Bødstrup, By.....	87 119
Budum, By.....	135	Bøgeskov, By.... 127	159
Buderup, S., By... 64	134	Bøgelund, By.....	125
Budinge, By	8	Bøgelunde, By.....	38
Buerup, By	2 8	Bøgebjerg, Vester-,	
Bukkjær, By	186	Øster-, By.....	36
Bukkerup, By..... 26	78	Bøgede, By	50
Bukkehave, By	62	Bøghalle, By	199
Bulbro, By	59	Bøgesø, By.....	46
Bullerup, By	73	Bøgsted, Hg.....	96
Buldager, S., By.....	85	Bøgvad, By	200
Bumhede, By.....	186	Bøjen, By	149
Bunken, By	95	Bøjgden, By.....	89
Bur, S., Øster, By ...	184	Bøjstrup, By.....	149
Bursø, S., By.....	62	Bøllund, By..... 173	198
Burgaarde, By.....	164	Bølling, Herred, S., By,	
Busemarke, By	47	190, 191	200
Busene, By.....	47	Bølshavn, By	55
Buske, By.....	43	Bøl, By	110, 179 191
Busk, By.....	187	Bønsvig, By.....	46
Bustrup, Hg.....	118	Bønstrup, By ..	177
Butterup, S., By.....	25	Bønnerup, By.....	150
Bybjerg, S., By	11	Bønkel, By.....	83
Byen, By	176	Bønved, By..... 59	66
Bygholm, Hg.....	197	Bøsøre, By.....	85
Bygum, By.....	120	Bøsserup, By..... 22	62
Byllerup, By	80	Bøstrup, By, Hg., 28, 38	127
Byrsted, By	133		

	Side		Side
Børglum, Herred, S.,		Dagelykke, By	15 87
By, -Kloster, Hg., 98	99	Dagnæs, By	197
Børkop, By	202	Damsgaard, Hg.	111
Børsmose, By	172	Damkjær, By	202
Børsted, By	49	Damsholte, S.	47
Børsting, Vester, Øster-		Dame, Store-, Lille-, By,	47
By	119	Damsbo, Hg.	91
Børstingerød, By	16	Danstrup, By	15 127
Børup, By	160 200	Dansted Hg.	62
Bøve, By	198	Dannemare, S., By	61
Bøvling, S.	183	Darup, By	5
Bøvlingbjærg, By	183	Darum, S, Store-, Lille-,	
Bøtø, By	67	By	179
Bøtterup, By	15	Daugstrup, By	74
C arlsfeld, Hg.	67	Davbjærg, S., By	119
Charlottenlund, By	8	Daverup, Hg.	24
Charlottedal, Hg.	36	Davding, By	164
Christiansø (Ertholm)	56	Davgaard, By	196
Christiansdal, Hg.	60 72	Davinde, S., By	72
Christianssæde, Hg.	62	Debel, By	117 175
Christianslund, Hg.	147	Debelmose, By	190
Christiansminde, By,		Demstrup, By, Hg., 125	144
Hg.	150 203	Diernisse, S., By	89
Christianshede, By	186	Diørslund, By	198
Classonsborg, By	186	Dejbjærg, S., Gml., By	191
Clausholm, Hg.	147	Dejgaard, By	172
Constantinborg Hg.	160	Dejbjærglund, Hg.	191
D aastrup, S., By	3	Dejgret, By	153
Dal, S., By	132	Dejrup, By	171
Dalby, Store-, Lille-,		Djel, By	185
Borup-, S., By, 3, 11,		Djørup, By	133
28, 49, 73, 162, 196	203	Dollerup, S., By, 107,	
Dalbyover-, neder, S. By	144	122, 134, 138	177
Dalager, By	190	Doense, Vester-, Øster-,	
Dalover, By	200	By	136
Dalsgaarde, By, Hg.		Dons, By	203
126, 135	152	Dolmer, By	150
Dallund, Hg.	76	Dokkedal, By	132
Dalum, S., Hg.	72	Donslund, By	176
Dallerup, S., By.	163 197	Donnerup, Neder-, By	198
Dalstrup, By	117 150	Dommerby, S., By	119
Dalmose, By	38	Dorf, By	97
Dogstrup, By	154	Dover, S., By, -odde, 109	162
		Dortheasminde, By	167
		Drejø, S., By	86

	Side		Side
Dreslette, S., By	77	Dølby, S., Vester-,	
Drigstrup, S., By	73	Øster-, By	115
Dronningborg, Hg.	146	Dønnefjelde, S., By . . .	64
Dronninggaard, Hg.	97	Dønerup, Hg.	23
Dronninglund, Herred,		Dønnevælde, By	13
S., By, Hg.	97 132	Dømmestrup, By	72
Dromshave	105	Dørken, By	198
Drommelstrup, By 149	151	Dørup, By	162 167
Druestrup, By	49	Døssing, By	125
Dræby, By	73	Døstrup, S., By	136
Drøstrup, By	105	E bbelnæs, By	47
Drøsselbjerg, S., By . . .	28	Ebbeskov, By	49
Draaby, Neder-, Over-,		Ebbelykke, By	22
Sønder-, Nørre-, S.,		Ebberup, Store, Lille,	
By	11, 112 153	By, 26, 35.	77
Dragør, By	8	Ebdrup, S., By	138 152
Dragstrup, S., By	13 111	Ebstrup, By	126
Drastrup, By 134, 149	177	Edelgave, Hg.	6
Dragsbæk, By	107	Edderup, By	149
Dragerup, By	25	Edslev, By	160
Dragsholm, Hg.	23	Eg, By	153 176
Drantum, By	198	Egaa, S., By	154
Drammelstrup, By	159	Egby	3, 5 7
Dramstrup, By	25	Egebæk, By	180
Duelund, By	34	Egebølle, By	61
Dueholm, Hg.	111	Egebjerg, S., By 22,	
Durup, S., By	117 138	-46, 67.	86
Dukkerup, By	65	Egebjærg, By, Hg., 96,	
Dungkjær, By	89	109, 119, 166	185
Dungs-Højerup, By . . .	85	Eged, By	66
Dvergetved, By	95	Egede, Vester, Øster,	
Dybe, S.	184	Jomfruens, S., By,	
Dybvad, Hg., By	98 161	Hg., 43	49
Dyngby, By	161	Egholt, By	177
Dyrby, By	145	Egholm, By, Hg., 5, 59	131
Dyreby, By	171	Egens, S., By	153
Dyrlev, By	45	Egense, S., By, Vester,	
Dyrborg, By	89	65, 73, 75, 86	132
Dyringhave, By	165	Egerup, By	33, 36 78
Dyvelsrække, By	176	Egelund, By	185
Dysted, By	44	Egelykke, Hg	87
Dystrup, By	151	Egelev, By	65
Dyrvig, By	192	Egeslevmagle, S., By	37
Dærup, By	78	Egeslevlille, By	37
Dødringe, By	35		

	Side		Side
Egemarke, Hg.....	24	Ellingegaard, By.....	22
Egesborg, Vestr., Østr., S., By.....	44 45	Ellesø, By.....	79
Egeskov, By, Hg..	85 201	Elmelunde, S., By.....	47
Eget, Hg.....	95	Elmelund, By.....	72
Egeris, By.....	115	Elmue, Store, Lille, By	50
Egilstrup, By.....	13	Elsborg, S., By....	125
Egknud, By.....	173	Elsegaard, By.....	153
Egsmark, By.....	153	Elsted, S., By.....	157
Egtved, S., By.....	200	Elsø, S., By.....	111
Egum, By.....	201	Eltang, S., By.....	202
Egvad, S.....	192	Elvedgaard, Hg.....	77
Egøje, By.....	51	Em, S., By.....	99
Eielskov, By.....	77	Emb, By.....	61
Einsidelsborg, Hg....	75	Emborg, By.....	164
Ejby, S., By.....	71 75	Emmetsbo, By....	150
Ejer, By.....	166	Emmelev, By....	74 150
Ejerslev, S., By.....	112	Emmerbølle, By.....	87
Ejlby, S., By.....	76	Emtekjær, By.....	79
Ejdrup, S., By.....	137	Endelave, S., By.....	167
Ejlerstrup, By.....	26	Endrup, By.....	15
Ejlbylunde, By.....	76	Endrup Posthus, Vand- mølle, -holm, By, Hg.	175
Ejersted, By.....	100	Endebølle, By.....	87
Ejstrup, S., By, 101, 118, 121, 135, 137, 145, 165, 189, 191.....	203	Endegaarde, By.....	46
Ejskjær, By.....	115	Enderslev, S., By....	51
Ejsing, S., By.....	185	Engedal, By.....	119
Elbo, Herred.....	201	Engbjærg, S.....	184
Elbæk, By.....	166	Englerup, By.....	5
Eldrup, By.....	166	Engeldrup, By.....	75
Elev, S., By.....	157	Engelstrup, By....	46 139
Elkenøre, By.....	67	Eugestofte, S., By, Hg.	64
Elkjær, Nørre, Sønder, By, Hg, 95, 125, 131, 159.....	176	Engesvang, S., By....	26
Ellede, By.....	21	Engelholm, By, Hg., 46	200
Ellested, S., By.....	83	Engom, S., By.....	196
Ellekilde, By.....	15	Enkelund, By.....	198
Ellerup, By.....	85 163	Enner, By.....	167
Ellidsbøl, By.....	105	Enslev, S., By 127, 144, 150.....	160
Ellidshøj, S., By.....	134	Enø, By.....	39
Elling, S., By.....	95 166	Erdrup, By.....	36
Ellinge, S., By.....	12 83	Erholm, Hg.....	79
Ellinggaard, Hg.....	95	Eriknavr, By.....	197
		Eriksholm, Hg.....	26
		Erikstrup, By.....	63 132
		Erslev, S., By....	111 147

	Side		Side
Ersted, By	133	Faartoft, By.....	107, 111
Errindslev, S., By....	62	Fabjerg, S.	183
Erritsø, S., By.....	201	Faarvang, By	163
Ertbøl, By	138	Falkerslev, S., By ...	66
Esbøl, By	192	Falkensten, By	37
Esbønderup, S., By,		Falkenhøj, Hg.....	28
Lille	13 15	Fakkegrav, By	195
Esby, By.....	153	Fakse, Herred, S., By,	
Esholt, By	38	Ladeplads.....	49
Eskelund, By.....	178	Falling, S., By	161
Eskjær, By, Hg. ... 95,	116	Falsled, By.....	89
Eskjør, By	79	Falslev, S., By.....	143
Eskerød, By.....	154	Falsters, Nørre-, Sdr.,	
Eskelundkjær, By....	178	Herred.....	65
Eskildstrup, S., By,		Fandrup, By	138
Kirke, Nørre- 22, 26,		Fannerup, By	151
34, 35, 50, 66, 77	84	Fanefjord, S., By ...	47
Estrup, By, Hg, Gml.		Fangel, S., By, -Torp.	
33, 133, 149.....	178	Fanø	176
Estruplund, S., By, Hg.	148	Farre, S., By ...	163 197
Espe, S-, By, Hg. 36	90	Farendløse, S., By ...	33
Espægærde, By	15	Farsbølle, By.....	77
Esrom, By	13	Farstrup, S., By... 76	139
Essig, By	151	Farsø, S., By.....	138
Essenbæk, S.	149	Farum, S., By.....	17
Essendrup, By.....	147	Farup, S., Nørre-, Sdr.,	
Estvad, S., By, Hg....	185	By.....	180
Esterbølle, Nørre, By.	76	Fajstrup, By.....	158
Ettehave, By	64	Fastrup, Nørre-, Sdr.,	
Ettrup, By	109, 120	By, 122, 162.....	187
Etterup, By	79	Faster, S.....	191
Evetofte, By.....	12	Fasterlund, By	191
Everdrup.....	46	Faurholm, By	16
F aaborg Købst. Landd.		Favrbo, By.....	24
og By.....	89 175	Favrby, By.....	50 190
Faarberg, By.....	190	Favrskov, By, Hg., 78,	
Faarbæk, By.....	185	158.....	178
Faardal, By.....	123	Favrholt, By, 95, 98, 180	181
Faarstrup, S., By ...	37	Favsing, S., By ..	149 197
Faare, By	183	Faxinge, By.....	45
Faarvejle, S., By, Hg., 23	87	Febbersted, By.....	106
Faarup, S., By, 44,		Felde, By	185
100, 124, 145, 149, 154	158	Feldborg, Neder-, Over-,	
Faarupgd., Hg.....	200	By	185

	Side		Side
Feldballe, S., By.....	151	Fjenneslev, S., Kirke-	
Feldingbjerg, S., Nørre-,		-magle, By.....	35
Sønder-, By.....	119	Fjenstrup, By.....	65
Felding, Sdr., Nørre-, S.	186	Fjerbæk, By.....	191
Feggeklit, By.....	112	Fjerritslev, By.....	105
Feggesund, Færgegd.	105	Fjællenstrup, By.....	13
Fejø, S.....	63	Flaarup, By.....	62
Fejrup, By.....	153	Flade, S., By, Øster-,	
Femmøller, By.....	153	Vester-,.....	95 111
Femø, S.....	63	Fladstrup, By.....	152
Fensholt, By.....	160	Fladbjerg, By.....	143
Fensten, By.....	161	Flakkebjerg, S., By..	38
Fensmark, S., By.....	43	Flamsted, By.....	132
Ferslev, S., By.....	11 132	Flaunskjold, By.....	97
Ferreslev, By.....	72	Flegum, By.....	101
Ferup Nyvang, By...	177	Flemming, By.....	167
Ferle, By.....	13	Flemløse, S., By.....	78
Ferring, S., By.....	184	Fleninge, By.....	90
Fidde, By.....	171	Flenstofte, By, Hg. 39	77
Filholm, By.....	99	Flensted, By.....	163
Fillerup, By.....	161	Fleskum Herred.....	132
Filskov, By.....	198	Flintinge, By.....	63
Findinge, By.....	90	Flinterup, S., Kirke-	
Finderup, S., By, 28,		By.....	21 35
122, 136.....	191	Flintholm, Hg.....	90
Fiskholt, By.....	85	Flejsborg, S, By.....	137
Fiskbæk, S., By, 67, 122	190	Floes, By.....	149
Firgaarde, By.....	162	Florup, By.....	109
Firhøj, By.....	13	Flovtrup, By.....	116
Firhøje, By.....	172	Flovlev, By.....	109
Fitting, By.....	176	Fly, By.....	119
Fjand, Nør-, Sønder-, By	188	Flynder, S.....	183
Fjaldene, By.....	188	Flyng, S., By.....	6
Fjallerslev, By.....	111	Flyvholm, By.....	183
Fjaltring, S.,.....	184	Flø, By.....	198
Fjelde, By.....	64	Flødstrup, S., By....	83
Fjelderup, By.....	84	Fløjstrup, Over-, Neder-,	
Fjeldsted, S., By, 80, 96	143	By....	50, 149, 159 197
Fjellebro, By, Hg....	90	Fodby, S., By.....	39
Fjellerup, S., By... 80	151	Fodbygd, Hg.....	39
Fjellerad, By.....	132	Fodslette, S., By.....	88
Fjelso, S., By.....	120	Foerlev, By.....	162
Fjilstervang, By.....	190	Fogsted, By.....	90
Fjends Herred, By... 119		Fogstrup, By.....	165
		Folby, S., By.....	158

	Side		Side	
Foldager, By.....	133	187	Fremmelev, By.....	74
Folding, S., By.....	178		Frejlev, S., By.....	64 184
Foldinggaard, By.....	178		Frejstrup, By.....	139
Follerup, By.....	201		Frisvad, By.....	172
Fonnesbæk, By.....	186		Frihedslund, Hg.....	28
Fonager, By.....	179		Freijsendal, Hg.....	127
Forsby, By.....	64		Friisenborg, Hg.....	163
Forlev, By.....	36		Frisenvold, Hg.....	147
Formyre, By.....	123		Fristrup, S., By, 99, 121	131
Forsinge, By.....	21		Frostrup, By.....	22
Forsomho, By.....	173		Fruerlund, By....	135 173
Forsum, By.....	191		Fruergaard, By.....	165
Fovling, S., By.....	178		Fruering, S, By... ..	162
Fovlum, S., By... ..	123 138		Frydendal, By, Hg....	24
Fovrfeld, By.....	174		Frær, S., By.....	135
Fovsing, S... ..	184		Frøbjerg, By.....	78
Fragdrup, By.....	136		Frølund, By.....	187
Fragtrup, By... ..	138		Frølunde, By.....	36
Framlev, Herred, S., By	158		Frøslevgaard, Hg... ..	111
Frammerslev, By.....	115		Frøslev, S., By....	48 111
Frankerup, By....	21 27		Frørup, S., By.....	83
Fravde, S., By, Hg... ..	73		Frøstrup, By.....	105 171
Fravsing, By.....	125		Frøslevvang, By.....	171
Fredbjerg, By.....	138		Fulby, By.....	35
Frederslev, By.....	16		Fulden, By.....	159
Fredtotte, By.....	14		Fuglede, Store, Lille, S., By.....	21
Fredsholm, Hg.....	61		Fuglsbølle, S., By....	88
Frederikshøj, By....	119		Fuglsang, S., Hg., 50, 61; 152.....	200
Frederiksdal, Hg....	7 60		Fuglesang, By.....	46
Frederikslund, Store, Hg.....	37 78		Fuglevig, By.....	71
Frederiksbg., Amt, S. 9	16		Fuglebjerg, S., By, Hg.	40
Frederiksnaade, By..	176		Fuglebjærg, By.....	189
Frederiksgave, Hg... ..	77		Fuirendal, S., Hg....	39
Frederik, S., -hede, By	125		Funder, S., By.....	126
Fredensborg, By.....	14		Fuglse, Herred, S., By	62
Fredsgaarde, By.....	33		Fuglsig, By, Hg.....	96
Fredso, S., By.....	111		Fuglslev, S., By.....	151
Freerslev, By.....	34		Furreby, S., By.....	99
Fregerslev, By.....	162		Fuglsø, By.....	153
Frenderup, S., N., By, 22, 35, 47.....	49		Fur, S.....	117
Frendyed, By.....	28		Fusager, By.....	119
Frellesvig, By.....	87		Fussing, Over, By... ..	123
Freltotte, By.....	72		Fussingø, Hg.....	123

	Side		Side
Futting, By	127	Gangsted, S., By	166
Fyrkilde, By	137	Gantrup, By	167
Fyllested, By	80	Gassum, S., By	145
Fæby, By	45	Gatten, By	137
Fæbæk, By	87	Gaunø, Hg.	44
Fædsted, By	202	Gavorslund, S., By	202
Fænøgd, Hg.	80	Geddal, By	185
Fæveje, Hg.	152	Gedsted, S., By	120
Følle, By	154	Gejsing, By	177
Følleslev, S., By	24	Gersdorfslund, Hg.	161
Føns, S., By	79	Gesinge, Ny, By	76
Førby, By	107	Gilbjærg, By	176 178
Førslev, S., By, Hg. 34	39	Gildebrønde, S., By	4
Førsballe, By	199	Giesegaard, Hg.	33
Føvling, S., By	164	Gilleleje, S., By	13
G aabense, By	65	Gimlinge, S., By	38
Gaarbogaard, Hg.	95	Gimming, S., By	146
Gaarde, By	173	Gimsing, S.	184
Gaarslev, S., By	202	Ginding, Herred	185
Gaaser, By	131	Ginderup, Over, Neder, By	118
Gaasetofte, By	21	Ginnerup, S., By, 119, 147	151
Gadbjærg, S., By	200	Gislev, S., By	84
Gadstrup, S., By 3	80	Gislinge, S., By, Hg.	25
Gadsbølle, By	71	Gislum, S., By	138
Galtho, By	173 175	Gisselfeld, Hg.	34
Galten, Herred, S., By, 146, 147	158	Gistrup, By	132
Galtrup, S., By	111	Give, S., By	197
Gamby, By	77	Giver, S., By	137
Gamløse, By	11	Givskud, S., -lund, By	197
Gamborg, S., By	80	Gjaldberg, By	85
Gamstrup, By	117	Gjandrup, By	123
Gammel, S., By, -gaard, -kirke, -sole, -strup, -vraa, By, Hg., 47, 49, 60, 61, 97, 108, 119, 131, 164,, 173, 174, 178, 189, 195, 198	199	Gjeddesdal, Hg.	4
Gammerød, By	3	Gjedved, By	166
Gamtofte, S., By	78	Gjedding, By	157
Gamst, By	177	Gjedser, Hg., By	67
Gandrup, By	131 137	Gjedserby, S., By	67
Ganløse, S., By	17	Gjederød, By	46
Ganer, By	191	Gjelballe, By	177
		Gjelstrup, By	22
		Gjelsted, S., By 43	79
		Gjellerup, S., By, 157, 172	187
		Gjelskov, Hg.	90

	Side		Side
Gjerdrup, By, Hg. 6, 37	43	Gladsakse, S., By	8
Gjettrup, By, 109, 143, 145	179	Glamsbjerg, By	78
Gjentofte, S., By	8	Glavendrup, By	75
Gjern, Herred, S., By	163	Glatved, By	152
Gjerndrup, By	178	Glenstrup, S., By	145
Gjerding, S., By	135	Glejbjærg, By	179
Gjerning, S., By	127	Glerup, By	120 135
Gjerlev, Herred, S., By 11, 28, 37	144	Glilestrup, By	192
Gjerskov, By	74	Glibstrup, By	177
Gjeraa, By	97	Glim, S., By	6
Gjerrild, S., By	150	Glimsholt, By	96
Gjershøj, S., By	5	Glomstrup, Hg.	110
Gjerup, By	90 108	Glorup, Hg.	84
Gjesing, S., By, Nørre, Sønder	148, 162 174	Glostrup, S., By	7 22
Gjessinggaard, Hg.	145	Gloslunde, S., By	61
Gjeringe, By	62	Glud, S., Over-, By	196
Gjesager, By	196	Gludsted, Nørre-, Sdr., By	165
Gjestlunde, By	174	Glumsted, S., By	43
Gjessø, By	165	Glumsø, S., By	43
Gjesten, S., By, Vester, Øster	177	Glynge, By	117
Gjestelev, S., By	91	Glyngøre, By	117
Gjettrup, By	131	Glædeby, By	105
Gjevninge, S., By	5	Glæsborg, S., By	150
Gjevno, By	48	Godsted, S., By	64
Gjerum, S., By, Hg.	95	Gosmer, S., By	161
Gjudsvang, By	173	Gottesgabe, Hg.	61
Gjøderup, By	6	Graahede, By	192
Gjødsbøl, By	200	Graaskgaarde, By	151
Gjødstrup, By	44	Graarup, By	137
Gjølstrup, By	97	Graderup, By	80
Gjørlev, S., By	28	Gravballe, By, Hg.	126
Gjørslev, S., By	48 50	Gram, By	162 195
Gjørup, By	120	Gramrode, By	195
Gjørklint, By	178	Gramslev, S., By	127
Gjødvad, S., By	126	Grandløse, S., Store-, Lille-, By	26
Gjøl, S., By	100	Grarup, By	198
Gjöttrup, By	138	Gravlev, S., By	133 151
Gjøløse, S., By	16	Greve, S., By	4
Gjørding, Herred, S., By	179	Grevlund, By	135
Gjørdinghuse, By	199	Grevensvænge, Hg.	44
Glattrup, By	195	Grettrup, By	116
		Gredsted, -bro, By	179
		Grejs, S., By	197

	Side		Side
Grelstrup, By	133	Grølsted, By	163
Gren, By	192	Grønning, S., Øster-, Vester-, hoved, By	116..... 203
Grenaa, Landsogn, (Gammelsohn)	150	Grønnerup, By	98 138
Grene, S., By	176	Grønderup, By	90
Grensten, S. By	124	Grønnegade, By	61 64
Gribstrup, By	165	Grønbjærg, By	188
Grindsted, S., By	131 176	Grønbæk, S., By	125
Grimstrup, S., By, 12, 43, 64, 78	175	Grønfeld, By	153 173
Grimmelstrup, Nørre-, Sønder-, By	65 67	Grønholt, S., By	3 14
Grimlund, By	192	Grønhede, By	98
Grinderslev, S., By	116	Grønnæssegd., Hg.	12
Grinderslevkloster, Hg.	116	Grøtrup, By	154
Grindsteddal, By	176	Gudum, S., -Kloster, -lund, By, Hg.	132 182
Grindstrup, By	75	Gudbjærg, S., By	85
Grindløse, S., By	75	Gudmandrup, By	22
Grisbæk, By	179	Gudmanstrup, By	24
Grove, S., By	185	Gudme, Herred, S., By	84 85
Groest, By	165	Guderup, By	39
Grumløse, By	45	Gudnæsstrand, By	108
Grumstrup, By	166	Gudhjem, S., By	55
Grund, By	149	Gudsø, By	202
Grundet, Store-, Hg.	197	Gudum, S., By	36
Grundfør, S., By	157	Gug, By	132
Grunderup, By	50	Guldager, By	98 120
Grurup, S., By	108	Guldborg, By, Færge- gaard	63 66
Gryderup, By	36	Guldhjerg, S., By	76
Grynnerup, By	117	Gulbæk, By	133
Grynderup, S., By	138	Guldforhoved, By	186
Grysted, By	133	Gulleu, S., By	127
Grædstrup, S., By	164	Gullerup, By	111
Grænge, By	63	Gullestrup, By	187
Grærup, By	171	Gultved, By	85
Græsed, S., By	16	Gunderup, S., By, 98, 132, 143, 173, 174	186
Græsted, S., By	13	Gundstrup, By	75
Grætrup, By	165	Gundestrup, By, 22, 90, 137, 149	160
Grævinge, S., By	22	Gundrup, Hg.	51
Græsbjerg, By	45	Gundesbøl, By	192
Græshave, S., By	61		
Grøde, By	186		
Grøfte, By	37		

	Side		Side
Gunderslev, S., -lille,		Hads Herred	160
-magle, By	39 65	Hadsund, By	135
Gundersted, S., Hg.	139	Hadsundhuse, By	144
Gundtoft, By	109	Haderup, S., By	144 185
Gunderød, By	14	Hald, S., By, Hg., -To-	
Gundslev, S., By	65	strup 12, 119, 122, 136	145
Gundelund, By	120	Haldager, By	131
Gunderupgaard, Hg.	138	Haldagermagle, By	40
Gundsølille, By	6	Halgaarde, By	1 87
Gundsømagle, S., By	6	Halkjær, By, Hg. 137	
Gunderslevholm, Hg.	39	161	189
Gunnerup, By	78	Haldum, S., By	158
Gumperup, By	39	Haldrup, By	166
Gummerød, By	50	Hals, S., By	101 132
Gummersmark, By	50	Haldskov, By	66
Gurre, By	15	Halskov, By	119
Gurreby, S., By	60	Haldagerlille, S., By	40
Gurrede, By	25	Halby, By	189 191
Gust, By	118	Halleby, By	28
Gyldensten, Hg.	76	Hallebyøre, By	28
Gyldenholm, Hg.	38	Hallund, S., By	97
Gylling, S., By	161	Hallundbæk, By	165 198
Gyngstrup, By	75	Halling, S., By	146 161
Gyrup, By	74	Hallelev, By	36
Gyrstinge, S., By	35	Hallensved, S., By	28
Gørding, S.	184	Hallum, By	171
H aagerup, By	90	Hallendrup, By	147 152
Haagendrup, By	12 13	Halvrimmen, By	100
Haager, By	184	Halkevad, By	37
Haals, By	132	Halseby, By	36
Haar, By	158	Halsted, S.	59
Haarby, S., By	78 162	Hagbølle, Øster, Vester,	
Haare, By	79	By	88
Haared, By	62	Hagenskov, By	39
Haarlev, S., By	51	Hagedsted, S., By, Hg.,	
Haarmark, By	29	Ny	25
Haarslev, S., By	77	Hagendrup, By	24
Haarup, By, 154, 163	164	Hagerup, By	16
Haastrup, S., By	91 202	Hagsholm, By	127
Haasum, S., By	118	Hammer, Herred, S.,	
Hadsten, S., By	147 158	By	44, 131 164
Hadstrup, By	45	Hammelev, S., By	150
Hadrup, By	160	Hammelse, Hg.	99
Hadbjærg, S., By	146	Hammel, S., By	163
		Hampen, By	165

	Side		Side
Hammerum, Herred,		Haslø, By.....	67
By	186 187	Haslev, S, By.....	34
Hammersholt, By....	16	Hastrup, By, Hg., 4, 34,	
Hammershøj, S., By .	123	51, 145, 174	198
Handrup, By	109 153	Hasmark, By.....	75
Handermelle, By	65	Hassing Herred, S., By,	
Handest, By	145	Øster, Vester...108	131
Hannerup, By	191	Hasselholt, By	185
Hanning, S.....	191	Hasselager, By	160
Hanehoved, By.....	12	Hasseris, By	134
Hanbjærg, S., By, Hov-		Haslum, S., By.....	147
gaard, Hg.	184	Haverslev, S., By ...	137
Hanherred, Østr., Vstr.,		Havrvig, Nørre, Sønder,	
100.....	105	By	189
Hanerup, By	25	Havbro, S., By.....	137
Hanklit, By	111	Havbyrd, By	33
Hansted, S., By, Hg. 106	166	Havnø, Hg.	135
Hanstholm, By	112	Havnsø, By	65
Harboøre, S.	183	Havborup, By.....	26
Harbølle, By	47	Havdrup, S., By.....	4
Hardenberg, Hg.	63	Havndrup, By	84
Harløse, By	12	Havndal, By	144
Harlev, S., By	158	Havlykke, By, Hg....	63
Haraldsted, S., By ...	33	Havlund, By	173
Haraldslund, Hg.	157	Haven, By, Hg. ...89	98
Haraldskjær, By, Hg.	199	Have, Nørre, Sønder,	
Haregab, By	13	By	173 187
Harre, Herred, S., By	117	Havland, By	106
Harrishøj, By	15	Havnelev, S., By	48
Hans, Skt., S.	96	Havnsø, By	24
Hage, By	165	Havrebjerg, S., By ..	27
Hapballe, By	200	Havris, By.....	122
Harrild By.....	165 198	Havreholm, Hg.	15
Harrested, By.....	37 39	Havelse, Store, Lille .	12
Harring, S., By	108	Havreballe, By, Hg. 167	203
Harresø, By.....	197	Havrum, S., By ..127	167
Harndrup, S., By	80	Haverup, By	35
Harridslev, S., By, Hg.		Haverslev, S., By, Strd.	101
Nørre, Sønder, 77,		Havstrup, By ...171	198
96, 97	146	Hattenæs, Gml., Ny .	163
Harrestrup, By	7	Hatting, Herred, S., By	196
Harte, S., By.....	203	Hauge, By	125
Harpelunde, By	60	Heager, By	174
Hasle Købstads Landd-		Heboltoft, By.....	189
Herred, S., By ..55	157	Hee, S., By	189

	Side		Side
Hede, By	186	Heininge, By	36
Heden, S., By	91	Hejls, S., By	203
Hedeby, By	191 198	Hejbøl, By	173
Hedtofte, By	173	Hejede, By	51
Hedensted, S., By . . .	196	Heibergsgave, By . . .	191
Hedegaarde, By, 133, 136	198	Hejrede, By	64
Hedegaard, By . . .	150 165	Hejrskov, By	179
Hedehusene, By	7	Hejringe, By	59
Hedeager, By	173	Hejnsvig, S., By	176
Hedinge, Lille, Store, S., By	48	Hejlsminde, By	203
Hegedal, By	151	Hejlskov, By	119 149
Helgetoft, By	87	Hejring, By	121
Helgenæs, S.	60 153	Hem, S., By 115, 143	167
Helsned, By	88	Hemmed, S., By	150
Heldum, S.	183	Hemmet, S., By	192
Hellebæk, S., By	15	Hemmestrup, By, Hg. 46	124
Hegnede, By	3	Hemmeshøj, S., By . . .	36
Hegedal, By	136	Hemmingstrup, By . . .	13
Hegnerup, By	51	Hemstok, By	162
Hegnet, Hg.	117	Hemmerslev, By	76
Hellevad, S., By	97	Hemdrup, By	139
Hellum, Herred, S., By 97, 134	135	Henne, S., By	171
Hellev, By	86	Hennetved, By	88
Helligpeder, By	55	Hennebjærg, By	171
Hellested, S., By	48	Herning, S., By	187
Hellerup, S., By, Hg. 8	84	Henninge, By	87
Hellerød, By	109	Herningholm, Hg. . . .	187
Hellestrup, By, Hg. 25, 26	35	Herlev, S., By	8 16
Hellinge, By	59	Herlufllille, By	43
Helligkilde, By	109	Herlufmagle, S., By . . .	43
Helligsø, S., By	109	Herslev, S., By 5, 28, 88	202
Helberskov, By	135	Herfølge, S., By	51
Helnæs, S., By	77	Herrestrup, By	22 27
Helsted, By	146	Herringløse, By	6
Heltborg, S., By	109	Herringe, S., By	90
Helstrup, S., By	124	Herrested, S., By	84
Helvigmagle, By	6	Herredskirke, S.	59
Helsinge, Kirke-, Vinde- S., By	13 28	Herritslev, S., By	64
Heiselt, Hg.	98	Herlufholm, S., Hg. 39	43
		Herstedvester, -øster, S., By	7
		Herschendsgave, Hg. .	162
		Herborg, S., Vester, Øster, By	190
		Hersnab, By	73

	Side		Side
Herskind, By.....	159	Hinding, By.....	106
Hersom, S., By.....	121	Hingelbjærg, By.....	105
Hersomgd., Ny-, Hg. .	121	Hindsgavl, Hg.	80
Hesbjerg, By, Hg. .13	71	Hindevad, By.....	77
Hesle, By.....	78	Hindsig, By.....	173
Hessel,By,Hg.,138,153	158	Hindsels, Hg.	109
Heslund, By.....	179	Hindskov, By.....	198
Hesselho, By.....	173	Hindsted Herred.....	135
Hesselø.....	22	Hirshals, By.....	96
Hesselballe,By,154,199	203	Hirsholmene, S., By .	95
Hesselrød, By.....	14	Hjallese, By.....	72
Hesselby, By.....	37	Hjarnø, S., By.....	196
Hesselbjerg, By, 13,		Hjarup, S., By.....	177
28, 34.....	88	Hjadstrup, S., By....	74
Hesselbjærg, By..112	186	Hjarbæk, By.....	122
Hesselager, S., Gml.-,		Hjardemaal,S.,By,-Klit	106
Ny-, By, Hg.	85	Hjallerup, By.....	97
Hesselmed, Hg.	172	Hjedding, By.....	173
Hestlund, By.....	186	Hjeds, By.....	133
Hestbæk, By.....	116	Hjelm, By.....	47 63
Hestkjær, By.....	191	Hjelmslev, Herred ...	162
Hestholm, By.....	78	Hjermeslev, Øster-,	
Hesterodde, By.....	110	Vester-, S., By ..99	100
Hesnæs, By.....	67	Hjelmerup, By.....	72
Hessum, By.....	74	Hjelmsted, By.....	99
Hevring, -holm, Hg...	148	Hjelmsøllille, By.....	43
Hids, Herred.....	126	Hjelmsømagle, By ...	33
Hildestolpe, By.....	62	Hjelmdrup, By.....	200
Hildestrup, By.....	67	Hjermind, S., By....	124
Hillerup, By.....	180	Hjertebjerg, By.....	47
Hillerslev, Herred, S.,		Hjerup, By.....	78
Øvre-, Nedre-, By, 90	106	Hjembæk, S., By....	24
Hillested, S., By.....	62	Hjemholt, By.....	59
Himmelev og Roskilde		Hjerridsdal, By.....	136
Jomfruklosters S. . .	6	Hjerm, Herred, S., By	184
Hindbjærg, By.....	125	Hjelmager, By.....	154
Hinge, S., -balle, By, 125	147	Hjerk, S., Neder-, Over-,	
Hinnerup, By.....	157	By.....	117
Hinnedrup, By.....	159	Hjermeslevgd., Ny, Hg.	99
Himmelev, By.....	6	Hjerting, By.....	174
Himlingeje, S., By ...	51	Hjortshøj, S., By.....	154
Hindsbæk, Hg.	178	Hjorthede, S., By....	124
Hindborg,Herred,S.,By	115	Hjorte, By.....	79
Hind Herred.....	188	Hjortholm, Hg.	88
Hindemade, Hg.	83	Hjortkjær, By.....	175

	Side		Side
Hjortsballe, By	165	Holløse, By	14
Hjortlund, S., By	180	Holsted, By	39
Hjortsvang, By	164	Holsteinborg, S., Hg.	38
Hjortespring, By	8	Holsteinshus, Hg.	89
Hjordsdal, S., By	105	Holt, By	18
Hinnerup, By	116	Holte, By, 7, 22, 78, 99	177
Hjorslev, By	75	Holtet, By	131
Hjulebæk, By	43	Holluf, Over-, Neder-, By, Hg.	73
Hjulby, By	83	Holmans Herred	202
Hjøptarp, By	191	Holsted, S., By	178
Hjørring, Amt	93	Holtug, S., By	48
Ho, S., By	172	Holris, Neder-, By	121
Holris, Over-, By	121	Holtum, By	197
Hodde, S., By, -skov	173	Hofmansgave, Hg.	75
Holbæk, Amt, S., By, Hg.	19, 25 148	Homaa, S., By	152
Hoed, S., By	152	Honum, -skov, By	167
Hold, By	186	Hornum, Herred, S., By, Øster-, Vester-, 133, 137	195
Hole, By	137	Horn, By	163
Holeby, S., By	62	Horne, Vester-, Øster-, Nørre-, Herred, S., By, -lund, 89, 96, 171	172
Holev, By	74	Horns, Herred	11 95
Holbo Herred	13	Hornborg, S., By	167
Holevad, S., By	79	Hornbæk, S., Neder-, Over-, By	15 123
Holled, By	62	Hornstrup, S., By	127 200
Holløse, By	25 39	Horndrup, By	167
Holckenhavn, Hg.	83	Hornslet, S., By	154
Hollandsbjærg, By	148	Hornbæk, S., By	15
Hollingholt, By	187	Hornslyd, By	195
Hollensted, By	97	Horneby, By	15
Holing, By	187	Horbelev, S., By	66
Holleskov, By	178	Horreby, S., By	66
Holmager, By	133	Horrelund, By	165
Holme, S., By, 75, 84, 138, 153	160	Horsbøl, By	176
Holmen, By	192	Horsfeld, By	108
Holmene, By	15	Horkes, By	173
Holmdrup, By	86	Horumgaard, By	192
Holmstrup, S., By, 22, 23	36	Horsens, S., By	131 135
Holmstol, By	163	Horsted, By	201
Holmsø, By	101	Horserød, By	15
Holmegaard, By, Hg., 43, 44, 60	88	Horslev, S., By	38
Holmgaard, By	145		
Holse, By, Hg.	77 80		

	Side		Side
Horslunde, S., By	59	Hundtofte, By	85
Horsetofte, By	33	Hundshoved, By	165
Horstved, By	152	Hundhale, By	171
Hosby, By	195	Hundslund, S., By	160
Hostrup, S., By, Hg. 118, 131, 174	195	Hunseby, S., By	64
Hostrupgaard, By	136	Hundal, By	106
Hov, By, 106, 132, 143	161	Hunetorp, By	100
Hove, S., By	186	Hundige, By	4
Hoven, S	191	Husby, S., By, 14, 79, 105	188
Hover, S., By	200	Hurup, S., By	135
Hovby, By	49	Husted, By	171
Hovborg, By	178	Hvalsø, By, Kirke- Nørre	4
Hovbølle, By	60	Hvalløse, By	146
Hovedgaard, By	166	Hvalpsund-Færgested	138
Hovlbjærg, Herred, S., By	127	Hvam, S., By	184
Hovvig, By	189	Hvanstrup, Hg.	138
Hovtved, By	136	Hvedstrup, S., By	6
Hovstrup, By	98	Hvedholm, Hg.	89
Hovsør, By	106	Hvejsel, S., By	197
Hudevad, By	72	Hverking, By	88
Hulby, By	36	Hverrestrup, By	120
Hulbæk, By	123	Hvetbo Herred	100
Huldager, S.	174	Hvilshøj, By	99
Hulerød, By	13	Hvidbjærg, S., By, 108, 109	110
Hulvig, By	173	Hvide Mose, By	185
Hulsig, By	95	Hvidding, By	123
Hulmose, By	191	Hvidstedgd, Hg.	99
Hugby, By	189	Hvidbjærg, S., By	115
Hugdrup, By	98	Hvidovre, S., By	8
Hugget, Hg	77	Hvidkilde, Hg	86
Humblebæk, By	15	Hvilsted, S., By	160
Humlum, S., By	183	Hvillum, By	165
Humble, S., By	88	Hvilsom, S., By	121
Huneby, S., By	100	Hvilsager, S., By	149
Hunderup, S., By, Vstr., 71, 112	179	Hvingel, By	189
Hundeleiv, By	97	Hvinningdal	126
Hundested, By	12	Hvirring, By	167
Hundstrup, S., By	106	Hvirp, By	117
Hundslev, By	73	Hvirrekjær, By	96
Hundskjær, By	108	Hvissinge, By	7
Hundborg, Herred, S., By	107	Hvolbæk, B y	162

	Side		Side
Hvorslev, S., By.....	127	Hønnerup, By.....	79
Hvorvarp, By.....	137	Hønnested, S.....	95
Hvorup, S., By.....	131	Hørning, S., By.....	149
Hvornum, S., By.....	143	Hønsinge, By.....	22
Hvolgaard, Hg.....	199	Høndrup, By.....	136
Hydesby, By.....	63	Høgild, Vester, Øster, By.....	119 186
Hyldehund, By.....	178	Høgholt, Hg.....	95
Hyldested, S., By.....	38	Høgsholt, By.....	200
Hyldtofte, By.....	62	Høgsted, By.....	98
Hyllinge, S., By, Kirke-, Nørre-, 5.....	39	Høgholm, Hg.....	151
Hyllede, By.....	50	Højby, S., By, Hg. 3, 22, 62.....	72
Hylleholt, S.....	49	Høje, By.....	85
Hyllested, S., By.....	133 151	Højerup, S., By.....	48
Hyllersted, By.....	172	Højrup, S., By, Nørre, Sønder 75, 78, 84, 90, 96, 177.....	202
Hyllebjærg, S., By.....	137	Højbjerg, By..... 39, 71	78
Hyllerup, By.....	36	Højbjærg, S., By.....	125
Hyllerød, By.....	195	Højreby, By.....	60
Hylstrup, By.....	35	Højgaard, By.....	197
Hylke, S., By.....	166 177	Højgaarde, By.....	198
Hygen, By, -Torp.....	79	Højstrup, By, Hg. 48, 98.....	105
Hygum, S., By 174, 183	200	Højslev, S., By.....	119
Hygild, By.....	165	Højsmarke, By.....	60
Hylken, By.....	161	Højelse, S., By.....	3
Hyvild, By.....	198	Højballe, By.....	160
Hyrup, By.....	195	Højris, Hg.....	110
Hældager, By.....	86	Højen, S., By.....	201
Hækkebølle, By.....	79	Højlet, By.....	67
Hækkerup, By.....	43	Højelt, By.....	13
Hæsede, By.....	34	Højsager, By.....	15
Hærup, By.....	121	Højmark, By.....	189
Hæstrup, S., By, Hg.....	98	Højlund, By.....	173
Hæsum, By.....	133	Højfelde, By.....	59
Hæsing, Øster-, Vester S., By.....	90	Højme, By.....	72
Højbjerg, By.....	13 152	Høkelbjærg, By.....	203
Høed, By..... 24, 33	78	Hørby, S., By, Hg. 25, 98	136
Hølld, By.....	171	Hørbylund, Hg.....	98
Høllet, By.....	191	Hørdum, S., By.....	108
Høllund, By.....	201	Hørup, S., By 16, 121 125.....	200
Hølkerup, By.....	22	Hørslev, -hole, By.....	158
Høm, S., -vejle, -lund, By.....	33 180		
Høng, By.....	25		
Hønske, By.....	3		

	Side		'Side
Hørslevholm, S., By ..	14	Isgaard, Hg.....	153
Hønning, S., By.....	162	Islemark, By	8
Hørve, S., By.....	23	Istebjærg, By.....	21
Hørret, By	160	Isterød, By.....	14
Hørsted, S., By.....	108	Istrup, By.....	108
Høstrup, By.....	185	J anum, By.....	101
Høsten, By.....	49	Jannerup, S., By.....	107
Høsten Torp, By.....	34	Jandrup, S., By....	172
Høsterkøb By.....	14	Jattrup, By.....	183
Høstemark, Hg.....	132	Javngyde, By.....	163
Høve, S., By.....	23	Jebjærg, S., By ..	116 147
Høver, By	158 159	Jegstrup, By.....	122 160
Høvdinggaard, Hg... 46		Jegindø, S., By.....	110
I bsker, S.....	55	Jenslev, By.....	5
Ibsted, By.....	110	Jenstrup, By	39 49
Idestrup, S., By.....	67	Jennum, By	145
Idum, S.	188	Jerne, S., By	174
Idskov, By	97	Jerrig, By.....	176
Iglsø, By.....	119	Jerup, By.....	95
Igelsø, By.....	26	Jerstrup, Hg.....	75
Ikast, S., By.....	186	Jersie, S., By.....	4
Ilbjerg, By	116	Jerslev, S, By.....	21 99
Ildskov, By.....	187	Jersøre, By....	76
Ilderhuse, By	145	Jeksen, By.....	162
Iller, By.....	125	Jelling, S., By	200
Illebølle, By.....	88	Jelstrup, S., By....	97 137
Illerup, By.....	21 162	Jennum, By	199
Illerisøre, By.....	138	Jensgaard, Hg.	196
Ilsted, By	179	Jerrild, By	187
Ilshøj, By	144	Jernved, S., By.....	179
Ilved, By.....	197	Jernvedlund, By....	179
Indslev, S., By.....	80	Jerlev Herred, S. By,	
Ingerslev, By	148 159	200	201
Ingstrup, S., By, Nørre,		Jestrup, By	108 109
Sønder	100 122	Jested, By.....	179
Ingelstrup, By....	22 51	Jetsmark, S., By	100
Ingelstofte, By.....	43	Jonstrup, By, Over 15,27	100
Ingvarstrup, Hg.	152	Jorløse, S., By....	23 91
Instrup.....	116	Jorhøj, By.....	16
Irup, Hg.....	108	Jordbjerg, By.....	61
Ishøj, S., By.....	7	Jorderup, S., By....	177
Iselingen, Hg.....	45	Jordsby, S., By.....	112
Isenvad, By	186	Juellinge, Hg.	48 59
Isen, By, Over-, Vester-	186	Juellingesholm, Hg....	198

	Side		Side
Juelsberg, Hg	83	Kalum, By	99
Juellund, Hg	50	Kalflunde, S., By	4
Juelsminde, By	195	Kalby, By	44
Jullerup, By	76	Kaltred, By	24
Junget, S. By	116	Kalkerup, By	43
Jungetgaard, Hg	116	Kalø, By	63
Jungshoved, S., Hg	46	Kamstrup, By	5
Juulskov, Hg	83	Kankbølle, By	154
Jyderup, S., By 22, 24	49	Kannerød, By	51
Jydemark, By	75	Kannestederne, By	95
Jyllinge, S., By	6	Kappedrup, By	72 74
Jyllerup, By	175	Kappel, S., By	61
Jydstrup, S., By	33	Kare, By	148
Jærmsted, By	101	Karby, S., By	110
Jærnløse, Nørre, Sdr., S., By	25 26	Karlby, S., By	149 150
Jølby, Mellem	111	Karleby S., By, Store, Lille, Vester 5, 59, 60, 65	66
Jørgens, St., S, By	86	Karlebo, S., By	14
Jørgensø, By	75	Kartofte, By	64
Jørslev, By	49	Karstofte, By	185
Jørlunde, S., By	16	Karsbæk, By	190
Kaarup , By	23 111	Karup, S., By, 79, 98, 125	134
Kaas, By, Hg	100 118	Karred, By	95
Kaastrup, S., By 21, 106 115	145	Karrebæksminde, By	39
Kaase, By	106	Karrebæks Torp, By	39
Kabel, Hg	183	Karrebæk, S., By	39
Kadby, By	145	Karsholte, By	27
Kagerup, By	13 27	Karlsminde, Store, Lille By	12
Kagstrup, S., By, 4, 34	43	Karsemose, By	12
Kajholm, By	97	Karise, S., By	49
Kajerød, By	14	Kastelev, By	44
Kajemose, By	23	Kasted, S., By	157
Kalø, Hg	154	Kastel, By	84
Kalbygaard, Hg	163	Kastager, By	59
Kalhave, By	167	Kastrup, S., By, Hg. 8, 25, 40, 45	149
Kalvslund, S., By	180	Kastholm, By	4
Kalsgaarde, By	174	Kastbjærg, S., By	144 150
Kalleko, By	89	Kastkjær, By	171
Kallerup, S., By 7, 21 107	109	Katbjærg, By	143
Kallundborg, Købstad, Landd	21	Kaslund, By	78
Kallehave, S., By	46	Kasebølle, By	87
		Katby, By	137

	Side		Side
Katrineholm, Hg.	40	Kissendrup, By ...	50 83
Katrinebjerg, Hg. ...	7 80	Kippinge, S., Vester,	
Kattrup, S., By, Hg. 28		Øster, By	65
160	166	Kjallerup, By	108
Katrevæl	192	Kjederup, By	13
Kattinge, By	6	Kjelderup, By	84
Katterød, By	89	Kjellerup, By, Hg. 125	143
Katholm, Hg	152	Kjederup, By	49
Kavtrup, By	165	Kjelstrup, By 22, 36 71,	
Kavslunde, S., By ...	80	106, 136.	152
Kejlstrup, By	151	Kjeldbylille, By	47
Kerte, S., By	78	Kjeldbymagle, By ...	47
Kertinge, By	73	Kjelderød, By	40
Kibæk, By	186	Kjeldgaard, Hg.	116
Kidmose, By	165	Kjeldkjær, Hg.	199
Kikhave, By	12	Kjeldeklint, By	21
Kilde, By	76	Kjeldeby, By	76
Killerup, By	63 71	Kjeldby, S.	47
Kimmerslev, S., By ..	3	Kjeldernæs, By	60
Kingvig, By	46	Kjemtrup, By	138
Kingstrup, By	79	Kjetterup, Sønder ...	100
Kinderballe, By	88	Kjettinge, S., By .. 14	64
Kindertofte, S., By ...	37	Kjetterup, S., By	105
Kirke-Skensved, S., By	4	Kjelst, By	172
Kirkeby, S, By, Nørre,		Kjulerup, By	50
Sønder 66, 67, 85,		Kjær, Herred, By 118	131
116, 171, 180, 183,		Kjærby, S., By, Vester,	
185, 187, 188, 189,		Over- 21, 73, 77, 80	
192, 197.	198	144.	189
Kirkebyen, By	190	Kjærbygaard, By	157
Kirkesøby, By	78	Kjærbøl, By	180
Kirkelte By	14	Kjærbølling, By	199
Kirkendrup, By	71	Kjærgaard, By	192
Kirketerp, By	136	Kjærgaarde	171
Kirkegaarde, By. . 137	186	Kjærgaardsholm, Hg.,	118
Kirkerup, S., By ...	6 38	Kjærsgaard, Hg. ...	80 96
Kirkebjerg Huse	4	Kjærsgaarde	160
Kirkebæk, By	122	Kjædeby, By	88
Kirkholm, By	195	Kjærende, By	148
Kirstinebjerg, Gl., Ny,		Kjærup, By, Hg. 33, 105	172
Hg	66	Kjærasing	174
Kistrup, -Skovhuse,		Kjærstrup, Hg.	62
By	90 122	Kjæstrup, By	109
Kisserup, S., By ...	5 25	Kjøberup, By	43
Kisum, By	185	Kjøbsted, By	96

	Side		Side
Kjølby, By	139	Klovtofte, By	7
Kjølbygaard, Hg.	106	Klynge, By.	61
Kjølkegaard, Hg.	97	Klæstrup, By	99 133
Kjølstrup, S., By	73	Kløv Huse, By.	105
Kjølseeng, By	122	Kløv, By	106
Kjøng, S., By	44 78	Kløvested, By	3
Kjørup, By, Hg.	75 167	Knabberup, By.	199
Kjøstrup, By.	80	Knapstrup, Lille-, By, Hg.	26
Klakring, S., By	195	Knagstrup, By.	150
Klampenborg, By	7	Knardrup, By.	17
Klank, By	159	Knarreborg, By.	71
Klarup, S., By	132	Knebel, S., By	153
Klarupgaard, Hg.	132	Kni, By	151
Klastrup, By.	106	Knibbelykke, By	61
Klattrup, By	144 202	Knivholt, Hg.	95
Klaosebølle, By	87	Knolderflo, By	175
Klegod, By	189	Knopper, By.	183
Klejs, By.	195	Knortrup, By.	61
Klejtrup, S., By	121	Knud, Hg.	120
Klelund, By	178	Knud, By.	118
Klem, By	188	Knude, By.	175 197
Klemensker, S.	55	Knudsbøl, By	177
Klemmenstrup, By	51	Knudsbølle, By	86
Klim, S., By.	105	Knudsby, By.	45
Klimodde, By.	105	Knudseje, By	98
Klimstrand, By	105	Knudshoved, By	83
Klingstrup, Ny-, Hg., By	86	Knuthenborg, Hg.	64
Klink, By	176	Knuthenlund, Hg.	60
Klinkby, By	183	Knudsker, S.	55
Klint, By.	22	Knudstrup, By, Nørre-, 28, 35, 120, 125.	127
Klinter, S., By.	26	Knæverhede, By.	98
Klintebjerg, By	74	Kobberup, S., By	119
Klintholm, Hg.	47	Kobberrød, By.	109
Klinting, By	171	Kodal, By.	188
Klintrup, By.	163	Kodallund, By	167
Klippede, By	33	Koed, S., By	148
Klippinge, By.	48	Kogsbølle, By	83
Klitgaards Fiskerl., By	134	Kogsted, By	131
Klitmøller, By	106	Kogseby, By	47
Klodskov, By.	66	Kogtved, By.	86
Kloster, By.	189	Koholt, By	83
Klostrup, By.	120	Kokborg, By	198
Klovborg, S., By.	165	Kokkedal, Hg.	101
Klovby, By.	21		
Klovgaard, By.	171		

	Side		Side
Kokspang, By	174	Kovsted, S., By	145
Kolbjerg, By	71	Kovstrup, By	190
Kolby, S., By, -Kaas, 29, 108.	189	Kraarup, By	64
Kolbjørnsensfejde, By	176	Krabbesholm, Hg.	5 115
Koldkjær, By	188	Kraghave, By	7 66
Kolding Købst. Landd.	202	Kragelund, S., By, 84, 126, 171, 177, 179..	199
Koldt, S., By	160	Krarup, S., By, 90, 115 152.	173
Kolle, By	171	Kragerup, By, Hg.	27
Kollekolle, By	6 22	Kragense, By	174
Kollerup, S., By.	102 200	Kragenæs, By	59
Kollemorten	199	Kragnæs, By	89
Kollerup, Hg.	146	Kragevig, By	46
Kollerød, By	16	Kragholm, By	87
Kollund, By	186	Krajbjærg, By	154
Kolind, S., By	152	Krastrup, Hg.	139
Kolsbæk, By	13	Kramnitse, By	61
Kolshave, By	76	Krejbjærg, S., By.	118 165
Komdrup, S., By	134	Krik, By	109
Kondrup, Øster, By	144 146	Kristrup, S., By	149
Kongens Lyngby, By.	7	Krog, By	176
Kongensgaard, Hg.	183	Krogen, By	136
Kongshøj, By	83	Krogsbæk, S.	149
Kongsmark, By	36	Krogsager, By	149
Kongsted, S., By, 27 33, 50	201	Krogsgaard, Hg.	175
Kongstedlund, Hg.	134	Kroghede, By	99
Kongsdal, Hg.	27	Krogthenlund, Hg.	85
Kongstrup, By, 21, 24, 26	127	Krogstrup, S., By, 11, 137.	160
Kongerslev, Sønder-, Nørre-, S., By	134	Krogsbølle, S., By.	75
Kongensbrohus, By.	125	Krollerup, By	199
Korinth, By	90	Krummerup, S., By.	39
Korkendrup, By	83	Krungerup, By	63
Kornerup, S., By	6	Krumstrup, Hg.	84
Korning, S., By	196	Krukholm, By	59
Kornum, S., By	139	Krægume, S.	12
Korshavn, By	89	Krænkerup, By	27
Korselitze, Hg.	67	Krækjær, By	159
Korsør, By	121	Krømplinge, By	46
Korsørgaard, Hg.	121	Krønge, S., By	62
Korup, S., By	71 154	Krøjerup, By	26 35
Koster, By	47	Kuditse, By	61
Kosterlev, By	76	Kulby, By	28
Kostræde, By	44	Kulbjerg, By	200

	Side		Side
Kullepile, By	87	Ladager, Store-, Lille-, By	3
Kundby, S., By	24	Lading, S., By	158
Kullerup, S. By	83	Laen, By.	150
Kunnerup, By	160	Lagø, By.	13
Kustrup, By	80	Lakendrup, By.	85
Kvandløse, S., By.	25	Lambæk, By	190
Kvarmløse, By.	26	Lamdrup, By	83 84
Kvaglund, By.	174	Lammehave, Hg.	84
Kvie, By	173	Lammestrup, By	3
Kvinderup, By	16	Landborup, By	153
Kvilstrup, Hg.	153	Landet, S.	60 80
Kvissel, By.	95	Landerslev, By	11
Kvislemark, S., By.	39	Landsgrav, By	36
Kvistrup, Hg.	184	Langaa, S., By, -Torup 84.	124
Kvong, S., By	171	Langballe, By	160
Kvodsted, By	120	Langelund, By	198
Kvols, S., By	120	Langerhuse, By	183
Kvorning, S., By	123	Langet, Nørre, By	63
Kvorup, By	100 171	Langelelands Sønder, Nørre Herred.	87 89
Kvostrup, Hg.	108	Langerød, By.	15 25
Kvotrup, By.	158	Langebæk, By.	46
Kværede, By.	34	Langesø, By, Hg.	59 76
Kværkeby, S., By.	33	Langemark, By.	29
Kværndrup, S., By.	85	Langeskov, By, Hg.	72 90
Kyndby, S., By	11	Langskov, By	146
Kyndeløse, By.	5	Langøre, Havn, S., By 29.	199
Kyringe, By.	27 35	Langdal, By.	137
Kyse, By	39	Langholt, Hg.	131
Kysing, By.	161	Langeslund, By, Hg.	100
Kyttrup, By	188	Langelund, By.	187
Kyø, Hg.	139	Langkastrup, By.	149
Kærum, S., By	77	Langkjær, By.	191 198
Købelev, S., By.	59	Langstrup, By.	15
Københavns Amt	1	Langsted, By.	72
Køge Købstad og Landd., Gml., Sdr., By, Hg.	3 50	Langtved, By.	5, 83 98
Kølkjær, By.	186	Langtind, By	191
Laagerup, By	64	Langting, Hg.	185
Laanum, By.	119	Langvad, By	105
Laasby, S., By	63	Langæble, By	83
Laastrup, S., By.	121	Langø, By.	61 73
Labing, By.	158	Laurbjærg, S., By.	147
Ladby, By	39 73		

	Side		Side
Lavborg, By	113	Lillenor, By	159
Laven, By	163	Lilleøre, By	183
Lavstrup, By	191	Lillevorde, S., By....	132
Le, S., By	124	Lilfrost, By	199
Leby, By	89	Lilstrand, By.....	105
Leding, By.....	191	Liltved, By	149
Ledreborg, By	4	Linaa, S., By 154, 163	187
Ledøje, S., By.....	7	Lind, Store, By....	47 186
Legind, By	111	Linde, S., Store, Lille,	
Lehnskov, Hg.	86	By	49, 51, 145 184
Lejrbølle, By.....	87	Lindet, Store, Lille,	
Lejre, By	4	By	59 98
Lejrskov, S., By	177	Lindebjerg, By	25 35
Lerager, By.....	197	Lindeskov, By.....	36 83
Lerbæk, By, Hg. 47, 95	200	Lindeballe, S, By ...	200
Lerbjærg, S., By	147	Linderum, By	96 99
Lerchenborg, Hg.....	21	Lindum, S., By	122
Lerdrup, By	161	Linderumgaard, Hg. .	96
Lere, By.....	134	Lindbjærg, By ...	146 176
Leret, By	165	Lindersvold, Hg.	50
Lerkenfeld, Hg.	120	Lindelse, S., By	88
Lerup, S., By	101 110	Lindved, By, Hg. 72, 195	197
Lervad, By	172	Lindholm, By, Hg... 5	131
Lellinge, S., By, Hg., Gl. 3	50	Linknud, S., By	178
Lem, Nørre-, Sønder-, Øster, Vester-, S., By ...	97, 118, 146 190	Lindborg, Hg.....	135
Lemmer, By	149	Linnerup, S., By	164
Lemming, S., By .	126 160	Lintrup, By	178
Lendum, S., By ..	95 116	Lime, S., By 118, 149	199
Lendrup, By	139	Limskov, By	199
Lengsholm, Hg.	95	Lisbjærg, Øster, Vester, Herred, S., By .	154 157
Levring, S., By	125	Liseby, By	47
Levstrup, By.....	50	Liseleje, By	12
Levetofte, By	33	Liselund, Hg.	47
Lidemark, S., By ..	47 50	List, By	173
Lidmose, By	87	Listed, By	55
Liliendal, Hg.	45	Listrup, By	66
Lil, S., By	105	Ljørslev, S., By	110
Lille Viby, By	73	Lodbjerg, S., By	108
Lilleballe, By.....	202	Loft, By	176
Lillebrænde, S., By ..	65	Lohals, By	87
Lillelund, By.....	188	Lollands Nørre, Sønder, Herred	59 60
Lillerød, S., By	16	Lombjerg, By	84
Lillering, By	158	Lomborg, S., By	183

	Side		Side
Løgten, Gml-, Ny-, By	154	Magleby, Store-, S., By	
Løgsted, S., By	139	8, 37, 47, 48	88
Løgstrup, By	122	Maglebylille, By	8
Løgtved, By, Hg. 23, 28	85	Maglebrænde, S., By	65
Løjed, By	60	Magletving, By	59
Løjenkær	159	Maglemer, By	64
Løjtofte, Lille-, Store-, S., By	60	Magtebølle, By	71
Løjstrup, Hg.	147	Majbølle, S., By	61
Løkkens Vejkro, By	97	Mammen, S., By	124
Lønholt, By	14	Manderup, By	4, 11 16
Lønne, S.	171	Mandemarke, By	47
Lønneby, By	171	Manne, By	99
Lønnehede, By	171	Manstrup, By	101
Lønneklint, By	171	Manø, S., By	180
Lønnestok, By	171	Malle, S., By, 106, 139	172
Lønnerup, By	106	Mallerup, S., By	110
Lønstrup, By	97	Malling, S., By	159
Lørslev, By	96	Malt, Herred, S.	178
Lørsted, By	101	Maltbæk, By	178
Lørup, By	84	Marbjerg, By	6
Løserup, By	25	Marbæk, By	67
Løsning, S., By	196	Margaard, Hg.	76
Løve, Herred, S., By, Hg., 27, 28	164	Margretenlund, By	49
Løvel, S., By	122	Mariager, Landsogn, -Kloster, Hg.	143
Løvenborg, Hg.	25	Maribo, Amt, -Købst. Landd., Ladegaard, Hg.	57 64
Løvenholm, Hg.	148	Marie Magdal., S., By	149
Løvskal, By	124	Marienborg, Hg.	47
Løvet, By	164	Marienlyst, Hg.	45
Maabjærg, S.	184	Mariehøj, Hg.	48
Maade, By	174	Marielund, Hg.	71
Maalev, S., By	6 74	Marke, By	25
Maare, By	84	Markeslev, By	25
Maareskov, By	84	Markskjel, By	171
Maarslet, S., By	160	Marup, By	26 191
Maarum, S., By	13	Marslev, S., By	74
Maarup, S., By, 29, 97	152	Marselisborg, Hg.	160
Maarsø, By	25	Martofte, By	73
Maastrup, By	95	Marstal, Bondeby, Land- sogn	88
Maderup, By	76	Marsvinslund, Hg.	125
Madsbad, By	117	Marvede, S.	39
Madstedgaarde, By	108	Mastrup, By	24, 134 151
Madum, S., By	188		

	Side		Side
Masnedø, By	45	Moeskjær, By ¹	149
Matrup, By	164	Mogenstrup, S., By, 26,	
Mavsing, By	125	44, 116, 151	185
Medløse, By	12	Molbjærg, By	133
Medum, By	173	Molkjær, By	167
Meelse, By	66	Mollerup, By, 118, 123	163
Melby, S. By, 12, 21, 76	86	Mols Herred	153
Meldrup, By	166	Monbjerg, Øvre, Ndr.,	
Mellerup, S., By, Øster,		By	167
99	146	Mandrup, By	127
Melleby, By	184	Monstrup, By	136
Melleballe, By	78	Morsø, Sønder, -Nørre,	
Melholt, By	97	Herred	111
Melsted, By	55 131	Morsbøl, By	176
Meltofte, By	59	Morsholt, By	161
Mejlby, S., By, 77, 137,		Mortens, St, øst, Landd.	146
145, 146, 154, 180,		Mortenstrup, By	33
189	191	Morum, By	138
Mejlgård, Hg.	151	Morud, By	76
Mejls, By	172	Mosbjerg, S., By	95
Mejeribyen, By	191	Mosbæk, By	137
Mejling, By	95	Mosbøl, By	192
Mejrup, S.	184	Moseby, By	66
Mejsling, By	201	Mosebølle, By	50
Mejlvang, By	173	Mosedede, By	4
Merløse, Herred, S., By		Mosegaard, By	79
Hg. 25, 26	27	Moselund, By 126	186
Menstrup, By	39	Mosemark, By	15
Merringgaard, Hg. ...	196	Mosevraa, By 172	203
Mesballe, By	154	Mostrupgaard, By ...	145
Mesinge, S., By	73	Mov, S., By	132
Mesing, S., By	162	Mullerup, -Havn, By,	
Middelfart Købstads		Hg. 28, 83	85
Landd.	80	Mullerød, By	77
Middelsom, Herred ..	124	Mulstrup, By	33
Midskov, By	73	Mulvad, By	179
Midstrup, By	125	Mundelstrup, By	158
Miels, By	132	Munkebo, S., By	73
Millinge, By	89	Munkeby, By	61 89
Minkemark, By	25	Munkebjærg, By	202
Minendal, By	79	Munke-Bjergby, S., By	35
Mjallerup, By	139	Munkdrup, By	149
Moderup, By	76	Munkilde, By	186
Modviggaard, By ...	176	Musse, Herred, S., St.,	
Moesgaard, By, Hg., 160	172	Lille-, By	64

	Side		Side
Myllerup, By	78	Nakskov, Landsogn,	
Mygdal, S., By	96	Ladegaard	59 60
Myged, By	65	Nandrup, Hg.	111
Mygind, S., By	79 149	Nappedam, Ladepl., By	154
Nynge, By	13 14	Napstjert, By	95
Myrhøj, By	138	Navr, S., By	184
Murup, By	44	Navtrup, S., By ..	117 185
Mærn, S., Sdr., Nørre-, By	46	Nebbegaard, Hg.	202
Mærsk, By	184	Nebbelund, By	62
Møballe, By	166	Nebel, S., By, Vester, Nørre 126, 166, 171, 174, 176, 195	203
Møborg, S.	183	Neble, By, Torp 36, 45	46
Mødbjærg, By	198	Nebsager, S., By	195
Møenbo Herred	47	Nebstrup, By	144
Møgelby, By	163	Nederby, By	117 192
Møgelkjær, Hg.	195	Nedergaard, Hg.	87
Møgelmoose, By	97 192	Nederholm, Ølsted, By	196
Møgeltarum, By	116	Nedermark, Ølsted, By	196
Møgelvang, By	107	Neder-Vindinge, By ..	45
Mølby, By	173	Nees, S.	183
Møldrup, By 121, 136	167	Nejede, By	12
Mølgaard, Hg.	137	Nejlinge, By	13
Møllegaard, Hg.	88	Nekselø, By	24
Mølleborup, By	26	Nellerød, By	13
Mølholm, By	135 202	Nellemose, By	77 78
Mølkjær, By	201	Nestelsø, S., By	44
Møllemarken Huse, By	59	Nestild, By	115
Møllerup, By, Hg. 151	164	Nielstrup, By, Hg. 49, 64, 86, 147	148
Møltrup, Hg.	188	Nilestrup, Hg.	99
Mølvang, By	200	Niløse, S., By	27
Mønnerup, By	90	Nim, Herred, S., By .	167
Mønsted, S., By	120	Nimdrup, By	164
Mørdrup, By	15	Nimtofte S., By	151
Mørke(Mørkh.), S., By 24	154	Ning Herred	159
Mørkholt, By	202	Nissum, Nørre, Sønder, S., By 117, 183	188
Mørkhøj, By	8	Nissumgd., By	166
Mørup, By	35 199	Nislevgaard, Hg.	75
Naaby , By	43	Nisset, By	126
Naarup, By	71 163	Nivaa, By	14
Nagbøl, By	177	Niverød, By	14
Nagelsti, By	63	No, S., By	189
Najbjærg, By	188	Nollund, By	176
Nakke, By	22 79		
Nakkebølle, Hg.	90		

	Side		Side
Nonnebo, By	74	Nykro. By	26
Nonnerup, By	116	- larsker, S.	55
Nostrup, By	21	- mark. By	77
Noraa, By	179	- mindegab, By	171
Norbæk, By	200	- ord, S., By	47
Nordby, S., By 29, 77	176	- raad, By	45
Nordenbro, By	88	- rup, By 15, 21, 22.	
Nordena, By	192	27, 35, 39, 78, 134	138
Nordenhuse, By	83	- sted, S., By	64 191
Nordenskov, By	174	- sum, By	137
Nordskov, By, Hg. 73, 76	91	- sø, Hg.	46
Norskov, By	110	- torp, By	106
Nordrup, S., By	33 36	Nærum, By	7
Nordruplund, Hg.	36	Næblerød, By	40
Nordlund, Vester, Øster, S., By	59	Næraa, Sønder, Nørre, S., By	72 75
Nordfeld, Hg	47	Næs, By	45, 79 110
Nordre Herred	55	Næsby, S., By 11, 36, 37, 43, 61, 67, 71	139
Norsminde, Havn, By.	161	Næsbyhoved-Broby, S.	71
Nors, S., By	106	Næsbyholm, By	43
Norhoved, By	165	Næsbjerg, By	174
Norre, By	62	Næsborg, S., By	139
Norring, By	158	Næsgaard, By	23 67
Norup, S., By 75, 122	144	Næssund, vestre Færge østre Side, By	109 110
Nortvig, By	165	Næstebølle, By	87
Novrup, By	174	Næstrup, By	107
Ny Sogn	189	Næstved, St. Peders Landd., St. Mortens Landd., Lille, By 39	45
- Nyby, By	86	Nøbbet, By	59
- by, By 26, 47, 66, 86, 118.	178	Nødager, S., By	151
- bygdgaarde, By	90	Nøddebo, S., By, Huse 12	13
- bygget, By	165	Nøddelund, By	127
- bo, By	15	Nøkkentved, By	24
- bolle, By	6	Nølev, S., By	161
- borg, S., By	83 199	Nørager, S., By, Hg. 28 138	148
- borre, By	47	Nøragergaard, Hg.	138
- bølle, By 47, 59, 60	90	Nørballe, By	88
- bøllegaard, Hg.	62	Nørby, By 106, 110, 176 189, 190.	196
- gaard, By 22, 165	190	Nørreby, By	63, 76 118
- gaarde, By	162	Nørbæk, S., By	123
- huse, By	16		
Nyker, S.	55		
- kirke, Ø., V., S. 175	198		
- købing, Købstad, Landd.	66 111		

	Side		Side
Nørbølling, By	178	Odense, Amt, Herred,	
Nørhald, Herred.	145	St. Knuds S., Landd.,	
Nørhede, By	189 192	Frue Landd., St. Hans	
Nørholm, S. By, Hg. 134	172	S. Landd.	69 70
Nørlund, Store, Lille,		Odde, By.	135
By, Hg.	137, 165 186	Odden, Hg.	96
Nørre Herred	116 150	Odden, S.	22
Nørreballe, By	63	Oddense, S., By	115
Nørreesp, By	189	Odder, S., By	161
Nørrelind, By.	186	Oddersted, By	201
Nørregaard, Hg.	64	Oddesund, -Nord, -Syd	
Nørgaard, By.	116	110	183
Nørre-Tvede, By	44	Oderup, By.	192
Nørreøxe, By	100	Ods Herred.	22
Nørretorp, By.	171	Olde, By	89
Nørtorp, By	192	Olderup, By	37
Nørreholne, By	131	Oldrup, By	160
Nørskov, By.	200	Ollerup, S. By.	86 199
Nørup, S., By	25 199	Olling, By	172 186
Nørum, By	96	Olai, St., S.	96
Nøreng, By.	117	Olstrup, S., By 38. 44	
Nørvang Herred	197	49, 62.	69
Nørhaa, S., By.	107	Olsker, S.	55
Nørhø, By.	179	Ome, By.	175
Nørlem, S.	183	Omme, Sønder, S.	198
Nørlev, By	96	Ommestrup, By	154
Nørlyng Herred.	122	Ommel, By.	89
Nørre Holmgaard, Hg. 183		Omvråa, Nordby.	198
Nøtten, By	132	Omø, S., By	37
Nøttrup, By	195	Onsild Herred, S., By,	
Nøvling, S, By	132 187	Nørre, Sønder.	143
O bbekjær, S., By	180	Ondrup, By.	161
Obling, By	192	Onsevig, By	59
Obdrup, By	152	Onsved, By.	11
Obstrup, By	160	Onsbjerg, S., By	29
Oens, By.	196	Opager, By.	61
Ogtved, By.	28	Oplev, By	133
Oksby, S., By.	172	Opperby, By.	118
Oksbøl, By	171	Opsneum, By	175
Oksenbjærg, By.	199	Oppelstrup, By.	132
Oksenvad, By	115	Oppesundby, S., By . .	16
Okslund, By	178	Opstrup, By	189
Oksvang, By	175	Opsund, By	190
Odby, S., By	110	Ore, S., By 61, 67, 72	77
		Oregaard, Hg.	77

	Side		Side	
Oreby, By	38, 45	64	Paabøl, By	192
Orebygaard, Hg.	63		Paarup, S, By 13, 63,	
Orehoved, By	65		71, 83	126
Orelund, Hg.	79		Paderup, By	149
Oremandsgaard, Hg.	46		Padkjær, By	139
Ordrup, S., By 5, 8, 11,			Paggaarde, By	192
23	26		Pagterold, By	11
Ormholt, Hg.	98		Pallesbjærg, Hg.	188
Ormslev, S., By	36	160	Palleshøve, By	91
Ormestrup, Hg.	127		Palsgaard, Hg.	195
Ornebjerg, By	45		Palstrup, Hg.	125
Orte, S., By	78		Pandrup, By	100
Orten, By	172		Pannerup, By	157
Ortved, By	33		Pandum, Hg.	133
Orup, By	43	50	Pebringe, By	49
Osager, By	4		Pedersborg, S., By	35
Ottestrup, S., By, Hg.			Pedersker, By	56
34, 37	98		Pedersholm, Hg.	199
Otterup, S., By	75		Pedholt, By	159
Ottrup, By	151		Pederstrup, S., By, Hg.,	
Otting, S., By	115		Store-, 6, 44, 59, 71,	
Oudrup, S., By	139		84, 88, 122, 152	159
Oudrupgd., Hg.	67		Pejrup, By	90
Ousted, By	160		Permelille, By	29
Ove, S., By	136		Petersgaard, Hg.	46
Ovegaard, Hg.	156		Pillemark, By	29
Oved, By	174		Pindstrup, By	149
Overbjerg, By	11		Pinen, By	117
Overbroen	151		Pistrup, By	192
Overby, By	22, 166	195	Pisselhøj, By	137
Overeven, By	46		Pjedsted, S., By	202
Overgaard, Hg.	144		Plejelt, By	15
Overklit, Hg.	96		Plejerup, By	22
Overlade, By	139		Plovstrup, By	164
Overlund, By	122		179	
Ovnbøl, By	172		Plovslund, By	176
Ovre, S., By	85		Pogmosetofte, By	63
Ovsted, S., By	4	166	Pollerup, By	47
Ovstrup, By	35, 66	200	Poulstrup, By	51
Ovtrup, S., By	110.	171	132	
Oxenbøl, By	109		Poulsker, By	56
Oxholm, Hg.	100		Prejlerup, By	22
Oxlund, By	192		Priorskov, Hg.	63
Paaby, By	203		Præstø Amt, Købstad.	
			Landd.	41
			46	
			Præstbro, By	98
			Præstby, By	171

	Side		Side
Purhus, Ny, By	145	Rasborg, By	159
Pøl By	159	Rathlousdal, Hg.	161
R aa, By	62	Rauf, By	135
Raabjerg, S., By	95	Ravnø, By	65 175
Raaby, S., By	48 144	Ravnsby, By	59
Raabymagle, By	47	Ravning, By	199
Raabylille, By	47	Ravnkilde, S., By	136
Raadved, By	166	Ravnebjerg, By	40 72
Raageleje, By	13 14	Ravnsholt, By	59
Raagelund, By	73	Ravnholt, By, Hg. 84, 159, 177, 186	195
Raagelunde, By	64	Ravnholtslund, By	186
Raarud, By	86	Ravnsbjerg, By	44
Raarup, S., By	61 195	Ravnsbjærg, By	174
Raast, By	185	Ravndrup, By	84
Raasted, S By	146 188	Ravnstrup, S., By, Hg. 43, 44, 66, 122	139
Raastrup, Hg.	107	Ravnsnæs, By	14
Raavad, By	203	Rebæk, By	203
Rabes, By	119	Rebstrup, By	133
Rabjerg, By	67	Redsø, By	136
Rabæk, By	172	Redsted, S., By	110
Radby, By	71 91	Reersø, By	28 64
Radsted, S., By	63	Reerstrup, By	15
Radstrup, By	74	Reerslev, S. By	4 28
Raghede, By	190	Reernæs, By	63
Raklev, S., By	21	Refs Herred, By	109
Rakkeby, S., By	98 110	Refstrup, Store, Hg.	200
Ramsø Herred, -lille, -magle, By	3	Refsnæs, S., Hg.	21 134
Ramsing, S., By, Lille 115	118	Retshale, By	64 126
Ramløse, S., By	14	Refsøre, By	85
Ramten, By	151	Refsbøl, By.	109
Ramme, S., By	184	Refsvindinge, S, By	83
Rammegaard, Hg.	184	Regerup, By	43
Rands, By	202	Regstrup, By	25
Randrup, By, Hg. 109, 124	134	Regnemark, By	3
Randbøl, S, By	200	Rejnstrup, By.	39. 49 50
Randlev, S., Over, Neder By	161	Rejstrup, By	83 123
Randers Amt	141	Reinkolde, By	45
Ranum, By	139	Remmerslund, By	196
Rantzausgave, Hg.	160	Renge, By	48
Rask, Hg.	167	Render, By	71
		Renderne, By	189
		Rosen, S., By 115, 119	183
		Resdal, By	126

	Side		Side
Resendal, By	126	Risbjerg, By	198
Restrup, Lille, St. Hg. 121	134	Robdrup, By	147
Rettrup, By	115	Robstrup, By	150
Retterstrup, By	44	Roborghus, By	175
Revn, By	120 152	Rode, By	22, 49 159
Revninge, S., By	74	Rodsted, By	133
Revsing, By	177	Rodstenseje, Hg.	161
Revldrup, By	76	Rodskov, By	154
Ribe Herred, St. Kathar-		Rodholt, By	186
rinæ Lands., Dom-		Rodebæk, By	175
kirkes Lands.	180	Rodemark, By	67
Ribberholt, By	95	Roe, By	125
Ribbjerg, By	87	Roerslev, By	75
Rigtrup, By	147	Rogerup, By	11
Rimsø, S., By	150	Rogenstrup, By	122
Rimmer, By	183	Roholte, S., By	50
Rimmerhus	190	Rolse, S.	153
Rimmen, By	95	Rolsegaard, Hg.	153
Rind, S., By 120, 121, 125	186	Roland, By	15
Rindum, S.	189	Rolhuse, By	71
Rinds Herred	176	Rold, S. By	136
Rindsholm, By	122	Rolfsted, S., By	72
Ring, S., By . . 44, 149	164	Rolund, By	80
Ringes, S., By	75 84	Rolykke, By	59
Ringseby, By	60	Rom, S.	183
Ringsbjerg, By	51	Romsø, Øen	74
Ringsted Herred S. Hg.	33	Romalt, By	149
Ringkjøbing Amt	181	Romlund, S., By	122
Ringkøbing Købstads		Romdrup, S., By	132
Landd.	189	Ronkilde, By	186
Ringgive, S., By	198	Roneklint, By	46
Ringsebølle, S., By . . .	62	Rorup, S. By	3
Ris, By	23, 166 197	Rorslev, S., By	80
Ris Skov, St.	157	Rosmus, S., By	151
Riset, S., By, Lille, Store		Rosted, By	38
123	136	Rostved, By	154
Risgaarde	138	Rostrup, S., By 75, 135	200
Risinge, Hg.	83	Roslev, S., By	117
Rislev, S., By	43	Roskilde Domkirkes S.,	
Risby, By	7 45	Landd., Frue S.	5
Ristinge, By	88	Rosenggaard, Hg.	33
Ristrup, Hg.	158	Rosendal, By, Hg. 49	192
Risum, By	117	Rosenlund, Hg.	63
Riserup, By	65	Rosenvold, Hg.	195
Risbøl, By	176	Rosenholm, Hg.	154

	Side		Side
Rosenfeld, Hg.	45	Rær, S., By	106
Rosille, By	83	Rærup, By	116 171
Rotbøl, By	172	Rævsgaarde, By	200
Rottorp, By	171	Rævkiærgaard, Hg. ...	131
Rougsø Herred	148	Rø, S.	55
Roven, S., By	121	Rødby, By	62
Roved, By	177	Rødvig, By	48
Rovt, By	185	Rødme, By	85
Rovst, By	175	Rødning, Herred. S., By	118, 122 187
Rovsthøje, By	175	Rødinge, By	27
Ru, By	199	Rødovre, S., By	8
Rubjærg, S., By	97	Rødslet, Hg.	131
Rud, S., By	79 147	Rødkilde, Hg.	90
Ruds Vedby, S., By ..	28	Rødkærsbro, By	124
Rude, By, Eskildstrup 35, 38, 76	161	Rødskebølle, By	86
Rudme, By	90	Røgle-Taarup, By	80
Rudstrup, By	165	Røgen, S., By	163
Rudskjær, By	186	Røgild, By	100
Rudbjerggaard, Hg. ...	61	Røgerup, By	11
Rugtved, By, Hg., St. 23	98	Røjen, By	187
Rugaard, Hg. 77	151	Røjkjær By	188
Rugsted, By	201	Røjkum, By	190
Rugballe, By	200	Røjerup, By	72
Rumperup, By	23	Røjdrup, By	138
Rungsted, By	14	Røkkendal	136
Rutsker, S.	55	Rønge, By	121
Ry, By	162	Rønde, By	154
Rybjerg, S., By, Hg. 116	190	Rønbjerg S., By 139	185
Ryde, S., By	60 165	Rønland, By	183
Rydhave, Hg.	185	Rønslunde, By	165
Rydseby, By	47	Rønnebæk, S., By ...	44
Rye, S., By, Hg. 5, 28	164	Rønnebæksholm, Hg .	44
Rygaard, Hg.	84	Rønnede, By	43
Rygaardstrand, By ...	148	Rønnovs Holm, Hg. ...	98
Ryggerup, By	63	Rønninge, S., By	72
Rykind, By	99	Rønningesøgaard	72
Ryomgaard, Gl., Ny, By Hg	149	Rørt Elle, By	161
Rynkeby, S., By, gaard Hg.	74 84	Rørup, S., By	79
Ryslinge, S., By	84	Rørbæk, Lille, Store, S., By, Hovgaard 17, 64 83, 136	138
Rysensteen, Hg.	183	Rørby, S., By	21
Ræbild, By	135	Rørvig, S., By	22
Rækende, By	46	Rørtang, By	15

	Side		Side
Røstofte, By	45	Sandager, S., By, Nørre,	
Røttinge, Store, Lille	46	-gaard. Hg. 65, 76, 79	84
Røved, By	146	Sandfeld, By	198
S aaby, S., By, Kirke,		Sangstrup, By	150
Vester-	5 167	Sarup, By	78
Saarup, By	106	Sasserød, By	77
Saaderup, By	83	Sasserud, By	26
Sabro, Herred, S., By	158	Sattrup, By	167
Sadderup, By	175	Savnte, By	15
Sageby, By	46	Savnso, By	61
Saksild, S., By	161	Schildenseje, Hg.	147
Sakstrup, By	96	Schelenborg, Hg.	73
Sakskøbing Lands.	63	Sebber, S., By, -sund,	
Sal, S., By	127 185	-kloster, Hg.	139
Sall, S., By	127	Sebberup, By	196
Salby, Lille, Store, By 3	73	Sebstrup, By	165 185
Saltø, By, Hg.	39	Seden, S., By	73
Saltrup, By	13	Seem, By	180
Salten, By	165	Sem, S., By	109 143
Saltum, S., By, Nørre,		Segalt, By	154
Sønder-	100	Sejet, By	196
Saltuna, By	55	Sejerslev, S., By	112
Saltbæk, By	21	Sejrby, By	23
Saltvig, By	60	Sejrø, S.	24
Saltofte, By	27 77	Sejrup, By	198
Salløv, By	4	Sejstrup, By	22, 119 179
Sallinge, By	90	Sejlstrupgaard, Hg.	99
Salling Herred	89	Sejlgaard, Hg.	126
Sallingsund, By	111	Sejlfjord, S. By	132
Sallerup, By, Gd.	44	Sejling, S., By	126
Saldrup, By	152	Sejlstrup, S., By	99 135
Samsø, By	29	Sekjær, By	178
Sande, By	15	Selso, S., Hg.	11
Sanden, By	105	Selde, S., By	116
Sander, By	161	Selling, By	146
Sandved, By	38	Seldrup, By	159
Sandvad, By	197	Selkjær, By	150
Sandvig, By	46	Seichausdal, Hg.	28
Sandby, S., By, 25, 43		Sellerup, By	202
60	158	Sellerupskov, By	202
Sandbjerg, By	14 60	Selleberg, Hg.	74
Sandholt, Hg.	90	Senbølle, By	195
Sanderum, S., By, -gd.,		Sengeløse, S., By	7
Hg.	72 73	Sennels, S., By	106
		Sentved, By	83

	Side		Side	
Serup, S., By	76	126	Sjøstrup, By	137
Serridslev, S., By, -gaard	99	166	Sjorslev, S., By	125
Sest, S., By	177		Sjølund, By	203
Sevel, S., By	185		Skaabling, By	159
Sevelskovby, By	185		Skaade, By	160
Sibberup, By	27		Skaarup, S., By 64, 77, 86, 105, 107, 137, 151, 162	191
Sidinge, By	22		Skaarupøre, By	86
Siem, S., By	135		Skaarupgaard, Hg. 95	154
Siersbæk, By	189		Skaarøby, By	86
Sigerslev, By	48		Skaarhede, By	107
Sig, By	172		Skaastrup, By	77
Siggaarde, By	186		Skabelund, By	161
Sigersted, S. By	33		Skade, By	165
Sigerslevøster, By, -ve- ster, S., By	12	16	Skads Herred, S., By.	174
Silbjærg, By	108		Skader, S., By	150
Silderup, By	67		Skarum, By	111
Silstrup, By	107		Skartved, By	203
Sillesthoved, By	197		Skarrild, S., By	186
Sillerslevøre, By	110		Skarresø, S. By	154
Silkeborg Landd.	163		Skaverup, By	44
Sim, By	162		Skagbohuse, By	83
Simsted, S., By	120		Skals, S., By	121
Simendrup, By	34		Skam Herred	75
Simmerbølle, S., By	87		Skamby, S., By	75
Simmelkjær, S., By, Over-, Neder-	187		Skamstrup, S., By 24	174
Sinding, S., By	126	187	Skanderup, S., By 162 163	177
Sindinggaard, Hg.	187		Skalbjerg, By	71
Sindal S., By	96		Skalling Ende, By	172
Sindrup, By	109		Skallerup, S., By	111
Sindbjærg, S., By	110	197	Skalkendrup, By	83
Sindbjærglund, By	197		Skallebjerg, By	78
Svi S.	184		Skallebæk, By	180
Sviested, By	151		Skallebølle, By	71
Sjelle, S., By	159		Skallerød, By	74
Sjolte, By	46		Skalstrup, By	5
Sjunkeby, By	61		Skalmstrup, By	145
Sjælstoite, By	62		Skadsbøl, By	192
Sjælsmark, By	14		Skagens Landsogn	95
Sjørup, Lille-, Store-, Munk-, By 119, 125, 137, 139, 148	151		Skarpsalling, S., By	139
Sjørring, S., By 107, 122	187		Skaftlev, By	36
			Skatterup, By	39
			Skafføgaard, Hg.	149

	Side		Side
Skattebølle, By	87	Skjoldenæsholm, Hg	33
Ske, By. -Tostrup	33	Skoldemose, Hg.	85
Skeby, S., By	74	Skjoldstrup, By	66
Skøjby, S., By	157	Skjelmose, By	189
Skelum, S., By	137	Skjelby, S., By	43 67
Skive Landsogn	115	Skjellundsted, By	24
Skivehus, Ny, Hg.	115	Skjellerup, S., By 83,	
Skivholme, S., By	159	143, 153	163
Skiby, By	158	Skjelstofte Hg.	59
Skibby, S., By	111	Skjellet, By	97
Skibet, S., By	199	Skjelstrup, By	64
Skibhuse, By	71	Skjellellerød, By	33
Skibsted, S., By	134	Skallerup, S.	96
Skibild, By	186	Skjældebjærg, S., By	27
Skibinge, S., By	46	Skjævinge, S., By	12
Skibstrup, By	15	Skjævlund, By	155
Skiveren, By	95	Skjægebjærg, By	87
Skivum S. By	137	Skjedsbøl, By	171
Skindbjærg, By	135 150	Skjershall, By	120
Skiffard, By	151	Skjød, S., By	127
Skiften, By	87	Skjødstrup, By	171
Skinnede, By	26	Skjørring, S., By 149	159
Skinnerup, S., By	107	Skjørringe, S., Vester,	
Skinnerupgaard, By	120	Øster, By	62
Skippinge, By	23	Skjørringegaard, Hg.	67
Skisby, By	96	Skjorbæk, By	137
Skjerk, By	187	Skove, By	116 184
Skjerm, S., By	124 191	Skovby Herred, S., By,	
Skjerne, By	65	Øster 59, 61, 62, 63	
Skjerngaard, Hg.	124	65, 76, 77, 89, 159	187
Skjerninge, Øster, Ve-		Skovsted, By	106
ster, S., By	86 90	Skovbo, By	136
Skjerring, By	154	Skovsbo, Hg., By 74, 86	88
Skjærup, S., By	202	Skovsby, By	71
Skjærvad, Hg.	151	Skovsbøl, By	198
Skjerris, By	198	Skovbølle, By	59
Skjærslund, By	198	Skovballe, By	83
Skjerød, By	14	Skovsnede, By	198
Skjærbæk, By 187, 190	201	Skovsborg, By	125
Skjærsø, Hg.	153	Skovhøjrup, By	80
Skjensved, Lille, By.	3	Skovshøjrup, By	71
Skjenkelse, By	16	Skovmark, By	33
Skjuttrup, By	99	Skovbølling, By	179 200
Skjold, S., By	196	Skovlænge, S., By	60
Skjoldelev, By	158	Skovhuse, By	45 46

	Side		Side
Skovshoved, By	8 32	Skyhede, By	171
Skovgaard, Hg.	200	Skydebjerg, S., By	78
Skovgaarde, By, Hg., 78, 151	153	Skæve, S.	98
Skovsgaarde, By, Hg. 77, 88	101	Skærum, Øster, Vester, By	95
Skovhastrup, By	4	Skælskør Købstads Landd.	37
Skovsø, By	36	Skærrildgaard, Hg.	195
Skovlunde, By	6 173	Skørping, S., By	135
Skovrup, By	49	Skørpinge, S. By	37 48
Skovtorup, By	50	Slavs Herred	176
Skovtrup, By	187	Slagelse Herred, St. Pe- ders Lands, St. Mik- kels Lands	36
Skovstrup, By	132 189	Slagstrup, By	36 76
Skjoldborg S., By, Nørre Sønder	107	Slaglille, S., By	35
Skovballe, By	86	Slagslunde, S., By	17
Skodborg Herred	183	Slagballe, By	164
Skodsborg, By	7	Slangerup, S., By	16
Skonager, By	174	Slet, Herred, By	139 160
Skotterup, By	15	Sletten, By	14
Skottemarke, By	62	Sletelte, By	13
Skotsebølle, By	61	Sletterød, By	80
Skolding, By	97	Slettegaard, Hg.	105
Skolevad, By	71	Sletterhage, By	153
Skorup, S., By	163	Slettestrand, By	115
Skjærbæk, By	112 174	Selde, By	199
Skjødstrup, S., By	154	Slebsager, By	175
Skrødstrup, By	143	Slebstrup, By	75
Skraverup, By	39	Slipshavn, By	83
Skrandrup, By	112	Sliberhuse, By	87
Skræ, By	125	Slemminge, S., By, Store Lille	64
Skræm, S., By	101	Slots Bjergby, S., By	37
Skringstrup, By	121	Sliminge, By	50
Skrejrup, By	154	Slude, By	83
Skrillinge, By	80	Slustrup S., By	37
Skrøbelev, S., Ny, Gl., By	87	Slumstrup, By	186
Skrøsbjerg, By	51	Slæbæk, By	86
Skredtorpe, By	59	Slæggerup, By	6
Skurup, By	27	Sløse, By	65
Skuderløse, By	34	Sløserup, By	63
Skulbøl, By	192	Smaakjær, By	200
Skuldelev, S., By	11	Smerup, By	109
Skullerupholm, By	5	Smedrup, By	161
Skygge, By	126		
Skyum, S., By	108		

	Side		Side
Smejrup, By.....	79	Sobjerg, By.....	27
Smedskjær, By.....	195	Soderup, S., By....	6 26
Smedebæk, By.....	165	Sohngaardsholm, Hg.:	133
Smedemark, By.....	118	Sokkelund Herred....	7
Smerup, S., By.....	48	Solrød, S., By.....	4
Sminge, By.....	163	Soleskov, By.....	199
Smidie, By.....	133	Solbjerg, S., By.-gaard,	
Smidstrup, S., By 13,		Hg.....	27
26, 46, 76, 99, 200	202	Solbjærg, S., By 111,	
Smollerup, S., By....	119	134, 160.....	175
Smørpøt, By.....	175	Solsøhede, By.....	190
Smørum, Herred, S....	6	Sorring, By..	163
Smørumovre, -nedre,		Sondrup, By.....	161
By.....	6	Sonnerup, S., By, Hg.	
Snave, By.....	77	4, 5, 12, 22.....	51
Snarup, By.....	90 98	Sophiendal, By, Hg. 34,	
Snastrup, By.....	158	134.....	162
Snaptun, By.....	196	Sophienlund, Hg.	162
Suede, Nørre, Øster, S.,		Sophieholm, Hg.	26
By.....	165 199	Sorø Amt, Købstads	
Sneslev, S., By....	33 39	Landd. -store Lade-	
Snever, By.....	26 96	gaard, Hg.....	31 35
Sneum, S.....	175	Sorvad, Hg.	148
Sneumgaard, Hg.	175	Sorterup, S., By.....	36
Snedinge, Hg.	38	Sortesø, By.....	65
Snertinge, By, Hg..	24 45	Sosmark, By.....	63
Snedsted, S., By.....	108	Spaabæk, Store, Lille,	
Snedstrup, By.....	107	By.....	189
Snestrup, By.....	71	Sparkjær, By.....	120
Snekerup, By.....	33	Sparretom, Hg.....	79
Snekkerup, By.....	37	Sparresholm, Hg.....	44
Snekkersten, By.....	15	Spanget, By.....	90
Snesere, S., By, -Torp	46	Spanager, Hg.	3
Sneglerup, By.....	22	Spangbjærg, By.....	108
Snejbjærg, S., By....	187	Spangsbjerg, By.....	174
Snorup, By.....	173	Spejby, By.....	47
Snostrup, S., By.....	17	Spettrup, By.....	195
Snoghøj, By.....	201	Spentrup, S., By.....	145
Snogebæk, By.....	56	Sperring, By.....	107
Snoldelev, S., By....	4	Sperrestrup, By.....	16
Snovdrup, By.....	159	Spirbakken, By.....	95
Snærild, By.....	161	Spjellerup, By.....	39
Snæbum, S., By.....	143	Spjelderup, S., Store,	
Snøde, S., Store, Lille,		Lille... ..	49
By.....	87	Spjarup, By.....	200

	Side		Side
Sporup, S., By.....	163	Stensby, By.....	46 75
Spodsbjerg, By.....	88	Stensved, By.....	45
Sprove, By.....	47	Stensbæk, Hg.....	95
Sprogelse, By.....	45	Stensmark, Hg.....	150
Springstrup, By.....	26	Stensgaard, By. Hg...	60
Spørring, S., By.....	157	Steensgaard, Hg.....	87
Spøttrup, By Hg. 118, 161	175	Stensballe, By -gaard, Hg.....	166
Staa, By.....	131	Stenum, S., By.....	99
Staaby, By.....	91	Stenumgaard, Hg.....	188
Staarup, By.....	22 119	Stenvad, By.....	150
Staagerup, By.....	85 86	Stengade, By.....	87
Staarupgaarde, Hg. ...	119	Stenalt, Hg.....	147
Staanum, By.....	149	Stenild, S., By.....	138
Stallerup, By.....	201	Stenholt, By.....	126
St. Hans, S., -Hospital	5 96	Stensig, By.....	191
St. Jørgensbjerg, S., By	5	Stendis, By.....	185
Starup, Øster S., By		Stendrup, S., By, Gl., Ny, Nørre 91, 173, 178, 197, 202.....	203
159, 179.....	203	Stenløse, S., By ...	17 72
Stavn, By.....	139	Stenlille, S., By ...	17 27
Stavns, By.....	29	Stenbjerg, By.....	107
Stavnstrup, By.....	46	Stenmagle, S., By....	35
Stavnsholt, By.....	17	Stenbæksholm, By ...	39
Staversbøl, By.....	109	Sterup, By.....	99
Stavning, S.....	191	Stege Købstads Landd. og Landsogn.....	47
Staby, S.....	188	Stegsted, By.....	71
Stavrby, By.....	67 80	Stedstrup, By.....	26
Stavreby, By.....	46	Sterrede, By.....	38
Stavtrup, By.....	160	Stige, By.....	74
Stabrand, By.....	152	Stistrup, By.....	138
Stadil, S., By.....	189	Stillinge, By.....	162
Stadilø ...	189	Stillinge, S., Kirke, Øster-, By.....	36
Stadager, S.....	66	Stibanken, By.....	68
Stagsted, By.....	97 98	Stjær, S., By.....	158
Stagsodde, By.....	195	Stjove, By.....	86
Stangerum, By.....	144	Starup, S., By.....	175
Stangerup, By.....	65	Storby, By.....	45
Starreklint, By.....	23	Stovby, By 116, 145..	195
Starslunde, By.....	25	Stoense, S., By.....	87
Stagslunde, S., By...	108	Stovrby, By.....	171
Stavn, By.....	135	Storvorde, S., By	132
Stevns Herred.....	48		
Stavnstrup, By.....	124		
Stens By.....	180		
Stenstrup, S., By 15, 22, 35, 44, 46, 85,	135		

	Side		Side
Stormarken Huse, By	59	Stubbegaard, Ny, Hg.	185
Stovring, S., By	158	Stubkjær, By	186
Stovrup, By	196	Stude, By	36
Storup, By	110	Studstrup, By	154
Storenor, By	159	Studsdal, By	201
Stovstrup, By	192 201	Studsgaard, By	187
Stovgaard, Hg.	164	Stundsig, By	173
Stokkeby, By	89	Styvel, By	109 200
Stokkebro, By	150	Stærkinge, By	4
Stokkerup, By	13	Stødor, By	153
Stokbæk, By	172	Støby, By	61
Stokkebjerg, By	24	Støvby, S., By	195
Stokkemarke, S., By	60	Støvring, Herred, S., By, -gaard, Hg.	134 146
Stokholm, By	136	Støstrup, By	66
Stoholm, By	119	Støttrup, By	121 138
Strib, By	80	Strømmen, By	147 149
Strand, Esbønderup, By	13 184	Størtinge, By	46
Strandet, Hg.	119	Størsbøl, By	175
Strands, By	153	Sulsted, S., By	131
Strandby, S., By	78	Sullerup, By	65
87, 95, 138	191	Suldrup, S., By	133
Strandhuse, By	86, 90 202	Sulkendrup, By	83
Strandegaard, Hg.	50	Sunds Herred, S., By	85 187
Strandbygaarde, By	138	Sundby, S., By, Nørre, Øster	63, 66, 108.
Strandbjerggaard, Hg.	183	111, 131	133
Strandhoved, By	50	Sundhuse, By	189
Stramelse, By	86	Sundstrup, By	120
Strellev, S.	192	Sundgaard, By	116
Struer, S., By	184	Sundbylille, By	16
Strudvad, By	172	Surhave, By	178
Strynø, S., -Kalv, -by, By	86	Suserup, By	35
Strærup, By	77	Svallerup, S., By	21
Strø, Herred, S., By	12	Svalebølle, By	87
Strøby, S., By	48	Svankjær, By	108
Strøllille, By	12	Svanfolk, By	134
Strøsig, By	173	Svanholm, Hg.	11
Stubby, By	45	Svaninge, S., By, Mark	89
Stubbe, By	153	Svansbjerg, By	51
Stubdrup, By	99 203	Svenum, By	99
Stubberup, S., By	3,	Svedstrup, By	17
23, 38, 39, 47, 49, 64, 66, 73, 79, 136	201	Svederup, By	50
		Svendborg Amt	81

Side	Side
Svendstrup, S., By,	Sælsinggaard, By 29
Øster, Vester 21, 36,	Særslev, S., By 24, 66 76
44, 72, 76, 80, 101,	Særbæk, By 153
105, 151 163	Særløse, S., By 4
Svenstrup, S., By, Hg.	Særmark, By 178
3, 119, 134, 137,	Sæsing, By 98
143 185	Sø, Hg. 112
Svendsmark, By 47	Søby, S., By, Nørre-
Svenskeknolde, By . . . 172	gaard, -søgaard, Hg.
Sverkestrup, By 12	72, 78, 86, 89, 119,
Svejbæk, By 163	150, 152, 161, 163 186
Svejstrup, By 146, 158 162	Søballe, By 162
Svebølle, By 23	Søborg, S., By 13
Svinbo, By 154	Søbo, Hg. 91
Svinø, By 44	Søbjærg, By 186
Svinholt, By 202	Søbøl By 174
Svinbæk, By 198	Sødal, Hg. 122
Svinballe, By 161	Søften, S., By 157
Svinsager, By 162	Søtelde, By 90
Svinninge, By . . 22, 24 45	Sødover, By 199
Svinding, By 123	Sødrup, By 160
Svindinge, S., By 84	Sødring, S., By 144
Svindborg, By 108	Sødringholm, Hg. 144
Svinsbjerg, By 59	Sødinge, By 84
Svingelbjærg, By 120	Søhule, By 174
Svorbæk, By 161	Søholm, By, Hg. 15,
Svoldrup, By 138	48 78
Svostrup, S., By 126	Søholt, Hg. 62
Svoerslev, S., By 6	Søhuse, By 171
Sværdborg, S., By 44	Søgaard, Hg. 26 106
Synnerup, By 159	Søkbæk, By 138
Systofte, S., By 66	Sølperup, By 46
Syv, S., Øster-, Kirke-	Sølager, By 12
By 3	Sølgaarde, By 131
Syvendekjøb, By 24	Søllinge, S., By 84
Sæby, S., By, -gaard,	Søllested, S., By, -gaard
Hg. . . . 5, 28, 59, 98 117	Hg. 60 78
Sæder, S., By 51	Søllcrup, By 51
Sæderup, By 132	Søllerød, S., By 7
Sædden, By 174	Sømarke, By 47
Sædding, S., By . . 171 191	Sømme Herred 5
Sæddinge, S., By, -gaard	Sønder Herred, -Langet
Hg. 62	-Kartofte, By, -Holm-
Sækbæk, By 172	gaard, Hg. 56, 64,
Sælborg, By 174	151, 186 190

Side		Side	
Sønderby, S., By 11, 63, 77, 100, 106, 176, 189, 191.....	196	Søskov, By.....	199
Sønderlev, By.....	96	Søsøby.....	78
Søndersø, S., By.....	76	Søttrup, By.....	137
Søndbjærg, S., By ...	109	Søtorup, By.....	34
Sønderup, S., By 36 117.....	133	Søtofte, By.....	27
Sønderstrup, By.....	26	Søvind, S., By.....	166
Sønderesp, By.....	189	T aabel, By.....	109
Søndertrup, By.....	171	Taagerup, S., By ... 6	62
Sønderholm, By.....	134	Taagelund, By.....	200
Sønderho, S., By.. 176	179	Taaning, S., By.....	167
Søndenbro, By.....	88	Taanum, S., By.....	123
Sønderbroe, By... ..	99	Taarup, Store, Lille, -gaard. By, Hg. 79, 80 120, 133, 149, 165, 186	201
Sønderbøl, By.....	171	Taarbæk, By.....	7
Sønderskov, By, Hg., -mark.....	88 178	Taarnborg, S., Hg.	36
Sønderød, By.....	28	Taarnby, S., By.....	8
Søndervig, By.....	189	Taarnholm, By.....	36
Sønderlyng Herred... ..	123	Taars, S., By 60, 63.	98
Sønderhald Herred... ..	148	Taastrup, Høje-, -Valby S., By 7, 146, 151	158
Søndervang, Hg.....	189	Tagstrup, By.....	172
Sønderhaa, S., By....	108	Tammestrup, Hg.....	166
Sønderlade, By.....	139	Tambohuse, By.....	110
Sønderhede, By.. 118	174	Tamdrup, S.....	167
Sønderdiger, By.....	192	Tanderup, By, Hg. 29, 79, 101, 180.....	187
Søndersted, S., By... ..	27	Tandrup, By, Hg. 108, 137.....	138
Søndergaard, Hg....	80	Tander, By.....	160
Sønderbæk, S., By... ..	123	Tandholt, By.....	177
Sønderjellinge, By... ..	38	Tangaa, By.....	85
Sønder-Kongerslev, S., By.....	134	Tange, By 90, 125, 172, 179.....	180
Sønderøxe, By.....	100	Tangsvig, By.....	192
Søraa, By, Sønder. Nørre.....	98	Tapdrup, S., By... ..	122
Sørup, S., By, Hg. 6, 14, 33, 44, 63, 65, 66, 86.....	134	Tappenøje, By.....	46
Sørdrup, By.....	37	Taps, S.....	203
Sørbylille, -magie, S., By.....	37 38	Tapsøre, By.....	203
Sørninge, By.....	24	Tarm, By, -Sønderby .	192
Søster-Svenstrup, By	3	Tarp, By 172, 173, 174 189, 191.....	198
Søstrup, S., By.....	26	Tarup, By.....	71 72
		Tastum, By.....	119

	Side		Side
Tavlov, S., -Nebel, By	201	Tillerup, By	153
Tebstrup, By	166	Tim, S., By	189
Tebbestrup, By	147	Timring, S., By	188
Teglkaas, By	55	Timgaard, Hg.	189
Teglværksgaard, Hg.	23	Tind, By	127
Teglstrup, By	45	Tinnet, By	199
Tejn, By	55	Tinning, By	158
Tellerup, By	79	Tindbæk, By	124
Telling, By	101	Tingerup, By	26 50
Tem S., By	165	Tingtved, By	26
Tendrup, By	154 160	Tingsted, S., By	66
Tengslemark, By	22	Tingstrup, By	107
Termestrup, By	149	Tingskov Hede, By	203
Terndrup, By	134	Tingjellinge, S., By	38
Terp, By	124, 145, 157 159	Tinkerdal, By	184
Terpet, By	95 99	Tiphede, By	188
Terpling, By	179	Tipperup, By	15
Terslev, S., By	34	Tirsbæk, Hg.	196
Tersløse, S., By	27	Tirsted, S., Vester, Øster By	62
Testrup, S., By	34, 120 160	Tirstrup, S., By	151
Tessebølle, By	51	Tise, S., By, Sønder, Nørre, Torp	99 116
Tevringe, By	77	Tiset, S., By	159
Thisted, Amt, Lands. 103	107	Tisted, S., By	122, 136 138
Thorsager, S., By	154	Tistrup, S. By	173
Thoreby, S., By	60 63	Tislum, By	95
Thorbøl, By	171	Tislund, By	178
Thorup, By	75 153	Tisvilde, By	14
Thorstrup, S., By, Øster	172	Tisvildeleje, By	14
Thorsted, S., By, Øster- 107, 189, 197	200	Tisekjær, By	99
Thorlund, Store, Lille, By	165 173	Tiselholt, Hg.	85
Thorslunde, S., By	7. 25 62	Tissinghuse, By	110
Thorsø, By	150	Tjele, By, Hg.	123
Thurø, S., -by, By	86	Tjerrild, By	154
Thyborøn, By	109	Tjennemark, By	60
Thygeslund, By	135	Tjebberup, By	26
Thorøhuse	77	Tjustrup, S., By	40
Tibirke, S., By	14	Tjæreby, S., By, -borg 5, 12, 34, 36, 37, 67 146	175
Tikjøb, S., By	15	Tjørneby, By	59
Tilst, S., By	157	Tjørnemark, By	47
Tilsted, S., By	107	Tjørnehoved, By	46
Tillitse, S., By	61	Tjørnede, By	26

	Side		Side
Tjørntved, By	27	Torpe, By 24, 28, 43,	
Tjørnelunde, By	28	47, 61, 62, 87	100
Tjørring, S., By	187	Torpet, By	33, 36 131
Tobberup, By	136	Torpager, By	175
Tobøl, By	173	Torplille, -magle, By .	12
Todbøl, By	107	Torpegaard, Hg.	72
Todbjærg, S., By	154	Torup, S., Neder. Over,	
Toderup, By	27, 66 76	Lille, By 12, 29, 44,	
Todsø, S., By	111	65, 73, 74, 79, 83, 97,	
Toelt, By	15	101, 105, 107, 111,	
Tofte, By 62, 77, 135	136	120, 122, 124, 135,	
Toftbjerg, By	29	160, 174, 187, 188	196
Toftholm, By	24	Torupkjær, By	146
Toftøj, By	200	Torupvolde, By	166
Toftlund, By	186	Torupholme, By	105
Toftnæs, By	174	Torupstrand, By	105
Toftum, By 120, 166,		Torum, S., By, Lille .	116
192	202	Tordrup, By	132
Togeby, By	46	Tornved, By	24
Togense, By	64	Tornemark, By	39
Togerup, By	14, 28 49	Torrendrup, By	22
Togerød, By	76	Torkildstrup, S., By 5	65
Togeskov, By	46	Torøje, Store. Lille, By	48
Toggerbo, By	153	Torrig, By	59 144
Tokkerup, By	4, 49 64	Torsø, S., By	127
Toksværd, S., By	44	Torsminde, By	188
Tolbøl, By	108	Torsted, By	133
Tollerup, By	12	Torstedlund, Hg.	133
Tollerød, By	34	Torslev, S.	98 101
Tolne, S., By	95	Torild, S., By	160
Tolstrup, S., By 4, 33		Torning, S., By	125
45, 96, 97, 99, 120,		Tostrup, S., By, Sønder.	
137, 139, 152, 166	202	Nørre 25, 26, 33, 39,	
Tollestrup, By	98 121	47, 48, 66, 74, 121, 122	
Tolsager, By	23	127, 134, 136	151
Tommerup, S., By	71	Torstednæs, By	47
Tommestrup, By	48 149	Tovsig, By	106
Tornby, S., Store, Lille,		Tovdrup, By	174
By	51 96	Tovstrup, By	117 163
Tornemark, By	50	Trabjærg, By	184
Topshøj, By	35	Trampenbjærg, By . . .	167
Topgaard, By	192	Trans, S.	184
Torp, Øverste, Nederste		Tranders, Sdr., Nørre,	
By 15, 107, 109, 110,		S., By	132 133
118, 167	201		

	Side		Side
Trandum Kirkegaard,		Trælle, By	201
Skovby, By	185	Trællerup, By	5
Tranderup, S., By .36	89	Træløse, By	43
Tranum, S., By	101	Træden, S., By	164
Transbøl, By	173	Trædballe, By	199
Tranbjerg, By	175	Træholt, By	125
Tranebjerg, S., By ...	29	Trørød, By	7
Tranebjerg, S., By ..	160	Trøgdrup, By	95 97
Trankjær, By	109	Trøninge, By	25
Tranekjær, S., By, Slot	87	Tude, By	175
Tranekilde, By	7	Tudse Herred, S., By 24	25
Treaa, By	150	Tudved, By	201
Treager, By	178	Tuerum, By	34
Trebjærg, By	167	Tulstrup, Nørre, S., By	
Trevad, By	119	12, 13, 124, 127, 159,	
Trente, By	91	163	186
Tremhuse, By	197	Tullebølle, S., By	87
Trendhuse, By	139	Tulsmark, By	174
Tressebølle, By	87	Tune Herred, S., By ..	4
Trige, S., By	157	Tunø, S., By	159
Trumerup, By	136	Tunnerup, By	66
Trinderup, Hg.	143	Tureby, -holm, S, By, Hg.	49
Troelseby, By	60	Tungelund, By	127
Troense, By	86	Turup, S., By	78
Troelsrød, By	71	Tuskjær, By	184
Troestrup, By	121	Tustrup, By, Hg. 116,	
Troelstrup, By 34, 119,		135, 148.	149
121, 137.	164	Tusbøl, By	178
Trollerup, By	199	Tuttrup, By	108
Troldholm, By	171	Tveje, By	25
Troldhede, By	190	Tved, S., By 106, 153,	
Trollesminde, By	16	180, 187.	203
True, By ... 136, 143	157	Tvede, S., By, Lille, 24,	
Trust, By	163	44, 59, 86	145
Trustrup, By 105, 115,		Tversted, S., Øster, Ve-	
147, 152.	161	ster, By	95
Trunderup, By ... 85	91	Tvenstrup, By	161
Trudsholm, Hg. 5	144	Tvis, S.	187
Truelstrup, By	3 67	Tvislund, By	187
Trudslev, By	100	Tving, By	73
Try, By 97	98	Tvinge, By	74
Trydstrup, By	71	Tvile, By	179
Tryggelev, S., By	88	Tvilhø, By	179
Tryghus, By	61	Tvilum, S., By, -gaard,	
Tryggevælde, Hg.	49	Hg.	163

	Side		Side
Tvinderup, By.....	143	U bbby, S., By.....	21
Tvingstrup, By.....	166	Ubberup, By .. 12, 21	27
Tvimmelstrup, By.....	33	Ubberud, S., By. Store,	
Tvolum, By.....	109	Lille.....	71
Tvordrup, By.....	134	Ubberød, By.....	14
Tværskov, By.....	76	Udby, S., By 25, 45,	
Tybjærg, Herred, S., By		47, 80.....	148
Hg., Lille.....	43	Udbyhøj, By.....	144 148
Tybrind, Hg.....	79	Udbyover, -neder, S.,	
Tygstrup, By, Hg. 35,		By.....	144
49, 84.....	109	Udesundby Landd ...	16
Tykskov, By.....	165	Udlejre, By.....	17
Tylstrup, By.....	131	Udstrup, By, Hg... 27	188
Tyrsted, S., By.....	197	Udstolpe, By.....	64
Tyrsting Herred, S., By	164	Udsholt, By.....	13
Tyrstrup, Nørre, Her-		Ugelse, S., By.....	16
red, Hg.....	166 203	Ugelbølle, By.....	154
Tyregod, S., By, -lund	198	Ugerløse, S., By... 21	27
Tystrup, By	21	Uggeløse, S., By.....	16
Tystofte, By.....	37	Uggerby, S., By.....	99
Tyvelse, S., By.... 37	43	Uggelhuse, By.....	149
Tyvkjær, By.....	202	Uggerslev, S., By	
Tæbring, S., By.....	110	-gaard, Hg.....	75
Tøjstrup, By.	148	Ugilt, S., By.....	96
Tølløse, S., By, Hg... 26		Uglev, By.....	110
Tømmerup, S., By 8,		Ugleris, By.....	121
21.....	27	Uglevig, By.....	174
Tømmerby, S., By 99,		Uglerup, By.....	25
105.....	165	Ugledige, By.....	46
Tønnerby, By.....	175	Uglestrup, By.....	5
Tønning, S., By.....	164	Uhe, By.....	198
Tønding, By.....	173	Ulbjærg, S., By.....	120
Tøndering, S., By.... 117		Ulbæk, By.....	192
Tørslev, Øster, Vester,		Ulbølle, S., By	90
S., By 11, 12, 144, 145	148	Uldum, S., By.....	199
Tørrild Herred, By... 199		Ulkjær, By.....	197
Tørring, S., By 163, 164	183	Ulkind, By.....	198
Tørringe, By.....	91	Ulkestrup, By.....	27
Tørresø, By.....	75	Ullis, S., By.....	138
Tørskind, By.....	199	Ullerup, S., By, Hg 8,	
Tøsby, By.....	200	12, 28, 75, 101, 105,	
Tøt, By.....	183	109, 111, 198.....	201
Tøttrup, By.....	133	Ullerupgd., Nørre, Hg.	106
Tøving, By.....	111	Ullemark, By.....	47
Tøvelse, By.....	47	Ullerød, By.....	12

	Side		Side
Ulslev, Øster, S., By	64	Vaarø, By	86
Ulslev, Vester, S., By	65	Vaarbjerg, By	131
Ullerslev, S., By	61	Vadum, S., By	118 131
Ulriksdal, Hg	65	Vadsby, By	7
Ulriksholm, Hg	73	Vadsted, By	163
Ulse, S., By	49	Vadskjærgaard, Hg	183
Ulsted, S., By	131	Vadsingerød, By	16
Ulstrup, S., By, -bro 21, 22, 28, 34, 43, 97, 107, 127, 136, 137, 143	151	Vagtborg, By	172
Ulsund, Hg	183	Valby, Store, Lille, S., By, -gaard, Hg. 6, 13, 36	157
Ultvedgaarde, By	131	Valore, By	3
Ulvig, By	27	Valløby, S., By, Hg	51
Ulvborg Herred, S., By	188	Valsted, By	139
Ulvsløv, By	67	Vallebo, By	50
Ulverød, By	14	Vallerød, By	14
Undløse, S., By	27	Valsøllille, S	33
Underup, S., By	167	Vallebæk, By	125
Understed, S., By	98	Vallestrup, By	26
Underaare, By	99	Vallund, By	173
Ungstrup, By	125	Vallekilde, S., By	22
Unnerup, By	14 64	Vallindrød, Nørre, Skov By	26
Unnerød, By	22	Vallensved, S., By	39
Ure, By, -gaarde, 88, 177, 186, 198	200	Vallensbæk, S., By	7
Urlev, S., By	195	Valsømagle, By	33
Urne, By	159	Valsgaard, S., By	136
Urup, By, Hg. 3, 74, 167	176	Valnæsgaard, Hg	65
Usserød, By	14	Valdemars Slot, Hg	86
Ussinggaard, Hg	196	Vamdrup, S., By, -gaard Hg	177
Ustrup, By	166 196	Vammen, S., By	122
Ut, S., By	196	Vang, S., By, Hg. 55, 98, 107, 131	188
Utterup, Øster, By	133	Vangede, By	8
Uttrup, Nørre, By	131	Vangsaar, By	107
Utoft, By	176	Vandel, By	200
Utterslev, S., By	59	Vandet, Vester, Øster, S., By	106 125
V aabensted, S., By	64	Vandsted, By	139
Vaade, By	186	Vantinge, S., By	90
Vaalse, S., By	65	Vandflod, By	172
Vaalshave, By	60	Vandløse, By	35
Vaarst, By	132	Vanløse, By	64
Vaar, By	139	Vandborg, S	184

	Side		Side
Vannerup, By.....	138	Vejenbrød, By.....	14
Vandfuld Herred.....	183	Vejerslev, S., By 110	127
Varde, S., By.....	122 172	Vejbjærggaard, Hg....	183
Varhed, By.....	187	Vejrumbro, By.....	123
Varpelev, S., By.....	48	Vejringe, By.....	67
Varmark, By.....	203	Vejstrup, S. By, -gaard,	
Varming, -lund, By. .	180	Hg.....	85 203
Vattrup, By.....	125	Vejstruprød, By.....	203
Vebbestrup, S., By... 136		Vejsmark, By.....	116
Vedby, Nørre, Sønder,		Velds, By.....	123
gaard, S. By, Hg.		Velgaarde, By.....	165
28, 59, 65, 67.....	76	Vellev, S., By.....	127
Vedbynørre, -sønder,		Velling, Øster, Vester,	
By.....	37	Store, Lille, S., By	
Vedbæk, By.....	7	124, 164, 189, 190	202
Vedø, Hg.....	148	Velling, By.....	75
Vedde, By.....	35	Vellerup, S., By.....	11
Vedinge, By.....	22	Vem, S., By.....	184
Vedsted, Øster, Vester,		Vemmelev, S., By....	36
S., By.....	131 180	Vemmedrup, By.....	50
Vedslet, S., By.....	166	Vemmetofte, S., Hg... 49	
Vedtofte, S., By.....	78	Vemmenæs, By.....	86
Vedersø, By.....	189	Vemmeløse, By.....	38
Vedelshave, By.....	80	Venge, S., By.....	162
Veddum, By.....	135	Venø, S., By.....	183
Veddelev, By.....	6	Vented, By.....	24
Vegger, By.....	137	Vends Herred.....	79
Veggerby, S., By....	133	Venslev, S., By.... 11	38
Veggerslev, S., By... 150		Venne, By.....	190
Vejrs, By.....	172	Venning, By.....	123
Vejrup, S., By, -gaard,		Vemmerslund, Hg....	66
Hg. 74, 80, 179....	192	Vennebjærg Herred, S.	
Vejrum, S., By... 123	184	By.....	96
Vejle, Amt, Landd., S.,		Verst, S., By.....	177
By.....	91, 193 199	Verup, By.....	27
Vejlø, S., By.....	44	Verninge, S., By....	71
Vejlby, S., By 80, 148,		Verringe, Hg.....	74
152, 157, 183.....	201	Vesløs, S., By.....	105
Vejleby, S., By 11, 22	62	Vester Herred, S. 55	198
Vejlegaard, Hg....	91	Vestby, By.....	137
Vejen, S., By.....	178	Vesttorp, By.....	190
Vejby, S., By.. 13, 99	118	Vestrup, By.....	138 146
Vejvad, By.....	188	Vestud, By, N., S....	47
Vejgaard, By.....	133	Vesterø, S., By.....	101

	Side		Side
Vesterby, By, Hg. 23,		Vigsø, S., By.....	106
63, 75, 88, 100, 106,		Vigerslev, S., By.....	76
109, 189, 190, 195	201	Vignæs, S., By.....	67
Vestbjærg, By.....	131	Vigersteg, S., By.....	33
Vestbirk, By.....	167	Viksø, S., By.....	17
Vesterbæk, By.....	174	Vile, S., By.....	117
Vestenbæk, By.....	46	Vildbjærg, S., By.....	187
Vestervang, By.....	174	Vilslev, S., By.....	179
Vestkjær, By.....	173	Vilsund, Vestre Side,	
Vesterbo, By.....	59	By.....	107 111
Vesterlind, By.....	186	Vildbæk, By.....	174
Vesterlund, By.....	198	Vils, By.....	110
Vesternæs, By.....	61	Vilsted, S., By....	35 139
Vestergaard, Hg.	88	Vilstrup, Nørre, Sønder,	
Vesterborg, S., By... 59		S., By.....	199 202
Vestervig, S., By, Neder-		Villerup, By, Hg... 96	109
gaard, Overgd., Hg. 109		Villestrup, By.....	136
Vesterager, By .. 189	191	Villestolte, By.....	71
Vestenskov, S., By... 61		Villerslev, S., By....	108
Vesterholne. By.....	131	Villimstrup, By.....	84
Vesterbølle, S., By... 120		Villendrup. By.....	146
Vesløgsgaard. Hg.	105	Vilkenstrup, By.....	3
Vestertredje, By.....	190	Viemose, By.....	46
Vester Flakkebjerg		Vielersø, S., By.....	150
Herred.....	37	Villebøl, By.....	180
Vester Marie Sogn... 55		Villingebæk, By.....	13
Vestterp, By.....	175	Villingerød, By.....	13
Vetterslev, S., By.... 33		Vilhusted, By.....	186
Vevlinge, S., By.....	77	Vilhelmsborg, Hg.	160
Vexebo, By.....	15	Villosegaard, Hg....	132
Viby, S., By, -gaard.		Vind, By.....	188
Hg. 3, 74, 80	160	Vinde, By.....	115
Viborg Amt, Graabr.		Vinge, S., By....	123 124
Lands.....	113 122	Vingegaard, Hg.....	123
Vibeke, By.....	174	Vinkel, S., By....	119 124
Viberup, By.....	8	Vinten, By.....	167
Vibbertoft, By.....	108	Vinding, S., By ..	164 202
Viderne, By.....	77	Vindby. By.....	188
Viderup, By.....	153	Vindum, S., By.....	124
Videbæk, By.....	190	Vindebæk, By.....	47
Vidstrup, S., By... 96	127	Vindeby, By.....	86 88
Vidskølle, By... .. 37	51	Vindblæs, S., By. 139	144
Vied, By.....	62	VindingeHerred, S., By.	
Viffertsholm, Gl., Hg. 134		Over.....	4, 45 83
Vig, S., By.....	22	Vinderup, By.....	43 185

	Side		Side
Vindelev, S. By	197	Vodskov, By	131
Vinstrup, By . . 26, 40	144	Vodstrup, By	111
Vindekilde, By	22	Voer, S., By	148
Vinderød, S., By	12	Voel, S., By	163
Vindeby, S., By	59	Vogn, By	95
Vindeballe, By	89	Vognbjærg, By	191
Vinderslev, S., By	125	Vognsbøl, By	174
Vinterslev, By	147	Vognslund, By	173
Vindumovejgaard, By	124	Vognstrup, Hg.	25
Vinderslevgaard, Hg. .	125	Vokslev, S. By	133
Vintersborg, Hg.	59	Vollerup, By . . 21, 38	47
Vintersbølle, By	45	Volling, S., By	115
Vindeltoft, By	87	Vollund, By	200
Vinbyholt, By	50	Volby, S., By 80, 150	163
Vipperød, By	26	Voldbjærg, By	189
Virring, S., By	149	Volsted, S., By	132
Virum, By	7	Voldtofte, By	78
Virked, By	67	Voldstrup, S. By, Hg.	
Virklund, By	165	84, 98, 133	184
Virksund, By	120	Voldum, S., By	146
Visse, By	132	Voldborg Herred	4
Visby, S., By	108	Voldbro, By	78
Vissing, Sønder, Nørre.		Volderslev, S., By . 50	72
S., By	147, 162	Vong, By	175
Vistorp, By	78	Vonge, By	198
Vistoft, S., By	153	Vonsild, S., By . . 138	203
Viskum, Over, S., By,		Vor Herred, S.	97
Hg.	123	Vorre, By	154
Vissenbjerg, S.	71	Vorup, S., By . . 107	147
Visborg, S., By	135	Vork, By	200
Visborggaard, Hg.	135	Vorsaa, By.	98
Viskinde, S., By	23	Vorret, By	165
Vitten, S., By	158	Vorring, S., By . . 106	123
Vittinge, By	91	Vornæs, By	86
Vittarp, By	171	Vormstrup, By . . 139	159
Vittrup, By . . . 99	108	Vormark, By	85
Vitved, S., By	162	Vorbjærg, By	167
Vium, S. By, Nørre,		Vorgod, S., By	190
Sønder 117, 125, 188,		Vorupør, By	107
190	192	Vorgaard, Hg.	97
Viuf, S. By	203	Vorladegaard, S., By.	167
Vive, S., By	135	Vorbasse, S., By	176
Vivild, S., By	148	Vorgodhede, By	190
Vivede, By	50	Vorslunde, Store, By .	198
Viverup, By	49	Vordingborg Lands . .	45

	Side		Side
Vorskovgaard, Hg.	63	W edellsborg, Hg.	79
Vostrup, By	191	Wedeklund, Hg.	159
Vosborg, Nørre, Hg.	188	Williamsborg, Hg.	196
Vosnæsgaard, Hg.	154	Y ding, S., By	167
Vovlund, By	186	Yderik, By	172
Vraa, Nørre. Over, Ne- der, S., By 98, 99, 118, 122, 136, 177, 187	191	Ydby, S., By	109
Vraaby, S., By	51	Yderby, By	22
Vraamose, By	50	Ypnasted, By	55
Vrangdrup, By	99	Yttrup, By	116
Vrangstrup, S., By 43	127	Æ belø	76
Vranum, By	125	Æble, By	83
Vrannerup, By	197	Æbeltoft Købstads Landdistrikt	153
Vrads, Herred, S, By 164	165	Ærø Herred	89
Vresen, Øen	85	Æskebjærg, By	23
Vrejlev, S., By, Kloster, Hg.	98	Ø bjerggaard, Hg.	44
Vrændsted, S., By	99	Ødemark, By, Hg. 35	50
Vrændrup, By	175	Øde Hastrup, By	5
Vrist, By	183	Ødis, S., By, -Bramdrup	203
Vrinders, By	153	Ødum, S., By	146
Vridsløse, -lille, -magle, By	7 39	Øgelund, By	198
Vridsted, S., By	119	Øksenhede, By	98
Vrigsted S., Over, Ne- der, By	195	Øksendrup, S., By	85
Vrøld, By	162	Øksenmølle, By	151
Vrøve, S., By	119	Øland, S., By	100 108
Vrøgum, By	171	Ølby, S., Vester, By 3. 123	184
Vrønding, By	167	Ølgod, S., By	173
Vust, S, By	105	Ølholm, By	199
Vustholme, By	105	Øllebølle, By	65
Væde, By	77	Øllerup, By	39
Vægerskilde, By	190	Øllufgaard, Hg.	174
Væggerløse, S., By	67	Øllingsøgaard, Hg.	61
Vær, S.	166	Øls, S., By	136
Værløse, Kirke, Lille, By	6 49	Ølst, S., By	147
Værsløv, S., By	23	Ølsted, S., By 12, 91, 157	196
Værum, S., By	147	Ølstedgaard, Hg.	91
Væt, By	147	Ølstykke Herred, S., By	17
Vøjstrup, By	91	Ølund, By	7
		Ølsemagle, S., By	3
		Ømark, By	33

	Side		Side
Ønslev, S., By	66	Øster Herred	55
Ørby, By 13, 29	153	Østorp, By	98
Ørbæk, S., By. Øster, Vester 77, 83, 139, 166	192	Østed, S., By	201
Ørbækgaard, Hg.	151	Østrup, S., By 6, 27, 74, 100, 138, 146, 150, 190	196
Ørkæklunde, Hg.	83	Østrupgaard, Hg. 74	91
Ørhygaard, Hg.	60	Østergaard, By, Hg 73, 117, 127, 151, 159	192
Ørding, S., By	110	Østergaarde, By	135
Ørndrup, Hg. 110	137	Østerbygaard, Hg.	177
Ørninge, By	3	Østby, By	11
Ørnsholt, By	199	Østerby, By, Hg. 29, 63, 64, 88, 89, 100, 101, 115, 160, 189, 191	198
Ørnstrup, By	197	Østerled, By	97
Ørre, S., By	187	Østbæk, By	173
Ørris, By	121	Østtorp, By	192
Ørrild, By	145	Østofte, S., By	62
Ørreslev, By 75	76	Østerild, S., By	106
Ørreslevgaard, Hg.	75	Østbirk, S., By	167
Ørridslev, S., By	166	Østenkjær, By	95
Øm, By	3	Østbjærg, By	131
Ørum, S., By, Vester 97, 108, 119, 123, 147, 151, 195	197	Østerris, By	119
Ørumgd., Gl., Hg 108	195	Østerhuse, By	87
Ørup, By	151	Østerholne, By	131
Ørsø, By	97	Østerlund, By	197
Ørslev, S., By, Nørre, Sønder 27, 33, 34, 38, 45, 66, 67	79	Østerbølle, S., By	120
Ørsted, S., By 3, 78	148	Østermarke, By	47
Ørskov, By	166	Østermark, By	187
Ørsbjerg, By	78	Østerballe, By	59
Ørslevvester, By	35	Øster Larsker, S.	55
Ørslevkloster, S., Hg.	119	Øster Flakkebjerg Herred	39
Ørting, S., By	161	Øster Marie, S.	55
Øse, S., By	174	Øverød, By	7
Øslev, By	105	Øverup, By	39 66
Øsløs, S., By	105		

Uddrag

af

de danske Købstæders og Omegns
Historie og Seværdigheder.

I nærværende Afsnit er der medtaget saa mange Uddrag, som Pladsen tillader, men i Betragtning af Bogens Størrelse har det været umuligt at udvikle disse Uddrag mere, som sket er. Af Landets Herregaarde er da ogsaa kun fornemmelig de omtalte, der har en historisk Betydning.

Sjælland.

København.

Indb. 514,193, Frederiksberg incl.

Danmarks Hovedstad og Kongens Residens er beliggende paa $55^{\circ} 40' 52''$ N. B. og $30^{\circ} 14' 47''$ Ø. L. paa begge Sider af det mellem Sjælland og Amager løbende, dybe Sund.

Om Københavns ældste Historie hersker der en Del Uenighed, idet nogle mene, at den allerede i det niende Aarhundrede har været en bekendt Handelsplads, medens andre antage, at det kun var et ubetydeligt Fiskerleje, indtil den skænkedes til Biskop Absalon, som paa en lille Ø mellem Sjælland og Amager, Tyvsnæs, en Del af det nuværende Slotsholm, byggede en fast Borg imod de vendiske Sørovere, og Aar 1168 fik denne Ø tillige med den lige overfor beliggende By »Hafn« en Del Landsbyer og Gaarde til Gave af Kong Valdemar I. Absalon skænkede Byen med dens nærmeste Opland til Roskilde Bispestol, i hvis Besiddelse den forblev indtil Valdemar Atterdags Tid. Sin første Stadsret fik København 1254 af Biskop Jacob Erlandsen, og 30 Aar efter fik den sine første Privilegier af Kong Erik Glipping. Kong Valdemar Atterdag formaaede Roskilde Bisp til at overlade ham Byen, og, skønt det var lovet, at den skulde blive givet tilbage til Bispestolen, blev dette Løfte ikke indfriet. Den tiltog imidlertid stadig i Velstand og Anseelse, angrebes og indtoges jævnlgt af Landets Fjender, men afslog 1428 under Ledelse af Erik af Pommerens kække Dronning Philipa et haardnakket Angreb af en hanseatisk Hær og Flaade. Christopher af Bayern forlagte 1443 Residentsen fra Roskilde til København,

og siden er den vedbleven at være Rigets Hovedstad, inddragende under sig de nærmest liggende Landdistrikter. Fæstningsværkerne, der under Christopher af Bayern endnu bestod af Mure og Planker, styrkedes senere ved en Jordvold, og i den 1. Halvdel af det 16. Aarhundrede udholdt København, der ikke vilde opgive den folkelige Konge Christian d. II, med Heltemod to Belejringer, først 1523-24 af Frederik den I. og siden 1535-36, da Byen atter havde taget Christian den II's Parti, af Christian den III. Begge Gange tvang kun Hungersnøden Hovedstadens tapre Indvaanere til Overgivelse. Kort efter holdt Christian den III her den bekendte Rigsdag, hvorved Reformationen indførtes, efterat forinden Hans Tavsens ved sin Prædiken havde vundet Hovedstadens Indvaanere for den ny Lære.

I Slutningen af det 16. Aarhundrede udvidedes Fæstningsværkerne noget, og Nørreport flyttedes fra Midten til Enden af den nuværende Nørregade; men den største Udvidelse fik Byen under Christian den IV, der 1648 begyndte Anlægget af Christianshavn og under næsten hele sin følgende Regeringstid beskæftigede sig med Planer til Byens Udvidelse.

Under Frederik den III belejredes København af den svenske Konge Carl Gustav; det beroede paa dens Forsvar, om Danmark skulde udslættes af Staternes Tal, og under Anførsel af Kongen og hans Dronning værgede Byens Besætning og Borgere sig saa tappert, at Belejringen, der var begyndt i 1658, i det følgende Aar, efter den mislykkede Storm Natten mellem den 10. og 11. Februar, forandredes til en Blokade og ganske ophævedes i 1660. I dette Aar tog man atter fat paa den afbrudte Udførelse af den ny Befæstningsplan, og den fortsattes, især under Ledelse af den hollandske General Ryse (deraf Rysenstens Bastion) under Frederik den III og Christian V. Kort efter Freden med Sverrig blev Kong Frederik den III hyldet som arvelig Enevoldskonge og København fik, som Belønning for den af Borgerne udviste Tapperhed, nye Privilegier og Roskilde til Lehn. I Aaret 1700 bombarderedes København af en forenet engelsk, hollandsk og svensk Flaade, men Freden i Travendal gjorde Ende paa Krigen. Erfaringen fra denne Krig, da det i 1663 anlagde Citadel Frederikshavn ikke havde kunnet afværge et Bombardement, førte til Anlægget af Batteriet Tre-

kroner 1713. Et Par Aar forinden, 1711, havde Pesten, hidført fra Helsingør, hjemsøgt Staden og bortrevet 22500 Mennesker.

I Aaret 1728 hærgedes Byen af en voldsom Ildebrand, der fortærede fem af dens Kirker, Raadhuset og 1640 andre Bygninger. Aar 1794 brændte det pragtfulde Christiansborg Slot og Aaret efter lagdes henimod 950 Huse i Aske, deriblandt Nicolaj Kirke. I Aaret 1801 bestod Blokskibene paa Københavns Red med Hæder den stolte Kamp imod Nelsons Flaade, men seks Aar efter overfaldt Englænderne uden forudgaaende Krigserklæring Staden, aabnede et Bombardement, hvorved i Løbet af tre Dage Frue Kirke og 305 Huse nedbrændte, og bortførte den danske Flaade. Under Frihedsbevægelsen 1848 gik København i Spidsen for det øvrige Land, og dens Borgeres rolige og bestemte Holdning bidrog sit til, at Danmark med dette Aar indtraadte i de konstitutionelle Staters Række. Det varme Fædrelandssind, der fra gammel Tid har været et Særkende for Hovedstadens Befolkning, har senere paa mange Maader givet sig tilkende under de to Krige, som Danmark 1848-50 og 1864 maatte bestaa imod en umaadelig Overmagt. En frygtelig Farsot, Kolera, hjemsøgte i 1853 Byen og bortrev c. 7400 Mennesker.

I 1884 nedbrændte atter Christiansborg Slot, som nu for Tiden igen er under Opførelse.

Frederiksberg

med Slot og Have, samt den tilstødende Park Søndermark og i Nærheden deraf den Zoologiske Have.

Frederiksberg Sogns Jorder tilhørte i gammel Tid Stc. Jørgens Hospital for Spedalske, der efter Reformationen blev et kgl. Lehn. Selve Frederiksberg Bys Anlæg er kun halvtredie Hundrede Aar gammel, idet nemlig 1651 Frederik den III lod de under Københavns Slots Ladegaard hørende Jorder udstykke og sælge til tyve Hollændere fra Amager, som i den nuværende Allegade opførte tyve Gaarde, der kom til at udgøre en egen By under Navnet Ny Amager eller Ny Hollænderby. Da de imidlertid ikke kunde svare Deres Afgifter, blev Jorderne dem igen fratagne og lagte til en af Frederik den IV som Kronprins, omtrent ved Indgangen til den nuværende Fre-

deriksberg Have, opført Gaard, »Prinsens Gaard«; Husene ved Allegade vedblev at staa og benævnedes nu »Prinsens Amager«. Da Frederik den IV blev Konge, lod han paa Valby Bakke opføre et nyt, større Slot, og »Prinsens Gaard« blev da nedbrudt. Slottet og Byen benævnedes fra nu af Frederiksberg.

Frederiksberg Slot er, som forannævnt, opført af Frederik den IV i italiensk Stil og udvidedes ved to Sidebygninger af Christian den VI, der opholdt sig her, medens Christiansborg Slot byggedes. Det ligger paa en Bakke og er fire Etager højt. Foruden de nævnte to Konger har navnlig Frederik den VI benyttet Slottet til Sommerresidents, og det var i den første Trediedel af det 19. Aarhundrede meget almindeligt, at Københavnerne valfartede til Frederiksberg for at se Hoffet hver Onsdag lade sig ro omkring i de Kanaler, som gennemskærer den til Slottet hørende Park »Frederiksberg Have«. Under Krigen 1864 var der Tale om at tage Slottet i Brug til Invalidehotel, men denne Tanke opgaves atter, og i en Aarrække blev det bortlejet til private, bl. a. har Digteren Hauch og den bekendte Politiker Orla Lehmann haft Bolig der i længere Tid.

I Københavns Omegn ligger **Charlottenlund Slot**, der i gamle Dage kaldtes Gyldenlund efter Statholderen Ulrik Frederik Gyldenløve, Frederik den III's Søn, men da Slottet 1733 opbyggedes af Prinsesse Charlotte Amalie, forandredes Navnet til det nuværende. Det lille to-Etages Lystslot, som ligger midt i Skoven, beboedes i mange Aar om Sommeren af Landgrev Vilhelm af Hessen og hans Gemalinde, Prinsesse Charlotte af Danmark.

Hvor **Bernstorff Slot** nu staar laa i tidligere Dage Byen »Mellemtorp«, som forfaldt, og efter at den var lagt øde, opbyggedes paa dens Jorder en Fasangaard, der hørte til Jægersborg. Efter at Frederik den V i Aaret 1764 havde skænket Ministeren Grev Bernstorff en stor Del af det Gods, som tidligere havde hørt til Jægersborg Slot, lod denne den ovennævnte Fasangaard ombygge, og saaledes fremkom det nuværende Slot.

Sorgenfri Slot er opført i Begyndelsen af det 18. Aarhundrede af Grev Karl Ahlefeldt, tilhørte der-

efter bl. a. Storkansler Grev Holstein, Kong Frederik den IV, Prinsesse Sophie Hedevig og Arveprins Frederik, efter hvem det tiltaltes Kong Christian den VIII, som boede her baade som Prins og som Konge.

Hørsholm eller **Hirschholm Slot** blev opført med ødsel Bekostning mellem 1733 og 1744. Christian den VI, Frederik den V og Christian den VII residerede ofte her, og Dronning Caroline Mathilde tilbragte her nogle af sine sidste Somre i Danmark. Christian den IV døde paa Hirschholm Slot 1746.

Ved det 19. Aarhundredes Begyndelse var Slotet saa forfaldent, at Frederik den VI i Aarene 1810-12 lod det nedbryde med Undtagelse af Kirken, der senere blev nedbrudt og i dens Sted blev den nuværende Kirke opført.

Hillerød

(Indb. 5,156)

ligger omgivet af Skove i en Halvkreds omkring Søen, der har faaet Navn efter Frederiksborg Slot, som paa tre smaa Holme hæver sig op af dens Vande. Dens Tilblivelse som Købstad (Privilegium af 1608) skyldes nærmest Slottet, der vakte et her tidligere ukendt Liv og førte til en Sammensmeltning af de to smaa Landsbyer Iskøb og Hillerød, hørende under Herregaarden Hillerødsholm, som i 1560 ved Mageskiftet mod Skovkloster Herlufsholm fra Herluf Trolles gik over i Kong Frederik den IIs Eje.

Næppe var Frederik den II kommen i Besiddelse af Hillerødsholm, førend der paa samme Sted, hvor det nuværende Slot ligger, rejste sig et prægtigt Slot paa tre Stokværk og prydede med to høje Taarne m. m., hvortil Materialet for en Del var hentet bl. a. fra Dronningholm og Gurrens Ruiner. Dette Slot maatte dog alt i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede (1602-8) falde for den under Christian den IV egen Ledelse opførte Kongeborg, ved hvis Skønhed man endnu den Dag i Dag kan glædes, siden den i Henseende til den ydre Skikkelse atter har rejst sig efter Branden Natten mellem den 16. og 17. Decbr. 1859.

Fredensborg

har en yndig Beliggenhed omgivet af Skov og Sø. Den idylliske Fred, der hviler over den, har altid

givet den en mægtig Tiltrækningskraft for gamle Pensionister, af hvilke mange her tilbringe deres sidste Dage, ligesom den i den varme Aarstid besøges af mange Københavnerne. Den har et Slot, som tjener Kongen til Residents en Del af Sommeren, og til dette hører en Have, der med Rette anses for en af Danmarks skønneste.

Frederik den III's Dronning Sofie Amalie ejede Avlsgaarden Østrup, der laa ved Esrom-Søens Bred. Denne Ejendom var det, hvoraf hendes Sønnesøn Frederik den IV i Begyndelsen af det 18. Aarhundrede skabte det Slot med Park, som til Minde om dets Fuldførelse samme Aar, som Danmark sluttede Freden med Sverrig (1710), der gjorde Ende paa Elleveaarskrigen, kom til at hedde Fredensborg.

Helsingør,

(Indbyggere 14,534),

hvis Eksistens kan føres helt tilbage til den graa Middelalder, fik Købstadret under Erik af Pommern (1416) Den her opkrævede Øresundstold vakte Handel og Velstand og rejste Byen op af mangt et Fald; thi saa langt dens Historie rækker, har den været hjemsøgt af allehaande Plager (1288 afbrændt af Marsk Stigs Tilhængere; i det 14. Aarh. flere Gange brændt og plyndret af Hanseflaader; igennem det 16. Aarh. skiftevis brændt og plyndret og hærget af Sot og Sygdom, 1711 Pesten, der her bortrev 2000 Mennesker, o. s. v.), men er altid skudt frem paany til Velstand og Velvære.

Hvor Sundet kun er omtr. 7000 Alen br., ligger Byen paa en Odde, hvis yderste Spids bærer Kronborg. Kronborg Slot og Fæstning er opført i Aarene 1574 -- 85 af Frederik den II i Renaissancestil. Murene er beklædte med huggede Kvadersten fra Gulland.

Hvor Marienlyst nu ligger, laa i gamle Dage et Karmeliterkloster, der i 1580 gav Plads for det af Frederik den II byggede lille Lystslot Lundehave, som under Frederik den V kom i Moltkernes Eje. Palæet kom siden i Christian den VII's Eje, der atter skænkede det til sin Stedmoder, Enkedronning Juliane Marie, efter hvem det fik Navn. Frederik den VII skænkede det til Invalidehotel, men da denne

Plan ikke fandtes hensigtsmæssig, blev det solgt til Helsingørs Kommune, og det derved indkomne Beløb anvendt til Invalidernes Bedste.

Helsingør ligger smukt ved Øresunds Bred. Strandstien sydpaa, som fører igennem Snekkersten til Lystskoven Egebæksvang, er en med Bænke anbragt meget yndet Spadserevej. Naar man hviler sig her paa Bænken ved Sundet en Høstsommerkvæld, og Maanen bygger Bro over Vandet, hvisker Naturen selv »dejlige Øresund«.

En Mil Vest for Helsingør ligger Guresø, i hvis Nærhed Ruinerne af Gurre Slot findes, ved den sydøstlige Ende af Søen ligger disse helt omgivet af en Krans af Skove; der er en saadan Ynde udbredt over hele denne stille, drømmende Natur, at næppe nogen vil nærme sig Ruinerne uden at føle sig lige som omviftet af Elskovssagnet fra Kong Valdemars Dage, og nogen mere ægte dansk, idyllisk Natur og Egn end Gurre skal man have Vanskelighed ved at finde.

Gilbjergshoved ved Fiskerbyen Gilleleje er Sjællands nordligste Punkt. En Mil syd herfor ligger Søborg og Ruinerne af det gamle Søborg Slot. Dette laa i en udtørret Sø, der en Gang strakte sig over en stor Del af Egnen, hvor igennem Vejen just fører, og var allerede i Valdemarernes Tid en navnkundig Borg, stærk ved sin Beliggenhed og af denne Grund tjenlig til Opholdssted for de danske Kongers fangne Fjender, men har ogsaa oftere tjent dem selv til Sæde. Mangt et Sagn knytter sig derfor til dette Sted, f. Eks. det om Forsoningsmødet imellem Valdemar Atterdag og hans Dronning Helveg, hvilket den senere Herskerinde over det samlede Norden, Margrethe, kom til at skylde sin Tilværelse.

Ved Tisvilde Hegn, 2 Mil sydvest for Søborg, ligger Ruinerne af det gamle, navnkundige Asserbo Slot, som Frederik den VII lod udgrave i Sommeren 1849. Det har været en Bygning af stort Omfang, ser man, med fire Fløje, Hjørnetaarne, Grave m. m. Asserbo nævnes meget tidligt. En Tid tilhørte Slottet Biskop Absalon.

Roskilde

(Indbyggere 8820)

har rimeligvis faaet sit Navn efter de mange rige Kilder, der findes her. I det 10. Aarh. tog Kong

Harald Blaatand Ophold her, og kort efter valgtes den til Bisperesidens; 1104 anlagde Erik Ejegods Søn, Harald Kesia, et befæstet Slot, Haraldsborg kaldet, tæt Nord for Byen, hvorfra han plyndrede det omliggende Land. Byens Glansperiode falder i det 12. og 13. Aarh.; den befæstedes, da Venderne havde begyndt at angribe den, og Borgerne sluttede sig sammen og dannede et Broderskab til Sørøvernes Bekæmpelse under Anførsel af Wethemann. Aar 1156 indbød Svend, senere kaldet Grathe, sine Medkonger Knud og Valdemar til et Møde her, ved hvilket han dræbte Knud, medens Valdemar, den senere bekendte Valdemar den Store, undslap og overvandt Svend i Slaget paa Grathe Hede ved Viborg. Noget over et Aarhundrede tidligere havde Knud den Store efter en Ordstrid ladet sin Svoger, Ulf Jarl, myrde i Domkirken; som Sone for Mordet skænkede Kongen et Herred til Kirken. Den 26. Februar 1658 sluttedes i Roskilde Freden mellem Danmark og Sverrig; senere hjemsoegtes Byen af betydelige Ildsvaader og fire Gange af Pest; Residensen og Bispe-sædet forlagdes til København, og Klosteret nedlagdes efter Reformationens Indførelse.

1 $\frac{1}{4}$ Mil Vest for Roskilde ligger Ledreborg (tidligere kaldet Lethrabort), Hovedsædet i Grevskabet af samme Navn. Hovedbygningen er opført i fransk Stil i Midten af det 18. Aarh. af Ministeren I. L. v. Holstein, Grevskabets Stifter. I Nærheden af Slottet ligger den saakaldte Offerlund med Stensætning fra Oldtiden, Sagnene om en her stedfunden Herthadyrkelse ere af Forskere godtgjorte at være urigtige og hidrøre fra en Misforstaaelse. I Nærheden ligger Landsbyen Lejre, som Odins Søn Skjold efter Sagnet valgte til sit Kongesæde, og hvor Rolf Krake blev dræbt af den skaanske Underkonge Hjartvar.

$\frac{3}{4}$ Mil sydøst for Ledreborg, ved Landsbyen Øm, findes en særdeles smuk, vedlideholdt Jættestue, »Tværhøjen« eller »Tvillinghøjen« kaldet. Ad en 11 $\frac{1}{4}$ Alen lang Gang, dannet af to oprette Sten, kommer man ind i Gravkammeret, dette er 11 Alen langt og 4 $\frac{1}{2}$ Alen bredt paa Midten og 68—72 Tommer højt; Sidevæggene dannes af femten oprette Sten, Loftet af fire uhyre, store Overliggere. Ved Højens Udgravning 1832 fandtes flere Skeletter og Urner.

Frederikssund.

(Indb. 2,425).

Af Byen Historie skal nævnes, at den tidligere hed Falkenberg, medens den i Følge Bevilling af 1578 kun var

en Ladeplads til Slingerup. Først under Frederik den III (1665) blev den selvstændig Købstad, og først 1809 fik den sin egen Byfoged.

Et Stykke Nord for Byen, hvor Fjorden kun har en Bredde af 1200 Alen, fører den paa fortøjede Pramme hvilende Flydebro, »Kronprins Frederiks Bro«, der har afløst den tidligere Trækfærge, til Jægerspris Færgegaard (Hornsherred).

Jægerspris Slot er opført af Frederik den V. Til Slottet hører en pragtfuld Have, hvor Øjet straks udenfor Havesalen møder en smuk Blomsterplæne med en Marmorbuste af Frederik den VII, der ret yndede denne minderige og ægte danske Egn. Slottets nuværende Navn skriver sig efter al Rimelighed fra Christian den V's Tid, da det tilhørte den bekendte Hahn. Tidligere hed det Abrahamstrup og nævnes meget langt tilbage som Kron-gods, saaledes allerede under Erik Menved. Det var nemlig paa en Rejse fra Abrahamstrup til Holbæk, som dennes Dronning Ingeborg foretog sig 1318, at den fire Maaneder gamle Kronprins faldt ud af Vognen og derved omkom; denne Ulykke havde til Følge, at Moderen af Græmmelse gik i St. Claræ Kloster i Roskilde. Aar 1854 blev Slottet købt af Frederik den VII, efter hvem det ved Arv overgik i Lehnsgravinde Danners Eje, der her oprettede en Stiftelse -- Hjem for forældreløse Piger til deres 16. Aar.

1 Mil Syd for Jægerspris ligger Svanholm (nævnes allerede i Dronning Margrethes Tid). I 1857 rejste Godsets Beboere et Mindesmærke i dens Have over Ejeren, Gehejmekonferensraad Preben, Greve af Bille Brahe. Den nærliggende Høj kaldes Julianehøj efter Frederik den V's Dronning Juliane Marie, der som Kronprinsesse opholdt sig meget paa Svanholm, som da ejedes af hendes Gemal.

Lige over for Svanholm, paa den anden Side af Holbæk Fjord, ligger den lille Ø Ourø, hvor Dronning Margrethe skal have haft et Lystslot paa Stenbjærg, og hvortil Sagnet henlægger et Kongevalg.

$\frac{1}{2}$ Mil sydvest for Skibby ligger Egholm, som i sin Tid tilhørte Oluf Rosenkrans, der for sit Forsvarsskrift for den danske Adel imod Enevoldsmagten dømtes som Maje-stætsforbryder, og nu ligger begravet i Sæby Kirke, der ejer Portrætter af ham og Hustru.

$\frac{3}{4}$ Mil Syd for Svanholm ligger Skibby Kirke, en gammel, ualmindelig stor og smuk Landsbykirke, bygget af Tufsten; Højkirkens Hvælving bæres af fem Piller, i Koret er fremdraget en Del gamle Kalkmalerier, hvoraf

nogle i Korrundingen bag Alteret er fra Valdemarernes Tid, med ikke ringe kunstnerisk Værd. I Alteret fandtes i sin Tid indmuret den nu paa det kongelige Bibliotek opbevarede haandskrevne historiske Beretning, tillagt Poul Eliassen, kendt under Navnet »Cronica Skibbyensis«.

1 $\frac{1}{4}$ Mil Øst for Frederikssund ligger Landsbyen Slangerup, bekendt som Salmedigteren Thomas Kingos Fødeby.

Fredriksværk.

(Indb 1,664).

Det bølgekransede Frederiksværk har en yndig Beliggenhed neden for de høje Bakker, der skiller Roskilde Fjord fra Arresø. Denne Sø stod i gamle Dage i Forbindelse med Roskilde Fjord ved et Vanddrag, der skød sig ud i denne fra det Sund, som den Gang mod Nord forbandt Arresø med Kattegattet. Da dette Sund tilstoppedes af Sandet, afskar Sandflugten ogsaa Forbindelsen imellem Arresø og Roskilde Fjord. Men under Frederik den IV aabnedes Forbindelsen paany ved Gravningen af Kanal, der foretoges 1716; dette Foretagende blev af stor Vigtighed for den lille Fabriksby, der modtog sit Navn i Midten af det 18. Aarhundrede, da dens Fabriker blev anlagt, og er nu kendt for Fabrikation af Krudt.

Ringsted.

(Indb. 3,696).

Ligesom Roskilde er denne By en af Sjællands ældste Stæder; men man savner her de smukke Omgivelser, idet Egnen om Byen er temmeligt flad. Byens Oprindelse knytter sig til det af Svend Estridsen anlagte Benediktiner-abbedi, der efter Reformationen inddroges under Kronen; 1170 blev Hertug Knud Lavards Lig højtideligt skrinlagt her, og hans Sønnesøn Knud Valdemar salvet og kronet, og Aaret efter gav Biskop Absalon her den sjællandske Kirkeret. I 1806 hjemsøgte Byen af en stor Ildebrand, der tillige ødelagde en Del af Kirken og det gamle Kloster.

$\frac{1}{2}$ Mil sydvest for Ringsted ligger Sigersted, efter Sagnet opnævnt efter Kong Siger, hvis Datter Signe stak Ild paa sit Jomfrubur for at dø sammen med sin Elskede, den tapre Normand Hagbard, hvem Kong Siger lod henrette. Senere hævnede Hake sin Broders Død, da han fældede Kong Siger ved Valbrønd i Nærheden af Sigersted, men taldt kort efter i Slaget ved Alsted i Kamp

mod Sigers Søn, Sigurd. I Fjenneslevville, nu Kirkefjenneslev boede, Skjalm Hvide, Knud Lavards Fosterfader, hans Søn Asger Ryg begyndte at opføre Kirken her, men da han drog i Leding til Sverig, bød han sin Hustru at fuldføre den og, saafremt hun fødte ham en Søn, at pryde Kirken med et Taarn. Hun fødte to Sønner, Aksel, den senere herømte Absalon, og Esbern Snare, og Kirken fik saaledes to Taarne.

Sorø.

(Indbyggere 2,335).

Hvad Størrelse og Ælde angaar, indtager Sorø en meget beskeden Plads mellem de øvrige Købstæder, og som Købstad nævnes den først paa Christian den IV's Tid, skønt det af Absalon anlagte Kloster vel oprindelig har lagt Spiren til Byen; men til Gengæld har Naturen beriget den med Omgivelser, der i Skønhed kappes med de smukkeste Punkter i Danmark.

Akademiet. Det af Skjalm Hvides Sønner, Toke, Ebbe og Asger Ryg, oprettede Cistercienserkloster, indviet af Absalon 1161 til Jomfru Marie, et af de rigeste og mest ansete Klostre i Landet, inddroges efter Reformationen under Kronen og omdannedes 1586 under Frederik den II til en kgl. Skole. Ved Siden af denne oprettede Christian den IV et adeligt Akademi, ved hvilket flere fyrstelige Personer studerede, bl. a. den senere svenske Kong Carl Gustav, hvorfor han under sin Krig mod Danmark fritog Byen for fjendtlig Behandling. Aar 1665 nedlagdes Akademiet, men 1747 omdannedes Skolen til et ridderligt Akademi alene, efter at Holberg havde skænket det Godserne Tersløse og Borup. I 1813 nedbrændte den gamle Bygning og en ny opførtes i dens Sted; det omdannedes nu atter 1822 til Skole og Akademi, indtil det senere inddroges 1849.

Som et Centralpunkt imellem Sorø, Ringsted og Næstved er Glumsø opstaaet som en købstadlignende Handelsplads.

En lille halv Mil sydvest herfor ligger den gamle Herregaard Ravnstrup, der har sin Oprindelse fra Christoffer den II's Tid, opført af Oluf Daa, hvis Søn, Rigsadmiral Karl Daa ligger begravet i Herlutmagle Kirke. Øst for Ravnstrup ligger Herregaardene Bavelse og Gunderslevholm.

1 $\frac{1}{4}$ Mil sydøst for Sorø ligger Herregaarden Næsby-
la 17 : Historie strækker sig helt op til Dronning Mar-

grethes Tid. Blandt dens tidligere Ejere nævnes Lauritz Axelsøn (en af de ni bekendte Axelsønner under Christian den I) og Torben Oxe; senere kom den i Brahernes og Ulfeldternes Familie. Steen Brahe, en Broder til Thyge, opførte Gaarden.

1 Mil nordøst for Sorø ligger Landsbyen Bjernede, hvis Kirke hører til de saakaldte Rundkirker, af hvilke der kun findes syv her i Landet, nemlig fire paa Bornholm, en i Jylland (Thorsager) og en paa Fyn (Horne). Om denne Kirkes store Alder oplyses man ved en latinsk Indskrift over den sydlige Indgang til Kirken: »Ebbe Skjalmsøn og hans Hustru Ragnhild byggede denne Kirke, som hans Søn Sune rejste af Sten til Guds, Sct. Marias og Sct. Laurentzius Ære«.

Skjalm Hvides Søn Ebbe døde 1150, Kirken maa alt-saa være omtrent 800 Aar gammel.

Slagelse.

(Indbyggere 9,768).

Slagelse er en af Sjællands ældste Stæder, efter Sagnet anlagt af Slag, Skjalm Hvides Bedstefader; sine første Privilegier fik Byen af Erik Glipping 1280. Hyppige og store Ildebrande har for en Del standset Byens Fremgang; 1652 brændte saaledes over Hundrede Gaarde; dog har dens Handel og Agerbrug allerede i Middelalderen været af ikke ringe Betydning. De temmelig betydelige Jorder, der hører til Byen, skyldes efter Sagnet dens Skytspatron, Hellig Anders, som var Præst i Slagelse paa Valdemar Sejers Tid og af denne fik Løfte om, at der skulde til-lægges Byen saa megen Jord, som Anders var i Stand til at omride paa et ninætters gammelt Føl, medens Kongen var i Badet; den hellige Mand rød saa vel, at hvis Kongen ikke i Tide var blevet varet om at forlade Badet, vilde Byens Jorder have været endnu større. Ved »Hvile-høj«, $\frac{1}{2}$ Mil fra Byen ved Vejen til Korsør, vedligeholdes endnu et Kors til Minde om Hellig Anders, som efter Sagnet vaagnede her, efter paa sin Pilgrimsfart at være bleven forladt af sine Staldbrodre og sovet ind i Joppe Syrien. — Paa et Dannehof i Slagelse 1376 blev Oluf Hakonsøn valgt til Konge i Danmark.

Det gamle Kloster eller Hospital med tilhørende Kirke blev grundlagt af Frederik II, men allerede i det 13. Aar-hundrede var der i Slagelse et Hospital for Spedalske, som det synes forbunden med det saakaldte Hellig Geister

Kloster. Med det gamle Kloster er nu forbundet det ny Kloster, opført 1857.

Antvorskov Kloster, hvoraf der nu kun er sparsomme Levninger, blev stiftet af Valdemar I; Hans Tausen var Munk her, og Frederik II tilbragte her sine sidste Dage til sin Død 1588.

Den gamle gothiske Bygning Vest for Kirken benyttes tidligere til Latinskole. Hertil knytter sig Navnene H. C. Andersen, Baggesen, Bredahl, Ingemann, Christen Niemann Rosenkilde o. a. Foran den gamle Bygning var det, at Christian Niemann parlamenterede med Høfding om »Nevlingerne« (se »Ingemanns Levned«).

I Nærheden af Valbygaard findes flere fredede Oldtidsminder, skænkede det offentlige af den daværende Ejer.

Ved Slotsbjergby, $\frac{1}{2}$ Mil Syd for Slagelse, ligger det gamle Henrettersted Hashøj, 283 Fod over Havet; i denne Høj ligger flere henrettede begravet.

Korsør.

(Indbyggere 7,064).

Sine første Privilegier fik Byen af Erik af Pommern og nævnes allerede tidligere som Søhavn. Svend Grathe skal have opført et fast Slot ved Byen, og 1659 lod den svenske Konge Karl Gustav anlægge en Fæstning, da han modtog Budskabet om sin Hærs Nederlag paa Fyn. I 1857 led Byen meget af en Koleræpidemi. Af bekendte Mænd, hvis Navn knytter sig til Korsør, skal nævnes Digteren Jens Baggesen, der fødtes her den 15. Februar 1764, og Trykkefrihedens Talsmand, Michael Gottlieb Birchner, som var Præst her til sin Død 1. Decbr. 1798. Til Korsør hører den i Bæltet omtrent midtvejs mellem Korsør og Nyborg liggende lille Ø Sprogø Af Valdemar den Store opførtes der paa denne Ø et fast Taarn, som dog synes temmelig hurtigt at være forsvundet igen; i alt Fald spiller det ingen Rolle i Historien som Fæstning.

Samsø.

Øen, der er en frugtbar lille Landstrækning, er to Kvadratmil stor. Den er af Naturen delt i en større sydlig og en mindre nordlig Del, der er forbunden ved en

Landstrimmel, hvis smalleste Sted hedder Kanhave, der ses endnu Spor af en Kanal, som i ældre Tid skal have været sejlbar. Øens Overflade er bølgeførmig. den ene større og mindre Dal og Høj afløser den anden. Bestiger man en eller anden af Højene, har man et smukt Prospekt over Øen, hvor Landsbyerne, der alle ligger i Fordybninger, paa Sydsamsø kun i Fjerdingvejs Afstand, med deres rigelige Plantninger skaffer Afveksling i Panoramaet. Lader man Blikket strejfe ud over Kattegattet, har man imod Øst Sejro og Sjælland (Refsnæs), imod Syd Fyen (Æbleøen) imod Vest Endelave og jydsk Kyst op til Helgenæs, medens Øen Hjelman toner imod nordøst. Paa en Mængde af Højene findes Stensætninger, Oltidsgravkamre. Øen er i Middelalderen som Lehn gaaet fra den ene Besidders Hænder til den andens, indtil den under Valdemar Atterdag blev inddraget under Kronen. Af senere Besiddere mærkes Christian den II, hvem den blev overdraget, da han løslodes af sit haarde Fangenskab paa Sønderborg Slot, samt Griffenfeldt. Efter denne sidstes Fald skænkede Christian den V Øen til Sophie Amalie Moth, og endnu medens hun ejede den, blev den oprettet til et Grevskab for hendes Efterkommere, Familien Danneskjold-Samsøe.

Holbæk

(Indbyggere 5,269)

antages oprindelig at have udgjort to smaa Byer, beliggende ved de to Vandløb Holbæk og Labæk, hvilket sidste Navn endnu findes som Betegnelse for en Del af Byen. Som Købstad har den sandsynligvis bestaaet fra det 13. Aarh., og dens Beliggenhed ved et af Valdemar den II anlagt befæstet Slot, der ødelagdes i Krigen med Sverig 1659, gjorde, at den flere Gange var i Fjendevold, plyndredes og afbrændtes, saaledes af Marsk Stigs Tilhængere i Slutningen af det 13. Aarh.

Ved Enden af Holbæk Fjord ligger Landsbyen Hagsted. i hvis Kirke findes en smuk gammel Altertavle, og i en Stenkiste Levningerne af den paa Christian den IV's Befaling henrettede Admiral Peder Galt.

Løvenborg, Hovedsædet i Baroniet Løvenborg. den gamle Ellingegaard, der tilhørte Roskilde Bispestol, er en af Danmarks største og smukkeste Herregaarde, omgivet af brede Grave og tilhørende stor og smuk Have med et betydeligt Skovareal.

Kallundborg

(Indb. 4,628.)

ligger dels paa og dels nedenfor en Skraaning ved en Bugt af Kattegat, som nu fører Navn efter Byen, men oprindelig benævnedes Hærvig, og ved hvilken der formentlig tidlig opstod et Fiskerleje, som senere udvidedes til en Købstad. Ved denne byggede Esbern Snare omtr. 1170 en fast Borg, som et Aarhundrede efter blev Kronens Ejendom og derefter ofte var et Tvistens Æble mellem Kronen og dens Fjender. Slottets Hovedbygning bestod af fire Længer, den ene med to Taarne, som omsluttede en Slotsgaard med Brønd, i den ydre Slotsgaard var der fire fritstaaende Taarne: „Fæerslat“ (brugt til Fængsel), „Folen“ (hvor Rigsarkivet, „Rigens Dressel“, opbevaredes), „Malttaarnet“ og „Bagertaarnet“. Under Erik Menved holdtes Domprovst Jacob Lange her i et haardt Fængsel, men 1285 indtoges det da temmelige forfaldne Slot af den norske Fribytter Mindre Alf. Den hollandske Hertug Knud Porses Enke, Ingeborg, forsvarede i det 14. Aarh. med Held Slottet, som hendes afdøde Mand 1326 havde faaet i Forlehning imod Valdemar Atterdag, der krævede det tilbage, men maatte ophæve Belejringen efter et betydeligt Tab. Senere fik han det dog overdraget, og paa et Dannehof her i Aaret 1360 udstedte han en Haandfestning, hvori han forpligtede sig til at overholde sine Undersaatters Rettigheder. Christian den II benyttede Kallundborg Slot som Fængsel for Sten Stures Enke, Moder, Søn og Datter, samt nogle andre svenske Adelsstammer; efter hans Flugt blev Borgen i nogen Tid holdt imod den nye Konges Tilhængere af Kommandanten Klavs Eriksen, der dog ved Løfter om Kongens Gunst lod sig forlede til forræderisk at overgive Slottet, hvorfor han fik Øgenavnet „Slippeslot“; siden blev det i ti Aar (fra 1549–59) den haardt prøvede Christian den IIs sidste Bolig, efter at Christian den III havde ombyttet hans haarde Fængsel i Sønderborg med en saa godt som fri og paa fyrstelig Vis indrettet Tilværelse paa Kallundborg Slot. Under Frederik den II sad her i syv Aar fængslet en svensk Feltherre, Franskmanden Charles de Mornay, og her døde under Christian IV som Statsfange Professor Christopher Dybvad, der var dømt til livsvarigt Fængsel for et Skrift imod Adelen.

I Svenskekrigen indtoges Kallundborg 1658, og uagtet Borgerne havde betalt en betydelig Sum for, at deres kære Slot skulde skaanes, nedbrødes det dog Aaret efter;

og paa det Sted, hvor det har staaet, blev Raadhuset opført. Byen, hvis ældre bekendte Privilegier er fra Kong Hans' Tid, synes i Middelalderen ikke at have været uden Betydning, idet den har haft to Kirker, et Kapel, et Kloster, et Par Hospitaler og to Gilder. Klosteret (et Graabrødrekloster) blev i Reformationens Tid forandret til en Ladegaard for Kallundborg Slot og dets Bygninger stod til mindst i det 18. Aarhundrede.

Hinsides Fjorden ligger Lerkenborg, som er Hovedsædet i Grevskabet af samme Navn, opført af Gehejmeraad Grev Christian Lerke, Stifteren af Stamhuset Lerkenborg.

Halvøen Refsnæs Nord for Kallundborg har tidligere været bevokset med Skov, det var paa en ulykkelig Jagt her, at Valdemar Sejer og Dægmar's Søn, den udkaarne Konge Valdemar den III, dræbtes ved et Vædeskud, om hvilken Begivenhed man tidligere mindedes ved fire nu forsvundne Stene, som var oprejst ved Nyrup; Skoven er forlængst bortryddet. Derimod er der en Række Gravhøje, talrige Minder om Landets tidligere Begyndelse. Paa Næssets yderste Spids hæver sig Refsnæs Fyr. Ved Ulstrup Kirke er Forfatteren af den danske Folkesang „Danmark dejligst Vang og Vænge“, Præsten Laurits Kok (død 1691), begravet. Beboerne af Refsnæs stammer tildels fra nogle fra Saltholme udvandrede hollandske Nybyggere-

Nykøbing

(Indbyggere 1,997.)

ligger tæt ved en Bugt af Isefjorden, der har Navn efter Byen, og Beliggenheden er i det hele ret smuk, hvortil de nærliggende Skove væsentlig bidrager. Den er en meget gammel By, men uden historiske Minder.

2 $\frac{1}{2}$ Mil fra Nykøbing ligger Overby, paa hvis Kirkegaard findes et af Kaptajn L. Fribert til Annebjerggaard bekostet Mindesmærke over de brave danske Sømand, der faldt paa Orlogsskibet „Prins Christian“, da det den 22. Marts 1808 i tre Timer kæmpede mod to engelske Linieskibe og tre Fregatter, inden det erobrede som Vrag (blandt de faldne var Willemose, Dahlerup og Soland; desuden faldt 69 Menige og 4 Officerer og 132 Menige saaredes). Monumentet bestaar af en Sandstenssøjle, kronet med en Marmorhælm og bærende paa en Marmorplade en Inskript, som melder, over hvem Støtten rejstes og slutter med følgende Vers af Grundtvig:

De Snækker mødtes i Kvæld paa Hav,
 Og Kuften begyndte at gløde,
 De leged alt over den aabne Grav,
 Og Bølgerne gjordes saa røde.
 Her er jeg sat til en Bavgasten,
 At vidne for Slægter i Norden:
 Danske de vare, hvis møre Ben
 Under mig smuldre i Jorden;
 Danske af Tunge, af Æt og af Lid;
 Thi, skal det nævnes i løbende Tid,
 Fædrenes værdige Sønner!

Dragsholm (Odsherred), hvilket Navn i den senere Tid atter har afløst den nyere Benævnelse Adlersborg, er en gammel Borg, der allerede i det 13. Aarh. tilhørte Roskilde Bispestol, og som nævnes i Historien dels for de Belejringer, den gentagne Gange har udholdt (i Grevens Fejde, da Grev Christoffers Hær maatte forlade den med uforrettet Sag, og i Krigen mod Sverrig 1658-60, da Slottet indtoges og ødelagdes) dels fordi den, efter at være bleven Kronens Eje, ofte benyttedes som Statstængsel, saaledes for den genstridige Roskilde Biskop Joakim Rønnow og for den fra Skotland bortflygtede Grev James Bothwell, Dronning Maria Stuarts Gemal, som efter et langt Fangenskab døde her 1578 og begravedes i Faarevejle Kirke.

Køge.

(Indbyggere 4,284.)

Oprindelig laa Byen noget længere inde i Landet, omtrent hvor Landsbyen Gamle Køge nu ligger, og omtales som Købstad allerede i Midten af det 13. Aarh., men under Erik Menved flyttedes den til sin nuværende Plads ved Udløbet af Køge Aa i Køge Bugt. Senere befæstedes Byen, og under Københavns Belejring 1659 lod den svenske Konge Karl Gustav dens Fæstningsværker fornye for at sikre sig en Retræteplads. I Middelalderen havde Byen baade et Graabrødre- og et Karmeliterkloster, senere fik den ogsaa en Latinskole, der atter blev nedlagt.

Byens Glansperiode falder i det 17. Aarh.; den besøgte da meget af holstenske Skippere. Ved Køge leveredes 1807 en Træfning mellem Englænderne og Landeværnet; i Køge Bugt sejrede Søhelten Niels Jul 1. Juli 1677 over den svenske Flaade, og den 4. Oktbr. 1710 forefaldt her en ny Kamp mod de svenske, ved hvilken Iver Hvidt-

feldt gjorde sit Navn udødeligt, da han sprang i Luften med sit Skib »Dannebrog« og dets heltemodige Besætning paa 700 Mand for ikke at udsætte den øvrige Flaade for at blive angreben af de Luer, der omspændte hans eget Skib. De opdrevne Lig jordedes paa Kirkegaarden ved Hertølge, beliggende 1 Mil Syd for Byen; udvendig paa Kirkegaarden mod Køgebugt er anbragt en Mindesten med følgende Linier af Ingemann:

Højt bruser Bølgen i Køge Bugt,
Den sjunger om Hvidtfeldts Himmelflugt;
Den sjunger om Dannebrog's Helteskare,
Som Flammevinger til Himlen bare!
Her Kirkegaarden blev Kæmpehøj,
Hist Kæmpeskaren mod Himlen fløj,
Hid bar de fra Stranden Heltenes Ben,
Og Kirken blev deres Bøvtasten.
Gud evig glæde de høje Sjæle!
Med Danmark staar deres Eftermæle.

En Mil fra Køge ligger det adelige Frøkenkloster Vallø, det omtales allerede i det 14. Aarh. Blandt Gaardens Ejere nævnes den rige Oluf Axelsen Thott, født 1464, Fru Ellen Marsvin, Christine Munk, Fru Mette Rosenkrans, gift med den berømte Rigshovmester Peder Oxe, og Christen Skeel, der samlede Ejendommen, som var bleven delt i Øster- og Vester Vallø. Senere købte Frederik den IV. Godset og oprettede det til et Grevskab for sin Dronning Anna Sophie; men da denne under Christian den VI forvistes til Klausholm, skænkedes det til Dronning Sophie Magdalene, som 14. Maj 1738 oprettede det til et Stift for adelige Frøkener og udstyrede det saa rigeligt som ingen anden lignende Stiftelse i Landet.

Storehedinge

(Indb. 1,843.)

kaldes saaledes i Modsætning til Landsbyen Lillehedinge, der ligger $\frac{1}{2}$ Mil sydligere; Navnet kommer maaske af Hede, da Egnen er temmelig flad og i sin Tid vistnok har været bevokset med Lyng.

I Kirken findes et stort Rum, som benævnes Klintekongens Kammer, og det siges, at ingen Konge tør vove sig herind, ligesom det ogsaa efter Sagnet er forment nogen anden Konge end Klintekongen at gaa over Aaen, der danner Skellet for Stevns Herred.

Hovedgaarden Gjørslev er opført i Begyndelsen af det 14. Aarh. af Roskilde Biskop Peder Jensen Lodehat; Christian den VI solgte Gaarden til Kammerherre Lindencrone, der atter afhændede den til Jacob Brønnum Scavenius (eller Skavsbo efter hans Fødeby Skagen), der foretog flere Forbedringer paa Gaarden og senere købte Klintholm paa Møen.

Øst for Storehedinge ligger Stevns Klint, der med brat, paa flere Punkter endogsaa stærkt ludende Fald mod Havet, indtager en Strækning paa henved 2 Mil, til den ophører ved Rødvig. Ved Højsti naar den sin største Højde, 120 Fod; den fremspringende Pynt her, Mandehoved, er kun 60 Fod; herfra sænker den sig jævnt ned mod Rødvig. Den lille Landsby Højrup har forsigtig trukket sig tilbage fra Skrænten, men den gamle Kirke, som blev indviet 1357, og efter Sagnet skal være opført af en Skipper, der blev reddet fra Havsnød, knejser dristigt helt ude ved Klintens bratte Affald mod Havet, idet selve Kirkemuren tjener som Rækværk mod Afgrunden (se Side 355).

Haslev,

beliggende mellem Køge og Næstved, er en stor købstadlignende Handelsplads, i hvis Nærhed Gisselfeld og Brengtved ligger.

Gisselfeld tilhørte oprindelig Slægterne Falk og Gøye. Den gamle Hovedbygning blev opført 1547 og fuldendt 1575 af den berømte Rigshovmester Peder Oxe, der ligger begravet i Frue Kirke i København. I Braaby Kirke i Nærheden af Gisselfeld findes vel en Tavle, der siger, at han ligger der, og at han optørte Kirken og Gaarden; men hans Dødsdag er senere paaført Tavlen, ligesom ogsaa Kirken er optørt efter hans Død og paa et andet Sted, end han tilsigtede. Tavlen og Indskriften er altsaa rimeligvis lavet længe før hans Død. — Efter Kai Lykkes Fald kom Gaarden under Kronen, og Christian Gyldenløve, Christian den V's Søn, Stamfaderen til Greverne Danneskjold-Samsøe, oprettede den til et Kloster for adelige Jomfruer. I den saakaldte Gravlund eller Sophies Have ligger flere af den Danneskjoldske Familie begravet, deriblandt den lille Pige, efter hvem Stedet er opnævnt.

En Bondeby Breknetved omtales i det 14. Aarh.; paa samme Tid omtrent opstod Gaarden, blandt hvis tidligere Besiddere nævnes Familierne Grubbe, Gyldenstjerne, Gøye og andre. Efter Krigen med Carl Gustav inddroges den under Kronen, Christian den VI skænkede den til Poul

Løvenørn, oprindelig en fattig Student fra Horsens, der 1706 drog til Rusland, hvor han erhvervede sig stor Berømmelse under Zar Peders Krig med Sverrig. Frederik den V skænkede endelig Godset som Grevskab til Adam Gotlob Moltke, og det har siden den Tid tilhørt den Moltkeske Familie. Bissens smukke Statue af Grev Adam Vilhelm Moltke er rejst af Bondestanden paa Bregentved Grevskab og Egede Gods 1859.

Fakse

ligger tæt ved Kalkbjærget, der hæver sig 244 Fod over Havet; som tidligere omtalt ved Stævns, er det hele en mægtig Kalkbanke, der hæver sig over Havet. I Kalken findes mange Forsteninger, men derimod slet ingen Flintlag, hvorfor den i høj Grad egner sig til Brænding.

1 Mil Øst for Fakse ligger Vemmetofte. I det 14. Aarhundrede nævnes allerede Vemmetofte og tilhørte da Familien Brock, Krabbe og Rosenkrands; senere købtes Gaarden af Dronning Charlotte Amalie 1694, der bestemte den til et adeligt Frøkenkloster, men efter hendes Død beboedes den af hendes Børn, Prins Carl og Prinsesse Sophie Hedevig, hvilken sidste blev Klosterets Stifterinde. Fundatsen for Klosteret blev udstedt af Christian den VI 1735.

Præstø

(Indbyggere 1,469)

er smukt beliggende ved Præstø Fjord, næsten paa alle Sider omgivet af Vand, idet Tubæk Aa strømmer langs Byens sydlige Side, medens Fjorden beskytter den øvrige Del. Tidligere var der Sejlads helt op til Byen Skibbinge, nu kun en Landsby $\frac{1}{2}$ Mil Syd for Præstø, men som dog den Gang var den egentlige Køping eller Handelsplads. Ved Indløbet til Vigen, som nu er tilgroet, laa en lille Ø, hvis Jorder tilhørte Præsten i Skibbinge, og som derfor kaldtes Præstø. I Aar 1353 nævnes en By af dette Navn paa Øen, og da Sejladsen paa Skibbinge standsede, tiltog denne By snart i Betydning, navnlig efter at St. Anthoni Kloster var flyttet dertil fra Beldringe. Aar 1403 fik Byen sine tørste Privilegier af Erik af Pommern; senere blev den sat en Del tilbage ved hyppige Ildsvaader og under Krigen med Sverrig 1658--60.

Tæt ved Byen ligger Nysø, Herrésædet i Baroniet Stampenborg; den gamle Hovedbygning blev opført af Jens Lauritsen 1672. En Tid lang tilhørte Gaarden Etats-

raad Rejersen (Stifteren af det Rejesenske Fond) tilligemed Jungshovedgaard og Overmandsgaard, af hvilke Godser Kammerherre Holger Stampe i Aaret 1800 oprettede Baroniet Stampenborg. Paa Halvøen Jungshoved ligger en Herregaard af samme Navn. Efter Sagnet skal en Søkonge her have haft sin Bolig; ved Indløbet til Vigen har der i alt Fald været en gammel Borg.

Vordingborg

(Indb. 3,608),

maaske af Vorting, et Værn, kaldes hos Saxo Vortunga (Øreting), Tingstedet paa Landtungen. I Middelalderen havde Byen et Kloster og to Kirker. Marie Magdalene Kirke, som endnu eksisterer, og Hellig Gejsters Kirke, samt et befæstet Slot, der anlagdes af Valdemar den I. Baade denne Konge og Valdemar den II døde her; denne sidste havde kort i Forvejen paa et Dannehof i Vordingborg udgivet sin jydsk Lov 1241.

1296 sluttedes et Forlig med Erik Menved og Hertug Valdemar af Sønderjylland. Kristoffer den II og hans Søn Erik kronedes i Vordingborg Kirke. Under Valdemar Atterdag udholdt Byen 1361 en Belejring af Hansestæderne. Gurre og Vordingborg var denne Konges kæreste Opholdssteder, som han efter Sagnet ikke brød sig om at ombytte med Himmerig; derfor farer endnu hver Nat Kong Volmer med sit vilde Jægtfølge mellem Burre og Gurre. Gaasetaarnet eller Valdemarstaarnet hæver sig op over Slotsbakken som et betydningsfuldt Minde om en Tid, da Danmark forstod at tage sig sammen og atter rejse sig fra sin dybe Fornedrelse, hvori uduelige Regenter og rovlystne Naboer havde styrtet det. Taarnet har faaet sit Navn af den Guldgaas, som Valdemar Atterdag anbragte paa det som Vejrhane.

2 Mil sydøst for Næstved ligger Landsbyen Udby, Biskop N. F. S. Grundtvigs Fødeby.

Næstved

(Indbyggere 7,633),

hvis Navn udledes af Næs og Ved, skovbegroet Næs, eller af Næs og Tved, afdelt Mark, nævnes allerede i det 12. Aarhundrede i Forbindelse med det af Ridder Peder Boddilsen 1335 stiftede St. Peders Kloster eller Skovkloster, som det kaldtes, da det senere nedbrændte og flyttedes til den $\frac{1}{4}$ Mil Nord for Byen beliggende Skov. Til Trods for flere betydelige Ildsvaader, af hvilke den i 1271 saa godt som lagde hele Byen i Aske, tiltog den dog snart i

Størrelse og Betydning. Foruden St. Peders Kloster havde Byen et Graabrødrekloster, der senere benyttedes som Hospital, og i en af de to Bygninger var Latinskolen til 1741 (den bekendte Peder Syv var i sin Tid Rektor her); desuden havde den et Sortebrødrekloster og et Helligaandskloster.

Ved Bakkerne Øst for Byen stod 14. Juni 1259 det blodige Slag mellem den sjællandske Landalmue, som Dronning Margrethe Springhest havde samlet, og Fyrst Jarimar af Rygen, ved hvilket over 10,000 Bønder skulle være faldne. Senere anlagde de holstenske Panthavere den saakaldte »Husvold« her, som indtoges og sløjfedes af Valdemar Atterdag.

Tæt ved Næsived ligger Herlufsholm Skole. Ridder Peder Bodilsen grundede dette Kloster, men efter Branden 1261 blev det flyttet til den nærliggende Skøv. Efter Reformationen inddroges det under Kronen; men 1560 bortbødte Frederik den II Klosteret til Admiral Herluf Trolle mod Hillerødsholm, det senere Frederiksborg, og Græssede-gaard. Den ædle Herluf og hans trofaste Hustru Birgitte Gøye, der selv var barnløse, besluttede da at skænke deres Gods til en lærd Skole.

1 Mil Syd for Susaaens Munding ligger det smukke Herresæde Gavnø (egentlig Gabnø, d. v. s. Øen i Gabet). Aar 1400 stiftede Dronning Margrethe et Nonnekloster her til Ære for den hellige Agnete og befolkede det med Nonner fra Gladsaxe Kloster i Skaane; nu Baroni for den Reedtz Thott'ske Familie.

Skelskør.

(Indbyggere 2,509).

Byen, hvis oprindelige Navn var »Skælfiskøre«, maa-ske fordi Øret, hvorpaa Byen er bygget, var besat med Skælfisk eller Muslinger, er særdeles smukt beliggende paa Affaldet af to Bakker, der adskilles ved det smalle Vandløb mellem Noret og Fjorden. En Bro forbinder Byens to Dele; efter Sagnet tør ingen Konge fare over denne, da Kong Tolv, Klintekongen, som her bor i det saakaldte Klintevænge Nord for Byen, ikke taaler nogen anden Hersker i sin Nærhed. 1207 holdt Erik Menved Dannehof her i Anledning af Mordet paa Erik Glipping, et Par Aar senere angreb Marsk Stigs Parti Byen og ødelagde en stor Del af den tillige med Kongsgaarden. Senere led Byen meget af sine overmodige Panthavere,

og i det 14. Aarh. bortrev den sorte Død mange af Indbyggerne. To Klostre fandtes her; det sidste stod paa den nuværende St. Mariæ Kirkegaard. Paa en Gaard Syd for Byen, den saakaldte Spegerborg, tilbragte den fordrevne svenske Kong Birger sine sidste Levedage.

1 Mil nordvest for Skelskør ligger Landsbyen Boeslunde; her var det, at Absalon 1159 holdt sit første Slag, idet han med 18 af sine Holmænd og Tjenere forjog Mandskabet fra nogle vendiske Snekker.

$\frac{1}{4}$ Mil Syd for Byen ligger et af de interessanteste Herresæder i Danmark, Borreby. Til denne Gaard knytter sig mange Minder og Sagn fra fordums Dage, af hvilke et er gribende fremstillet i Andersens »Æventyr og Historier«, hvor »Vinden fortæller om Valdemar Daa og hans Døtre«. Gaarden er beliggende paa Halvøen Stignæs, opnævnt efter en Høvding Stig, der skal have bygget den oprindelige gamle Borg. Den gamle Hovedbygning blev opført 1556 af Kansleren Johan Friis.

$\frac{1}{5}$ Mil Øst for Borreby ligger Hovedgaarden Basnæs ved Noret af samme Navn.

Holsteinborg er Hovedsædet i Grevskabet Holsteinborg, beliggende tæt ved Stranden to Mil Øst for Byen, med vid Udsigt over Søen mellem Smaalandene og over til den bakkede og frugtbare Ø Glænø. Paa Valdemarernes Tid anlagdes her Borgen Hvirvilsborg til Forsvar mod Venderne; senere omtales her en Gaard, Braade, der hørte under Roskilde Bispestol. Hovedbygningen blev opført 1648 af Niels Trolle, og Gaarden kaldtes Trolholm, indtil den 1697 solgtes til Friherre Holstein til Fuirendal og Aaret efter ophøjedes til Grevskab.

Møen.

Efter Sagnet beherskedes Møen i sin Tid af to Jætter, Høje Møen af Jætten Upal, den øvrige Del af Jætten Grøn, efter hvem Grønsund skal være opnævnt.

Øen hjemsogetes i det 12. Aarh. slemt af Venderne og led senere meget under de mange indre Uroligheder i Riget. Under Krigen med Sverrig 1658 gjorde Øen tapper Modstand under Anførsel af Just Elsel og Hans Schrøder (senere adlet under Navnet Løvenskjold), men maatte dog tilsidst bukke under for Overmagten og blev nu ilde medtaget af de svenske. I det 17. Aarh. udsøgedes

og ødelagdes Landet af Hestgarden, der havde faaet Standkvarter her; efter at den var fjærnet, tilbød Kongen fri Bolig og noget Korn til inden- og udenlandske Matroser og Haandværkere, som vilde nedsætte sig her. Dog blev denne Sømåndskoloni, som bestod af al Slags sammenløben Pak, heldigvis kun af kort Varighed. Bønderne blev fri for Hoveri, og Landet tiltog snart i Velstand; i 1769 solgtes vel Domainegodset, hvorved flere af Bønderne blev Fæstere.

Stege.

(Indbyggere 2,230).

Stege (maaske af Stæk eller Stække, d- v- s: et smalt Sund) har vistnok hørt til de ældste Byer i Landet; Valdemar den I eller Svend Grathe skal have anlagt Stegehus eller Stegeborg, som senere udvidedes under Valdemar Atterdag. I 1457 led Byen meget ved en betydelig Ildsvaade, der efterfulgtes af en ødelæggende Pest, Krig med Lybækkerne og den ulykkelige Borgerkrig Grevens Fejde, under hvilken Øens tapre Lehnsmand Anders Bilde maatte forlade Borgen for at forsvare sin Ejendom i Stevns. Stege Borgere, der var Christian den II hengivne, benyttede sig af hans Fraværelse til at overrumple Besættningen og sprænge Borgen i Luften. Ogsaa i Krigen med Sverrig 1659 led Byen meget.

Øst for Byen ligger Landsbyen Elmelund, i Middelalderen laa her en Gaard, som tilhørte Roskilde Bisper. Corfitz Ulfeldt opholdt sig her som Lehnsmand. Landsbyen Borre, der oprindelig var en Købstad, ligger ved den Vig, der tidligere skar sig ind fra Østersøen paa Nordsiden af Øen, hvilket endnu de store Mosedrag antyder. $\frac{3}{4}$ Mil Øst for Borre ligger Møens Klint. Aborrebjerg er Øens højeste Punkt (450 Fod).

1 Mil sydvest for Stege ligger Herregaarden Marienborg; oprindelig laa her to Fæstegaarde, som Frederik den III skænkede den tapre Møenbo Jacob Nielsen, en af de tusinde Ryttere, som maatte overlades Karl Gustav efter Freden i Roskilde. Jacob Nielsen og en Del andre Bønder saa imidlertid Lejlighed til at overrumple Mandskabet ombord paa den svenske Fregat, paa hvilken de befandt sig, og som han derpaa bragte i god Behold til København. For disse og andre Bedrifter udnævntes han til Ritmester og adledes med Navnet Dannefærd.

Falster.

Indbyggerne havde i sin Tid, baade paa denne Ø og Lolland, ikke saa faa Forbindelser med Venden, hvorom endnu enkelte Navne som Korselitze minder, og Valdemar den Store havde endog i Sinde 1159 at tugte Indbyggerne for deres Mangel paa Troskab, men forhindredes fra sit Forsæt ved en hæftig Sygdom. I den ulykkelige Periode fra Christoffer den II's Fordrivelse var Øen i den holstenske Grev Johans Besiddelse. Saavel Lolland som Falster hørte i Middelalderen og lige til det forrige Aarhundrede til Fyens Stift, men 1830 fik Øerne deres egen Biskop og har siden den Tid udgjort et eget Stift.

Stubbekøbing.

(Indbyggere 1,737).

I 1288 afbrændtes Byen af Marsk Stigs Tilhængere og senere led den meget under Krigen med Sverrig i det 17. Aarh., ligesom den ogsaa har været hjemsøgt af flere betydelige Ildsvaader. Den bekendte Hans Egede, Grønlandernes Apostel, tilbragte sine sidste Leveaar her indtil sin Død 5. Novbr. 1758.

$\frac{1}{2}$ Mil fra Stubbekøbing ligger den lille Ø Bogø med en stærkt besøgt Navigationsskole. Sagnet fortæller, at paa den Bakke, der nu kaldes Hovgaarden, boede en Konge, som blev dræbt af Kongen paa Vaalsnæs paa Falster. Den dræbtes Ægtefælle bad om Fred indtil den Sæd, hun agtede at saa, blev fuldmoden. Hun saaede Bog, og saaledes bevaredes Freden, og Øen fik baade sin Skov og sit Navn.

$\frac{1}{4}$ Mil sydøst for Stubbekøbing i Landsbyen Bønne findes i en Gaardejers Have en gammel Slotsruin.

Mellem Stubbekøbing og Nykøbing ligger Landsbyen Torkildstrup, Digteren B. S. Ingemanns Fødeby.

Nykøbing

(Indbyggere 7,790)

nævnes alt i det 13. Aarh, men naar den er anlagt vides ikke. Borgen eller Slottet, hvor den ulykkelige Kong Christoffer døde 1332, blev rimeligvis opført under Krigen mod Venden. I Kristoffer den I's Tid blev Byen afbrændt af Lybækkerne 1252, senere brandskattet af Holstenernes Flaade, og 1287 blev den angreben af Marsk Stig. I 1365 og 1507 sluttedes her Freden med Hansestæderne; 1588

blev Slottet Enkesæde for Dronning Sophie, som opførte et nyt i dettes Sted, hvor senere Gustav Adolfs Enke opholdt sig, men 1767 blev det solgt og derpaa nedrevet. Mod Syd findes endnu Levninger af Fæstningsværker, som rimeligvis er anlagt af den svenske Kong Karl Gustav, der havde bemægtiget sig Øen. Ved denne Konges Indtrængen i Byen reddede Præsten Jesse Jessen denne fra at blive opofret til Luerne ved sine indtrængende Ord til Sejrherren.

Svingbroen, der er opnævnt efter Kong Christian den IX, blev aabnet den 4. Juli 1867. Selve Svingbroen er $128\frac{1}{2}$ Alen lang, den faste Bro 872 Fod. Til Broen slutter sig paa Falstersiden et Brohoved paa omtr. 35 Fods Længde og paa Lollandsiden en 1007 Fod lang Dæmning.

Lolland.

Ligesom paa Falster spores her tydelig Indvirkning af Venderne, der i sin Tid ogsaa beboede Femern, som kun ligger $2\frac{1}{2}$ Mil fra Lolland; Stednavne som Kramnitze-Binnitze, Tillitze og andre er aabenbart af slavisk Oprindelse.

Efter Kristoffer den II's Fordrivelse var Lolland i den holstenske Grev Johans Besiddelse. I Krigen med Sverig 1658--60 holdtes Lolland besat af Fjenden.

Herregaarden Berritsgaard tilhørte oprindeligt Hvidtfeldterne senere en Abraham Lehn, der urigtig er bleven anset for at have givet Anledning til den ulykkelige Duel, der berøvede Tordenskjold Livet. Orebygaard ligger ved Indløbet af Saksjøbing Fjord.

Saksjøbing.

(Indbyggere 1,622)

Byens oprindelige Navn har maaske været Saxthorp. 1270 nævnes Saxakjøpingh som Købstad, sine første Privilegier fik den af Grev Johan af Holsten. Aar 1333 blev Kristoffer den II overfalden her og ført til Aalholm af to Adelsmænd, men blev straks løsgivet af Grev Johan.

Byen har ofte lidt ved Ildebrande, sidst i September 1800.

$\frac{1}{2}$ Mil sydøst for Byen ligger Hardenberg, et af de prægtigste Herresæder. Paa Dronning Margrethes Tid tilhørte

det Slægten Gøye, senere Braherne og Rosenkrandsene, og Aar 1700 kom det ved Gittermaal til Grev Reventlow, en Broder til Dronning Sophie. Derefter tilfaldt det den præjsiske Minister, Fyrst Hardenberg, hvis Søn, Grev Hardenberg Reventlow, købte Sæbyholm, Christiansdal og Nielstrup og oprettede Grevskabet Hardenberg Reventlow.

$\frac{1}{3}$ Mil nordvest for Byen ligger Orebygaard, Hovedbygningen blev opført i Slutningen af det 16. Aarh. og forandredes senere. Gaarden nævnes allerede 1317; den var en Tid lang i Gøernes og Brahernes, senere i Ulfeldernes og Holckernes Besiddelse, før den købtes af Baron Lehn.

Nysted

(Indbyggere 1,457)

ligger ved en Bugt af Østersøen, mod Nord adskilt fra en lille, næsten ganske tilgroet Ferskvandssø ved en smal Landstrimmel. Byen skylder rimeligvis det derværende Aalholm Slot sin Begyndelse. Erik af Pommern gav Byen dens første Privilegier. Den har senere lidt meget ved hyppige Ildsvaader.

Aalholm Slot er Hovedsædet i Grevskabet Christiansholm, og var allerede i det 14. Aarh. Bolig for Lehnsmændene over Lolland, tilhørte i nogen Tid Grev Johan af Holsten, men kom under Valdemar Atterdag tilbage under Kronen og blev Residents for hans Søn Kristoffer, Hertug af Lolland. Aar 1366 sluttede Valdemar her en Traktat med den svenske Konge Albrekt, senere belejredes den af Hansesæderne og blev i Grevens Fejde overrumplet af Christian den II's Tilhængere, men tilbageerobret af Christian den III. Efter at have været Livgeding for flere af Danmarks Dronninger solgtes det 1725 til Fru Levtzau, Gehejmerraad Rabens Enke og 1743 oprettedes af Aalholm, Bramslykke og Egholm Grevskabet Christiansholm.

Maribo.

(Indbyggere 3,750)

Hvor nu Maribo ligger, laa Landsbyen Skinninge eller Skimminge. Under Erik af Pommeren, 1417, anlagdes Maribo Kloster, hvortil Grunden var erhvervet under Dronning Margrethe, da Stedet i Følge Sagnet hver Nat viste sig oplyst af en klar Lue, der blev udtydet som Tegn paa, at den hellige Jomfru her vilde have et Kloster opført.

Det var baade et Munke- og et Nonnekloster og var i stort Ry, navnlig i det 15. Aarh. Efter Reformationen vedblev det at bestaa som et Opholdsted for adelige Damer, men kom snart i Forfald paa Grund af Klosterfrøknernes usædelige Levned, og 1620 inddrog Christian den IV Klosteret. Fra dette Kloster har Byen sin Oprindelse, men fik først Navn af Købstad i Frederik den II's Tid. Aar 1596 ødelagdes en Del af Byen tilligemed Sognekirken ved Ildebrand, og fra nu af blev Klosterkirken Byens eneste Kirke. Af det gamle Nonnekloster findes endnu Levninger i Nærheden af Kirken; den gemmer Støvet af den ulykkelige Leonora Christine Ulfeldt. Paa hendes Ligsten staar:

»Dette Begravelses-Sted tilhører Hendis Høybaarne Naade Grefwinne Leonora Christina, hvorhelst trende af hendis Sønner ære nedersatte, oc sjelf hviler hun her siden den 6. April Anno 1698, da hun havde lefvit 76 Aar 8 Maaneder oc 8 Dage. Herre! hafde dit Ord icke werrit min Trøst, saa havde jeg forgaet i min Elendighed«.

Under hendes Hoved var lagt en Pude, der var stoppet med hendes Haar, paa denne havde hun indsyet følgende Vers:

»Hvormange Tanke Spaan og Hjertens Sukke-Knude
Tilsammen heftet er paa denne Brude-Pude.
Naarsom nedlægget er mit Hoved paa sit Haar,
Da løses op mit Baand. Min Sjæl i Glæden staar.

1 Mil Nord for Maribo ligger Banholm. Havneby for Maribo, i hvis Nærhed Herregaarden Knuthenborg, som er Hovedsædet i Grevskabet af samme Navn, ligger.

1 Mil udfor Banholm ligger den lille Ø Askø med Kirke.

Rødby.

(Indbyggere 1,745).

Byen nævnes allerede 1454, da Christian den I gav Indbyggerne Frihed til ligesom Købstadsmænd at sejle med deres Købmandskab til Tyskland; men det varede længe, før den fik Navn af egentlig Købstad.

I Kirken findes en mærkelig, gammel Kalk fra 1466. Fra Taarnet haves en fortrinlig Udsigt over det maleriske Landskab ved Maribo Sø, over Fjorden med dens

mange Holme og over til Femerns og Holstens Kyster. 1 $\frac{1}{2}$ Mil nordvest for Byen ligger Christianssæde, Hovedgaarden i Grevskabet af samme Navn, oprettet Aar 1728 af Kammerherre Reventlow.

Nakskov. (Indbyggere 8,424).

Oprindelig synes Byen at have været et Fiskerleje og fik 1274 lige Privilegier med Næstved. 1420 afbrændtes Størstedelen af den, og 1510 overfaldt og plyndrede Lybækkerne den, men fordreves kort efter af Admiral Henrik Krummedige. Nu begyndte man at befæste Byen; Fæstningsværkerne strakte sig fra Enden af Vejlegade over den saakaldte »Højeskat« langs Kattegat til Enden af Søndergade, hvor den nu nedbrudte Port stod. I den første Halvdel af det 17. Aarh. hørte Nakskov til de mest blomstrende Stæder i Danmark, men den lykkelige Tilstand afbrødes pludselig 1658, da den svenske Konge Karl Gustav, ledsaget af Korfitz Ulfeldt, viste sig for Byen, der straks overgav sig. Det følgende Aar, da Svenskerne atter viste sig, modstod Nakskov Borgere i Forening med Garnisonen, Bønder, Haandværkere og Tjenestekarle hæderlig den overlegne Fjende, og først efter et Bombardement og en Belejring i 11 Uger overgav Fæstningen sig, imod at Garnisonen skulde drage bort med klingende Spil og Borgernes Liv og Ejendom være ukrænket. Svenskerne holdt kun daarligt de indgaaede Forpligtelser, og efter Freden stod Byen en Tid saa godt som øde, men de tunge Ofre, som den bragte, blev dog snart forvundne. Blandt de Mænd, der særlig bør mindes fra hin Tid, er Joachim von Korber, Fæstningens Kommandant, Oberstløjtnant von Berenbach, der faldt under Belejringen, Sognepræsten Magister Vinsted, Borgmester Nielsen og Borgernes Anfører, den tapre Diderich von Essen.

Halsted Kirke (1 Mil Øst for Nakskov) er en stor, hvælvet Kirke, der forhen dannede den nordre Side af det gamle Halsted Kloster. Ved Kirkens nordre Side er et Kapel opført 1636 af Bochard Rud, der i en Indskrift paa en Tavle truer dem med Forbandelse, der ej vilde lade hans Støv i Fred. Tidligere fandtes her en stærkt besøgt Kilde og et Kapel for Sct. Olaf, hvilket muligvis gav Anledning til Anlæggelsen af Klosteret, som 1510 afbrændtes af Lybækkerne, men atter opførtes 1591.

Efter at være inddraget under Kronen bortforlehnedes det til Peder Oxe. Aar 1790 bortbyttedes det til Baron Jens Juel Vind og blev nu Hovedsædet i Baroniet Juellinge.

Bornholm.

Paa denne forholdsvis lille Plet, $10\frac{3}{5}$ Kv. Mil, findes forenet Fjeldlandet med dets ejendommelige Skønheder, det almindelige Agerland og Flyvesandet med dets Klitter og Marehalmen.

Bornholm frembyder en rig Afveksling af overraskende skønne Landskaber, hvor snart den brune Lyng, der, afbrudt af Træplantninger, bedækker den store Højslette, (Højlyngen), hvor Rytterknægten hæver sig (496 Fod over Havet), snart bratte Klipper, vilde Skærgaarde, dybe Dale, snevre Kløfter og vældige Granitmasser fængsler Opmærksomheden.

Af Øens Historie skal her kun anføres enkelte Hovedtræk:

I den hedenske Tid var Bornholm bekendt for sine kække og dygtige Vikinger, og Kristendommen indførtes først i det 11. Aarh. af Biskop Eginio. Af Svend Grathe afstodes Størstedelen af Øen til lundske Ærkebiskopper, i hvis Besiddelse den, trods flere Forsøg af Kongerne paa at genoprette deres Herredømme, forblev lige til Christian den II's Tid. Af Frederik den I overlodes den 1526 som Godtgørelse for Krigsomkostninger i 50 Aar til Lybækkerne, der indtil 1576 paa alle Maader søgte at gøre sig den saa indbringende som muligt og har efterladt sig talrige Minder paa Øen. I 1658 ved Freden i Roskilde afstodes den til Sverrig, men i Decbr. samme Aar befriedes den af Indbyggerne selv, der under Anførsel af Jens Kofoed skød den svenske Kommandant Oberst Printzen-sköld, og overrumplede Besætningen paa Hammershus. Til Belønning herfor fik Bornholmerne forskellige Privilegier, som stadfæstedes af en Række følgende Konger.

Til disse hørte, at de var fritagne for Værnepligt i det øvrige Rige imod at gøre Tjeneste i en egen Militz paa Øen.

Af Ulykker, som har hjemsøgt Øen, mindes navnlig i Sagnene Pesten, der hærgede Landet 1602, 1618 og 1653—54. To svenske Flaader er strandede under Bornholm 1678 og 1679.

Sproget paa Bornholm er ikke forskelligt fra det øvrige danske, om end Tonefaldet nærmer sig noget mere til det svenske, og enkelte Ord er ejendommelige for den bornholmske Almue saaledes for at nævne nogle almindelige Udtryk, »Horra«, der betyder Dreng, og »Pibel«, Pige.

Almuen var navnlig tidligere meget overtroisk, og talrige Sagn kendes om »de Underjordiske«, der især sagdes at færdes paa Højlyngen og senere skulde komme Øen til Hjælp, naar den var i yderste Nød.

Rønne

(Indbyggere 9,142)

er Bornholms største og næst Aakirkeby sikkert ogsaa den ældste By. Den er meget anseelig, har et betydeligt Omfang og en rummelig, dyb Havn, hvoraf den ene Del efter Frederik VII kaldes Frederikshavn.

Hasle

(Indbyggere 1,255)

er en lille By med store Haver og Løkker. Kirken er sandsynligvis opført i Slutningen af 15. eller Beg. af 16. Aarh., og fra omtrent samme Tid er Altertavlen med smukt og rigt forgyldt Billedskærerarbejde og en Døbefont af Marmor.

Allinge

(Indbyggere 2,546)

ligger ret smukt, omgiven af og tildels bygget paa Klipper. Kirken, der synes at hidrøre fra det 16. Aarh., har en gammel Altertavle og en Lysekrone, som i sin Tid skal have hængt paa Hammershus. Dens Klokker er fra det lübske Herredømmes Tid, og fra den Tid hidrører ogsaa flere Gravstene.

Svaneke

(Indbyggere 1,295),

oprindelig vistnok »Svanekær«, er en venlig lille driftig By, bygget paa og om 3 Klippehøje, og hæver sig terrasseformig op af Havet med dets Skær. Dens enkelte Dele har særlige Navne (»Vigen«, »Hullet«). Rundt om i Byen springer den nøgne Klippe frem. Kirken, der ligger temmeligt højt, er uden særlig Interesse; ved Indgangen findes en Runesten, og i Skibet er ophængt en Mindetavle om Christian den V's Besøg her i Maj 1687.

Neksø

(Indbyggere 2.575)

er omgivet af store Udmarker (Fællede). At Jordens Underlag her er Sandsten, ikke Granit, ses straks af Stengærderne, der alle er dannede af de flade Sandsten, lagt oven paa hverandre og sammenføjet med en vis Kunstfærdighed.

Kirken frembyder intet mærkeligt, den omgivende Kirkegaard er prydet med mange smukke Sandstensmonumenter.

Aakirkeby

(Indbyggere 1,195)

almindeligt kaldet Aaker, ligger paa en 280 Fod høj, jævnt affaldende Granitbakke og er uden Tvivl Bornholms ældste Stad. Sandsynligvis er den allerede grundlagt af Ærkebiskop Eskild, som 1149 fik Størstedelen af Bornholm, og den fik sine Privilegier af en af hans Efterfølgere med Fornavnet Peder. Kirken ejer en højst interessant gammel Døbefont.

F y n .

Nyborg

(Indbyggere 7,922)

var indtil April 1869 en Fæstning. Den hører ikke til de ældste Købstæder, idet den først skal være anlagt i det 12. Aarh. af den samme vendiske Prins Knud, efter hvem den nærliggende Pynt af Fyn har faaet Navnet Knudshoved.

Paa Slottet, som for Størstedelen blev nedrevet af Frederik den IV, har mange af de vigtigste Dannehoffer været afholdt. Det var ofte Kongernes Residens og har som Fangebolig huset den i den senere slesvigske Historie saa sørgelig berømte Hertug Valdemar, der i sin Tid blev udraabt til Konge af et lille oprørsk Parti. Paa Nyborg Slot er Christian den II født, og Sagnet om Abekatten, der tog det lille Barn ud af Vuggen og bar det op paa Slotstaget, lever endnu i Betolkningen.

Ogsaa som Fæstning har Nyborg spillet en vigtig Rolle i Danmarks Historie. Den mindst berømmelige er

Fæstningens Overgivelse til Svenskerne uden Modstand 1658, hvortil Kommandør Bredahls kække Forsvar af de fire Orlogsskibe, som han midt under Ilden fra Voldenes Kanoner isede ud af Fjorden, dannede en hæderlig Mod-sætning. Aaret efter blev Nyborg revet ud af Fjendens Hænder ved et afgørende sejrrikt Angreb. Siden har Byen endnu en Gang været i fremmed Vold, men kun for et Par Dage, da den spanske General Romana i 1808 bemægtigede sig den for i Ly af dens Kanoner og understøttet af Englænderne at kunne løsrive sig fra den franske Overkommando og vende hjem til Spanien.

Tæt Syd for Byen ligger Holckenhavn (forhen Kogsbølle, Ulfeldtsholm, Ellensborg og Nygaard), bekendt som den Ulfeldtske Families Herresæde. Korfitz Ulfeldts Fader solgte sit gamle Familiesæde til den bekendte Enkefru Ellen Marsvin, Moder til Christian den IV's Gemalinde Kristine Munk; da denne døde, kom Gaarden ved Leonora Kristine atter tilbage til Ulfeldterne, indtil Kongen efter Højesteretsdommen over Korfitz Ulfeldt konfiskerede Ejendommen. Omsider gik den over til Familien Holck.

Landsbyen Birkende, beliggende mellem Nyborg og Odense, er Hans Tavsens Fødeby. 1 Mil sydvest for Birkende ligger Fraugdegaard, som engang ejedes af Salmedigteren Thomas Kingo. 1½ Mil sydøst for Nyborg ligger Ørbæklund, opført 1593 i en ren gothisk Stil med Taarn og Spir af Niels Friis, en Broder til Christian den IV's bekendte Kansler, og hans Hustru Vibeke Gyldenstjerne, hvis Vaaben anbragtes over Døren til Taarnet. I Friisernes Besiddelse var Gaarden i et længere Tidsrum. Jesper Friises Enke, en Søster til Korfitz Ulfeldt, opførte Hovedbygningens anden Fløj 1653. ½ Mil Syd for Ørbæklund ligger Herresædet Glorup, opført i Midten af det 18. Aarhundrede af Grev Adam Gottlob Moltke til Bregentved. Hesselagergaard. 1 Mil sydøst for Glorup, er en af de ældste Herregaarde i Landet, opført 1538 af Kansler Johan Jespersen Friis, dygtig som Statsmand og bekendt som en Ynder af Videnskaben. Friis ejede Gaarden til henimod Slutningen af det 17. Aarh.

Svendborg

(Indbyggere 11,766)

ligger paa et af de skønneste Steder i Danmark, hvor alt, hvad der er ejendommeligt for den danske Natur, ligesom er samlet paa et Punkt. Selve Byen skal efter Sagnet skrive sig fra Hedenskabets Tid, idet Kong Svend, efter

hvem den skal have faaet Navn, opdroges her af Joms-vikingernes Høvding, Palnatoke. Sandsynligere er dog den Fortolkning, der udleder Navnet af Sundet, Byen ligger ved, saa at »Sundborg« i den fynske Mundart er bleven udtalt »Suinborg«, hvilket saa igen er bleven til det nuværende »Svendborg«.

Byen havde allerede i Middelalderen hævdet sig en høj Rang blandt Fyens Købstæder; et Vidnesbyrd herom haves i den Omstændighed, at Graabrødrene her henimod Midten af det 13. Aarh. opførte deres første fynske Klosterbygning, som nedreves i Aaret 1828. Under de indre Uroligheder efter Valdemar Sejers Død blev Byen medtagen i en betydelig Grad, og i Grevens Fejde, efter Slaget ved Øxnebjerg, blev den fuldstændig overladt til de vilde, plyndrende Krigsfolk, fordi Svendborgerne under Krigen paa enhver Maade havde støttet Christian den II's Sag. Ogsaa i Svenskekrigen 1658 blev den slemt mishandlet.

$\frac{1}{2}$ Mil fra Svendborg ved Faaborgvejen ligger Hvidkilde, Herregaarden i Baroniet Lehn, opført 1742 af den daværende Ejer Johan Lehn, en under Frederik den IV adlet borgerlig (Broder til den Lehn; som spiller en Rolle i Tordenskjolds Dødsdrama). Et lille Stykke fra Gaarden ligger Sørup Sø, paa hvis Bund der efter Sagnet skal gemmes en Del Kostbarheder, som skriver sig fra Svenskekrigen 1658. Beboerne havde faaet Nys om, at Fjenden vilde køre en Vogn, belæst med det ranede Guld- og Sølvtoj, over den tilfrosne Sø, hvorfor Isen blev savet i Stykker, og hele Skatten sank til Bunds.

Faaborg

(Indbyggere 4,346)

er beliggende i en smuk Egn ved Faaborg Fjord og omtales første Gang i Historien 1231. Hvis man kan tro Sagnet, har Byen i gamle Dage været befæstet, en Antagelse, der forresten synes at finde Stadfæstelse i den gamle, massive, grundmurede Vesterport. Faaborg led meget under Grevens Fejde, ligesom ogsaa en Ildebrand 1728 gav Byen et betydeligt Knæk.

I Nærheden af Faaborg ligger Svanninge. Her boede Præsten Hans Madsen, som, da han under sit Fangenskab hos Lybækkerne i Grevens Fejde havde hørt Planen til Angrebet paa den danske Lejr, med Livsfare undveg af sit Fængsel og berettede, hvad han havde erfaret, til Felt-herren Johan Rantzau, der med væsentlig Støtte af disse

Oplysninger leverede det heldige Slag ved Øxnebjerg. Omtrent $\frac{3}{4}$ Mil fra Faaborg, paa Halvøen Horneland, ligger Hovedgaarden i Grevskabet Brahesminde, Hvedholm, hvis Hovedbygning blev opført 1590. Den mest bekendte Ejer af Hvedholm var i det 17. Aarh. den tapre Rigsraad Jørgen Steensen Brahe, der for sin Magt og Anseelse bar Tilnavnet »den lille Konge paa Fyen«. Nordøst for Faaborg ligger Holsteinshus; i Aaret 1707 kom Hovedgaarden til Familien Holstein, der forandrede Gaardens tidligere Navn »Findstrup« til det nuværende; i den hosliggende Dyrehave er Dyrehavsbakken et meget smukt og højt Udsigtspunkt. Brahetrolleborg ($1\frac{1}{2}$ Mil nordøst for Faaborg), blev oprettet til Baroni af Fru Birgitte Trolle. Den første Spire til dette Baroni ligger langt tilbage i Tiden; her laa nemlig et Cistercienserkloster, som oprettedes ved en lille Sø 1172 under Navn af insula dei (Gudsholm), hvilket saa senere i Folkemunde gik over til »Holmekloster«. I det 13. Aarh. afbrændte det, men opbyggedes snart igen; ved Reformationen blev det inddraget under Kronen. Da det var kommet i Rantzauernes Besiddelse, oprettedes det til Stamhus under Navn Ranzauholm. Som saadant ejedes det af den smukke Kai Lykke, bekendt for den sørgelige Skæbne, der ramte ham som Følge af nogle letsindige Udtalelser om den regerende Dronning. Da hans Godser var bleven konfiskerede, og han selv var rømmet af Landet, var det i nogle Aar under Kronen, før det kom i forannævnte Fru Birgitte Trolles Eje.

En god Fjerdingvej fra Brahetrolleborg, ved Bredden af Arreskov Sø, ligger Arreskov, Hovedgaarden i Grevskabet Muckadell. Den opførtes i sidste Halvdel af det 16. Aarh., hvorom Stenen med Inskription over Portindgangen fortæller.]

Odense

(Indbyggere 40,547)

er en af de ældste Byer i Norden, saa gammel, at dens Oprindelse endog tilskrives Odin selv; første Gang i den historiske Tid nævnes den for henved ni Hundrede Aar siden, og efter den Tid forekommer dens Navn ofte i Danmarks Historie sammen med vigtige Begivenheder; det er saaledes i Odense, at den første danske Bog: Knud den Helliges Historie skrives 1109, og at den første Bog i Norden trykkes 1482. 1533 og de fire følgende Aar holdtes her de vigtige Reformationsherredage, paa hvilke den

lutherske Lære fik Adgang til Danmark, 1537 udnævntes her den første evangeliske Biskop, Jørgen Sadolin, og 1599 udstedtes her den nye Universitetsfundats og Kirkeordonans. Men hvad der fremfor alt bidrog til at hævde Odenses Anseelse i Middelalderen, var dens Ærværdighed som Knud den Helliges By; det var den 10. Juli 1086, at denne Konge blev dræbt i den af ham selv opbyggede Albani Kirke, hvor han laa knælende i Bøn foran Alteret, medens hans Broder Benedict og hans Mænd forsvarede ham mod de indtrængende Oprørere. I Aaret 1100 blev han af Paven kanoniseret som den første danske Martyr og Helgen, og Aaret derpaa med stor Højtidelighed skrinlagt i den efter ham opkaldte Stenkirke, hvortil han selv havde lagt Grunden. Hyppige Valfarter, baade fra Danmark og fremmede Lande, til den berømte Helgens Grav, især paa hans Festdag i Juli, paa hvilken det stærkt besøgte St. Knuds Marked afholdtes, bragte Odenses Befolkning og Rigdom til at vokse hurtig, medens der ved Oprettelsen af forskellige saakaldte »Gilder«, især St. Knuds Gilde, gaves et vigtigt Bidrag til Udviklingen af Købstadsvæsenet. Selv efter at Reformationen havde tilføjet Odenses katolske Anseelse et haardt Stød og meget reduceret saavel Antallet som Betydningen af dens seks Klostre og seks Kirker, fortælles der endnu om en saadan Rigdom hos dens Borgere som hos den bekendte Oluf Bager, der ved Frederik den II's ene Besøg hos ham brændte Kanel i Kakkelovnen og ved det næste lagde alle Kongens Gældsfor skrivninger paa Ilden.

I Odense fødtes Digteren H. C. Andersen den 2. April 1805.

1 Mil Vest for Odense ligger Landsbyen Brendekilde, bekendt som Sproggranskeren Rasmus Rasks Fødeby.

Herregaarden Langesø ligger 1½ Mil nordvest for Odense, spejlende sig i den skovomkransede Sø. Et yndet Udflugtssted.

2¼ Mil fra Odense ligger Vissenbjerg Kirke, og tæt ved Kirken ligger Røverskoven, som har faaet Navn af de berygtede Røverbander, som siges at have haft Tilhold her i ældre Tid. ¾ Mil Syd for Vissenbjerg Kirke ligger Bavnehøj, Fyens højeste Punkt, 408 Fod.

½ Mil Syd for Bavnehøj ligger Herregaarden Frederikslund med tilliggende Skov, »Grønfaldsskoven«.

Midt imellem Odense og Middelfart ligger **Aarup**, en stor, købstadliigende Handelsplads, i Nærheden heraf Herregaarden Erholm og Landsbyen Skydebjerg, til hvilket

Sted Sagnet henlægger Palnatokes Bedrift, da han skød Æblet af sin Søns Hoved.

Middelfart

(Indbyggere 5,162)

er med Rette bekendt for sin dejlige Beliggenhed ved Lillebelt, der her kun er 1200 Alen bredt og derfor snarere minder om en Flod, der i en Halvbue bugter sig forbi Byen. Allerede paa Knud den Helliges Tid omtales Middelfart Sund, ved hvilket den senere opvoksende By formodentlig den Gang kun har været et ubetydeligt Fiskerleje. 1659 var den Samlingsstedet for de kejserlige brandenborgske og polske Tropper, der i Forening med de Danske og Hollænderne slog Svenskerne ved Nyborg, og den 8. Maj 1848 blev den aabne By bombarderet af Prøjerne til Gengæld for Sten Billes Beskydning af deres Batterier ved Fredericia samme Dag.

Sydøst for Middelfart ved Gamborg Fjord ligger Gamborg Ruin, en gammel Jordvold, hvis af Tidens Tand levnede Murværk er bortkørt og benyttede uden Agtelse for Mindet om den gamle Kongeborg, som 1337 blev belejret af Holstenerne, men undsat af Valdemar Atterdag. Fra Bakken har man en Udsigt over Senen for den tidligere saa berømte Marsvinsjagt.

I Nærheden af Middelfart ligger Hindsgavl (Grimerhus), her paavises Stedet, hvor Ridder Bugge myrdedes, og hvor der siden den Tid har vokset en ejendommelig Plante — »Buggeblod«. — Paa Hindsgavls Odde findes endnu Murlevninger, der minder om Erik Glippings gamle Kongeborg, som Aaret 1287 blev afbrændt af Marsk Stig og de landflygtige Kongemordere, men opbyggedes igen og senere blev Sædet for kongelige Lehnsmænd, af hvilke Korfitz Ulfeldts Fader var en. I Svenskekrigen afbrændtes Slottet atter og flyttedes derefter et Stykke mod sydøst, hvor det nuværende Hindsgavl byggedes tildels af det afbrændte Slots Sten.

Kerteminde,

(Indbyggere 2,499.)

har Navn efter Kertingefjord, der her skærer sig ind i Landet og adskiller Halvøen Hindsholm, lidt Syd for hvilken Byen ligger ved Store Bælt, fra det øvrige Fyn. En lang Bro fører ind til Byen. I tidligere Tid havde den en vis Anseelse, inden den i 1659 blev næsten ødelagt

i Svenskekrigen, og navnlig inden 1680, da man fandt det dybe Sejlløb gennem Odense Fjord, hvorved Kerteminde tabte sin Betydning som Losse- og Ladeplads for Odense.

I Nærheden af Kerteminde ligger Kerteminde Klint («Klinten»). Højt oppe over det udstrakte Hav tilbyder den smukke Skrænt en mod Nord af Hindsholm og mod Syd af Risingehoved begrænset Udsigt, i hvilken i klart Vejr endog Kallundborg Kirke udgør et Punkt.

I Stubberup Kirke paa Hindsholm skal Marsk Stig være begravet, og i hvis Nærhed den af ham ejede Gaard Erkebjerg, det nuværende Schelenborg, ligger.

I Landsbyen Snave er et 1868 udgravet Gravkammer med stensat Loft.

1 Mil sydvest for Kerteminde ligger Hovedgaarden Ulriksholm med den anseelige Hovedbygning. Gaarden, der tidligere hed Skinnerup, tilhørte i det 16. Aarh. Familien Akeleje, men kom senere i Christian den IV's Besiddelse, der forærede den til sin Søn, den for sin Tapperhed under Københavns Belejring og ikke mindre for sine galante Æventyrer kendte Gyldenløve. I Slutningen af forrige Aarh. solgte Kammerherre Poul Rosenørn, adopterende den franske Revolutions frisindede Grundsætninger, hele Godset paa meget billige Vilkaar, saa at alle Bønderne blev Selvejere. Forbi Bygningens ene Fløj gaar Vejen ned til Fjorden, langs Stranden gennem Landsbyerne Kølstrup og Kertinge. 1 Mil sydvest for Ulriksholm i Nærheden af Odense ligger Landsbyen Aasum, hvis Bønder 1598 med deres Høleer dræbte den strenge Herremand paa Hindemae, Hans Strangenette.

Bogense

(Indbyggere 2,448),

der med sin lange, smalle Havn ligger umiddelbart ved Kattegat, har i ældre Tid været en ret anelig By, men led saa meget under den ødelæggende Grevens Fejde og en senere voldsom Ildsvaade, at den sank ned til at være den mindste af Fyens Købstæder.

$\frac{1}{2}$ Mil Øst for Byen ligger Gyldensten, Hovedgaarden for Grevskabet af samme Navn. Gaarden har i sin Tid under Navnet Enggaard tilhørt den berømte Adelsmand og Historieskriver Oluf Rosenkrands, der blev dømt til at have sin Formue forbrudt paa Grund af det historiske Skrift »Adelens Forsvar«; senere ejedes den af den hovedrige, fra sit Fødeland fordrevne Franskmand Huguétan, hvis Ytring: at han var rig nok til at forgylde hver Sten i Enggaard, han kan skyldes sit og Gaardens adelige Navn.

Harritslevgaard ($\frac{1}{4}$ Mil Syd for Bogense) med det anseelige Taarn er en gammel Ejendom, der i sin Tid var et kongeligt Lehn og senere har været i Ulfeldernes Familie.

$1\frac{1}{4}$ Mil fra Bogense ligger Elvedgaard, som har tilhørt Tyge Brahes Slægt, og hvor den fyenske Historie-skriver Vedel Simonsen er født. Et stort Taxtræ, der i sin Tid var udklippet i tre Kroner, skal endog have fristet Frederik den II til et Besøg her.

2 Mil Syd for Bogense i en skovbevokset Egn ligger Gaarden Paddesø, hvor et Slot paa Grund af Beboernes Ugudelighed skal være sunken i Jorden. Denne Egn er meget rig paa Sagn og Minder fra Svenskekrigen.

Assens

(Indbyggere 4,645)

var i Middelalderen omgivet af Ringmure og Taarne og blev i Grevens Fejde belejret af Christian den III's Tropper, fordi den ligesom de fleste andre fyenske Byer holdt med den fangne Christian den II; efter Slaget ved det $\frac{3}{4}$ Mil fra Byen liggende Øxnebjerg blev den plyndret og Fæstningsværkerne nedbrudt.

I Nærheden ligger Brahesborg og Frederiksgave. Ved Brahesborg staar en Broncefigur af afdøde Gehejmerraad Treschow; paa Gaarden findes en Indskrift med Navnene Jørgen Brahe (Tyge Brahes Brodersøn) og Anna Gyldenstjerne, hvor det paa Vers siges, at Bygningerne faldt ned en Juleaften 1717. Ved Herregaarden Frederiksgave ligger den saakaldte »gamle Slotsbanke«, ved hvis Udgravning man fandt Ruinerne af et firkantet Taarn, som maa have hørt til den gamle, berømte Kongeborg Hagenskov (Jacob Erlandsen, Corfitz Ulfeldt), hvis Hovedbygning her har ligget sydøst for det nuværende Frederiksgave.

Mellem Odense og Svendborg ligger den store købstadlignende Landsby **Ringø**. I Nærheden heraf Herregaarden Egeskov, hvis nuværende Hovedbygning er bygget 1554 af den bekendte Marsk Frants Brockenhuus, som under Frederik den II faldt ved Belejringen af Varberg. Den følgende Ejer, Marskens Søn, er bleven bekendt for den Strenghed, hvormed han behandlede sin Datter Rigmor, idet han, da hun havde født en Søn uden for Ægte-

skab, lod hende indespærre i et Værelse paa Egeskov som man endnu viser, og hvor hun sad fængslet i fem Aar indtil Faderens Død.

Langeland, Taasinge og Ærø.

Rudkøbing

(Indbyggere 3.447)

paa Langeland, de berømte Brødre Hans Christian og Anders Sandøe Ørsteds Fødeby, er en meget gammel Stad, som efter Sagnet skal være anlagt af Kæmpen Rut, efter hvem den da har faaet Navn. Rigtigere er det utvivlsomt at forklare Navnet som »Staden paa den ryddede Landstrækning« i Analogi med Fortolkningen af de mange Landsbyers Navne, der ender paa »rød« (Birkerød, Bregnerød og flere andre i Danmark). Den har tidligere været befæstet og var i 1559 en haard Anstødssten for de Svenske, idet de to Gange maatte løbe Storm mod den, inden Indbyggerne vilde give tabt.

1 $\frac{1}{4}$ Mil Nord for Rudkøbing ligger Trænekær Slot paa en høj Bakke, mod hvis Fod en lille Sø skvulper, i en smuk, afvekslende Egn, omgivet paa alle Sider af Smaaskove. I Grevens Fejde, da Slottet forsvarede af Otto Krumpen, blev det indtaget af Lybækkerne, som dog kun beholdt det et Aar, idet det kort efter erobrede tilbage af »Danmarks Vovehals« Admiral Peder Skram. Aar 1659 gik Slottet, der allerede tidligere var nedlagt som Fæstning, over til Familien Ahlefeldt, som endnu besidder det; et af denne Families Medlemmer, General Frederik Ahlefeldt, har Fortjenesten af at have forskønnet Ejendommen betydeligt.

Taasinge, hvis Navn skal være en Fordrejelse af Navnet »Thorseng«, er en Ø, beliggende lige over for Svendborg, kun adskilt derfra ved det smalle Svendborg Sund.

I Begyndelsen af det 17. Aarh. tilhørte den største Del af Øen Ellen Marsvin, gik fra hende over i Datteren Kirstine Munks Besiddelse og ejedes derpaa af dennes og Christian den IV's Søn Valdemar Christian. Af senere Ejere maa mærkes Korfitz Ulfeldt, efter hvis Fald hans Del af Øen kom under Kronen. Men 1678 solgtes den af

Christian den V til Søhelten Niels Juell for en Prisepenge, denne havde erhvervet sig i Kampen mod de Svenske, Han og hans Slægt tilkøbte sig efterhaanden de Jorder paa Øen, som endnu ikke var i deres Eje, saa at hele Besiddelsen i Aaret 1711 kunde oprettes til et Stamhus.

Valdemar Slot blev i Aarene 1620—30 opført af Christian den IV for hans Søn Valdemar. Da det kom i Niels Juells Eje lod han i dets ene Fløj indrette et smukt Kapel, som indviedes af Thomas Kingo.

Øst for Valdemar Slot ligger den lille Ø Thurø, hvor mange Skibe er hjemmehørende.

Ærøeskøbing

(Indbyggere 1,446)

paa Ærø benævnes ogsaa Købing og er en meget gammel By, uden at man dog bestemt kan angive dens Alder. Den er Ærøs eneste Købstad og var i ældre Dage, ligesom hele Øen, et stadigt Stridsæble mellem de sønderjydske Hertuger og de danske Konger. I Aaret 1749 kom den endelig for bestandig til Kronen under Frederik d. V, som dog nægtede at stædfæste de Privilegier, den i Tidens Løb havde faaet. En betydelig Ildebrand ødelagde 1629 en stor Del af Byen. ligesom det ogsaa, da den væsentlig ernærede sig ved Handel og Fragtfart, led meget ved Tabet af Norge 1814. Efter Tabet af Slesvig, hvorunder Øen siden det 15. Aarh. hørte i verdslig Henseende var Forholdene, indtil den ny Ordning kom, noget vaklende. Her fødtes Digteren Anders Arrebo, hvis Fader var Præst i Byen.

Marstal, som skylder sit Navns Oprindelse et Stutteri, der i ældre Dage laa her, er først anlagt i det 18. Aarhundredes Begyndelse, men har siden den Tid, trods en stor Ildebrand 1815, hævet sig meget betydeligt. En stor Mængde Skibe hører hjemme i Marstal.

Et Stykke Vej fra Marstal, i Nærheden af det Drei, som over Graastensnor forener Øens to Dele, ligger en af Grave omgiven Plads, hvor der i gamle Dage har staaet et Taarn, hvis Opførelse Sagnet tillægger Absalon, og hvis Bestemmelse skal have været, at der herfra kunde holdes Udkig med de frygtede Sørovere.

Jylland.

Kolding

(Indbyggere 13,451),

har eksisteret fra det 11., maaske fra det 10. Aarh.; 1321 fik den sine ældste Købstadsprivilegier stadfæstede af Kristoffer den II.

Under Krigen mellem Erik Plovpenning og Hertug Abel af Slesvig blev Kolding nedbrændt, og denne Skæbne er flere Gange overgaaet Byen, ligesom den ofte har maattet prøve Krigenes Hjem søgelse. Den 23. April 1849 stod her et Slag mellem danske og slesvig-holstenske Oprørere. Den Betydning, Byen tidligere har haft for Vareomsætning mellem Danmark og Hertugdømmerne, er forlængst forbi. I ældre Tider hævdedes i Kolding den saakaldte »Øxnetold« for Kvæg, som udførtes af Landet, og senere, indtil 1851, var her Toldgrænsen mellem Kongeriget og Slesvig.

Paa en Bakke, ved hvis Fod er en lille Sø, knejser de mægtige Ruiner af Koldinghus Slot. Det grundlagdes 1248 af Hertug Abel i Slesvig under hans Kamp med Broderen Erik, blev opbygget og befæstet af Erik Glipping, kaldet Arensborg eller Ørneborg, senere Middelborg og endelig fra Midten af det 15. Aarh. Koldinghus. Kongerne Christian den III, Frederik den II og Christian den IV lod føretage betydelige Arbejder ved det. Den sidste opførte i det nordvestlige Hjørne det saakaldte Kæmpe-taarn (76 Fod højt, 24 Fod bredt), hvis Top var smykket med fire syv Fod høje Statuer af Sandsten, der holdt Vaabenskjolde: Hannibal det danske, Scipio det norske, Hector det jyske og Herkules de tre Kroner. Af disse Statuer staar endnu Hannibal med det danske Skjold. Taarnet sprængtes Julemorgen 1658, da Polakkerne under Czarnetzki stormede Slottet, som var besat af de svenske. Christian den V lod det atter istandsætte, og det stod til den 29. Marts 1808, da en Ildebrand, som udbrød Natten efter, at den kommanderende General over de transke og spanske Hjælpetropper, Prinsen af Pontecorvo, var kommen til Slottet, lagde den stolte Bygning i Aske og kun efterlod de mægtige Mure som Mindesmærke om fordums Pragt og som Danmarks skønneste Ruin. Under den nordlige Fløj af Slottet vises i en dyb Kælder Skipper Clements Fængsel.

Medens Pesten rasede i København 1711 opholdt

Frederik den IV sig her og saa ved en Maskerade Anne Sophie Reventlow, til hvem han Aaret efter blev viet paa Skanderborg Slot. Fra 15. August til 11. September 1807 boede her den sidste kongelige Besøger, Christian den VII.

1³/₄ Mil fra Kolding Syd paa ligger Skamlingsbanken (363 Fod høj). Mage til Udsigt herfra findes vanskeligt i Danmark. Som bekendt var Skamlingsbanken Stedet, hvor de Folkeforsamlinger afholdtes, der har spillet en saa stor Rolle i den nationale Bevægelses Historie. Herfra lød Laurids Skaus mægtige Veltalenhed, der vakte mange slumrende; og med Rette bærer Skamlingsbanken Mindet om de danske Slesvigeres Kamp for deres Modersmaal og Nationalitet i en høj Granitstøtte, som rejstes 1863 og næppe to Aar efter sprængtes af Fjenden. Dette brutale Ødelæggelsesværk lykkedes heldigvis ikke fuldstændigere, end at man har kunnet genoprejse Støtten, der med afsprængte Kanter knejser næsten ligesaa højt som før. Den bestaar nu af 26 tilhuggede Granitblokke, hver 2 å 2¹/₂ Fod høj. Dens fire Sider er forsynede med følgende Indskrift:

Mod Øst:

MINDE
OM DEN
DANSKE SAGS
FORKÆMPERE
I
SLESVIG

Nis Lorenzen,
Lilholt.

P. Hjort Lorenzen,
Haderslev.

C. Paulsen.

G. Manicus,
Ekernfærde.

C. Wimpfen,
Flensborg.

Mod Nord:

C. Jespersen, T. Høyer-Jensen,
Angel. Bov.

A. G. Fabricius,
Hundstrup.

W. Abrahamson,
Slesvig.

Mod Syd:

E. Pontoppidan,
Als.

C. H. Overbeck,
Flensborg.

H. Nissen,
Hammelev.

H. J. Staal,
Thorning.

Mod Vest:

REJST

1863

P. C. Koch,
Haderslev.

F. Fischer,
Aabenraa.

C. Flor.

L. Skau,
Sommersted.

H. Krüger,
Brevtofte.

H. A. Klevig.

Fredericia.

(Indbyggere 13,451).

Frederik den III anlagde Byen paa en i Beltet udskydende Odde og omgav den med Fæstningsværker. Den svenske General Wrangel belejrede og indtog den med Storm den 24. Oktober 1657. Frederik den IV genopbyggede Byen, der 1661 var bleven gjort til Stapelstad og 1682 havde faaet jus asyli og fri Religionsøvelse, hvorved den blev Tilflugtssted for Reformerte, som det nantiske Edikts Ophævelse forjagede fra Frankrig. Som Fæstning opnaaede den aldrig nogen Betydning; den var anlagt efter alt for stor Maalestok, og Værkerne holdtes ikke vedlige; den prøjsiske General Wrangel havde derfor let ved at besætte den d. 2. Maj 1848. Den følgende Vinter sattes Byen imidlertid i bedre Forsvarsstand, og da Bülow efter Gudsø Affæren den 7. Maj 1849 trak sig tilbage til Fredericia, var han i Stand til bag dens Volde at udholde en 2 Maaneders Belejring, ledsaget af hæftigt Bombardement, der lagde en stor Del af Byen i Aske. Den 6. Juli 1849 foretog han det berømte Udfald, som sprængte Oprørshæren. Som Fæstning er dens Rolle udspillet.

I Krigen 1864 bombarderedes Fredericia af Østrigerne den 20. Marts. Efter Regeringens Befaling rømmedes den d. 28. April og blev Dagen efter besat af Fjenden.

Ved Trinitatis eller Dansk Kirke (Kongens Gd.) gjorde Frederik den III 1655 Bøn under aaben Himmel, efter at han havde besluttet Byens Anlæg, indviet 1690. Paa Kirkegaarden er en med Bøgetræer beplantet Gravhøj over 500 danske Krigere, som ialdt den 6. Juli 1849. I Stensætningernes Kant er Navnene indhuggede, og over den et Bronzebasrelief (af Bissen) forestillende to Soldater, som jorder en falden Kammerat. Et Monument, forestillende et Sværd, har Frederik den VII som Prins ladet rejse over jydsk Dragoner, som ved Stormen den 24. Oktbr. 1657 ikke vilde overgive sig, men lod sig nedhugge til sidste Mand og ligger begravede her.

Vejle.

(Indbyggere 16,212)

Faa Byer gør et bedre Indtryk end Vejle. Beliggenheden er smuk og Omegnen bekendt for sin Skønhed.

Store Minder og store Mindesmærker har Vejle ikke. 1523 mødtes her den ulykkelige Konge Christian den II og Landsdommeren i Nørrejylland, Mogens Munk, og hvis Hvidtfeld staar til troende, efterlod Munk den jydsk Adels Opsigelse af Huldskab og Troskab i et Brev til Kongen i en Handske. Omtrent 20 Aar senere fødtes her Saxos berømte Oversætter Anders Sørensen Vedel (9. November 1542). Paa sit Tilbagetog gennem Jylland i 1849 leverede Rye en hæderlig Træfning ved Vejle, og i 1864 fandt her et Sammenstød Sted mellem den fremtrængende Fjende og de danske Tropper.

$1\frac{1}{2}$ Mil nordvest for Vejle ligger Jellinge. Den lille hvide Kirke ligger næsten skjult mellem Gorms og Thyras vældige Gravhøj; den første (Trianguleringsmærke, Flagstang) ligger Syd, den anden Nord tæt uden for Kirkegaarden. I Thyras Høj er et Gravkammer, beklædt med Egebjælker; Højen er aabnet og forsynet med Gang til Kammeret 1861. Paa Kirkegaarden foran den sydlige Indgang til Kirken findes to Runestene, en mindre, sat af Gorm den Gamle for hans Dronning Thyre, og en større, sat af Harald Blaatand for hans Forældre. Denne sidste er overordentlig smuk og forsynet med Afbildninger, paa den ene Side en korstæstet Skikkelse, paa den anden en Drage, omsnoet af en Slange.

$\frac{1}{4}$ Mil fra Jellinge ligger Faarup Sø og ved dennes nordre Bred en Gaard af samme Navn. Tæt Syd for Laden er et Voldsted; efter Folketroen har Gorms Borg staaet her. Hvor lidet sandsynligt dette er, er det dog sikkert, at denne Egn i Oldtiden har spillet en stor Rolle. Højsletten, hvortil Landet hæver sig, er rundt om besaaet med Kæmpegrave og har en ejendommelig storladet Karakter.

$\frac{3}{4}$ Mil sydvest for Faarup ved Nørup Sø ligger Herregaarden Engelsholm, den har tilhørt Familien Brahe og blev 1592 opført af Knud Brahe, som der siges, efter hans berømte Broder Tyges Tegning.

$\frac{3}{4}$ Mil sydvest for Vejle ligger den gamle Herregaard Haraldskær, hvis Navn Sagnet vil udlede af Harald Blaatand.

Horsens

(Indbyggere 22,327)

var allerede i Middelalderen af ikke ringe Betydning. I Historien har Horsens indskrevet sit Navn som Fødested for flere berømte Mænd: den fra Soverainetets Indførelse bekendte Biskop Hans Svane (1606–68); Poul

Vendelbo, adlet under Navn af Løvenørn, mest bekendt for sine Bedrifter i russisk Krigstjeneste; Vitus Bering, Opdager af Strædet, der fører hans Navn; Statsminister Ove Høegh Guldberg o. fl.

Paa en Bakke nordvest for Byen ligger Horsens Tugthus. De mægtige Bygninger, som allerede præsenterer sig i lang Frastand, er omgivet med en syv Alen høj Ringmur. Fængslet er bestemt for mandlige Fanger (arbejder i Fællesskab, afsondes om Natten). Bygningen paabegyndtes 1847 og fuldendtes 1853.

Tæt Vest for Byen ligger Herregaarden Bygholm, fordem et kongeligt Slot.

$\frac{3}{4}$ Mil Øst for Horsens ligger Herregaarden Boller smukt beliggende ved Fjordens sydlige Bred. Gaarden, som blandt sine tidligere Ejere har haft Familien Rosenkrands, var i 28 Aar Opholdssted for Christian den IV's forskudte Gemalinde, Kirstine Munk. Fem Aar efter hendes Død 1658 kom den i Friisernes Eje.

$\frac{3}{4}$ Mil Syd for Boller ligger Bjergelide Bakke (300 Fod) og Nord for Boller, paa den anden Side Horsens Fjord, ligger Herregaarden Stensballegaard, der opførtes 1692—94 af Baron Frederik Krag, som var gift med Griffeldts Datter.

Skanderborg

(Indbyggere 3,146)

har sit Navn af Landsbyen Skandrup. Til dennes Kirke hørte i gamle Dage Beboerne af den lille By, der tidligt rejste sig paa et i Søen udskydende Næs i Læ af den faste Borg, som laa paa en Holm for Enden af dette.

Aar 1583 fik Byen Købstadrettighed, 1699 tillodes det dens Beboere at søge Slottets Kapel, og 1767 da Slottet med Undtagelse af Kapellet solgtes til Nedbrydelse, blev dette Byens Kirke. Kirken ligger paa en Bakke og er en Levning af Skanderborg Slot, som har spillet en ikke ubetydelig Rolle i Historien.

Kæmpevisen lader Kong Valdemar opholde sig paa Skanderborg, da han modtog Efterretning om, at: »Dronning Dagmar ligger i Ribe syg«. Paa Skanderborg undsagde Marsk Stig Kong Erik Glipping, og her modtog Dronning Agnes Underretning om hans Død. Under Belejringen af Slottet, som var i Holstenernes Vold, faldt Danmarks Befrier Niels Ebbesen i et Slag den 2. November 1340, men om Stedet, hvor han faldt, er man lige saa lidt enig, som om hvilken Eg der med Rette bærer hans Navn. Frederik den II opholdt sig gerne paa Slottet.

Her fødtes den 12. Decbr. 1574 hans Datter Anna, som blev gift med Jacob den VI af Skotland og Stammoder til Stuarterne. Paa Skanderborg Sø foretog som bekendt Christian den IV sin første Sømandsøvelse som Prins, og som Konge afsagde han paa Slottet den Dom over Kristoffer Rosenkrands, der ved falske Breve vilde besvige Juuls Enke, som har givet Søtoft Emne til sit Skuespil og Marstrand til sit herlige Maleri i Roskilde Domkirke.

Den 26. Juli 1712 viedes her Frederik den IV til Anna Sophie Reventlow, som han havde borttørt fra hendes Hjem paa Klausholm, og som ni Aar efter blev hans Dronning.

I et Anlæg ved Siden af Kirken findes et 1845 oprejst Monument for Frederik den VI, Marmorbuste paa en Granitfod, hvis fire Sider er smykkede med Basreliefs, Rettærdigheden, Friheden, Oplysningen, Stændernes Indstiftelse.

Omtrent 1 Mil Nord for Skanderborg ligger Landsbyen Veng ved en lille Sø (i Nærheden Gaarden Sophiedal). Kirken er en Levning af det gamle Kloster, skriver sig fra det 12. Aarh. og er opført af Fraadsten (Tuf).

Silkeborg

(Indbyggere 7,803)

tilhørte i Katholicismens Tid Biskopperne i Aarhus. Sagnet fortæller, at en Biskop Peter, som agtede at bygge sig en Gaard her, en Dag sejlede paa Langsø, og at Vinden var uærbødig nok til at blæse ham Silkekalotten af det kronragede Hoved. Biskoppen bestemte da, at Gaarden skulde ligge, hvor Huen drev i Land, og Stoffet i Kalotten gav Gaarden Navn. Elter Reformationen kom Gaard og Gods til Kronen, og solgtes og indløstes gentagne Gange, indtil de 1823 for Gæld tilfaldt Statskassen. Stedet besøgte af og til af Kongen, naar han vilde forlyste sig med Jagt i de vidtløftige Skove; navnlig holdt Christian den VIII meget af Silkeborg og besøgte det oftere. Under hans Regering fik Brødrene Michael og Chr. Drewsen Tilladelse til at anlægge en Papirfabrik, og det første Ark tilvirkedes den 1. Januar 1845.

Vest for Silkeborg ligger Himmelbjerget 550 Fod højt, bestaar af Rullestenssand, bevokset dels med Bøgeskov og store Enebærbuske, dels med Lyng. Opstigningen fra Søen er trods den banede Sti ikke let, men Møjen belønnes rigelig; thi Stien fører umiddelbart til Bjergets smukkeste Udsigt, den af Skoven fremskudte, lyngklædte Knude. Kollen (med Flagstang), hvis stejle Top hviler paa en bre-

dere Fod at udmærket smukke, bølgende Lyngbakker, der navnlig i Aftenbelysningen viser sig i deres fulde Skønhed, er et meget smukt Udsigtspunkt. For Foden af Bakken ligger Søerne, og Øjet svæver ud over det omgivende Lands Skove og store Bakkebølger, der lokker Synet mod den fjærne Horisont. Fremtrædende Punkter i Himmelbjærgpanoramaet ere (fra højre til venstre): Ravnso, Knudso, over den Dover Kirke, Birksø med Ry Mølle, bag den Vessø. Rosvig bag Ringholmshoved, Juulsø med Dynæs, Alø, Møgelø, Borgodde og Lilø, over Kanten af Laven Skov Gjødvad Kirke, Sejs Hede med Sindbjerg, over den Balle Kirke, Nørreskov og i Dalen Tagene af Silkeborg. Lige til venstre ses Knøsen, Aasen (bag Svej-bækodde), Sønderskov, Vesterskov og over den som en pludselig skarp Ryg de høje Funder Bakker. En lyng groet Kløft skiller Kollen fra Skoven. (Se Side 357).

Aarhus.

(Indbyggere 55,193).

Under Gorm den Gamle byggedes en Kirke i Aarhus, og 948 blev Byen Sæde for en Biskop, men i Historien har den aldrig indtaget nogen fremragende Plads. Derimod er den Fødested for flere historisk kendte Mænd: Lægen og Oldgranskeren Ole Worm (1588—1654), Opdageren af Lysets Hastighed, Ole Rømer (1644—1710), Erik Pontoppidan, Forfatter af Dansk Atlas (1698—1764), Laurids Thura, Forfatter af Dansk Vitruvius (1706—59). Aarhus er nu vunden frem til at være Danmarks største Provinsby.

Ikke langt fra Byen laa en høj Bakke med den saakaldte Wallenstejns Skanse, opkastet af kejserlige Tropper, som under Scharffenberg 1627—29 havde besat Jylland. Den er nu sløjft og Pladsen inddraget til Lystanlæg (Skanseanlægget).

3 Mil Syd for Aarhus ligger **Odder**, en stor, købstadlignende Handelsplads, umiddelbart op til større Skove, som tilhører de nærliggende Herregaarde Rodstenseje og Rathlousdal. Denne sidste er Herresæde for Stamhuset af samme Navn; den er bygget paa Jorderne af den nedlagte Bondeby Leverstrup, som hørte til det Gods, Rigsdrosten Jochum Gersdorf fik af Frederik den III for sit Gods i Skaane. Stamhuset er oprettet 1749.

$\frac{3}{4}$ Mil nordvest for Aarhus ligger Frisenborg. Her stod i Fortiden Bondebyen Jernit med egen Kirke, nedbrudt 1588, som senere forvandlede til en Herregaard af

samme Navn, denne tilhørte først Parsbergerne, derpaa Otto Pogvisk, som 1665 solgte den til Mogens Friis af Faurskov, der den 25. Maj 1671 ophøjedes i Grevestanden († 1675). Grevskabet oprettedes den 6. April 1672.

I Nærheden ligger Handelspladsen **Hammel**.

2 $\frac{1}{2}$ Mil nordøst for Aarhus ligger Landsbyen Hornslet, i hvis Kirke findes Rosenkrandsernes Familiebegraevelse samt flere Epitafier og Ligstene. (Holger Rosenkrands († 1496) og hans Enke Anna Meinstrup, Hofmesterinde hos tre Dronninger, myrdet 1535 paa Landstinget i Ringsted; Jørgen Rosenkrands' Søn, den for sin Lærdom bekendte Holger Rosenkrands, født 1642, og hans Hustru Sophie Brahe under et prægtigt Marmorepitafium; Erik Rosenkrands († 1681) med sine tre Hustruer, o. fl.) Altertavlen, der forestiller Lidelseshistorien, er indvendig af Alabast, udvendig af godt Træskærerarbejde, bekostet af Erik Rosenkrands 1672.

$\frac{1}{3}$ Mil herfra Herregaarden Rosenholm, tidl. Holme eller Holmgaard og tilhørende Petz, derpaa Aarhus Bispestol og efter Reformationen Kronen; den kom 1559 i Jørgen Ottesen Rosenkrands' Besiddelse, der opførte Gaarden 1559. Blandt senere Ejere mærkes den lærde Holger Rosenkrands, som her havde sit Observatorium (I Taarnet »Perkentavl«), og som oprettede et ridderligt Akademi for unge Adelsmænd. Den dygtige Statsmand Iver Rosenkrands (første Gehejmerraad under Cristian den VI fra 1730--40) oprettede 1743 Rosenholm til et Stamhus og døde der 1745.

3 $\frac{1}{2}$ Mil nordøst for Aarhus ligger den store Landsby Rønde, tæt Øst herfor Herregaarden Kalø med Bavnehøj 333 Fod, og $\frac{1}{2}$ Mil sydvest for Bavnehøj Kalø Slotsruiner; disse er Underdelen af et mægtigt firkantet Taarn af røde Mursten og Spor af Ringmur, som, omgivne af tørre Grave, ligger paa et højt Punkt umiddelbart ved Havet paa en lille Ø, der ved en Stenvase er forbunden med Fastlandet. Tidlig fandt Munkene Vej til Øen. (Ruinerne af Klosteret tror man at finde øst for Slottet); senere opførte Erik Menved, efter at han havde dæmpet Bondeopstanden i Jylland, en befæstet Borg her (1313). Denne nedreves og genopbyggedes. 1340 var Klaus Limbæk Grev Gerts Befalingsmand paa Kalø. Medens Erik Eriksen Banner var Lehnsmand (1514—54) førtes Gustav Eriksen Vasa (1518) herhen som Gidsel, men flygtede næste Aar til Lybæk. Jørgen Rosenkrands, som var en af Regeringsherrene i Christian den IV's Mindreaarighed, havde Lehnet († 1596) og blev efterfulgt af flere berømte Mænd: Rigsmarsk Jørgen Skeel, Kansler Christian Thomsen Sehe-

stedt, Hofmester Josthøj, Brødrene Gunde og Erik Rosenkrands. Christian den V forærede Slottet til sin Halvbroder, Grev Ulrik Fr. Gyldenløve, som to Aar efter (1672) lod det nedbryde for at bruge Materialerne til sit Palads paa Kongens Nytorv, der senere købtes af Dronning Charlotte Amalie og fik Navnet Charlottenborg.

Omtrent $\frac{3}{4}$ Mil Nord for Rønde ligger den meget mærkelige Thorsager Rundkirke paa en høj, afsondret rund Bakke, hvor der rimeligvis i Oldtiden har været et Offersted for Guden Thor. Kirken er en af de ejendommeligste Bygninger fra Middelalderen, bygget af Bispen i Aarhus Peder Vagnsen († 1204) af Hvidernes berømte Slægt; fuldendt henimod Aar 1200, altsaa fra Bygningskunstens første Blomstringstid i Danmark.

$\frac{1}{2}$ Mil sydøst for Bavnehøj ligger det ældgamle Herresæde Møllerup, blandt dets Ejere nævnes Kongemorderen Marsk Stig.

Æbeltoft

(Indbyggere 1,714).

har ingen større historiske Minder; i det 17. Aarhundredes Krige led Byen meget. Kirken er forholdvis stor og ret smuk, dens sjældne gamle Altertavle af Ibentræ og Sølv findes nu paa det oldnordiske Musæum.

Ellemandsbjærgen i Molsbjærgene er 317 Fod.

Omtrent 2 Mil nordøst for Æbeltoft ligger Ruggaard. Beliggenheden hører til Landets skønneste og Udsigten er henrivende over Havet. Smededammen udenfor Ruggaard er sørgelig bekendt som det Sted, hvor Heksejægeren Jørgen Arenfeldt († 1717) ved Skarpretteren i Aarhus, Mester Hermans Hjælp under sine talrige Hekseprocesser (1684—86) lod de ulykkelige »prøve«; mange døde ogsaa i Ruggaards Fængsel under Pinslerne; Gaarden blev opført i Slutningen af det 16. Aarh.

$\frac{3}{4}$ Mil mod Nord ligger »Kong Hagens Grav«, norsk Sørøver i det 12. Aarh.

Grenaa

(Indbyggere 3,462),

beliggende ved Kolindsunds Udløb i Gren Aa, har en god Havn, men frembyder intet mærkeligt.

Gaarden Katholm ligger 1 Mil Øst for Grenaa ved det brusende Kattégat, den er opført 1588—91. (Glatved Kalkværk).

I Homaa, Annex til det fra Steen Blichers Noveller be-

kendte Vejlbj, blev Præsten Søren Quist 1617 henrettet uskyldig.

Omtrent 2 Mil Nord for Grenaa ligger Herresædet Benzon (tidligere Sostrup og den Gang [1725--1829] Hovedsæde i Grevskabet Skeel, siden 1829 Stamhus), det har en særdeles skøn Beliggenhed mellem smukke gamle Bøgeskove. Hovedbygningen er opført 1599—1606 af Rigsraad Jakob Seefeldt til Visborggaard med Enke Sophie Bille.

1½ Mil længere mod Vest ligger Herregaarden Mejlggaard, opført 1753 af den berømte Lovlærde, Landsdommer Axel Juul, † 1577, og Kristine Lunge.

Randers

(Indbyggere 20,693)

nævnes i Midten af det 11. Aarh.; Mønter med Runeskrift findes slagne her i Svend Estridsens Tid. Oprørerne mod Knud den Hellige samledes her 1086, og ligeledes samlede Prins Valdemar her 1157 Hæren mod Svend Grathe. Kong Abel afbrændte Byen 1247 i Borgerkrigen. Dens første Privilegier gaves af Erik Menved 1302 (Viborg). Et Slot, efter Sagnet opført af 11 nedbrudte Landsbykirker, stormedes 1357, og 1359 belejrede Kong Valdemar med Blider og Skyts den befæstede By. Randers Magistrat lod 1531 Karmelitermunken Povl Eliæsens Bog om Messen, som Borgerne vilde afskaffe, nagle til Kagen. I Grevens Fejde var Byen (1534) Vidne til Vendelboernes Kamp mod Adelen og deres Nederlag («forinden sloge de sig fulde af Randers Bur-Øl»). Forskellige Herredage er afholdte her. 1627 erobrede de kejserlige Tropper Byen. Den svenske General Wrangel havde 1643 sit Hovedkvarter i Randers. 1658 var Byen atter besat af Svenske. Mest bekendt er Randers dog blevet ved Niels Ebbesens Daad Natten til 1. April 1340, da han med 63 Mand trængte ind i den af 4000 Lejetropper besatte By og dræbte Jyllands Tyran, den holsteenske Grev Geert; Sagnet paaaviser endnu en Gaard mellem Storegade og Østergade som Stedet for Grevens Fald. Tæt sydvest for Randers laa tidligere Gaarden Fruerlund, hvor Niels Ebbesen og hans Skare i Følge Kæmpevisen bandt deres Heste. Det synes forøvrigt Tvivl underkastet, hvorvidt Niels Ebbesen drog ind i Byen Syd fra, altsaa over en tidligere »Sønderbro« — hvis Tilværelse den Gang er meget omtvistet — eller Vest fra over den mindre Aa, der udmunder i Guden- eller Nørreaa.

Historieskriveren H. F. I. Estrup er født i Randers

1794, † 1846. ligeledes den bekendte Forfatter Thyge Rothe (1731, † 1795). — I Spentrup (1¼ Mil N. Ø.) var St. St. Blicher Præst i 13 Aar til sin Død (26. Marts 1848); han ligger begravet der paa Kirkegaarden.

1½ Mil Vest for Randers ligger Rousingø, et Stamhus for Familien Schel-Plessen. I den nærliggende Landsby Venning fødtes 1105 den hellige Kjeld, en af Nørrejyllands berømte Helgener.

1½ Mil Øst for Randers ligger Støvringgaards Frøkenkloster, det nævnes allerede i Erik Menveds Tid og er maaske endnu ældre. Geheimeraadinde Harbo, født Baronesse Furién († 1735) oprettede Klosteret for en Priorinde og 12 Frøkenes, Døtre af Mænd i de fem første Rangklasser (Testamente 23. November 1735, Fundats 12. Marts 1745). Samtidig dermed oprettede hun Frueklosteret i Stormgade i København. Stifterindens Billede og flere andre Portrætter findes paa Klosteret, og i Skoven mod Syd Kirkegaard for Klosterfrøkenne.

Paa Skafføgaard, der er beliggende midt imellem Randers, Aarhus og Grenaa, findes et særdeles mærkeligt Skab, udskaaret i Egetræ, hvis Rod endnu staar i Jorden under Kælderens (7 Alen højt, 6 Alen bredt), fra Slutningen af det 16. Aarh., med bibelske Scener. Skabet skal have saa mange Døre som Aarets Maaneder, Skuffer som dets Uger og Rum som dets Dage.

1 Mil Nord for Skafføgaard ligger det gamle Løvenholm, tidligere »Gjesingholm« til 1674, da Grevskabet Løvenholm oprettedes af Gehejmeraad Ditlev Rantzau, nedlagt som saadant 1742 af Grev Frederik Danneskjold-Samsøe. Den gamle Hovedbygning blev opført af Familien Danner i det 16. Aarh. Den bekendte mærkelige Ligsten over Biskop Thore af Ribe (faldt ved Fodevig 1134), nu Oldn. Mus., er fra Gjesingholms Kapel.

I Auning Kirke findes et kostbart Marmorepitafium over Jørgen Skeel til Estrup, † 1695, i det grevelige Scheelske Begravelseskapel med 11 Marmorkister.

1 Mil Øst for Løvenholm ligger Herresædet Gammel Estrup ved Foden af Helligbjerg, en af de skønneste Bygninger i Danmark, blev opført 1630 af Rigets Raad, Jørgen Skeel og Jytte Brok. Slottet, hvis oprindelige Navn var Essendorp, har i over 500 Aar ligget paa samme Sted.

Klausholm, 1½ Mil sydøst for Randers, er bekendt fra Frederik den IV's romantiske Bortførelse (Juni 1712) af Storkanslerens Datter, den nittenaarige Anna Sophie

Reventlow, siden Danmarks Dronning, efter Kongens Død forvist til sin Fødegaard († her 1743).

Ca. 2 Mil sydvest for Randers ligger Herregaarden Bidstrup, Stamhus fra 1763. Gaarden har haft mange berømte Besiddere, Hvider af Absalons Slægt, Podebusker, Gyldenstjerne, den bekendte Kai Lykke, Johan Rantzau, Anføreren for de danske Hjælpetropper i den spanske Successionskrig, som 1698 opførte den gamle Hovedbygning.

$1\frac{3}{4}$ Mil sydvest for Randers ligger Langaa (Banen Viborg—Aarhus—Randers). 1 Mil Vest herfor ligger Herresædet Ulstrup, Hovedbygningen blev opført af Marsk Jørgen Skeel til Gammel Estrup (1617). I Skoven findes den bekendte Runesten, »Grøndalsstenen«, fredet Mindemærke.

Viborg.

(Indbyggere 9,521)

Viborg (»Vebjerg«, ☉: det hellige Bjerg, d. v. s. den hellige Høj, Offerbjerg) har sin Histories ældgamle Stamtræ helt oppe i den graa Oldtid. Den er en af Danmarks ældste og mærkeligste Stæder og Jyllands gamle Hovedstad. Sagnet lader allerede Kong Dan og Prins Hamlet færdes her, og Danmarks Historie har Viborg paa sine fleste og vigtigste Blade; hele Partier af især Danmarks Oldtid og Middelalder, men ogsaa af Nutiden, er knyttede til Byen. Hedenskabets Hovedoffersted fandtes her, og Kongevalg og Kongehylding paa Viborg Thing afløste fra Middelalderen hinanden Aarhundrede efter Aarhundrede (saaledes 1027, da Ulf Jarl udraabte Haardeknud, 1042 Magnus den Gode, 1043 og 1047 Svend Estridsøn, 1076 Harald Hein, 1080 Knud den Hellige, 1154 Prinserne Valdemar og Knud, 1320 Christoffer den II — der ogsaa her udstedte den første danske Haandfæstning —, 1340 Valdemar Atterdag, 1440 Kristoffer af Bayern, der samme Aar underskrev Viborgs Privilegier, 1448 Christian den I, 1523 Frederik den II o. s. v., sidste Gang hyldedes her 1655 Prins Christian, senere Christian den V).

Byen var kendt som en af de ældste danske Handelsstæder, saa at to Islændere opholdt sig her paa Harald Blaatands Tid en Vinter over paa Handelens Vegne og blev kristnede. Erik Ejegøds bekendte Farvel til Folket før Pilgrimsfærden taltes ogsaa paa Viborg Thing. De ældste danske Mønter sloges her af Knud den Store og Hardeknud, og Svend Estridsøn gjorde (1065) Staden til

Sæde for det nys oprettede Bispedømme. Her kronedes (1259) og jordedes (1286) Erik Glipping, her udstedtes (1523) Adelens Opsigelse til Christian den II, her holdtes den første danske, evangeliske Prædiken (Hans Tausen 1525 i Sct. Hans Klosterkirke, der laa paa det senere Nytorv), og her oprettede Jørgen Sadolin med kgl. Tilladelse en dansk »Præstescole« for de unge Mennesker, der ikke kunde rejse til Wittenberg; her holdt Kongerne Retterthing og den stærke jyske Adel aarlige og betydningsfulde Raadslagninger; det navnkundige store Marked »Snapsting« (rimeligvis dannet af Begyndelsesbogstaverne til: Sessionis Novi Anni Primæ) førte Aar efter Aar hele Nørrejyllands Pengeomsætning gennem Viborg, (nævnes allerede 1442); til det gamle Viborg Landsting appelleredes i den tidlige Middelalder selv Sønderjyllands Sager (hævet 1806, afløst af Overretten). I det 17. Aarh.'s Krige var Byen sædvanlig Hovedkvarter for »Venner« og Fjender, der skiftedes til at besætte og udplyndre den. Endelig holdtes Nørrejyllands Stænderforsamlinger her (første G. 1836) — og saaledes række de store historiske Erindrings stærke Kæde Led for Led lige op til den nyere Tid.

I Middelalderen havde Viborg indtil 6 Klostre og 12 Sognekirker (en upaalidelig Angivelse vil endog kende 10—12 Klostre og mindst 22 Kirker). Vor Frue Kloster, stiftet af Knud den Store og det mest ansete, laa paa Bispegaardens Plads. I Johannitternes Sct. Hans Kloster sad Tausen fængslet. Af disse 12 Kirker nedbrødes de 9 paa Kongebud 1529. Graabrødrenes Klosterkirke blev benyttet til 1812, nedbrudt 1830 (laa, hvor nu »Tausensminde« ligger). Af alle disse Kirker staar nu kun tilbage Domkirken og Sønder sogns, forhen Sortebrødrekirke, tildels fra 1230; afbrændt 1726, genopført 1728, i Tidens Løb ynkeligt mishandlet. Altertavlen er af tysk Oprindelse, meget mærkeligt og værdifuldt Arbejde fra 15. Aarh., flyttet hertil 1728 fra Frederiksborg Slotskirke.

Byen ejer et smukt Mindesmærke af St. St. Blicher, afsløret 1866 af C. Ploug, en Sandstens-Piedestal med Digterens Navn, Fødsels- og Dødsdag (11. Oktbr. 1782, 26. Marts 1848) samt hans fire bekendte Verslinier:

»Min Fødestavn er Lyngens brune Land,
 Min Barndomssol har smilt paa mørken Hede.
 Min spæde Fod har traadt det gule Sand,
 Blandt sorte Høje bor min Ungdoms Glæde«.

1 Mil sydvest for Viborg ligger Hovedgaarden Hald, det fjerde Hald. Alle Gaarde af dette Navn laa Vest for Søen. Nr. 1, Syd for Gaarden paa en Pynt i Søen laa »Gammelhald« fra Sagntiden, Kæmpevisens og »Aages og Ebbes Hald«, en lav Bakke, maaske med kredsformede Voldspor, omgivet af Eng. Nr. 2 optørtes af Ridder Niels Bugge, dræbt i Middelfart 1359, og laa ude paa den lille Odde, Nord i Søen. Den lille Vig hedder fra gammel Tid Stalokæret. Volden er 304 Fod fra Nord til Syd, 170 Fod fra Øst til Vest. Borgen blev forgæves belejret 1355 af Valdemar Atterdæg; var katolske Bispers Residents; ejedes siden af de portugisiske Jødebrødre Joseph og Samuel de Limma (1664—1703). Nr. 3 byggedes af Gregers Daa (faldt ved Gadebusch 1712). Dette Hald er Skuepladsen for St. St. Bickers Fortælling: »Eneste Barn«. Nr. 4 blev fuldendt af Statsminister Høegh Guldberg, som døde her 1808, hans Grav er paa Finnerup Kirkegaard.

I Asmild Sogn findes mange spredte Hedebakker. Øst for Asmild ligger Taphede, bekendt fra Slaget den 7. Oktober 1334, hvori Prins Otto fangedes af Grev Gert.

Ahlheden.

Almindeligt taget breder Ahlheden sig gennem Lysgaard, Hids og Fjends Herreder i Viborg Amt samt Hammerum Herred i Ringkøbing Amt.

Sandahlen, som er den almindeligste, opstaar derved, at den i Lyngen og de andre Hedeplanter indeholdte Humussyre paa jærnholdige Sandflader virker opløsende paa Jærnet, der udskiller sig og fra øvre Lag synker ned i det næste, hvor det indgaar en kemisk Forbindelse med Sandet. Den ligger saaledes snart løs under det hvide Sandlag, snart fast. Stenahl med mellemliggende Sand og Grus kan kun vanskeligt opdyrkes. Myremalm eller Jærnahlen findes i Mosedrag og Enge med Sandpartier. Ahlheden er en Højslette. Hvor Underlaget er Sandahl, eller hvor man har kunnet anvende Aaerne til Overrisling, er efterhaanden store Strækninger opdyrkede og beplantede, især ved Hedeselskabets Omsorg.

1 Mil Syd for Hald ligger Vium, i hvis Præstegaard St. St. Bicker blev født den 11. Oktober 1782.

I Landsbyen Thorning var St. St. Blicher Præst fra 1819.—1825.

Paa Grathehede sejrede Valdemar den Store den 23. Oktober 1157 over Svend Grathe.

I Mil Øst for Vium ligger Palstrup, hvis ældste bekendte Ejer er den Mogens Munk, som siges at have overbragt Christian den II Adels Opsigelse.

Herregaarden Avnsbjerg nævnes allerede i Forbindelse med den sorte Død og er i historisk Henseende en af de mærkeligste danske Herregaarde.

I Mil Vest for Vium ligger Havredal og Grønhøj paa Grænsen af Ahlheden og Grathede. I disse Byer bor Efterkommerne af de i Frederik den V's Tid indkaldte Tyskere. I 1759—60 indkaldtes fra Bredderne ved Rhin og Main 265 Familier, 965 Personer; en Del vendte hjem eller drog andetsteds hen; og 1768 var her kun 49 Familier med 223 Personer.

Imellem Viborg og Silkeborg ligger Handelspladsen **Kellerup**.

Hovedgaarden Ørslev Kloster (mellem Viborg og Skive) var tidligere et Nonnekloster, i hvis gamle Klosterkirke den bekendte og berygtede Færing, den modige, men raa og ryggesløse Kapergast Magnus Heinesen, ligger begravet. Han blev henrettet i Februar 1589; Dommen underkendes af Kolding Herredag 1590, Liget opgravedes af Galgebakken og stedtes »ærlig« og »kristelig« til Hvile samt bisattes her i Kirken. 1597 klagede den engelske Regering over den latinske Epitafiums Indhold, som fornærmeligt for Heinesens Fjender i England; Christian den IV anmodede ogsaa, men forgæves, Enken om at udlette det.

Hobro

(Indbyggere 3,332)

er en temmelig gammel Købstad. Byen led meget ved Ildebranden 1812 og 1813, den sidste Ildebrand blev paa-sat af en ung Pige, som derfor led Døden paa Skafottet udenfor Byen. Paa Kirkegaarden er et Gravsted over jordede danske Soldater, faldne i Lundbykanipen den 3. Juli 1864, og ved Siden heraf findes Prøjsgrave.

Den bekendte Købmand Laurits Christensen Stistrup (død i København 1766) var fra Hobro. Han anvendte (1749) den største Del af sin ved Sparsommelighed og Stræbsomhed erhvervede store Formue til et Legat, hvorfor aarlig bekostes Bibler og hellige Skrifter uddelte til Fattige.

2¹/₂ Mil sydvest for Hobro ligger den gamle Tjele Herregaard, som blev opført 1585 af Rigsraad Jørgen Skram. Hans og Hustrus Ligsten findes i Kirkens Chorgulv og Faderens sorte Marmor-Basrelief i Væggen. De havde indmuret en Indskrift saalydende:

»Vi bygge her Huse og store Fæste,
Endog vi ere kun fremmede Gæste,
Gud unde os her saa at bygge og bo,
At vi kunde naa den evige Ro.«

En Herremands Datter fra Tjele, Maren Grubbe, † 1718, er den i St. St. Blickers Noveller: »En Landsbydegns Dagbog« omhandlede ulykkelige Dame, hun var først gift med den uægte Kongesøn U. F. Gyldenløve, saa med Justitsraad Palle Dyre og sidst med Kusken og Færgemanden Søren Møller, der endte i Bremerholms Slaveri. I Tjele Kirke er Epitafium over den berygtede Ritmester Levetzau (død 1737), hvis sorte Marmorkiste bæres af seks hvide kvindelige Figurer.

Glenstrup Sø er ³/₄ Mil lang, paa dens søndre Side ligger Glenstrup Kirke, i Middelalderen »de hellige tre Mariers Kirke«, den sidste Levning af et Benediktiner-Munkekloster af samme Navn (et af de ældste danske Klostre). Herfra er en Runesten ført til oldnordisk Museum, rejst af Thurier efter Faderen Gunnar.

Mariager.

(Indbyggere 943)

Byens Beliggenhed har noget særegent yndigt og mildt ved sig.

Særlig Opmærksomhed fortjener den mærkelige Kirke, nu kun en forholdsvis lille Levning af den gamle Klosterkirke. Den var oprindelig en af de største Kirker i Danmark 83¹/₂ Alen lang og 47 Alen bred; nu er den en Korskirke 60 Alen lang og 20 Alen bred. I 1788 paatog man sig at ombygge Kirken, men denne Ombygning bestod i, at man nedrev den største Del af det mægtige Tempel og kun tilbyggede et lille Kor. Paa en Pille i Kirken læses: Velbyrdig Mand Thordeign, som hidgaf gott Gozs, hans Siel Gud bevare«.

Thord Iversøn Degn den Lille var Landsdommer i Nørrejylland paa Valdemar Atterdags Tid, Forfatter af »Thord Degns Artikler«, men ligger dog maaske ikke

begraven her (Liget maa i saa Fald være flyttet her til fra Glenstrup Kirke eller Kirken i Hov); Mariager Kloster var ikke stiftet paa hans Tid, saa hans her roste Gavmildhed (se den stortalende og usande Indskrift over Indgangsdøren) maa vel nærmest gælde Glenstrup Kirke. Desuden findes flere mærkelige Ligsten over Medlemmer af Familien Galt, Lykke og Krumpen; især mærkes Stenen over Rigmarsken Ridder Otto Krumpen til Trudsholm († 1569) samt den, nu i en Sidevæg indmurede Sten over Styge Krumpen, den sidste katholske Biskop i Børglum († 1551 paa Asmild Kloster); hans Lig ligger mumieagtig bevaret i en halvtaaben Kiste i et Siderum af Kirken; den røde Fløjelskaabe blev nok stjæalen under Ombygningen 1788.

Der fortælles om, hvorledes Kong Christian den VIII engang ved et Besøg 1840 forærede Bispen en ny Ligskjorte, og hvorledes der fra Slesvig eller Holsten sendtes Bud efter et Stykke af den gamle Prælats gulnede Pibekrave.

Mariager Kloster var i gamle Dage berømt, viet Jomfru Maria og den svenske Helgeninde Birgitte (for Munke og Nonner af den hellige Frelsens Orden), stiftet 1400 af danske Adelsmænd (Otto Rosenkrands). Klostret, som var usædvanlig rigt, ophævedes 1588.

I selve Byen er der iøvrigt intet historisk mærkeligt. Raadhuset (1821) bærer en Indskrift efter jydsk Lov: »Var ej Lov i Landet, havde den mest, som mest maatte gribe«.

Ved den nordlige Bred af Mariager Fjord ligger Havnepladsen Hadsund, tæt Nord for ligger det mærkelige, anseelige og gamle Herresæde Visborggaard, opbygget 1575 af Jacob Seefeld, moderniseret 1756; det nævnes allerede i 1350, var i 300 Aar i Familierne Munks og Seefelds Besiddelse; derpaa i 100 Aar hos Slægten Arenstorff.

Midt imellem Hobro og Aalborg ligger Torstedlund og Rold Skove, den sidste i gamle Dage berygtet for sit Røveruvæsen; i Følge Ordsproget: »Saa gammel som Træ i Rold Skov«, er den tillige kendt for sin Ælde

Øst for Rold Skov ligger det skønne Madum, her findes en Familiebegravelse. Hovedbygningen er opført 1538-42 af den berømte, lovkyndige Axel Juul, Lehnsmanden paa Aalborghus, som her skabte sig et Gods af en almindelig Bondegaard.

Vest for Skovstrækningen ligger Nørrelund i en Lavning mellem Engene, oprindelig bygget til et Røverskjul og derfor nedlagt med Ild og Vaaben af Dronning Mar-

grethe, senere genopbygget og afbrændt i Grevens Fejde. Hovedbygningen blev opført i en Sump 1581—99 af den bekendte Ludvig Munk (gift med Ellen Marsvin), Fader til Christian den IV's Hustru til venstre Haand, Kristine Munk, som fødtes her paa Nørrelund den 6. Juli 1598.

Bag Skoven mod Nord ligger Herregaarden Torstedlund og ved dens Nordspids Buderupholm, beliggende ved Aa, Eng og Skov.

Frær Sogn er bekendt af Guldfundet 1869: 5 Ringe, Værdi 3160 Kr.

Aalborg

(Indbyggere 31,509)

hører ikke blot til de ældste danske Byer, idet man har fundet et Par danske Mønter, slagne her under Hardeknud (1035—42), men den er den af alle danske Byer, der i sit hele Anlæg og Bygningsmaade bedst har bevaret den svundne Tids Præg. Den nævnes af Adam af Bremen. Valdemar Atterdag gav 1342 Byen sin Stadsret. Skønt aaben By, var den til sine Tider befæstet, saaledes 1534 af Skipper Klement, der fra Aalborg ledede Vendelboernes Opstand for den fangne Christian den II; 18 December s. A. toges Byen med Storm under et frygteligt Blodtab af Johan Rantzau (2000 Bønder tilsatte i dens Gader Livet), der gav Byen til Pris for Landsknægtene; 1627 udplyndredes den af danske, 1644 og 1657 af fjendtlige Tropper. Den tilhørte indtil 1554 Viborg Bispedømme (Bispegade har endnu i sit Navn en Erindring om, at Viborg Bisp i en af dens Gaarde havde sin Residens), blev saa Bispesæde for det ældre Børglum, nu Aalborg Stift.

Til en gammel Bygning knyttede sig Sagnet om, at her døde under frygtelige Lidelser i Barnsnød Christian den IV's Datterdatter, den slette og sørgelig bekendte Sophie Amalie Lindenov til Lindenberg, der lod sin Mand Klaus Daa myrde og senere, for at søge Lægehjælp, førtes til Aalborg i et mellem fire Heste udspændt Lagen, omgiven af Musikanter, hvis Piber og Trommer skulde overdøve den lidende Synderindes skærende Smærteskrig.

I Forbindelse med Kong Hans' Gaard lader Sagnet Kong Hans dø her (20. Fbr. 1513), efter at han var kommen til Aalborg fra Viborg, syg af en Forkølelse, han havde paadraget sig ved med Hesten at styrte i Tarum Kær ved Ribe. Kongen var ogsaa født i Aalborg, den 2. Februar 1455.

»Thusind Sex hunder Thresidstiv oc Threy
 Den XI August O Schræchlicher Ey!
 Da Offuer oc om mig Ilden Brende
 Min Gud Fordærfluelsen Dog Affuende.
 Derfor Hannem Altid Bør at Være
 Lof oc Viisdom, Thach, Priisz, Krafft oc ære.«

Ovenstaaende gamle Indskrift sigtede til, hvorledes Købmand Weidemann, da Ilden omringede hans Hus, hvis vestre Ende allerede stod i Brand, tog Alen og Vægt, gik ud paa Torvet og bad Gud bevare Stedet, hvis han havde gjort Ret og Skel imod sine Kunder. Denne Ildebrand (11. August 1663) var meget ødelæggende for Byen; endnu værre var dog Branden 1530, hvorefter Kongen i 10 Aar fritog Byen for Skatter.

To Stene, der i Munkeskrift og paa Latin indeholder en paa katolske Kirkeklokker meget almindelig Paakaldelse af »Du Ærens Drot, Christus, kom med Fred, 1521. Jesus Marie, Amen«, er nu fredede Mindesmærker.

I Middelalderen havde Aalborg syv Kirker og Kapeller, nemlig St. Peders Kirke (laa ved Tiendeladen, nedbrudt 1542); Graabrødre- og Helligaandskirkerne til Klostrene af samme Navn, St. Jørgens og Helligkors Kapel samt de nuværende Kirker.

Paa Kirkegaarden findes en Krigergrav, hvor 9 Soldater, faldne ved Lundby og Hedegaardene d. 3. Juli 1864, ligger begravede, ligeledes en afbrudt Søjle med Marmorkrans og Indskrift: »Ikke fra Øst eller Vest, ikke heller fra Ørken, er Hjælpen, og Herren kommer, naar Tiden kommer«, samt Kong Christian den IX's Valgsprog (1865 Borregaard). Ved Siden heraf ligger fire Prøjergrave.

1 $\frac{1}{4}$ Mil sydøst for Aalborg ligger Lundby Krat. Syd for selve Lundby stod den uheldige Kamp den 3. Juli 1864 (Oberst Beck mod Prøjseren Schluterbachs Fodfolk samt Kruk von Nidda og hans blaa Husarer); 12 danske Soldater hviler under et Gravmæle paa Gunderup Kirkegaard.

1 $\frac{1}{4}$ Mil Syd for Lundby ligger Lindenberg (forhen Næsholm, Næs og Daasholm). Den gamle Bygning er fra 1583, bygget af Korfitz Viflert. Blandt dets Ejere var Rigsraad Breide Rantzau, Christian den IV's Svigersøn Frantz Rantzau, Rigsmarsk Jørgen Urne, den for sin udmærkede Bogsamling bekendte Rigsraad Jørgen Kristoffer Seefeldt († 1662) og Klaus Daa, dræbt ved det tidligere »røde Led« (Indkørsel til Hovmarken fra Blenstrup Kirke). Det blev Baroni 1681, og blandt dets Ejere nævnes A. G.

Moltke til Bregentved. 1781 blev det Grevskab under Schimmelmann.

Øst for Aalborg ligger Øen Gjør og Halvøen Øland; paa denne sidste fandtes en svær Guldring af en Bondekarl 1857 til 2400 Kroners Metalværdi (nu paa Olnordisk Museum). Øland er i Midten temmelig høj; paa Sydsiden ligger Knudebjerg. Store Skove omgiver Herregaarden Oxholm, i den katolske Tid Økloster (Benediktinernonner, fra 12. Aarh.). I en af Gaardens Fløje findes den gamle, anselige, højt hvælvede og smukke Klosterkirke.

Nibe

(Indbyggere 1,763)

er som Købstad temmelig ung og skylder den i sin Tid usædvanlig rige Sildefangst i Fjorden sine Privilegier (fra 1727). Da Aggerkanalen dannedes ved Nordsøens Gennembrud (1825), begyndte denne Indtægtskilde, som allerede den Gang var stærkt i Aftagen, at flyde endnu sparsommere. Byen er uden Betydning i historisk Henseende.

Løgstør

(Indbyggere 2,289)

frembyder ingen videre Seværdigheder. Hovedinteressen knytter sig til Frederik den VII's Kanal (aabnet den 13. Juli 1861), anlagt mellem to Øst og Vest for Løgstør liggende Fjordbasiner, skaaren igennem det faste Land i henved 7000 Alens Længde.

2¹/₄ Mil Øst for Byen ligger Hovedgaarden Sebbekloster, før Nonnekloster (fra det 13. Aarh.

Skive.

(Indbyggere 5,646).

Byens Historie er uden Betydning. Tæt Øst for Byen ligger det gamle Krabbesholms Hovedbygning, der er fra det 16. Aarh. Omtrent 2 Mil Nord for Skive ligger Herregaarden Grinderslevkloster (forhen Kloster, det eneste i Salling) med den gamle Klosterkirke at hugne Kampesten; den har en smuk Altertavle fra 1841, Øst og sydøst herfor ligger Herregaardene Langesgaard, Eskjær, Astrup og Nørgaard.

2¹/₂ Mil nordvest for Skive ligger den mærkelige og overhovedet en af de sjældneste danske Herregaarde,

Spøttrup. Denne gamle Gaard blev opført i det 14.—15. Aarh. Spøttrups ædle barnløse Ejer, Nis Nissen († 1848, begravet i Rødning Kirke), gjorde ved sit Testamente »de Fattige og Skoleungdommen til sine Børn«, idet han af sin store Formue (over 3 $\frac{1}{4}$ Tønde Guld) skænkede betydelige Summer »til værdige Fattiges Støtte og Underhold« og til fem jyske lærde Skoler tilammen 132,000 Kroner.

Struer.

Tidligere hørte Struer til Gemsing Kirke, men har nu selv en smuk ny Kirke. Byen har ligesom Skive ingen Betydning i historisk Henseende.

Mellem Struer og Holstebro ligger Hjerm Korskirke. I Koret findes et interessant Marmorepitafium over Axel Juul til Volstrup, † 1671; i Korbygningen findes ligeledes mærkelige Marmorepitafier, graa og sorte, over Landsdommer Mogens Munk, som bragte Christian den II Adelsens Opsigelse, og over hans Søn, Biskop i Ribe Oluf Munk.

Lemvig

(Indbyggeré 3,289),

der allerede nævnes i et Kongebrev fra 1237 og da skrives »Læmvich«, synes aldrig at have intaget nogen betydelig Plads blandt de danske Købstæder og har intet af Interesse undtagen sin Beliggenhed. Byen er anlagt paa en Slags lav Dæmning over den inderste Del af Vigen, hvis sydlige afspærrede Parti efterhaanden er blevet forvandlet til en lille Ferskvandssø.

Fra Lemvig, 2 $\frac{1}{2}$ Mil mod sydvest, ligger Landsbyerne Heldum, Hove, Vandborg og Ferring samt Bovbjerg med Bovbjerg Fyr.

Ferring Sø er ved en lav Klitvold adskilt fra Vesterhavet. Længere Syd paa, hvor Terrainet hæver sig, forsvinder Sandflugten aldeles og mangler navnlig paa det 192 Fod høje Bovbjerg, som sikkert er et af de prægtigste Punkter paa hele den jyske Vestkyst. Klinten bestaar foroven af Sand, forneden af et seigt plastisk Ler, og ødelægges saa overordentlig stærkt af Havet, at Frederik den VI's Støtte allerede nogle Gange er bleven flyttet længere indefter. Paa Grund af sine stærke Udvasninger og Nedstyrtinger, spalteformige Indskæringer og spidse Lerpyramider har Bovbjerg i Formen en ikke ringe Lighed med Møens Klint og giver en storartet Ud-

sigt til Vesterhavet, hvis aldrig hvilende Brændinger selv i stille Vejr dunderer paa den flade Strand under Klinten.

Holstebro

(Indbyggere 5,968),

hvis ældste kendte Privilegier er fra 1552, ligger ved en Aa, Storaæn, som deler Byen i to Dele: Nørre- og Sønderland.

Kirken er en Korskirke med Epitafier af Marmor og Træ. Byen er uden historisk Betydning.

Herning.

(Indbyggere 4,699).

At denne By er naaet en saa betydelig Størrelse fra at være en almindelig Landsby, skyldes dels dens centrale Beliggenhed, 5 Mil fjernet fra Silkeborg, 6 Mil fra Ringkøbing og $4\frac{1}{2}$ Mil fra Holstebro, dels at Egnen omkring Herning er temmelig frugtbar.

Ringkøbing

(Indbyggere 2.938),

hvis nærmeste Omgivelser dannes af Enge og Agerland, er beliggende ved den nordøstlige Ende af Fjorden, som i Vest begrænses af den lange, takkede Klitkæde.

Kirken var i den katholske Tid helliget Sct. Jørgen og frembyder en Del Interesse.

Ringkøbings ældste Navn er: »Rængkøping« eller »Rænnukøpingh«; i Knytlingasaga hedder den »Ragnarstadier«, med den Tilføjelse, at den var Opholdsted for Svend Æstridsens Ven Ragnar.

Varde

(Indbyggere 4,696),

hvis ældste Navn er »Warwith«, er beliggende paa den nordre Bred af den efter Byen benævnte Aa. Den omtales allerede under Kong Niels i Begyndelsen af det 12. Aarh., men trods dens Alder frembyder dens Historie intet af Interesse.

Kirken har et nyere Præg, men indeholder en gammel Døbefont af Malm fra det 15. Aarh.

Esbjerg.

(Indbyggere 15,665)

Denne By er nu en af Danmark største Provinsbyer, opstaaet i den sidste Menneskealder med en Opvækst og Fremgang, som er ganske enestaaende i Landet.

Dens Beliggenhed ved Havet med dens ypperlige isfrie Havn i Læ af Fanø og som den eneste Havn paa Jyllands Vestkyst har bragt denne By frem med Kæmpe-skriddt.

Herfra sker Danmarks største Udførsel af Flæsk, Smør og Æg til England, ligesom ogsaa en stor Del af Udvandringen til Amerika foregaar over denne By.

Ribe

(Indbyggere 4,171).

Ribe (maaske af det frisiske »Rip«, ripa, d. v. s. Strandbred), der er beliggende ved Nipsaaens sydlige Bred, 1 Mil Syd for Kongeaaen og $\frac{3}{4}$ Mil fra Vesterhavet, er en af de navnkundigste Byer i Landet. Dens Oprindelse gaar tilbage til Hedenold, og dens ældste Kirke, som opførtes i det 9. Aarh., og ved hvilken Ansgars Disipel Rembert virkede som Præst, er den 2den, som byggedes i Danmark. Allerede Adam af Bremen og Saxo omtaler Ribe som en blomstrende Handelsstad, der stod i Forbindelse med Tyskland og Nederlandene, England, Frankrig og Middelhavets Kyststæder, og gennem hele Middelalderen var den ubestridelig Jyllands vigtigste By; den udførte især Korn, Flæsk, Smør, Fisk og Heste, medens den inførte Luksusvarer, og gamle Viser fortæller, at Folk drog til Ribe for at købe Silke Sindal.

I Begyndelsen af det 13. Aarh. udførtes aarlig mindst 3000 Heste; siden blev Studehandelen af overvejende Vigtighed, og i Aaret 1506 skal Ribe have afsat ikke mindre end 6454 Stk.

Et talende Bevis for Byens gamle Storhed var dens talrige Kirker, Klostre og Gilder, thi i sine Velmagtsdage havde den fjorten Kirker, af hvilken kun to nu eksisterer, nemlig Domkirken og St. Cathrinæ, mindst fem Klostre og endnu kort efter Reformationen atten Gilder. Ikke desto mindre har den, selv i sin bedste Tid, næppe haft nogen synderlig større Udstrækning end nu, og i Begyndelsen af det 16. Aarh. turde dens Indbyggerantal knap have oversteget 5000.

Paa Grund af sin store Betydning benyttedes den under Valdemarerne hyppig som Residens og fik under Erik Glipping i Aaret 1259 sin noksom bekendte Stadsret, der navnlig udmærkede sig ved sine haarde Straffebestemmelser. Med Haishugning straffedes saaledes bl. a. Falskmønteri og Forfalskning af Honning, med Galgen: Tyveri til over $\frac{1}{2}$ Mark Penges Værdi, hvorhos dog Kvinder for samme Forseelse skulde levende begraves. Og naar Kvindfolk kivedes, maatte de udsone deres Brøde ved at bære Sten om deres Hals igennem Byens Gader.

Efter Kristoffer den II's Tilbagekomst sluttede denne Konge i Ribe den 25 Febr. 1330 et mærkeligt Forlig med Geert den Store af Holsten, hvorved han overlod Greven hele Fyen som arveligt Lehn og lovede ham i Stedet for samme Sønderjylland, saafremt Hertug Valdemar døde uden Arvinger, og ligesom det var i Ribe, at Kristoffer af Bayern med stor Højtidelighed blev kronet Nytaarsdag 1443, saaledes var det ogsaa her, at Christian den I blev hyldet som Hertug af Slesvig og Greve af Holsten den 2. Marts 1460.

Fra Bogtrykkeriet i Ribe, som hører til de tidligst oprettede her i Landet, udkom Jydske Lov første Gang paa Dansk i Aaret 1504, og i Slutningen af det 16. Aarh. havde den berømte Anders Sørensen Vedel, som var bosat i Byen, et Bogtrykkeri i sin Bolig paa »Liliebjerget«, hvorfra baade Kæmpeviserne og senere flere andre af hans Skrifter er udgivne.

Skønt Ribe gentagne Gange i Middelalderen har været hærget af voldsomme Ildebrande, var det dog først efter Reformationen, at det begyndte at gaa tilbage med den, dels paa Grund af selve Kirkeforbedringen, som berøvede den en Mængde rige Gejstlige, og dels paa Grund af flere farlige Oversvømmelser, især i det 17. og 18. Aarh., Pest i det 16. og 17., den store Brand 1580 og endelig gentagne Okkupationer i det 17. Aarh., saavel af kejserlige som af svenske Tropper.

Trods Byens Velstand og Anseelse, stod det sig endnu paa Christian den IV's Tid kun maadeligt med Indbyggernes Oplysning og Humanitet, og i det korte Tidsrum fra 1572 til 1652 blev i Ribe ikke mindre end tolv Kvinder dømt til at brændes som Hekse.

Ribe ligger i en fuldkommen flad og skovløs, man kunde næsten sige træløs Marskegn, omgiven af grønne Enge, hvis ypperlige Høstet er en vigtig Indtægtskilde for Beboerne. Under Højvande i Efteraars- og Vintertid overskylles Omegnen vidt og bredt, ja selv den højere liggende

Landevej bliver lejlighedsvis sat under Vand af en hæftig Stormflod og er af den Grund forsynet med høje, hvide Pæle til Vejledning for de kørende; derimod hører det til Sjældenhederne, at ogsaa Byen oversvømmes.

Ribe Domkirke hører til de skønneste og interessanteste danske Fortidsminder. Mere end nogen anden af de gamle danske Kirkebygninger viser denne sig som et Mellemed mellem Mindesmærkerne i sydlige Lande og Danmark, og ligesom den baade i Stil og Materiale er nøje knyttet til Rihnegnens Kirker, saaledes har den i begge Henseender været et Forbillede for Landsbykirkerne i vid Omkreds.

Ved den nordvestlige Side af Byen, paa en Bakke ved Nipsaaens sydlige Bred, laa det gamle, berømte Slot Riberhus, der blev bygget under Kong Niels' Regering i Begyndelsen af det 12. Aarh. Kort efter dets Optørelse fejrede Prins Magnus her sit Bryllup med den polske Prinsesse Richiza 1127, og det var ligeledes her, at Dagmars eneste Søn Valdemar højtideligholdt sit Giftermaal med Prinsesse Eleonora af Portugal 1229. Under Valdemarerne naaede Slottet sin største Glans og var et hyppigt Opholdssted for Kongefamilien. Især var dette Tilfældet under Valdemar den I, hvilket ses af Viserne om »Tovelille«, som angaar denne Konge og ikke Valdemar Atterdag. Hverken Valdemar Sejers Bryllup med Dagmar eller dennes sidstes Død kan med nogen Sikkerhed henlægges til Ribe, medens det derimod er utvivlsomt, at Kristoffer den I døde paa Riberhus den 29. Maj 1259. Under Kristoffer den II kom Slottet i Holstenernes Hænder, men blev senere overladt Valdemar Atterdag efter hans Giftermaal med den slesvigske Hertug Valdemars Søster Helvig. I 1407 holdt Erik af Pommern her sin Søster Catharinas Bryllup med Hertug Johan af Baiern, og det var ligeledes paa Riberhus, at Kong Frederik d. I udstedte sin Haandfæstning til Norge i Efteraaret 1524. — Under Christian den IV begyndte Slottets Forfald, og under dennes og hans Efterfølgeres Krige blev det efterhaanden aldeles ødelagt, men endnu 1692 foretoges en Taksation over Ruinerne, som altsaa ikke den Gang kunde have været saa ganske ubetydelige.

Landet hinsides Limfjorden.

Ptolemæus, der levede i det 2. Aarh., lod den cimbriske Halvø (»Cimbrica Chersonesus«) ende ved Limfjorden; hvad der laa Nord for denne kaldte han »De alociske Øer; ogsaa Adam af Bremen († 1076) omtaler Thy og Vendsyssel som Øer. Denne Landstrækning er i det hele lav, kun paa sine Steder let bølget og jævnt stigende; men et gennemfuret og stærkt kløftet, højt Bakkeland forgrener sig hist og her over Sletten. Minder om foregaaede Naturrevolutioner møder Øjet: Eng og Mose breder og snor sig, hvor Bølgen har gaaet. Thylands Kridt- og Limstensbanker er samtidig med Vendsyssels Ler- og Grusbakker forlængst ophørt at være Øer; den af Østers- og Muslingeskaller oversaaede Havstok og den udstrakte Rullestensflade findes stundom tilligemed de sammenpressede Moselag højt over Havets Niveau som ubedragelige Tegn paa en foregaaet Hævning. Tætte Skove har bredt sig fra Kattegat til Vesterhav; nu er kun Aasen paa Vendsyssels Østkyst skovdækket; men fra Bakken er Rundskuet over Mark og Eng, fra Fjord til Hav, saa meget desto friere og skønnere. Landet har en afvekslende venlig, vild og storslaaende skøn Natur med hyppige Minder fra Oldtiden.

Thisted

(Indbyggere 6,127).

Thylands eneste Købstad, var endnu i Katholicismens sidste Tid en Landsby, som ejedes af de børglumske Bisper, hvorfor ogsaa disse efter Tid og Lejlighed residerede her; Gadenavnet Bispgaardstrædet bevarer endnu Mindet herom. Om Købstadrangen rivaliserede Thisted længe med den en Milsvej nordøst derfor, ved en Bugt liggende Landsby Hoxer (Hosør, Hovsøre), indtil 1524, da Frederik den I »for Biskop Styge Krumpens skyld« gav den Fortrinet og forundte den Privilegium paa alle en Købstads Rettigheder, medens Hoxer maatte vente endnu i otte Aar paa en Herlighed, som faa Aar efter igen blev den berøvet. Ogsaa Thisted stod flere Gange Fare for igen at blive sat tilbage i Landsbyernes Klasse, f. Eks. i Aaret 1552, da nogle af dens Indbyggere egenraadig havde dristet sig til at afhænde deres Gaarde og Ejendomme til Adelsmænd, Præster og andre, »hvorved Kronens Ret forkrænkedes«, men den slap dog med, at Borgmester og Raad fik et alvorligt Tihold om at forebygge saadant

for Fremtiden, eftersom »det er Os ulideligt, at Bonde-Gods skal sælges til Friø-Mænd og Vor Krones Tyngde derved formindskes.« — To store Ildebrande, 1603 og 1680, og en Vandflod 1682 har hjemsøgt Byen. — Den bekendte Thistedske Besættelseshistorie, som havde til Følge, at Magister Ole Bjørn blev dømt »fra Kjolen«, hans Medhjælper, Studenten Poul Rytter, blev relegeret »for evig Tid«, og de besatte Kvinder puttede i Spindehuset, foregik i Aaret 1696. — Thisted's Vaaben, Jomfru Marie med Barnet, omgivet af en Gloria, stammer fra de børglumske Bispens Tid.

Sjørring Kirke ligger meget højt. Selve Kirken er uden Mærkelighed, men uden for Kirkengaarden findes et Gravminde »Bispegraven«, som hører til de ældste og mærkeligste i Landet. Det bestaar af to 3 Alen lange, prismatisk tildannede Kampestene, der ligger jævnsides og kun levner Plads mellem sig til en smal og flad Sten, ligeledes af Kamp. Paa en af Trekant-Siderne er udhugget Figurer, af hvilke den ene skal forestille en Helgen, den anden en Biskop i Ornat. For hver Ende af de trekantede Sten staar paa Kant en flad, firkantet Sten, hvorpaa er udhugget Figurer: to korslagte Nøgler og et Kors. Efter Traditionen skal dette Mindesmærke være sat over den børglumske Biskop Magnus, som Aar 1065 forliste paa en Rejse fra Bremen, og hvis Lig inddrev paa Thorup Strand. (Historien melder i Mødsætning til Sagnet at han efter at være indviet af Ærkebisp Adalbert i Hamborg paa Hjemrejsen druknede i Elben). Endnu et Par Ligsten, som synes at have samme Ælde, findes paa denne Kirkegaard.

Noget fra Kirken og tæt ved Vejen er man ved den saakaldte Sjørring Vold, der bestaar af en 15 Alen høj Jordophøjning, omgivet af Volde og Grave. Den Borg eller Kongsgaard, som har staaet her, antages at have været af Træ og omgivet af Pallisader; hele den ydre Fæstningsomkreds maaler næppe 1000 Fod, Volden er tre Steder gennemskaaren for at indlade Vandet fra Søen; Gennemskæringerne antages at have været forbundne ved Vindebroer. Det anses for sandsynligt, at der fra Vesterhavet har været Indsejling til Sjørring Sø, og at Skibe har kunnet lægge helt ind i Borggraven; for et Hundrede Aar siden havde Søen endnu Forbindelse med Havet ved en lille Bæk. Ogsaa Kæmpevisen taler om en saadan Forbindelse: »Kong Nilaus graver den brede Grav fra Sjørring Sø til Vesterhav«. Voldstedet hører til de interessanteste Oltidslevninger. I 1086 opholdt Knud den Hel-

lige sig i Sævarende Kongsgaard, paa Strafferejse gennem Jylland, den Gang Vendelboerne gjorde Oprør og forfulgte ham.

Sjørring Sø har nu ophørt at være til og er fuldstændig udtørret; Hundreder af Kreaturer græsser nu, hvor der i Aarhundreder har været dybt Vand, og hvor Bølgen slog mod Bredden, gror Græs og Korn, som i Frodighed søger sin Lige.

Avlsgaardene med Fantasinavnene Rosvang og Egebækssø udsletter nu de sidste Minder om den ældgamle Sø. Midt i den udtørrede Søseng hæver sig den fordums Færgeø, hvor endnu Voldstedet af Færnsborg ses. Den eneste Skuffelse ved denne Udtørring var, at »det store Guldskrin«, som efter et »paalideligt« Sagn skulde ligge paa Søens Bund, og som Fiskerne »flere Gange havde haft fat i«, ikke fandtes. — Ogsaa paa en Ø i den tæt Syd for Sjørring værende Spærring Sø findes et gammelt Voldsted med det historiske Navn Søborg.

Ved Jannerup har man ved Kirken vist en Kæmpestensætning, hvorunder en Kong Nilaus efter Sagnet skal hvile. Til Jannerup Kirkeblok plejede Søfarende tidligere at sende Gaver »for Hjælps- og Helbreds Erholdelse«.

Ved Bjærnæs kan der ligeledes genkendes et gammelt Voldsted, »Dyrnæs«, med flere mærkelige, dybe og tragtformede Jordfaldshuller.

I Hundborg findes ogsaa et gammelt Borgsted.

Thorsted Kirke skal i den katholske Tid have været et Fristed for Forbrydere; i Thorshøj, tæt ved, skal en Høvding af det Navn ligge begravet. Paa Thorsted Hede er en mærkelig Stendysse, kaldet »Dodenun«, hvortil kommer, at rundtom højner sig en Mængde Kæmpegrave.

I Nordentoft har den i Kæmpevisen besungne Ebbe Skammelsøn boet. Ebbe — hedder det — havde fæstet sig stolt Adels, som han bragte til sin Faders Gaard, hvor hun lovede at vente paa ham med Huldskab og Troskab i fem Aar, medens han drog bort for at tjene Kongen for Guld og Ære. Under Fraværelsen forelskede Ebbes Broder Peder sig i Adels, og deres Bryllup gik netop for sig, da Broderen kom hjem. Han tog sig Sagen saa nær, at han dræbte baade den Utro og Forførelsen samt i sit Raseri saarede Faderen og huggede Haanden af Moderen. Efter denne Gerning undflyede han paa sin Hest, lod sig smede Jærn om Haand og Fod og »gangede sig en Pilgrimsgang, at fange for Synderne Bod«. Da han vendte tilbage og gik over Peders Grav talte

Jærnene af ham, og nu vidste han, at han havde faaet Tilgivelse.

I Hassing Kirkes Nærhed findes en snæver Dal, hvor Troldene huserer indtil Sct. Thøger fremtvang en Kilde paa Stedet (Dalen kaldes endnu Troldgab).

Den gamle Vestervig Kirke hørte forud til Sct. Thøgers Kloster. De ældste Gravstene i Kirken ere over Ridder Niels Stranges Søn († 1224) og Fru Ingeborg († 1440), paa en Pille skal have staaet Niels Ebbeson, hvoraf nogle har draget den Slutning, at hin Helt ligger begravet her. Udvendig i Kirketaarnet findes indnøret en firkantet Kampesten, delt i fire Felter, med et udhugget Menneskehoved i hvert; de to øverste Ansigter har et grædende Udtryk, de to nederste »række Tunge«; den enes Tunge er bred og nedhængende, den andens er kløvet, hver af disse Tungegrene ender i en kort Trædeling. Denne Sten kaldes Vestervigs Jertegn, og Sagnet fortæller, at tvende Søsken, en Munk og en Nonne, skulle for Blodskam være indemurede her. I Følge Sagnet hviler her i Kirken Kong Valdemars ulykkelige Søster, den i Kæmpevisen besungne Liden Kirsten, og hendes Elsker Prins Buris af Venden, en Broder til Dronning Sophie. Som bekendt fortæller Kæmpevisen, at den forførte »Liden Kirsten« skaanselsløst dræbtes af sin Broder, medens Forføreren, Prins Buris, lemlæstedes og holdtes fangen til sin Død, tørst paa Søborg Slot (Voldstedet i Sjørring Sø), derefter paa sin indstændige Bøn i Vestervig Kloster, hvor hans Elskede laa begravet, og hvor han efter sin Død nedlagdes i samme Grav som hun. Et gammelt Haandskrift udsiger, at Lehnsmanden Jørgen Lauge i Aaret 1610 lod Graven aabne og fandt Kisten delt i Midten samt Menneskeben, en Kvindes og en Mands, i hver Afdeling.

Vestervig Kloster blev stiftet omtrent 1110 og indviet til Sct. Thøger. Det skal have været baade Munke- og Nonnekloster, dog ved man kun det første med Bestemthed. Sct. Thøger var af Fødsel en Tysker; han havde været Kappellan hos Olaf den Hellige, men begav sig efter dennes Død til Danmark, hvor han nedsatte sig ved Limfjordens vestre Vig (Vestervig). Han byggede sig selv en Kirke af Rør og Grene, og der gik stort Ry af hans Hellighed. Da der skete Jertegn ved hans Grav, blev han kanoniseret og derefter anset for Børglum Stifts ypperste Patron og Skytshelgen. Hans fromme Eksempel virkede dog ikke længe, thi i Slutningen af det 12. Aarh. var Brødrene bekendte for deres forargelige Levned.

Klosteret var meget rigt, men »Sct. Thøgers Skrin«

maatte ogsaa holde godt for paa Reformationens Tid, da Christian den III lettede det for adskillige Tusinde Lod Sølv og rihnske Gylden. Munkene »ginge da mistornøjede ud«. — I 1731 oprettedes Klosteret til Stamhus for Familien Moldrup. Et af Oberst Jens Moldrup opført 2-Etages Beboelseshus, der var tilbygget Kirken, blev for omtrent 70 Aar siden nedbrudt. Stamhuset blev solgt 1798.

Om Nors Sø fortælles den Mærkelighed, at Vandet pludselig, ogsaa naar det efter hæftige Regnskyl overstrømmer sine Bredder, kan synke bort og tildels forsvinde. Dette Fænomen skyldes de ovenfor omtalte Jordfaldshuller; der tales om en underjordisk Hævert, der har dannet sig i Underlagets Kridtformation. Syd for Søen ligger Søgaard, der fordmum var et adeligt Herresæde.

Ude paa Hanstbjerg (171 Fod) ligger Hansted elektriske Fyr. Dette Fyr er et af de største i Verden.

I Hvidbjerg Kirke paa Thyholm blev Julenat 1261 den børglumske Bisp Oluf Glub myrdet af sin Slægtning, Ridder Jens Glob, der for denne Gernings Skyld fik Tilnavnet »den Haarde«. Paa Grund af dette Drab blev Kirken sat i Band og lukket, hvorimod der opførtes et eller flere Kapeller for dem, der erhvervede særlig Tilladelse til at høre Messe.

Sydligere paa Thyholm ligger Søndbjerg. Ogsaa i denne Bys Kirke er der efter Sagnet begaaet et Mord i Begyndelsen af det 15. Aarh. paa en Herremand ved Navn Ingvar Ingvarsen, der havde forført en Fru Havfred og derfor indebrændtes i Søndbjerg Kirke af den Fortørtes Broder Gjødelovmandssøn, som atter dræbtes af den Søn, der blev Frugten af hin Kærlighedsforbindelse.

Vester- og Øster-Hanherreder.

Paa den gamle Kongsgaard Akersburgh holdt Hellig Knud Rast 1086, medens Vendelboerne forfulgte ham. Kongen undslap, men Kongsgaarden gik op i Luer 1272 udstedte Erik Glipping herfra et Manifest, hvoraf sluttes, at Borgen dengang har været genopført; men den stod i saa Fald ikke længe, thi Hundrede Aar senere, 1373, forpligtede Valdemar Atterdag Ridder Niels Eriksøn Gyldenstjerne til inden Aar og Dag at opbygge Akersburgh og den udenfor liggende By Vorberg. Dette Paabud maa

være efterfulgt, thi da Vendelboerne 1441 atter gjorde Oprør imod Kristoffer af Bayern »gol den røde Hane« paany over Agersburgh, og dermed havde Borgen udspillet sin »kongelige« Rolle. Et gammelt Voldsted, kaldet Borgen, paavises endnu; de børglumske Bisper havde ogsaa her et »Bistorp«.

Som et Centralpunkt midt imellem Thisted og Nørresundby ligger Fjerritslev, en stor købstadlignende Landsby.

Den gamle Herregaard Aagaard er omgivet af brede, nu udtørrede Grave (Minder fra Middelalderen), ligeledes findes inde i Haven en Høj, omgivet af Volde og Grave i Lighed med Sjørring Vold; bag denne indre Befæstning formenes Kongen at have haft Bolig, naar han opholdt sig her i Egnen. Paa Aagaards Mark findes »Husby Hule« (eller Huler), to temmelig lange, omtrent parallelt løbende, smalle Hulveje eller Kløfter, der skærer sig dybt ned i Bakken ved Husby og ikke ere synlige, førend man befinder sig lige ved dem; endvidere Sct. Jørgensbjerg og Lejr højene, jævnt skraanende, høje Bakker, som er oversaaede med Kæmpehøje og hører til det sydlige Udlob af de saakaldte Hingebjerger, der i Kædeform strækker sig mod nordvest lige til Havet. I Oprøret 1441, under Kong Kristoffer, vare 25,000 Vendelboere, Thyboere og Morsingere under Anførsel af den misfornøjede Adelsmand Henrik Tagesøn Tornekrannds samlede her for at afryste Adelsens Aag og faa den afsatte Kong Erik af Pommern tilbage. Ved Sct. Jørgensbjerg led de adelige et stort Nederlag, Anføreren Marsk Stig Pallesøn og en Mængde andre Riddere (deriblandt den forhadte Æske Brok) faldt, og 12 fangne Herremænd halshuggedes.

Senere slog Kristoffer selv Vendelboerne, der ved Kongens Ankomst var bleven forladte af Morsingerne og Thyboerne, og i Husby Hule, hvor de vare trængte sammen, skulle 1835 Bønder have mistet Livet; de øvrige blev benaaede »paa en temmelig Skat«, medens Anførerne henrettedes og lagdes paa Stejle. Dog gik det ogsaa ud over de Kongelige, thi:

»Hertugen af Bairland,
Hans brune Fole,
De ligge begge i Vejen omkast,
Saa dybt i Husby Hule«.

Efter Aagaards Brand 1441 maatte den daværende Ejer Niels Pedersen Gyldenstjerne, der for »Rigets Skyld« havde mistet alt, hvad han ejede, gaa fra Gaarden, »ikkun med en Staff i Haanden«.

Vesløgsgaard er gammel Herregaard, der i en senere Periode har hørt til Stamhuset Kjølbysgaard, og i hvis Have findes et gammelt Borgsted; en cirkelrund Høj, omgiven af Grave, lig Sjørring Vold.

Syd for ligger Tømmerby Kirke, der skal have været indviet af Erik Ejegods Dronning Bodil, og hvor den af »Marmdan« bekendte Runesten med Indskrift: »Jeg hedder Vedrik Viis, min Fader boede paa Højeriis. Jeg gjorde Kirke for dig, bed du godt for mig. Min Fader han ligger i Aalehøj, selv vil jeg ligge i Vegelhøj«; skal have været indmuret.

Lerup Kirke hed i den katholske Tid »Vor Frue Kirke«; i Følge Traditionen skal den have hørt til et Kloster, indviet til »Vor Frue«; senere blev der i lange Tider den 8. September, Vor Frue Dag, holdt Marked ved »Vor Frue Kilde« i Fossedalen. I Følge Sagnet skete der imidlertid saa mange Udskejelser, som altid plejede at ende med Slagsmaal og Drab, at dette »Kildemarked« blev forlagt til Tinget Hede, i Nærheden af den lille Henrik-Sø, — Navne, der minder om Fortid og Kæmpekvad.

I Bondekrigen under Erik af Pommern og Kristoffer af Baiern blev Kokkedal afbrændt, og det samme var Tilfældet med Kongsgaarden Freistrup, hvis Jorder senere blev inddragne under Kokkedal. Anders Nielsen Banner, Ejer af den forlængst forsvundne Herregaard Aasendrup ved Børglum, fik Kokkedal i Arv og lod Bygningerne genopføre, men samtidig fik han en Ejendomstrætte med Børglumbispen, som dog kom til at trække det korteste Straa, thi Anders Nielsen var en mægtig Mand, som kunde le ad hans Helligheds Banstraale.

Ved Torslev Kirke skal i den katholske Tid have ligget et Nonnekloster, kaldet »Styvel«. Karen Galt, Enke efter Byrge Rosenkrands til Kokkedal, lader Overtroen gaa omkring paa Gaarden og spørge.

Ved Alsbjerg laa iordum en Herregaard, som Skipper Klements Tilhængere ligeledes afbrændte; den ejedes af Familien Dan, som laa i vedvarende Uvenskab og Fejde med Bannerne.

Morsø.

Nykøbing.

(Indbyggere 6,060)

skriver sig som Købstad fra det 14. Aarh. og har det tæt ved liggende Dueholms Kloster at takke for sin Opvindelse; før den Tid laa her tre Landsbyer Vettel, Venner og Rølstrup, for hvilke den nuværende St. Klements Kirke dengang var Sognekirke. Den midterste Del af Byen, hvor Kirken ligger, har en Gang i Fortiden været en Holm.

Nykøbing har tre Gange været hjemsøgt af Ildebrande, 1520, 1715 og 1748; ved de to sidste af disse ødelagdes Kirketaarnet, der anden Gang genopførtes 1750.

Ved Kirkebyen Alsted er endnu »Alstedvold«, »Voldhøj« og »Gravene« synlige Minder om gamle Borgbefæstninger. Erik af Pommern skænkede Alstedgaard til Peder Pykstrud (findes ogsaa kaldt Pykkelsen); men en anden Herremand ved Navn Henrik Skarpenborg (eller Skræppenborg, der vilde hævne sig af skinsyge, brændte Gaarden af og forbrød Liv og Gods, hvilket sidste hjemfaldt til Kronen.

Feggeklit har kun en Højde af ca. 50 Fod, men den falder med bratte Sider af imod Fjorden, saa at den ligner en grøn og stejl Fæstningsvold med et imponerende Ydre; ovenpaa er Klitten flad med særdeles frugtbar Jord. Navnet skal stamme fra Kong Fegge eller Fengo, som delte Magt og Herlighed med sin Broder Haardevendel, saa at de skiftevis regerede til Lands og til Vands. Den nordtør liggende Byholm Vejle var dengang efter Sagnet en Arm af Vesterhavet ud til Bulbjerg, saa at Brødrenes Skibe derigennem let kunde løbe ud og ind. Men Fegge tilranede sig Enemagten ved at ihjelslaa Broderen og tage hans Hustru til Ægte, en Niddingsdaad, som Haardevendels Søn, Hamlet, hævnede ved at dræbe Brodermorderen.

Solbjerg Kirke og Kirkegaard skulle gemme Levninger af den adelige Slægt Rækhals (paa Frederik den 1's Tid ejede Kronen et Gods paa Morsø, kaldet Strækhals, hvorfor man har smeltet disse to besynderlige Navne sammen til et og ladet dem stamme fra Henrik Skarpenborg, der maatte »strække Hals« for Mordbrand).

I Heltborg og langs Stranden paa begge Sider skal der findes store Kampesten med Huller i ligesom Fingermærker; de hidrører i Følge Sagnet fra Kæmpetiden, da

Morslands Karle og Thylands Helte kastede Sten til hverandre. — Paa dette Strøg, imellem Nees Odde og Dragstrup Vig, paavises flere Minder fra Vikingernes Dage, saaledes mod Nord et Voldsted, kaldet »Blaaborg« (eller Blaabjerg); noget nordligere ved Tæbring et andet, kaldet »Votborg«; i en Bakke, kaldet „Lovbjerg“, skal Kæmpevisens Ridder Lovmand ligge begravet, og fra en anden Bakke, kaldet »Varbjerg«, hvor der fra Sørøverborgen holdtes Udkig, er Udsigten saa vid, at man skal kunne tælle 32 Kirker.

Hovedgaarden Højris er rig paa Oltidsminder, de brede og dybe Grave staar under Vand og minder om hin Tid, da Højris var en Sørøverborg, hvis Ejer kunde lægge sine Skibe lige ind til Borgens Mure. Et gammelt Sagn fortæller, at en Viking fra Højris ved Hjemkomsten fra et Søtogt greb sin Hustru i Utroskab, hvorfor han lod hende indemure paa Slottet og Forføreren drukne i Kanalen. Dette Sagn fik til en vis Grad Stadfæstelse i Aaret 1816, da en Del af Salens Ydermur, mellem Vinduerne, styrtede ned, og man derved opdagede et aabent, med Egeplanker beklædt Rum af ca. 4 Alens Højde og $\frac{3}{4}$ Alens Vidde, men afdelt i to Dele, af hvilke den nederste kun var 1 Alen høj. I den øverste, altsaa tre Alen høje Afdeling, blev fundet et kvindeligt Skelet, der hensmuldredes ved Berørelsen; i den nederste fandtes derimod intet. Da man mange Aar senere oprensede Kanalen, fandtes i den et mandligt Skelet, hvilket synes at give Sagnet fuldstændig Stadfæstelse; dog eksisterer der et andet Sagn, som siger, at Forføreren ogsaa blev indemuret, og paa selve Gaarden nærer man den Tro, at en anden af Vinduespillerne er hul og gemmer Forføreren's Skelet.

Vendsyssel.

Hjørring.

(Indbyggere 8,794)

er en af Landets allerældste Købstæder, men har i sit Udseende intet Spor deraf; hvis den nogensinde har haft Betydning, hvorom dens tre Kirker synes at vidne, da har Historien ført slet Bog. Alt, hvad der kan meldes om Hjørring fra Fortiden, er, at den indtil 1554 var Stiftets

Hovedstad, at her paa Svend Estridsens Tid var Møntsted, at Erik Plovpenning 1243 fornyede dens Privilegier som Købstad, at Gaarden Bistrup har Navn fra de børglumske Bispers Tid, at Byen 1408 havde hele to Borgmestre og allerede i Slutningen af det 17. Aarh. en Latinskole. — Byen ligger paa et Højplateau; dybe Engdrag, der snor sig rundt om den og staar i Forbindelse med udbredte Lavninger, der strækker sig lige til Vesterhavet, danner ligesom en naturlig Fæstning og tyder paa, at en Arm af Havet engang har strakt sig hertil. Medens Hjørring fordm har haft Læ af Skove, ligger den nu forlængst udsat for alle Vinde. Fire store Ildebrande; 1649, 1693, 1702 og 1816, forvandlede den til en øde Tomt, der viste sig dog Liv i den sidste Aske, thi siden den Tid er Byen gaaet fremad til dens nuværende temmelige anselige Størrelse.

Skagen.

(Indbyggere 2,936).

Skagen (Skaven, Scavenia) blev i Følge Sagnet i Oldtiden grundlagt af en Bonde ved Navn Thorkild Skarpe og dennes Hyrde Tron, som byggede det første Hus og »opfandt« Fiskeriet. Byen bestaar af to Hoveddele, Højen eller Gl. Skagen ved Skagerak og en halv Mil derfra mod Øst ved Kattegat Ny Skagen.

Byens gamle Kirke, af hvilken kun $\frac{2}{3}$ af Taarnet rager til Vejrs som en firkantet Kegle i Sandet, var helliget St. Laurentius (Stadens gamle Vaaben er derfor ogsaa en Rist) og i ældgammel Tid opført af Skotter og Hollændere, som fiskede under Kysten; den var i gothisk Stil og den længste Kirke i hele Vendsyssel.

Den største af de bekendte Ødelæggelser i Skagen foranledigede Sandflugten paa store Bededag 1775 under hæftig Storm af nordvest. Ved dette Uvejr fik Kirken sit Banesaar; Sandet lagde sig over Kirkegaarden og højt op ad Kirkemuren, saa at Tilgangen næsten var spærret; dog benyttedes Kirken med stort Besvær endnu i 20 Aar efter denne Begivenhed — saa kom et nyt Uvejr, og Kirken maatte opgives; hvad der ragede op over Sandet, blev nedrevet paa nær Taarnet, der vedligeholdes af Staten.

Skagen har ogsaa haft to Kapeller, som forlængst er nedrevne eller omblæste.

Den nye Kirke, indviet 1841, blev tilvejebragt ved en Kollekt over hele Landet og ved Hjælp af 4000 Rigsdaler,

indvundne ved Nedlæggelsen af det dansk-lutherske Kapel i London. I Stormvejr skal Kirken ryste stærkt, men — her er jo ogsaa bygget paa Sand.

I den ydre Kirkemur er indsat et stort og smukt Basrelief af Billedhugger Poulsen, til Minde om den ulykkelige Begivenhed den 27. December 1862, da otte af Skagens mest uforfærdede Fiskere — alle paa én nær Familiefædre — omkom ved Redningsbaadens Kæntring under Forsøget paa at redde Besætningen fra den strandede gøteborgske Brig »Dapne«; det forestiller, med Portrætlighed, en død Fisker, der paa to Aarer af Kammerater bringes hjem til Hustruen, som forfærdet modtager Sørgetoget. Monumentet er indfattet i en Sandstensramme, paa hvis øverste Rand er indhugget et Bibelsprog, og paa hvis nederte Rand læses: »Danske og Svenske i London satte dette Minde.« En Tavle nedenfor bærer Navnene paa de otte Forulykkede, til hvis Efterlæde den danske Velgørenhed frivilligt sammenskød en Sum af omtr. 30 000 Rigsdaler.

Til Skagens Minder hører den frygtelige Stranding Lille Juleaften 1825 af en hel Handelsflaade paa omtrent 50 Sejlere med kostbare Ladninger samt »de rige Strandinger« i Novemher 1838 af »Marschal« og »Orinoco«, da alle tjente Penge, nogle endog store Formuer, og i de seneste Aar er her sket mange Strandinger.

Familienavnet Scavenius stammer som bekendt fra Skagen, saaledes var Magister Nicolai Scavenius (†1590), hvis Søn Laurids Scavenius blev Biskob i Stavanger, Søn af en Skagenfisker, som tillige var »Raadmand«, Sjællands Biskob. Dr. Laurids Mortensen Scavenius (1589—1655) Søn af en fattig Fisker, og afdøde Godsejer Peder Brønnum Scavenius Søn af en Handelsmand samme-steds.

Syd for den gamle Kirke, paa et Terræn, der er gaaet aldeles under i Sandflugten, laa i Middelalderen den befæstede Borg »Lundholm«, som Dronning Margrethe 1396 købte af Niels Bugges Arvinger; 1667 bestod deraf endnu en Ladegaard med tre Porte.

Frederikshavn

(Indbyggere 7,176),

hed indtil 1818 Fladstrand og var til den Tid et Fiskerleje. Da Fru Mette Bilde 1748 solgte hele Byen for 4000 Rigsdaler til Peder Hansen Høyer, »Borger og Indvaaner udi Fladstrand, fandtes der kun 70—80 smaa, straatækkede

Bindingsværkshuse, og dens 260 Indbyggere var Husmandsfæstere under Herregaarden Knivholt.

Sæby

(Indbyggere 1.943).

Sæby (fordrejet Søby) var oprindelig et Fiskerleje; men da Mariested-Kloster var bleven stiftet der 1469, skaffede Biskob Stygge Krumpen denne By (ligesom Thisted og Nykøbing) Købstadsret og gav den Navn efter Klosteret: Mariested (ligesom Mariager og Maribo). I Reformationssaaret 1536 var det allerede ude med Klosteret, »det blev aabnet til Byens Behov«, men da Byen ikke behøvede det, er det formodentlig snart efter nedrevet; kun Kirken blev tilbage. Sæby har et dobbelt Naboskab af Vand, idet den beskylles baade af Kattegattet og en Aa, der her har sit Udløb. Oversvømmelser har ofte fundet Sted, og flere Gader skulle derved være gaaede til Grunde. Ude i Stranden viser man endnu flere Brøndsteder.

Kirken er smuk, anselig og af betydelig Længde; da dens 16 Alen høje Hvælving ikke bæres af Piller, men af Sidemurene, er den forholdsvis smal. Af ophængte Epitafier bør bemærkes et med Portrætfigurer af Borgmester Chr. Ruus med Hustru, og et andet af Borgmester Ruus den yngre med Hustru og 14 paa Rad opstillede Børn. Ruus den ældre har ved Stiftelser og Legater sikret sig Byens vedvarende Ihukommelse.

Straks udenfor Sæby ligger Sæbygaard med en 2-Etages Hovedbygning, den har to Taarne, Riddersal og hvælvede Kældere og er omgivet af brede Grave, som, skøndt de nu er tørre, minder om Vindebroens Tid. Sæbygaard, hvis Historie gaar langt tilbage i Tiden, var i den katolske Tid i Børglumbispernes Magt, men efter Reformationen blev den inddragen af Kongen tillige med alt andet Klostersgods. 1560 mageskiftede Frederik den II Gaarden med Sølhelten Otto Rud for dennes Godser i Sjælland; 1589 ejedes den af Rigsraad Peder Munk og senere af Helten Niels Juul; 1682 tilhørte den Holger Pachs, og endnu senere den Arenfeldtske Familie.

$1\frac{3}{4}$ Mil sydvest for Sæby ligger Skæve Sogn, som er bekendt for den store Dronninglundske Mordsag i 1841, da flere selv ansete Beboere tog sig til Rette lige overfor Øvrighedens Afmagt og dræbte nogle ildeberyggede Personer, der længe havde gjort Vold paa Ejendomssikkerheden.

$\frac{3}{4}$ Mil Syd for Skæve ligger Vorgaard; denne Gaard stammer fra Munketiden og har hemmelige Fordybninger i Murene, formodentlig bestemte til Skjulested (da Skipper Klement 1534 trængte ind i Gaarden, som han afbrændte, krøb Biskob Tygge Krumpen, der just opholdt sig her hos sin Frille, Elisabeth Gyldenstjerne, »vdi mwse hwl«). Fru Ingeborg Skeel, som var gift med Otto Banner til Asdal, opførte Hovedbygningen 1588–9; »der hun en bedrøvet Enke var«, saaledes som Indskriften over Vindeltrappegangen i det mellemste Taarn forklarer.

Hun beskyldtes for at have plaget sine Bønder med Hoveri og Gerrighed, og der tillagdes hende meget, som det ikke er Stedet til her at fortælle. Hun ligger begravet i Vor Kirke, et lille Stykke Øst for Gaarden, og har her selv ladet opsætte et Epitafium for sig og sin Mand i et eget dertil opført Kapel, for, som Indskription n siger, »at hendes Minde ikke ganske skal forgættes; thi naar Udarvinger tager Gods og Penge, Hukommelse om de Døde varer ikke længe«. Det er et sjældent Kunstværk af Sandsten og en bedre Skæbne værdig end at hensmuldre her. Aar 1644 belejrede Vogn Vognsen Gaarden med Omegnens Bønder og tog den svenske Besætning til Fange.

$1\frac{1}{4}$ Mil sydøst for Vorgaard ligger Vorsaa. I Nærheden heraf findes Levninger af et gammelt Voldsted, hvor efter Sagnet Knud Søhane havde en Sørøverborg, men den Gang kunde Dronning Margrethe sejle lige hertil og skide Taarnet ned.

$1\frac{1}{2}$ Mil sydvest for Vorgaard ligger Dronninglund. Denne Gaard er opstaaet efter den fordums Hundslund, et Nonnekloster, der nævnes første Gang 1268, og som efter Reformationen delte den almindelige Skæbne, at hjemfalde til Kronen. I 1690 købte Christian den VI's Dronning, Charlotte Amalie, Hundslund, hvor hun tilbragte flere Somre. I Stedet for de gamle Klosterbygninger, som hun lod nedrive, opførte hun en prægtig Hovedbygning med Sidefløje og Hjørnetaarne i Forbindelse med den hvælvede og smukke Klosterkirke. Efter Dronningens Død 1714 kom Gaarden, der efter sin Ejerinde dengang var omdøbt til Dronninglund, i Frederik den IV's Søster Sobhie Hedevids Besiddelse, og denne Prinsesse har, sagtens af Omhu for sit Eftermæle, ladet sit Navnetræk anbringe rundt omkring, baade indvendig og udvendig, i Kirken og paa Murene. Hun skødede Gaarden til Kammerherre Ca v. Plessen, med hvem hun efter sigende havde indgaaet hemmeligt Ægteskab; men efter Prinses-

sens Død (1736) solgte han den til en rig islandsk Købmand Jacob Severin. Senere blev Grev Adam Moltke Ejer og efter ham den bekendte Brigadeer Halling, en Præstesøn fra Sjælland, der i Ostindien havde samlet en kolossal Formue, som skaffede ham baade Adelskab og Ordener, men saare liden Agtelse (Th. A. Beckers: »En Familiehistorie«). Man viser endnu det Sted Nord for Gaarden, hvor han lod Bønderne ride Træhest. Til sine Fæstere samlede han andre Steder fra høje og kraftige Fok, som han forenede med de smukkeste Piger, i den Hensigt at forskønne Folkeracen, og virkelig er Afstamningerne kendelige. Under den østre Bygningsfløj løber en Bæk, den kommer tilsyneladende fra et lavere Punkt og løber opad, hvilket Særsyn Sagnet forklarer saaledes: Munkene paa Vorgaard forlangte af Nonnerne paa Hundslund, at de skulde besørge deres Vask; men da de ikke skøttede om dette malpropie Arbejde og derfor undskyldte sig med at de manglede Vand, »læste« Munkene Aaløbet op ad Bakken, lige ind under Huset til dem; Bækken hedder endnu den Dag i Dag Munkebæk. — Den nærliggende Hovedgaard Dronninggaard hed fordem Skovgaard, men Charlotte Amalie omdøbte ogsaa denne.

1 Mil Vest for Dronninglund ligger Hjallerup, hvor et af Evropas største Hestemarkeder bliver afholdt

Løkken er en Ladeplads umiddelbart ved Vesterhavet kun skilt derfra ved Sandklitternes Række. I Kri-gen 1814 vedligeholdtes herfra Forbindelse med Norge.

1½ Mil Syd for Løkken ligger Børglum Kloster. Fra alle Sider højner Landet sig, tildels jævnt skraanende, mod dette Punkt, fra Nord og Vest er Stigningen temmelig stejl og brat. Den gamle Klosterbygning, hvis Mure er de samme, som i syv Aarhundreder har trodset Tidens Storme, ligger synlig for Størstedelen af Vendsyssel

Oprindelig var Børglum en Kongsgaard. 1086 opholdt Knud den Hellige sig her, da Vendelboerne et Par Mil nordligere flokkedes til Oprør imod ham. 1128 blev Gaarden skænket til et Kloster for »de hvide Brødre« af Præmonstratenserordenen; den berygtede Olaf Glob, som 1261 blev ihjelslaet i Hvidbjerg Kirke, var den Gang Bisp her. Omtrent 1330 blev den ikke mindre sørgelige navnkundige Thyge II Biskop; han førte et saa vildt og blodigt Regimente, at han jog baade Klosterbrødre og Kannikker paa Døren, befæstede Klostret og Kirken mod Kristoffer den II og underholdt sine Stridsfolk med Strandingsgods, som han lod dem selv gøre sig til Herre over ved at ihjelslaa de Skibbrudne. Dronning Margrethe

skænkede Klosteret meget Jordegods samt en med Ædelstene besat Guldkrone til Jomfru Mariæ Hoved for til Gengæld at faa læst Messer for sig til evig Tid; men 1535 solgte Christian den III denne Guldkrone og flere andre Kirken tilhørende Klenodier for at skaffe Lønninger til sine Soldater. Den sidste Biskop paa Reformationens Tid var den for sin Vindesygge og Utærlighed bekendte Styge Krumpen. Derefter blev Gaard og Gods forlehnet til adelige. Ogsaa Dronning Charlotte Amalie, Frederik den IV og Prinsesse Sophie Hedevig var efterhaanden (samtidig med, at de ejede Dronninglund) Ejere fra 1688—1716. Riddersalens kostbare Istandsættelse og Udstyr med legemsstore Portrætter af den oldenborgske Stammes Konger og Dronninger blev foretaget af Generalmajor de Thurah, som 1757 solgte Gaarden til Oberst de Poulsen, hvilken sidste gjorde sig ilde lidt af Godsets Bønder.

Ved Vrindsted ligger Ligbakken, der maaske bærer sit Navn fra den sorte Døds Tid.

Da Herremændens Søster paa Ingilstorp (beliggende mellem Børglum og Nørre Sundby) var bleven forført af en Person ved Navn Engelbreth, som tog sin Tilflugt til Kirketaarnet, lod Forfølgeren ham indebrænde der. Søsteren gemte sig paa Marken, som derefter fik Navnet Skjulsmark, og Taarnet blev vendt forkert paa Grund af den vanhellige Handling. Herrigaarden laa ved den nu udtørrede Ingstrup Sø, hvor der var et »Barfred« med Volde og Grave; her opholdt Kongerne sig paa deres Besøg. Mere tvivlsomt er det, at her skulde have været et Forbrydertilflugtssted, det gamle Voldsted, kaldet Slottet, kendes endnu.

Saltum har den længste Kirke i Provinsen. (»Det var et godt Saltum«, sagde Præsten, da Hjorten sprang over Aaen; deraf Navnet — siger Sagnet.)

Midt imellem Hjørring og Nørre Sundby ligger den store, købstadlignende Handelsplads V. Brønderslev.

Birkelse er en meget gammel Herregaard og hørte i det 13. Aarh. under Vitskjøl Kloster, kom senere under Børglum Kloster, blev 1534 afbrændt af de oprørske Bønder og tilfaldt efter Reformationen Kongen, som forlehned dem til en Galt.

Blandt senere Ejere nævnes Rigsmark Jørgen Lunge til Odder († 1619) og dennes Enke, en Broderdatter af Thyge Brahe. En Datter af dette Ægteskab blev gift med Etatsraad Otto Skeel, som 1676 oprettede et Stamhus af Birkelse og tilhørende Gaarde.

Nørre Sundby.

(Indbyggere 3,728).

En stor Del af Byen (53 Steder) afbrændte 17. Juni 1865. 108 Familier blev husvilde.

Under Kirkens Altergulv er begravet Anders Andersen († 1572), den sidste Abbed fra Vitskjøl Kloster (nu Bjørnsholm ved Løgstør).

Hals er en købstadlignende By, beliggende 4 Mil Øst for Nørre Sundby paa Nordsiden af Limfjordens Udløb i Kattegat.

Kirken skal være opført af en Nonne fra Ø Kloster († 1573), hendes Ligsten ligger i Vaabenhuset.

DANMARKS NATURFORHOLD

Danmarks Størrelse

er 38984,₆ □ Kilom. eller 708 □ Mil. Deraf er Jylland med tilhørende Øer 25649,₆ □ Kilom. = 465,₈₂ □ Mil, Øerne 13335 □ Kilom. = 242,₁₈ □ Mil, hvoraf atter den sjællandske Øgruppe (Sjælland, Amager, Møen med omliggende Øer) 7498 □ Kilom. = 136,₁₇ □ Mil, Bornholm med Christiansø 587,₆ □ Kilom. = 10,₀₇ □ Mil, Lolland-Falster med Smaaøer 1775,₈ □ Kilom. = 32,₂₆ □ Mil og den fynske Øgruppe 3: Fyen, Langeland, Ærø og omliggende Øer 3474,₂ □ Kilom. = 63,₀₉ □ Mil.

Bilandenes Størrelse.

Færøerne er 1398,₉ □ Kilom. = 25,₄ □ Mil, Island 104785 □ Kilom. = 1785 □ Mil, Grønland 88100 □ Kilom. = 1503 □ Mil og Vestindien 360 □ Kilom. = 6,₁₈ □ Mil.

Kongeriget Daamark bestaar dels af Nørrejylland, som udgør den nordlige Del af den cimbriske Halvø, og dels af et Antal større og mindre Øer, som med Undtagelse af Bornholm ere beliggende mellem Halvøen og det sydlige Sverig. Lade vi foreløbig Bornholm ude af Betragtning, henhører hele det øvrige Danmark til den store mellemeuropæiske Slette, med hvilken det navnlig stemmer overens ved sin ringe Højde og Jordbundens Sammensætning af løse, yngre Lag; men det danner tillige et særegent fremskudt Parti af denne, der adskiller Vesterhavet fra Østersøen, og det er kun gennem Sundet og Bælterne, at Naturen har aabnet Søfarten en Vej mellem begge. Vesterhavet har endnu meget af Oceanets Karakter, ikke paa Grund af sin Dybde, men paa Grund af sin mægtige Bøgedannelse og betydelige Saltholdighed; Østersøen derimod ligner snarere en langstrakt Indsø, og den stærke Tilstrømning af Flodvand fra de omgivende Lande formindsker ikke blot dens Saltmængde, men giver sig ogsaa til Kende i Vandenes mere eller mindre grønne Farve. De danske Kyster ere meget rige paa Indskæringer, især naar man erindrer, at Danmark er en Slette, der kun frembyder ringe Afveksling i sine Jordbundsforhold, og den store Mængde af Bugter og Fjorde, som ofte strækker sig dybt ind i Landet, er ikke alene af stor Betydning for Skibsfartens Udvikling, men bidrager ogsaa paa mange Steder til at give Landskabet et ganske særegent nationalt Præg. Skønt Overfladens Former i det hele kun frembyder ringe Afveksling, er det danske Landskab dog langt fra at være ensformigt og viser næsten overalt paa Øerne og Halvøens Østkyst en tiltalende Blanding af Skov, Eng og Agerland, der hyppig grupperer sig om smilende Indsøer eller Fjordenes blaa, ofte vidtforenede Arme. Kun i den vestlige Del af Halvøen forsvinder Skoven

og de bølgende Kornmarker for at give Plads til udstrakte Lyngheder og hvidgraa Klitter; men trods disse Egenes øde og ensformige Karakter ere de dog ikke blottede for en særegen melankolsk Skønhed, og indflette under alle Omstændigheder saa interessante Landskabsbilleder i den danske Natur, at de alene paa Grund af Modsætningen til de øvrige Dele af Landet gør Krav paa den største Opmærksomhed.

Idet vi efter disse foreløbige Betragtninger gaar over til en nærmere Undersøgelse af Danmarks Naturforhold, ville vi begynde med dets

Kyster,

hvis talrige Indskæringer ikke alene have højst forskellige Former, men ogsaa skyldte meget forskellige Virkninger deres Tilblivelse. Et opmærksomt Blik paa Kortet vil snart overtyde om, at f. Eks. Køgebugt, Limfjorden, Vejlelfjord og Ringkøbingfjord udmærke sig ved et aldeles forskelligt Fysiognomi, og det vil tillige lære Betragteren, at de hver for sig kunne anses som Repræsentanter for en mere eller mindre talrig Gruppe af lignende Dannelses, hvis Udseende og Oprindelse derfor nærmere maa undersøges. Køge Bugt, hvis Form nøje gentager sig i den sydligere liggende Præstø Bugt, er vid, aaben og afrundet, og Grunden til Udhulingen af dem begge ligger deri, at de forskellige Lag, der danne Østkysten af Sjælland og Møen, besidde en ganske forskellig Evne til at modstaa Østersøens Angreb. Under København og paa Saltholm saavel som i Stevns og Møens Klint optræder Kridtformationens faste Lag, medens det mellemliggende Terræn kun har bestaaet af Ler og Sand, og da disse sidste paa Grund af deres bløde og løse Beskaffenhed meget lettere bortvaskes end Kridtet, maatte Bugterne netop skære sig ind, hvor Modstanden var mindst, og Kridtet komme til at danne Kystens fremspringende Partier. Helt anderledes er Forholdet med Limfjorden og Issefjorden. De ere begge lange og stærkt forgrenede, og deres Omgivelser frembyde en ejendommelig Vekslen af høje, afrundede Bakkepartier og flade, lavtliggende

Dale, der kun hæve sig lidet, undertiden næsten umærkelig over Vandspejlet. De ere ikke dannede ved Udvaskning, men ved Hævning af tidligere Arkipeler. Idet Landet steg, blev de mindre dybe Sunde løftede op over Havspejlet og forvandlede til Dale, Øerne voksede sammen ved Hævningen af de gamle Havbunde og forenede sig stedvis med de nærliggende større Landmasser, og medens Øerne saaledes blev forvandlede til Bakker og de fladere Havarme imellem dem til Dale og Sletter, vedblev de dybere endnu at dækkes af Bølgerne og danne de nuværende, underlig forgrenede Fjorde. — De talrige Indskæringer paa Halvøens Østkyst Syd for Limfjorden ere i det hele smalle og langstrakte samt uden Forgøninger, og maa vel nærmest opfattes som Tverdale til den jyske Landryg; Ringkøbing og Nissum Fjord, der gentages af de saakaldte »Haffe« paa Østersøens sydlige Bred, ere navnlig mærkelige ved de lange Klitvolde, som adskille deres rolige Vande fra Vesterhavet.

Lader det sig saaledes ikke nægte, at de danske Kyster med deres talrige og forskelligartede Indskæringer frembyde en ikke ringe Interesse, vil denne næppe tabe sig ved et nærmere Bekendtskab med de danske

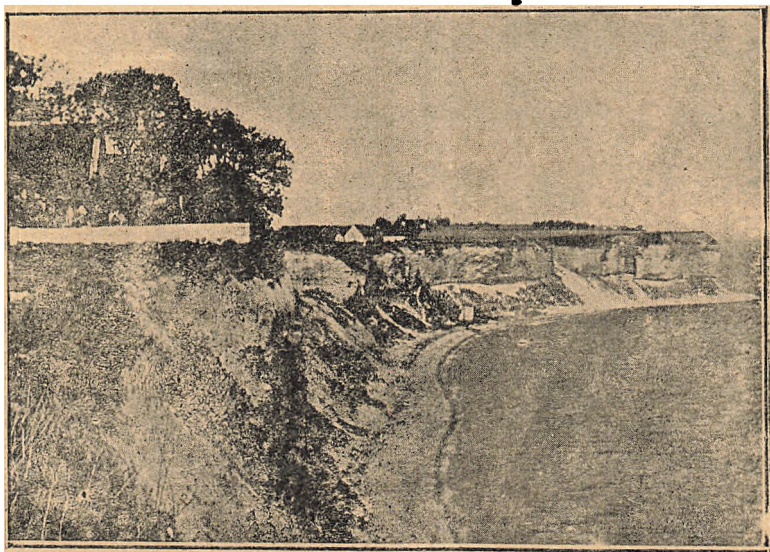
Jordbundsforhold

i Almindelighed. Rigtignok mangle de danske Bakker og Sletter den skandinaviske Halvøs Granit og ældgamle Skifere, i alt Fald som faststaaende Fjeld, og heller ikke besidder den danske Jordbund de rige Malmlejer, der ere saa udbredte i Sverig og Norge, men er end Danmark gennemgaaende at opfatte som et Lavland, er det dog ikke blottet for mindre Bjergpartier, og er det end for Størstedelen bygget af forrige Jordperiodes Ler og Sand, optræder dog tillige en ældre Dannelse, nemlig Kridtet, paa mange Punkter indenfor dets Omraade. Kridtformationen, som i Danmark kun er repræsenteret af sine yngste Afdelinger, nemlig Skrivekridtet og det saakaldte »nyere Kridt« (Faksekalk, Limsten, Salt-holmskalk, Blegekridt), synes endog at danne Underlaget for

en stor Del af Landet, men da den for det meste er dækket af løse, yngre Lag, er det i Reglen kun dens højere Partier, der i Form af Bakkeøer eller smaa Højlunde træde frem i Overfladen. Skrivekridtet optræder navnlig i Møens og Stevns Klint, medens det nyere Kridt, som paa Grund af sin smukke Udvikling i Danmark af franske Naturkyndige er blevet kaldt „terrain danien“, er blottet i den øvre Del af Stevns Klint, i Fakse Bakke (gammelt Korallrev), paa Saltholm, ved Grenaa og Katholm, samt paa mange Punkter i Omegnen af Limfjorden, f. Ex. Bolbjerg. Det smukkeste danske Kridtparti er ubestrideligt Møens Klint, som i Dronningestolen naaer en Højde af ca. 400 Fod. Den lange, hvide Skrænt, der hæver sig stolt over Havet, er gennemskaaren af talrige Tverdale, de saakaldte „Fald“, som fra Kysten føre op i Højlandet, og herved deles Klinten i en Mængde fremspringende Pynter, hvis maleriske Former i Forbindelse med den prægtige Bøgeskov, som fra oven strækker sig ned gennem Faldene, meddele den en saa yndig og tillige majestætisk Skønhed, at den i sin Art maaske forgæves vil søge sin Lige i Europa. Møens Klint bestaar udelukkende af Skrivekridt, hvis Lag ere adskilte ved melleuliggende Aflejringer af sorte Flintknolde, og Lagenes uregelmæssige Stilling, Brud og Bøjninger føre et interessant Bevis for Voldsomheden af de Kræfter, der i en fjern Fortid have løftet dem i Vejret til deres nuværende Højde.

I maleriske Former staar Stevns Klint meget tilbage for Møens og stiger paa det højeste kun til 120 Fod; den mangler ogsaa Bøgeskoven og de smukke Tverdale, og den jævnt bølgende Lagstilling, gulagtige Farve og udhængende Overdel gøre i Længden et noget ensformigt Indtryk; men i Henseende til sin Sammensætning er den langt rigere og frembyder derfor fra dette Synspunkt en langt større Interesse. Ved Foden optræder Skrivekridt, overlejret af et tyndt, sortgraat Lerlag (Fiskeler), der paa nogen Afstand gør Indtryk af en smal, malet Stribe; over dette ligger Fakse-Laget, som bestaar af gulgraa, revnet Faksekalk, og paa dette følger atter mægtige Lag af en gulagtig, sandstensformet Kalk med kridtagtigt Bindemiddel, som benævnes Limsten. Begge de

sidstnævnte Dannelser ere karakteristiske Lød af det nyere Kridt, i hvis Limsten Flinten ikke danner mindre Knolde, men tykke, sammenhængende, graabrune Lag, og da disse give den øvre Del af Klinten en større Fæsthed end det for neden blottede Skrivekridt, som desuden stadig er udsat for Havets Angreb, saa udhules Klinten idelig nedenfra og lider derfor jevnlig ved Nedstyrtning af de højere, overhængende

Stevns Klint.

Partier. Det er dette Forhold, som har givet Anledning til det bekendte Sagn om Højerup Kirke, der i Følge en gammel Folketro hver Julenat skal flytte sig et Haneljed længere ind i Landet, et Sagn, der for saavidt har Interesse, som det ret træffende fremhæver den Langsomhed, hvormed Klintens tilbageskridende Bevægelse foregaar. Ogsaa det store nord-sjællandske Grønsandslag, hvis rige Kilder væsenlig bidrage til Københavns Vandforsyning, maa efter sine Lejringsforhold henføres til det nyere Kridt.

Uden at ville dvæle nærmere ved den saakaldte Brun-
kulsformation (Glimler, Sand og Sandsten, Moler, Brun-
kul og Rav), der vistnok optræder paa mange Punkter
navnlig paa den vestlige Del af Halvøen, men i det Hele
kun har en ringe Betydning for Overfladens Bygning, ville
vi henvende Opmærksomheden paa de store Rullestens-
dannelser, som baade ved deres vide Udbredelse og frugt-
bare Natur spille den vigtigste Rolle i Danmarks Natur-
forhold.

Rullestensformationen, der tilhører den sidst for-
løbne, saakaldte eftertertiaire eller glaciale Jordperiode,
er udbredt over alle Øerne samt over hele den østlige og
midterste Del af Halvøen, og den har tillige en vidt ud-
bredt Forekomst udenfor Danmark, idet den navnlig dæk-
ker den mellemeuropæiske Slette lige fra Østersøen og
Vesterhavet til den nordlige Fod af Germaniens Bjerge.
Den bestaar dels af Ler og Mergel, dels af Sand, og inde-
holder talrige større og mindre Blokke af den skandinaviske
Halvøs gamle Dannelser (Granit, Porfyr, Trap, Hornblendes-
kifer etc.), blandede med Brudstykker af Kridt, Kalk og
Flint, og disse Blokke vise sig ved nærmere Eftersyn dels
at være skarpkantede, dels smukt afrundede eller ligesom
slebne.

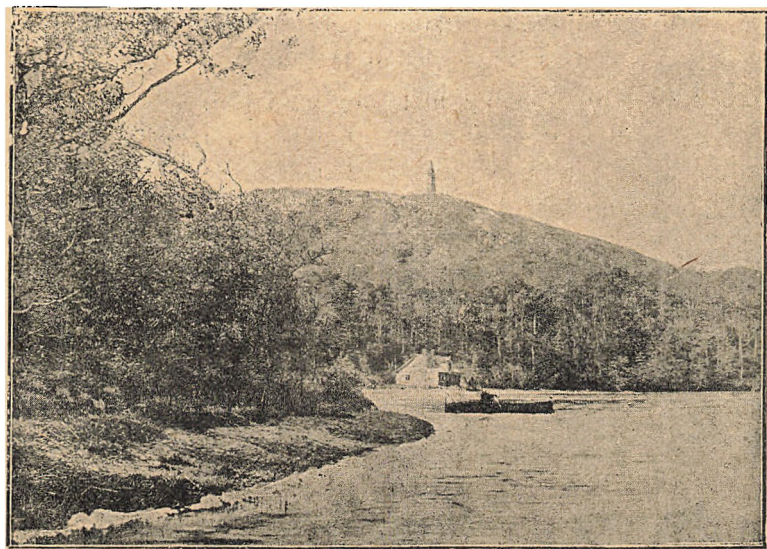
I det saakaldte Rullestensler, som er fremherskende
paa Øerne og Halvøens Østkyst, er Blokkene ofte meget
store og tilstede i rigelig Mængde; det viser kun yderst
sjældent Spor til Lagdeling og udbreder sig i jævnt
bølgeformet eller aldeles flade Sletter, som udgør Dan-
marks rigeste og frugtbareste Egne.

I Rullestenssandet er Blokkene baade sjeldnere og
mindre, og det viser derhos altid en mere eller mindre
tydelig Lagdeling; det optræder navnlig i det nordlige
Sjælland og sydlige Fyn, ligesom det ogsaa sammen-
sætter den jyske Landryg, og stiger i Himmelbjerget til
550 Fod.

Hvor Sandet er herskende, er Overfladen for det
meste bakket og ujevn, og skønt Skoven trives godt, er
dog Jordbundens Beskaffenhed ringere og mindre egnet

til Dyrkning. — Efter nyere Undersøgelser staar Rullestensformationens Dannelse i Forbindelse med forrige Jordperiodes uhyre Gletschere.

Den skandinaviske Halvø laa under Slutningen af Glacialtiden omtrent 600 Fod lavere end nu, og Resten var dækket, lig Grønland nu til Dags, af en mægtig Indlandsis, som ved at skyde sig ned gennem Dalene afskurede deres Sider og Bund. Det ituslidte Materiale fra

Himmelbjerget.

Lerskiferne og Kalken aflejredes af Havet over Bunden af den gamle Østersø, der strakte sig lige til Nordsiden af Tysklands Bjerge, og stenbedækkede Istjelde, som drev mod Syd, aflæssede deres Dragter paa Danmarks og Nordtysklands endnu neddykkede Sletter. Ved at løbe mod Grunden knuste de ofte dennes Kridt og Flint, hvis Brudstykker saaledes aflejredes samtidig med Fjeldblokkene fra den skandinaviske Halvø, og da endeligt Landet hævede sig, da Danmark og Nordtyskland dukkede op af Havet, og Østersøen indskrænkedes til sit nuværende

Omraade, havde den gamle Istransport strakt sig saa vidt mod Syd, at endog Gustav Adolps Mindesten ved Lützen var en svensk Vandreblok.

Den store Rullestensformation, hvis Beskaffenhed og Oprindelse vi ovenfor har skildret, er den yngste af de afsluttede Dannelser. Foruden disse frembyder den danske Jordbund imidlertid adskillige andre, hvis Tilbliven tilhører den nuværende Jordperiode og fortsættes den Dag i Dag, og det vil saaledes blive nødvendigt at betragte Ahlen, Klitterne og Marsken, der hver for sig spille en væsentlig Rolle paa den vestlige Del af Halvøen.

Ved Ahl, 5: Sandahl forstaas en rødbrun, jernholdig Sandsten, hvis Bindemiddel er humussurt Jernvejle. Den ligger ikke umiddelbart i Overfladen, men dækkes af tynde eller tykkere Lag (4—12 T.) af hvidt Sand, og ligesom dens Mægtighed (4 T.—3 F.) er ogsaa Haardheden vekslende, men dog i Reglen ikke større, end at den kan brydes itu med Hænderne. Ahlen har ingen sammenhængende Udbredelse, og ved Siden af Strækninger, hvor den synes at forekomme overalt, finder man andre, hvor den aldeles mangler. Som bekendt er Ahlterrainet meget ufrugtbart, og navnlig er det blottet for Træer, hvis Rødder nemlig ikke er i Stand til at gennembryde Sandstenslaget; men naar man tidligere har antaget, at det var Ahlens Forekomst, der bevirkede, at store Strækninger af Halvøens vestlige Egne dækkes af en mager Hedevegetation, da er denne Anskuelse kun delvis rigtig; thi medens det paa den ene Side ikke kan nægtes, at Ahlens Forekomst er skadelig for Trævæksten, maa det paa den anden Side anses for utvivlsomt, at den selv stadig frembringes under Indflydelse af Hedernes Lyngdække, for saavidt det hviler paa jernholdigt Sand. I det nemlig Regnvandet siver ned gennem Lyngen, optager det Humussyre, hvorved det bliver istand til at opløse Jernet i det underliggende Sand, men efterhaanden, som det optager mere af denne Bestanddel og saaledes affarver det øverste Sandlag, udskilles et uopløseligt Jernsalt, som i en større eller

mindre Dybde sammenkitter Sandet og danner den skøre, rødbrune Ahl.

I Forbindelse med den her givne Fremstilling af Ahlens Tilblivelse staar tillige den Kendsgerning, at dens Under-side ikke er flad, men forlænger sig nedefter i forskellig formede Tapper og Spidser lig dem, der i Almindelighed frembringes ved Vandets Indsivning gennem Ler- og Sandlag, og at den ikke, som man tidligere troede, er en afsluttet Dannelse, skønnes ogsaa ret tydeligt deraf, at den hyppig forekommer paa Hedens Kæmpehøje og altsaa maa have udviklet sig efter disses Opførelse. Det fortjener endnu at bemærkes, at ligesom Forestillingerne om Ahlens Alder og Forhold til Hedevegetationen i den senere Tid er undergaaede væsentlige Forandringer, saaledes har man ogsaa lært at opfatte Hedens Terrainforhold paa en noget anden Maade end tidligere, og det har da navnlig vist sig, at den Del af Halvøen, som ligger Vest for Landryggen (»Hedesletterne«). dels bestaar af store, fladthvælvede Bakkeøer, hvis gunstigere Jordbundsforhold indbyde til Opdyrkning og Udplantning af Skov, og dels af fuldstændig jevne, ahl- og moserige Sandsletter, der lig lyngbevoksede Fjorde med Bredninger og Snevringer slynge sig hen mellem Bakkerne og næsten umærkeligt tabe i Højde mod Vesterhavets Strand.

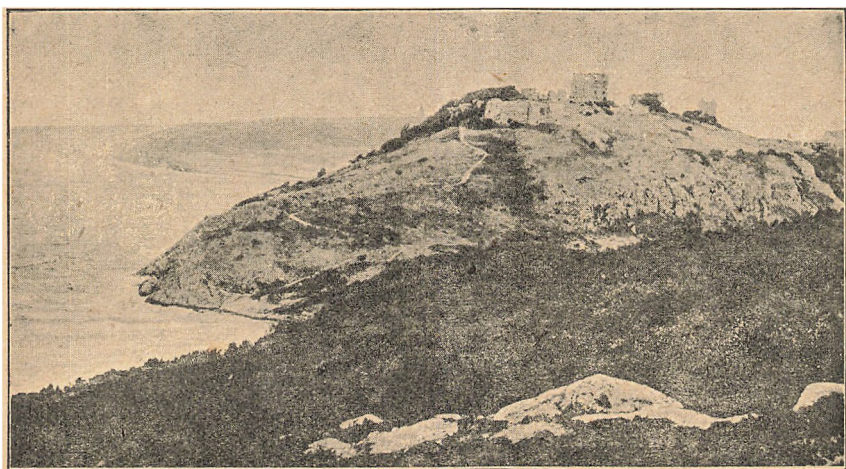
Ligesom Ahlen hører ogsaa Klitterne og Marsken til de stadig foregaaende Dannelser. Naar Stranden ligger tør under Ebben, flyger Sandet for Vestenvinden ind mod Land, aflejrer sig, hvor selv kun en Græstue frembyder nogen Læ, og opfører saaledes efterhaanden de indtil 80 Fod høje Klitter, hvis lange, parallelt løbende Sandvolde paa faa Afbrydelser nær følger Halvøens Vestkyst lige fra Skagen til Blaavandshuk. Klitterne ligne et af Stormen oprørt Hav, hvis Bølger pludselig var stivnede under deres vildeste Rasen, men Roligheden er kun tilsyneladende, og hvor man ikke sørger for at dæmpe Sandflugten ved Beplantning, skrider den stadig frem imod Øst, dog saaledes, at Klitryggenes Højde aftager, efterhaanden som Afstanden fra Havet bliver større. Paa den jyske

Vestkyst danner Klitbeltet Grænsen mellem Hav og Land, medens det længere sydpaa har en ofte afbrudt Udbredelse langs Ydersiden af den slesvigske Ørække, og det er navnlig i det lave og rolige Vand mellem denne og Fastlandets Kyst, at Marskdannelsen foregaar, skønt den ogsaa viser sig pletvis længere nordpaa, f. Eks. i Ringkøbing Fjord, hvis sydlige Del nu er omdannet til grønne Enge («Tipperne» eller «Tæpperne»). Naar Havet to Gange i Døgnet er roligt mellem Ebbe og Flod, afsætter den ligesaa ofte et papirtyndt Lag af Ler («Slik eller «Klæg», hvorved Havbunden langsomt, men stadig forhøjes. Ude paa »Vaderne« beføres Tilslikningen af »*Salicornia herbacea*« og andre Saltplanter; men er Grunden først vokset saaledes, at den ikke mere overskylles ved dagligt Højvande, eller med andre Ord, er den bleven omdannet til en græsklædt Engstrækning («Vorland»), skynder Marskboerne sig at inddige den og forvandle den til en »Koug«. Marsken er overordentlig frugtbar og behøver ingen Gødning; friske Enge afveksle med ypperligt Agerland og store velhavende Bøndergaarde, men det flade Landskab er meget ensformigt, uden Skov og uden Kilder, hvorfor der ogsaa er Mangel paa godt Drikkevand. Paa Grund af Digernes omhyggelige Vedligeholdelse hører Oversvømmelser i senere Tider til Sjældenheder, og medens Havet i de forsvundne Aarhundreder ofte har anrettet store Ødelæggelser (den berømte Vandflod, der 1634 hærgede Nordstrand, bortskyllede saaledes største Delen af Øen og dræbte ikke mindre end 6000 Mennesker og 50,000 Stykker Kvæg), er Landet nu i stadig Tiltagende paa Grund af Marskboernes sindrige Fremgangsmaade. Materialet, hvoraf Marsken daunes, leveres af Brunkulsformationens Glimmerler, som efter al Sandsynlighed har en vid Udbredelse over Nordsøens Bund, og det er ved at udvaske dette, at Havet skaffer sig Midler til Landdannelse, som under Indflydelse af den vekslende Ebbe og Flod engang i Tiden vil forene de slesvigske Øer med Kysterne af det nærliggende Fastland.

Inden vi forlader Betragtningen af de danske Jordbundsforhold, er der endnu en lille Del af Landet, som fortjener særlig Omtale, nemlig

Bornholm.

Denne Ø, der rager op af den sydlige Del af Østersøen sydøst for Sverig, har en ganske anden Bygning end den, man ellers finder herskende i Danmark, thi medens det øvrige Land naturligt maa henføres til den store

Parti fra Bornholm.

mellemeuropæiske Slette, er Bornholm, med Hensyn til sine Jordbundsforhold, en Gentagelse af den skandinaviske Halvø. Bornholm har en paafaldende regelmæssig Form, idet den ligner en Romboide, hvis lange Sider stryger fra VNV--OSO. Paa Nordost- og en Del af Vestkysten er Landet højt med stejle Fjeldvægge, smalle, dybe Spaltdale og smaa Skærdannelser; sydpaa bliver det lavere, og skønt Sydkysten ikke er flad, frembyder den dog ikke Nordlandets maleriske Bjergnatur. Øens større, nordlige Halvdel er et bakket Granitplateau (Højlyngen), som stedvis er gennembrudt af Grønstensgange og i Rytterknæg-

tens jævnt skraanende Kuppel stiger til en Højde af ca. 500 Fod. Rytterknægten er omgivet og bevokset med en smuk Skovstrækning, der benævnes »Almindingen«, og ved dens Fod er Graniten blottet paa en lang Strækning i Ekkodalens Fjeldvæg, som hæver sig stejlt over Dalbundens friske Engtæppe, men forresten er Højlandet, som ogsaa Navnet udtrykker, for det meste Hede, i hvis afrundede Bakker Graniten næsten overalt træder frem. Paa Kysten hæver det sig flere Steder til anselige Højder, og Helligdomsklippen i Rø saa vel som Hammeren og Ringebjerget længere mod nordvest hører utvivlsomt til Danmarks prægtigste Punkter, hvis i og for sig storlaaede Natur gør en saa meget desto større Virkning, da de uden Forstrand rejser sig stejlt over Østersøens Spejl. Henimod Sydkysten laar Landet en anden Natur, idet det ikke alene bliver lavere, men ogsaa jevnere og mere frugtbar. Som man maatte vente, staar denne Forandring i Landskabets Fysiognomi i Forbindelse med en Forandring i Jordbundsforholdene, og Silurformationens ældgamle Sandstens- og Skiferlag, som her afløser Graniten, maa paa Grund af deres jævne Fald mod Syd meddele Terrainet et ganske andet Udseende end det, vi har omtalt længere Nord paa.

De i Graniten hyppige Grønstensgange er her aldeles forsvundne, og medens betydeligere Højder paa Grund af Lagenes næsten vandrette Stilling i det hele mangler, fortjener Rispebjerget (de »Underjordiske«s Bolig) særlig at fremhæves, baade paa Grund af sin anselige Størrelse og Lagenes paafaldende store Heldning, der antyder en heftig lokal Hævning.

Af de øvrige paa Bornholm forekommende Dannelser har Trias (Keupersandsten og gode Lerarter) og Kridt (Grønsand) kun en ringe Udbredelse, medens derimod Juraformationens kulførende Sandstene, som i Skaane findes ved Høganæs, optræde med en temmelig betydelig Udstrækning mod Vest og sydvest, navnlig mellem Hasle og Rønne. Øen producerer ingen Metaller, og dens Kul er kun af middelmaadig Godhed, men derimod afgiver

dens Fjeldgrund flere Steder godt Bygningsmateriale, ligesom den ogsaa leverer teknisk vigtige Lerarter.

Med Hensyn til Bornholms Naturforhold fortjener det endnu at fremhæves, at Skovene ikke som i det øvrige Danmark bestaar af Bøg, men derimod af Gran, Ask, El, Røn og endnu andre, i den øvrige Del af Landet mindre hyppig forekommende Træarter.

Danmarks Indsøer og Vandløb

ere ifølge Landets Natur kun af en ringe Størrelse og som Følge deraf af underordnet Betydning. Danmark bestaar for en stor Del af Øer, hvis Areal er for lille til, at betydeligere Vandløb kan udvikle sig, og paa Halvøen, hvor en anden Beskaffenhed af Terrainforholdene muligvis kunde give Anledning til Dannelsen af større Floder, afgiver Landryggen et Vandskel mellem Øst og Vest og forhindrer saaledes Tilstedeværelsen af betydeligere Vanddrag. Det største danske Aaløb, nemlig Gudena, der falder i Randers Fjord, har kun en Længde af 20 Mil; foruden den kan fremhæves de til Vesterhavet gaaende Aaløb samt Odenseaa paa Fyn og Susaaen i det sydlige Sjælland.

Indsøernes Mængde er vistnok meget betydelig, men de er for det meste kun af en ringe Størrelse; særlig fortjene de nordsjællandske, navnlig Esrum- og Furesø, saavel som Indsøerne mellem Skanderborg og Silkeborg at udhæves paa Grund af Omgivelsernes maleriske Skønhed.

Ligesom de hydrografiske Forhold ikke frembyde nogen særlig Interesse, saaledes gælder det samme om

Klimaet.

I Almindelighed kan det vistnok betegnes som et Ø-Klima, hvad man ogsaa efter Beliggenheden maatte formode, men da Afstanden fra Atlanterhavet er temmelig betydelig, og Østersøen kun er et smalt Farvand, saa er

Ø-Klimaet i Danmark ikke typisk udviklet, og hosstaaende Tabel, der viser Københavns Varmeforhold i Sammenligning med tre andre, omtrent under samme Brede liggende Byers, vil sikkert tilstrækkelig overtyde derom.

	Edinburgh.	København.	Königsberg.	Moskov.
Vinter:	+2½°R.	+½	÷ 2.	÷ 7½
Sommer:	+11	+13½	+13	+15

Paa Grænsen mellem Evropas Vesten og Østen har Danmark noget af begges særlige Klimatforhold, og skønt Vejrliget i det hele er ustadigt, er dog i Eftervinteren og Begyndelsen af Foraaret vedvarende Kulde og klar, skarp Luft ikke sjeldne, medens paa den anden Side Sommeren oftere frembyder langvarig, tør Varme. Det maa dog bemærkes, at Temperaturforholdene i den vestlige Del af Landet stiller sig noget anderledes end i den østlige, og i Frederikshavn er saaledes Vinterens Middelvarme en halv Grad højere end Københavns, medens Sommervarmen er en hel Grad lavere end den sidstnævnte Bys.

Den fremherskende Vind er Vest- og Syd-Vest, som tillige er den fugtige Regnvind; Nedslaget er ikke meget betydeligt og kan vel i Gennemsnit beløbe sig til omtrent 20" aarlig.

Med Hensyn til sin

Planteverden

frembyder Danmark større Forskelligheder, end man efter Landets Størrelse og lave Beliggenhed kunde være berettiget til at vente. Overalt paa Øerne og Halvøens Østside danne Skove, Enge og Agerland en tiltalende Afveksling i Landskabets Udseende, men i Jyllands vestlige Egne udbreder Heden sit melankolske, graabrune Lyngdække, og i Vesterhavets Klitbelte er det kun ganske enkelte Planteformer, som i Kamp med den evige Vestenvind fæster Rod i Sandet. Den danske Skov er næsten udelukkende Bøgeskov, og Bøgen trives saa ypperligt her som

faa andre Steder paa Jorden. Skønt Egen ikke mangler, er den dog nu lidet talrig, men i ældre Tider har den haft en stor Udbredelse i Danmark, ligesom endnu tidligere Fyrren har været fremherskende Skovtræ.

Grunden til Egens successive Forsvinden af de danske Skove maa navnlig søges i Bøgens højere Vækst og stærke Skygge, der er skadelig for Egen som lyselskende Træ. Hvor Eg og Bøg vokse ved hinandens Side, vil Egen snart overskygges og sygne hen, og Grunden til, at der paa Lolland endnu findes en stærk Egebestand i Skovene, er aabenbart at søge deri, at den fugtige Jordbund her virker hæmmende paa Bøgens Udvikling, medens den i alt Fald ikke er skadelig for Egens.

Bøgens stærke Udbredelse som Skovtræ tilhører for en stor Del de sidst forløbne Aarhundreder, og medens der f. Eks. endnu paa Christian den IV's Tid var saa store Egeskove ved Silkeborg, at Kongen her jevnlig plejede at udvise Tømmer til sin Flaade, har Egen senere maattet vige Pladsen til Fordel for den erobrende Bøg, der vokser frodig paa de tørre, højtliggende Sandbakker. Skønt Egen forlængst har udspillet sin Rolle som væsentlig Bestanddel af de danske Skove, mangler den dog ikke værdige Repræsentanter i de forskellige Dele af Landet, og navnlig fortjener de gamle Kæmpege ved Jægerspris særlig at fremhæves baade paa Grund af deres Alder og ærefrygtbydende Størrelse.

Foruden Bøgen og Egen optræde endnu andre Skovtræer mer eller mindre hyppig i de forskellige Dele af Danmark, saasom navnlig Birk, El, Ask, Elm, Avnbøg, Lind og endnu nogle andre, medens derimod Naalet træerne, nemlig Fyr og Rødgran, der er saa karakteriske for den skandinaviske Halvø, kun forekomme i kunstige Anlæg (Plantager)

I Levninger af de danske Egeskove eller paa saadanne Steder, hvor disse tidligere har haft en større Udbredelse, optræder ogsaa Hasselbusken, medens Hvidtjørn, vilde Roser, og paa Halvøens Østside Brombær-

klyngerne med deres smukke Blomster meget ofte bidrager til at oplive Bøgeskovens noget melankolske Skønhed.

Bornholms Vegetationsforhold er allerede tidligere berørt; her mangler Bøgen som skovdannende Træ og erstattes af Fyr og Gran, Eg, Birk, Ask samt endnu adskillige andre, der i de øvrige Dele af Danmark spiller en mere eller mindre underordnet Rolle.

Det er allerede fremhævet i det tidligere, at Danmark er et ypperligt Kornland, og i de Egne, der hører til Skovbeltet, kan man næsten overalt glæde sig ved Synet af rige Kornmarker, ligesom ogsaa Engene frembyder et oplivende Skue med deres Græsvækst og det brogede Blomsterflor.

Det er imidlertid ikke hele Danmark, der har den frugtbare Natur. Naar man fra Øerne og Halvøens Østside, hvor høje Bøgeskove og bølgende Kornmarker overalt træder Vandreren i Møde, skrider videre frem mod Vest, naar man forlader Lerterrainet og betræder Sandet, undergaar Landskabets Fysiognomi en ganske mærkelig Forandring. Skoven forsvinder eller erstattes af lave, purlede Egekrat, Kulturlandet indskrænkes til enkelte gunstige Lokalteter, og den mørke Hede med sine vide Udsigter aabner sig for Beskuerens Blik lig en fremmed og ukendt Verden. Paa Landryggens mægtige Sandbanker findes endnu stedvis Skove, og de mange smaa Egekrat saavel som Lyngens og Gyvelbuskens frodige Vækst antyder gunstigere Jordbundsforhold; men mod Vest paa de store Sandflader, hvor intet værner mod Vindens hærkende Angreb, forsvinder selv de lave Egepurrer, og Heden udvikler sig her i sin fulde, melankolske Storhed. Som hvide Bølgelinier slynger Hedevejene sig hen gennem det graabrune Lynghav. Hedelyngen er her den ubetinget fremherskende Plante, men foruden den forekommer ogsaa Klokkelyng, Rensdyrlav, Pors, Timian, Etian samt endnu mange andre, og Tyttebærplanten er stedvis saa hyppig, at Indhøstningen af dens røde, velmagende Bær giver Hedebonden en god Fortjeneste.

Tværtimod hvad man tidligere har antaget, er Heden

ikke oprindelig i disse Egne, og ikke alene historiske Efterretninger i Forbindelse med et stort Antal Stednavne paa »Skov« og »Lund«, men ogsaa Landryggens talrige Egekrat og de mange Stammer af Eg og Fyr, der findes i Hedemoserne, beviser uimodsigeligt, at baade den midterste og vestlige Del af Halvøen i tidligere Tider har baaret anseelige Skove, og at de nuværende Forhold altsaa først havde udviklet sig efter disse Skoves successive Forsvinden. Den hensynsløse Maade, paa hvilken de danske Skove i de sidst forløbne Aarhundreder blev behandlede, idet de dels blev forhuggede, dels benyttede til Græsning af Heste og Kvæg, som ødelagde den unge Opvækst, maatte i det vestlige Jylland faa en saa meget skadeligere Indflydelse, som der efterhaanden kom til at mangle Læ mod den stadige Vestenvind; Skovene forvandlede lidt efter lidt til Krat. Vinden fik bestandig større Magt, og idet nu ogsaa Krattene paa mange Steder sygnede hen, indfandt Lyngen sig og blev paa saadanne Steder, hvor Jordbunden bestaar af jernholdigt Sand, en virksom Befordrer af Ahldannelsen. I det 18. Aarhundrede gjorde man rigtignok et Forsøg paa at opdyrke Heden ved Hjælp af tyske Kolonister, men da man manglede al Erfaring i, hvorledes et saadant Foretagende skulde sættes i Værk, mislykkedes det aldeles, og det er først fra Midten af det 19. Aarh., at man ved Udplantning af passende Træsorter (Rødgran, nordamerikansk Hvidgran, Bjergfyr, østrigsk Fyr osv.) og ved hensigtsmæssig Anvendelse af Aaløbenes Vandkraft er kommen til det glædelige Resultat, at det, i al Fald for en Del, er muligt at udsone, hvad Fortiden har forbrudt ved Skovenes Ødelæggelse. Hvor Jordbunden er gunstig, som f. Ex. i Viborgeggen og paa Taphede, udbreder Kulturlandet sig med Kæmpeskridt, og da selv Ahlens Forekomst har vist sig ikke at være en uovervindelig Hindring for Udplantning af Skov, tør man vistnok vove at udtale det Haab, at betydelige Hedestrækninger i Fremtiden vil blive indvundne til Skovkultur eller Agerland.

Ogsaa paa Klitterne har man begyndt Træplantning og, som det har vist sig, med gunstigt Resultat.

Danmarks Dyreverden

er den sædvanlige mellemeuropæiske, men de større vilde Dyr ere udryddede, og selv Kronhjorten, som tidligere har været saa hyppig, at der ved en Kongejagt i Jylland August 1593 blev dræbt ikke mindre end 1600 Stykker, lever ikke mere vild i de danske Skove, men fredes i indhegnede Dyrehaver. Undersøgelserne af de danske Tørve moser og Køkkenmøddinger har imidlertid godtgjort, at Faunaen tidligere har været betydelig rigere, og det er saaledes blevet eftervist, at f. Eks. Uroksen, Vildsvinet. Bæveren, Bjørnen, Lossen og Ulven, ikke at tale om den nu uddøde Gejrfugl, i ældre Tider har forekommet her i Landet.

Som Husdyr holdes Heste og Hornkvæg, Faar, Svin og Fjerkræ; Geden, der tidligere har været meget hyppig, træffes nu kun i ringe Mængde.

Københavnske Prospekter.

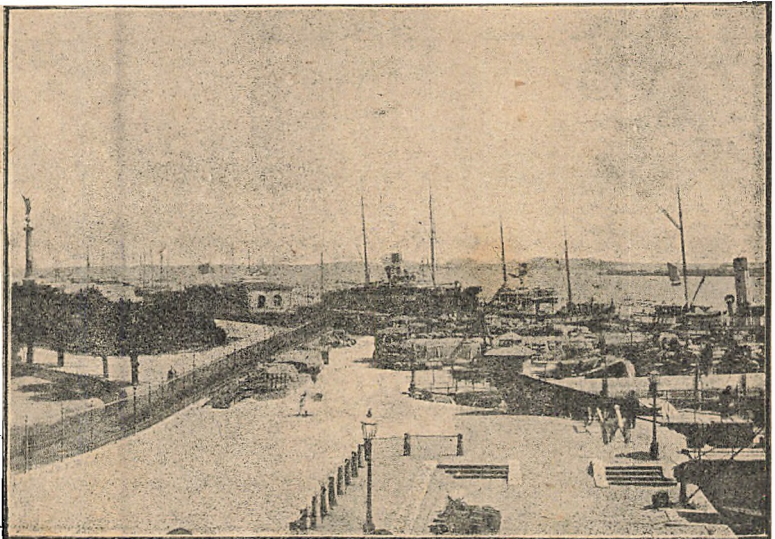
Det kgl. Teater.

Højbro.

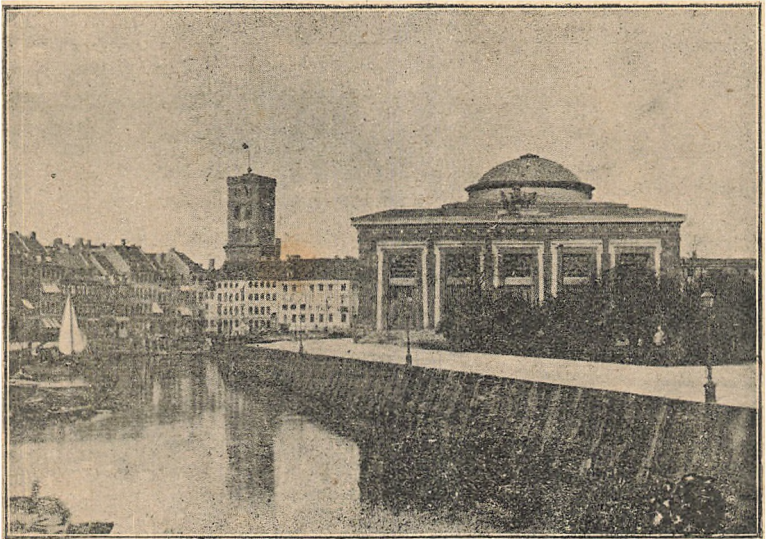
Dronning Louises Bro.

Toldboden.

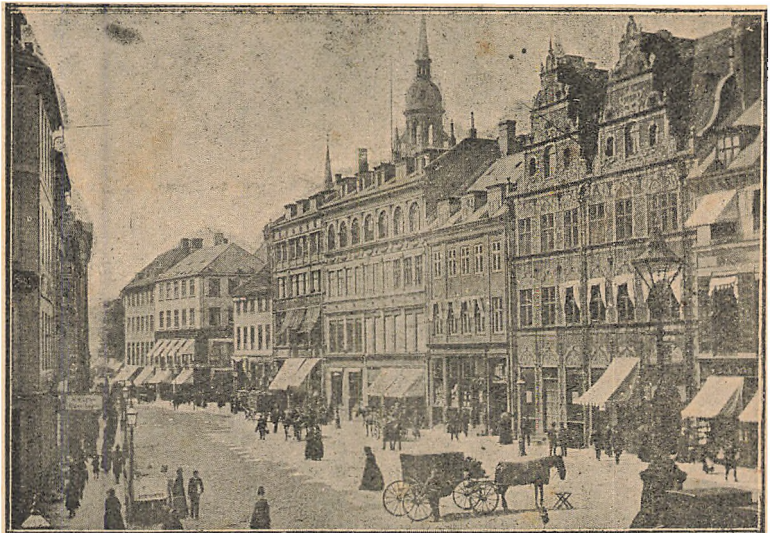
Glyptotheket.

Thorvaldsens Musæum.

Tivolis Portal.

Amagertorv.

Verdens Storbyers Indbyggerantal.

Adelaide	171,000	Gallen, St.	34,000
Alexandria	367,000	Genf	115,000
Amsterdam	500,000	Genua	235,000
Antwerpen	300,000	Glasgow	810,000
Athen	110,000	Gøteborg	138,000
Aussig	40,000	Graz	152,000
Baltimore	531,000	Haag	225,000
Barcelona	533,000	Havre, Le	130,000
Basel	128,000	Hongkong	168,000
Batavia	116,000	 	
Belgrad	70,000	Innsbruck	47,000
Berlin	2,000,000	Johannesburg	186,000
Bern	72,000	 	
Bologna	152,000	Kairo	657,000
Bordeaux	258,000	Karlsbad	16,000
Boston	595,000	Kiew	319,000
Bradford	287,000	Konstantinopel	1,250,000
Brünn	117,000	København	500,000
Brüssel	500,000	Krakau	100,000
Budapest	792,000	 	
Buenos-Aires	1,031,000	Lemberg	176,000
Bukarest	285,000	Lille	211,000
 		Linz	64,000
Charkow	197,000	Lissabon	360,000
Chicago	1,874,000	Liverpool	730,000
Christiania	228,000	Lodz	252,000
Cincinnati	333,000	London	6,500,000
Cleveland	415,000	Louis, St.	612,000
 		Luxemburg	21,000
Edinburgh	337,000	Luzern	34,000
 		Lüttich	169,000
Florenz	206,000	Lyon	459,000
Francisco, San	356,000		

Madrid	500,000	Rotterdam	370,000
Mailand	491,000	Salzburg	36,000
Malaga	130,000	Santiago	335,000
Manchester	631,000	Saratow	143,000
Marseille	491,000	Shanghai	651,000
Melbourne.	508,000	Singapore	184,000
Mexiko	345,000	Stockholm.	325,000
Milwaukee	313,000	Sydney	511,000
Moskau.	1,000,000		
		Tiflis	161,000
Nancy	103,000	Tokio.	1,819,000
Neapel.	564,000	Toulon	102,000
New-Orleans.	301,000	Trient.	27,000
New-York.	3,716,000	Triest	199,000
Nizza	105,000	Turin	336,000
Odessa.	450,000	Valencia	214,000
		Venedig	152,000
Padua	82,000	Verona	73,000
Palermo	311,000		
Paris.	2,714,000	Warschau	756,000
Petersburg, St.	1,439,000	Washington	293,000
Philadelphia.	1,368,000	Wien.	1,938,000
Prag	520,000	Wilna	163,000
Riga	283,000	Yokohama	326,000
Rio de Janeiro	900,000		
Rom	500,000	Zürich.	181,000

Europæisk Statistik.

Europa.	422 Mill.	Falster	36,000
Danmark	2 $\frac{1}{2}$ —	Bornholm	41,000
København.	$\frac{1}{2}$ —	Langeland	19,500
Jylland	902,000	Norge	2 $\frac{1}{4}$ Mill.
Sjælland	942,000	Kristiania	228,000
Fyn	249,000	Bergen	72,000
Lolland.	70,000	Sverig.	5 $\frac{1}{4}$ Mill.

Stockholm.	325,000	Frankrig.	39 Mill.
Göteborg.	141,000	Paris.	2 ³ / ₄ —
Rusland.	105 Mill.	Marseille.	1 ¹ / ₂ —
St. Petersburg. 1 ¹ / ₂ —		Schweitz.	3 ¹ / ₂ —
Moskva.	1 —	Zürich.	160,000
Finland.	2 ¹ / ₂ Mill.	Basel.	115,000
Helsingfors.	100,000	Bern.	70,000
Tyskland.	60 Mill.	Spanien.	19 Mill.
Hamburg.	1 —	Madrid.	1 ¹ / ₂ —
Lübeck.	90,000	Barcelona.	1 ¹ / ₂ —
Preussen.	36 Mill.	Portugal.	5 —
Berlin.	2 —	Lissabon.	360,000
Sachsen.	4 ¹ / ₂ —	Oporto.	170,000
Dresden.	1 ¹ / ₂ —	Italien.	33 ¹ / ₂ Mill.
Bayern.	6 —	Rom.	1 ¹ / ₂ —
München.	1 ¹ / ₂ —	Neapel.	570,000
Württemberg.	2 ¹ / ₂ —	Tyrkiet.	6 ¹ / ₄ Mill.
Stuttgart.	175,000	Konstantinopel. 1 ¹ / ₄ —	
Holland.	5 ¹ / ₂ Mill.	Saloniki.	150,000
Amsterdam.	1 ¹ / ₂ —	Bulgarien.	4 Mill.
Haag.	225,000	Sofia.	70,000
Belgien.	7 ¹ / ₄ Mill.	Serbien.	2 ¹ / ₂ Mill.
Bryssel.	1 ¹ / ₂ —	Belgrad.	70,000
Antwerpen.	300,000	Montenegro.	1 ¹ / ₄ Mill.
Østrig-Ungarn.	47 ¹ / ₂ Mill.	Cettinje.	600,000
Wien.	1 ³ / ₄ —	Grækenland.	2 ¹ / ₂ Mill.
Budapest.	3 ³ / ₄ —	Athen.	110,000
Rumænien.	6 ¹ / ₂ —	England.	44 Mill.
Bukarest.	280,000	London.	6 ¹ / ₂ —
		Liverpool.	3 ³ / ₄ —

Forskellige Stempel-Takster.

1. Klasses Stempel = $\frac{2}{3}$ ‰, **2. Kl.** = $\frac{1}{6}$ ‰
af Beløbet.

Ansøgninger til Kongen og Ministeriet 0,65.

Arbejdskontrakter, d. v. s. Kontrakter om et bestemt Arbejdes Udførelse (Entreprise) ere stempelfri, forsaavidt det betingede Vederlag ikke overstiger 1000 Kr. I modsat Fald stemples de som Gældsbreve. Deponeres et bestemt Beløb eller paa anden Maade stilles Sikkerhed for Arbejdets Udførelse, beregnes 2. Kl. Stpl. heraf.

Arveafkald, som Gældsbreve.

Arveforskud, som Gældsbreve; betinges Rente: 2. Kl.

Bankhæftelse, se Købekontrakter.

Deklarationer, 1 Kr., gensidige 2 Kr.

Forpagtningskontrakter, 2. Klasses Takst af det for den hele Kontr.-Tid betingede Vederlag.

Fuldmagter, stempelfri; ydes Vederlag, stemples de som Gældsbreve.

Gave-Breve eller -Kontrakter, 1. eller 2. Kl. eller Gælds-
brevs Takst, eftersom det Bortgivne er fast Ejendom,
Skib eller Løsøre.

Handelsbøger, Journal og Hovedbog 8 Kr., andre 2 Kr.

Interessentskabskontrakter, som Gældsbreve beregnet efter
Indskudenes Totalværdi; indskydes fast Ejendom eller
Skib stemples efter 1. eller 2. Kl. Takst.

Kaution, i alm. 2. Kl. Takst.

Købekontrakter eller Skøder paa fast Ejendom: 1. Kl. Takst
af Købesummen med Tillæg af det 5 eller 25 dobbelte
af aarlige Afgifter. Overtagelse af Bankhæftelse stem-
pelfri.

Købekontrakter om Skibe: 2. Kl. Takst.

Købekontrakter om Løsøre (selv i Forbindelse med fast
Ejendom): som Gældsbreve.

Kontrakter om Leverance: som Gældsbreve forsaavidt det
betingede Vederlag er over 1000 Kr.

Lærlingekontrakter: Stempelfri.

Obligationer og Gældsbreve, hvori betinges Rente, Pant eller Kaution: 2. Kl. Takst.

Opsigelse af Kapital: indtil 1000 Kr. 15 Øre, 1000—2000 Kr. 30 Øre osv., se Gældsbreve.

Servitutrettigheder; Overdragelse af saadanne for bestandig: 1. Kl. Takst; paa Tid: 2. Kl. Takst, beregnet efter hele Vederlaget; er intet saadant betinget: Takst 1 Kr.

Skøder, se Købekontrakter.

Taksationsforretninger, indtil 1000 Kr. 30 Øre, 1000—10,000 Kr. 1 Kr., 10,000—40,000 Kr. 3 Kr., derover 6 Kr.

Testamenter, indtil 8000 Kr. 2 Kr., derover 8 Kr.

Testimonier (Eksamensbeviser), 1 Kr.

Tyendekontrakter, stempelfri.

Udsættelsesforretninger 1 Kr.

Vurderingsforretninger (se Taksation).

Ægtepagter, der angaa Penge eller Penges Værdi, 2. Kl. af hvad der fra den ene eller begge Parters Side iflg. Ægtepagten holdes udenfor Formuesfællesskabet; er Genstanden ikke af Pengeværdi, anvendes stempelt Papir til Takst 2 Kr.

Stempel-Takst for Veksler.

Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1-1000	0,20	1000-2000	0,35	2000-4000	0,70
4000-6000	1,00	6000-8000	1,35	8000-10,000	1,70
10,000-12,000	2,00	12,000-14,000	2,35	14,000-16,000	2,70
16,000-18,000	3,00	18,000-20,000	3,35	20,000-22,000	3,70
22,000-24,000	4,00	24,000-26,000	4,35	26,000-28,000	4,70

Simple Gældsbreve uden Rente, Pant eller Kaution.

Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1-100	0,05	100-1000	0,15	1000-2000	0,30
2000-4000	0,65	4000-6000	1,00	6000-8000	1,30
8000-10,000	1,65	10,000-12,000	2,00	12,000-14,000	2,30
14,000-16,000	2,65	16,000-18,000	3,00	18,000-20,000	3,30
20,000-22,000	3,65	22,000-24,000	4,00	24,000-26,000	4,30

Rente-Udregning.

Procent	Devisor	Procent	Devisor
$\frac{1}{4}$	144—000	$3\frac{1}{4}$	11—077
$\frac{1}{2}$	72—000	$3\frac{1}{2}$	10—286
$\frac{3}{4}$	48—000	$3\frac{3}{4}$	9—600
1	36—000	4	9—000
$1\frac{1}{4}$	28—800	$4\frac{1}{4}$	8—471
$1\frac{1}{2}$	24—000	$4\frac{1}{2}$	8—000
$1\frac{3}{4}$	20—571	$4\frac{3}{4}$	7—579
2	18—000	5	7—200
$2\frac{1}{4}$	16—000	$5\frac{1}{4}$	6—857
$2\frac{1}{2}$	14—400	$5\frac{1}{2}$	6—545
$2\frac{3}{4}$	13—091	$5\frac{3}{4}$	6—261
3	12—000	6	6—000

Den Sum, hvoraf man vil beregne Rente eller Diskonto, multipliseres med Dagens Tal (Maaneder regnes til 30 og Aaret til 360 Dage), og Produktet divideres med den udfundne Generaldevisor.

Naar man f. Eks. vil vide Renten af 560 Kr. i 42 Dage, kommer Regningen til at staa saaledes, naar Renten er 4 pCt.

$$\frac{560 \times 42}{9000} = 2 \text{ Kr. } 61 \text{ Øre.}$$